

T. C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRK TİCARET KANUNU TASARISI'NA GÖRE
LİMİTED ORTAKLIK GENEL KURULUNUN
TOPLANMA VE KARAR ALMA ESASLARI**

DİRENÇ AKBAY

Danışman
DOÇ. DR. ORUÇ HAMİ ŞENER

2009

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma Ve Karar Alma Esasları**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

DIRENÇ AKBAY

İmza

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı : DİRENÇ AKBAY
Anabilim Dalı : ÖZEL HUKUK
Programı : ÖZEL HUKUK
Proje Konusu : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma Ve Karar Alma Esasları
Sınav Tarihi ve Saati :...../...../.....

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve Sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliğinin 18.maddesi gereğince yüksek lisans proje sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan projesini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek proje konusu gerekse projenin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDUĞUNA O OY BİRLİĞİ O
DÜZELTİLMESİNE O* OY ÇOKLUĞU O
REDDİNE O**

ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. O***
Öğrenci sınava gelmemiştir. O**

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Proje, burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fulbright vb.) aday olabilir. Evet
Proje, mevcut hali ile basılabilir. O
Proje, gözden geçirildikten sonra basılabilir. O
Projenin, basımı gerekliliği yoktur. O

JÜRİ ÜYELERİ İMZA

..... Başarılı Düzeltme Red

..... Başarılı Düzeltme Red

..... Başarılı Düzeltme Red

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited
Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma Ve Karar Alma Esasları
Direnç AKBAY

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı

Bir tüzel kişi olarak limited ortaklıklar organları aracılığıyla iradelerini açıklarlar. Limited ortaklık yapısı içinde bazı organlar yasal olarak zorunlu tutulmuştur. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, açık şekilde limited ortaklığın iki zorunlu organını öngörmüştür. Bunlar, genel kurul ve müdür ya da müdürler kuruludur.

Yukarıda bahsedilen organlar kendilerine ait bir görev alanına sahiptir. Devredilemez olarak öngörülen görevler bir organdan diğerine devredilemez ve bir organ diğer organın görev alanına müdahalede bulunamaz. Burada, ortaklık organları arasındaki ilişkileri açıklayan temel prensip ortaya çıkar. Söz konusu ilke “eşitlik kuramı”dır. Bu bağlamda çalışmanın ilk bölümünde, genel kurulun ortaklık organları içindeki konumu ve diğer organlarla olan ilişkileri incelenmiştir.

Genel kurul, kural olarak, ortakların toplantısıyla karar alır. Bir organ olarak genel kurul, genel kurula katılma ve oy hakkına sahip ortaklarla toplanır, karar alır ve bu surette organsal irade oluşur. Bu nedenle çalışmamızın ikinci bölümünde, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı çerçevesinde genel kurulun toplanmasına ilişkin esaslara değinilmiştir.

Genel kurul toplantısı, ortakların sosyal bir buluşmaları değildir. Ortaklar organsal iradenin oluşumunu tesis etmek için bir araya gelirler. Bu nedenle toplantıda ortaklar ya da müdürler öneriler sunarlar. Gündem maddesi ve bu çerçevede sunulmuş öneriler üstünde yeteri kadar açıklama ve müzakere yapılmışsa, genel kurul başkanı öneriyi oylamaya sunar. Bu aşamada, genel kurulun karar alması için gereken düzenlemeler uygulama alanı bulur. Söz konusu aşama bir çok hükümlerle düzenlense de, bunlar arasında en önemlileri genelde yetersayı düzenlemeleridir. Bu çerçevede, çalışmanın üçüncü bölümünde, genel kurulun yürütülmesinden bir kararın oluşmasına kadar geçen süreç, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı hükümleri dikkate alınarak, karar alma esasları başlığıyla incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Genel Kurul, Toplantı, Karar Alma, Yeter Sayılar.

ABSTRACT

Master Thesis

"Gathering and Resolution Principles of General Meeting According to Turkish Commercial Code Draft"

Direnç AKBAY

**Dokuz Eylül University
Institute of Social Sciences
Department of Private Law
Private Law Program**

Limited companies act as a corporation through its corporate bodies. Some corporate bodies of companies are due to legal provisions necessary. By new Turkish Commercial Code Draft, the limited company possesses two corporate bodies: these are general meeting and director/board of directors.

Each of bodies, which are mentioned above, has its own sphere of duties, which can't be transferred to any other body and these bodies can't permit any other body to encroach upon. This is the main principle of relations between two organs of company: the so called "Parity Principle". In first part of this thesis, the position of general meeting in the structure of company and the relation between general meeting and directors are examined.

General meeting (with its general meaning) is a gathering of share holders. It is a corporate body creating the corporate will and made up of the owners of the company, who are eligible to vote. In second part of this thesis, the gathering principles of general meeting according to Turkish Commercial Code Draft are mentioned.

General meeting isn't a social meeting of shareholders. Shareholders come together to build the corporate will. Because of this, they or directors submit a motion in meeting. When a motion has been sufficiently explained and discussed, the chairman puts it to the vote. In this phase, general meeting needs rules for resolutions. These rules are quorum requirements. In third part of this

thesis, principles of resolutions and quorum requirements according to Turkish Commercial Code Draft are examined.

Key Words: General meeting, Gathering, Resolutions, Quorums.

**TÜRK TİCARET KANUNU TASARISI'NA GÖRE LİMİTED ORTAKLIK
GENEL KURULUNUN TOPLANMA VE KARAR ALMA ESASLARI**

YEMİN METNİ	II
TUTANAK	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
KISALTMALAR	XIV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

**GENEL KURUL KAVRAMI, ORGAN NİTELİĞİ VE GENEL KURULUN
LİMİTED ORTAKLIKTAKİ KONUMU**

§ 1. GENEL KURUL KAVRAMI VE GENEL KURULUN LİMİTED ORTAKLIKTAKİ FONKSİYONLARI	4
I. GENEL KURUL KAVRAMI VE LİMİTED ORTAKLIKLAR BAKIMINDAN ANLAMI	4
II. GENEL KURULUN LİMİTED ORTAKLIKTAKİ FONKSİYONLARI	7
A. Genel Kurulun Limited Ortaklıktaki Fonksiyonlarının Genel Olarak Tanıtımı .	7
B. Genel Kurulun Fonksiyonlarının Onun Organ Niteliği Bakımından Önemi	8
§ 2. LİMİTED ORTAKLIKTA GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ.....	9
I. ORGAN KAVRAMI, ORGAN KAVRAMININ DOKTRİNER TANIMLARI VE BU TANIMARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	9
A. Organ Kavramı	9
B. Organ Kavramının Doktriner Tanımları.....	10
C. Tanımların Değerlendirilmesi, Organ Kavramına İlişkin Bir Tanım Denemesi ve Tanımın Unsurları	11
II. ORGAN TANIMI ÇERÇEVESİNDE LİMİTED ORTAKLIKTA GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ.....	12

III. ORGANIN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN SINIFLANDIRILMASI VE LİMİTED ORTAKLIK GENEL KURULUNUN BU SINIFLANDIRMALARDAKİ YERİ	13
A. Karar Organı-Yürütme Organı Ayrımı ve Genel Kurulun Karar Organı Niteliği	13
B. İç Organ-Dış Organ Ayrımı ve Genel Kurulun İç Organ Niteliği	14
C. Fert Organ-Kurul Organ Ayrımı, Genel Kurulun Kurul Organ Niteliği ve İstisnası	16
D. Zorunlu Organ-İhtiyarî Organ Ayrımı ve Genel Kurulun Zorunlu Organ Niteliği	16
§ 3. GENEL KURULUN LİMİTED ORTAKLIKTAKİ KONUMU VE ÖZELLİKLE GENEL KURUL VE MÜDÜRLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KURAMSAL OLARAK AÇIKLANMASI	18
I. GENEL KURULUN ÜST ORGAN OLARAK NİTELENEMEMESİ	18
II. GENEL KURUL VE MÜDÜRLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KURAMSAL OLARAK AÇIKLANMASI VE GÖRÜŞÜMÜZ	20
A. Doktrinde Ortaya Atılan Çeşitli Teoriler	20
1. Yöneticilere Üstünlük Tanıyan Teori	20
2. Egemenlik Teorisi	21
a. Mutlak Egemenlik Teorisi	21
b. Sınırlı Egemenlik Teorisi	22
3. Eşitlik Teorisi	23
B. Teorilerin Değerlendirilmesi ve Görüşümüz	24

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL KURULUN TOPLANMASI

§ 4. GENEL KURULUN TOPLANTIYA ÇAĞRILMASINA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN GENEL OLARAK TANITILMASI VE ÖZELLİKLE ANONİM ORTAKLIK DÜZENLEMELERİNE YAPILAN ATFIN DEĞERLENDİRİLMESİ	27
---	----

§ 5. GENEL KURULUN OLAĞAN VE OLAĞANÜSTÜ TOPLANMASI.....	29
I. GENEL KURULUN OLAĞAN VE OLAĞANÜSTÜ TOPLANTISI AYRIMININ DAYANDIĞI TEMEL: TOPLANTI ZAMANI.....	29
II. OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI	30
III. OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL TOPLANTISI	31
§ 6. GENEL KURULUN TOPLANTIYA ÇAĞRILMASI.....	32
I. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRMAYA YETKİLİ OLANLAR VE YETKİLİ KİMSELERİN GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRMAMASININ HUKUKÎ SONUÇLARI	32
A. Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Yetkili Olanlar	32
1. Müdürler.....	32
a. Müdürlerin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi Bakımından Genel ve Özel Düzenlemeler	32
b. Müdür Sayısının Birden Fazla Olması Halinde Çağrı Yetkisinin Kullanılması	33
c. Geçerli Olarak Atanmayan Müdürün Yaptığı Çağrı	35
2. Azınlık Ortaklar	35
a. Azınlık Kavramı ve Anlamı	35
b. Müdürlere Başvuru.....	36
aa. Müdürlere Genel Kurulun Toplantıya Davet Edilmesi İçin Başvuru Yapılması	36
bb. Müdürlere Gündeme Madde Ekletmek İçin Başvuru Yapılması.....	37
aaa. Ön Açıklamalar.....	37
bbb. Azınlığın Müdürlere Başvurusunun Kapsamı ve Konusu	38
ccc. Müdürlere Yapılacak Başvurunun Süresi.....	39
c. Mahkemeye Başvuru.....	40
aa. Mahkemece Genel Kurulun Toplantıya Çağırılması Bakımından Karar Verilmesi	40
bb. Mahkemece Gündeme Madde Eklenmesine Karar Verilmesi.....	44
3. Azınlık Sifatını Taşımayan Ortaklar	46

a. TTK Tasarı m. 410/2 Düzenlemesinin Tanıtılması ve Ortaklara Tanınan Hakkın Niteliği.....	46
b. TTK Tasarı m. 410/2 Düzenlemesiyle Bireysel Olarak Ortaklara Tanınan Hakkın Kullanılma Tarzı.....	48
4. Kayyım.....	50
a. Limited Ortaklığa Kayyım Atanması ve Kayyım Atanacak Durumlara Örnekler	50
b. Kayyımın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Sırasında Dikkat Edeceği Esaslar	53
5. Tasfiye Memurları.....	54
a. Tasfiye Memurlarının Genel Kurulu Toplantıya Davet Yetkisine İlişkin Kuralların Tanıtılması	54
b. Müdürlerin Tasfiyede Genel Kurulu Toplantıya Davet Yetkisinin Devam Etmesi	55
6. İflas İdaresi.....	56
7. Diğer Yetkililer ve Genel Kurulun Gelecekte Bir Genel Kurul Toplanması İçin Karar Alması.....	57
a. Diğer Yetkililer	57
b. Genel Kurulun Gelecekte Bir Genel Kurul Toplanması İçin Karar Alması	57
B. Yetkili Kimselerin Genel Kurulu Toplantıya Çağırılmamasının Hüküm ve Sonuçları.....	58
§ 7. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞRININ ŞEKLİ VE İÇERİĞİ.....	59
I. ANONİM ORTAKLIKLARA İLİŞKİN TTK TASARI M. 414' ÜN LİMİTED ORTAKLIKLARDA DA UYGULANMASI.....	59
II. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞRININ ŞEKLE BAĞLANMASININ NEDENLERİ	59
III. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRMADA ŞEKLİN KAPSAMI.....	60
A. İlan Yapılması	60
1. Ortaklık Sözleşmesinde Gösterilen Şekilde İlan Yapılması	60
2. Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde İlan Yapılması.....	61

3. Web Sitesinde İlân Yapılması.....	62
a. Web Sitesi Kurma ve İlânları Bu Sitede Yayınlama Zorunluluğu.....	62
b. Web Sitesi Kurulmaması veya Genel Kurul Çağrı İlânının Web Sitesinde Yayınlanmamasının Hüküm ve Sonuçları	62
B. Çağrı Mektubu Gönderilmesi	62
1. Çağrı Mektubuna İlişkin TTK Tasarı m. 414 Düzenlemesinin Tanıtılması ..	62
2. Çağrı Mektubunun Gönderileceği Kimseler	63
a. Ortaklar.....	63
b. İntifa Hakkı Sahipleri.....	64
c. Payın Birden Fazla Maliki Olması Durumunda Temsilci	64
3. Çağrı Mektubunun Şekli	65
IV. İLAN VE ÇAĞRI MEKTUBUNUN İÇERİĞİ	65
§ 8. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞRI SÜRESİ	66
I. ÇAĞRININ EN AZ ONBEŞ GÜN ÖNCE YAPILMASI.....	66
II. ORTAKLIK SÖZLEŞMESİNDE ÇAĞRI SÜRESİNİN BELİRTİLMESİ.....	68
§ 9. LİMİTED ORTAKLIK GENEL KURULLARINDA GÜNDEM, GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ VE İSTİSNALARI	69
I. GÜNDEM KAVRAMI VE GÜNDEMİN BELİRLENMESİ.....	69
A. Gündem Kavramı	69
B. Gündemin Belirlenmesi.....	70
C. Gündemin Düzenlenmesi	71
1. Gündemin Düzenlenmesi Esnasında Dikkat Edilmesi Gereken Temel Esaslar	71
2. Olağan ve Olağanüstü Genel Kurul Gündeminin Düzenlenmesi	72
a. Olağan Genel Kurul Gündeminin Düzenlenmesi.....	72
b. Olağanüstü Genel Kurul Gündeminin Düzenlenmesi.....	74
D. Gündemin Değiştirilmesi	75
E. Gündem Maddelerinin Yorumu.....	75
II. GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ VE İSTİSNALARI.....	76
A. Gündeme Bağlılık İlkesi	76

1. Gündeme Bağlılık İlkesinin Getiriliş Nedeni.....	76
2. Gündeme Bağlılık İlkesinin Hüküm ve Sonuçları	77
3. Gündeme Bağlılık İlkesinin Kapsamı	78
4. Genel Kurulda Gündem Dışı Hususların Tartışılması	80
B. Gündeme Bağlılık İlkesinin İstisnaları	82
1. Kanunî İstisnalar	82
a. Çağrısız Genel Kurul.....	82
b. Özel Denetçi Atanmasını İsteme.....	83
2. Gündemde Yer Alan Bir Hususla Bağlantılı Diğer Hususların Görüşülüp Görüşülemeyeceği Sorunu	84
§ 10. ÇAĞRISIZ GENEL KURUL	85
§ 11. GENEL KURULUN TOPLANTI ZAMANI VE YERİ.....	89
I. GENEL KURULUN TOPLANTI ZAMANI	89
II. GENEL KURULUN TOPLANTI YERİ	90
§ 12. GENEL KURULA KATILMA HAKKI VE YETKİSİZ KATILMA	91
I. GENEL KURULA KATILMA HAKKI	91
A. Genel Kurula Katılma Hakkının Niteliği ve Oy Hakkından Farklılığı.....	91
1. Genel Kurula Katılma Hakkının Niteliği: Vazgeçilmez, Mutlak Bir Ortaklık Hakkı	91
2. Genel Kurula Katılma Hakkının Oy Hakkından Farklılığı.....	93
B. Genel Kurula Katılma Hakkının Kapsamı ve Sınırları.....	93
1. Genel Kurula Katılma Hakkının Kapsamı	93
2. Genel Kurula Katılma Hakkının Sınırları	94
C. Genel Kurula Katılma Hakkına Sahip Olanlar	94
1. Ortaklar	94
2. İntifa Hakkı Sahipleri.....	96
a. Esas Sermaye Payı Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması.....	96
b. İntifa Hakkı Tesisi Halinde Genel Kurula Katılma Hakkı.....	97
3. Ortaklar veya İntifa Hakkı Sahiplerinin Temsilcileri.....	98

a. Yasal Düzenlemenin Tanıtılması ve Anonim Ortaklık Düzenlemesinin Uygulanması Zorunluluğu	98
b. Genel Kurula Temsilci Vasıtasıyla Katılma Hakkı.....	99
aa. Hakkın Niteliği ve Sınırları	99
bb. Hakkın Kullanılması	100
aaa. Bireysel Temsilci Atanması Suretiyle Hakkın Kullanılması.....	100
aaaa. Yazılı Temsil Yetkisi Verilmesi Zorunluluğu	100
bbbb. Temsil Yetkisinin İçeriği	101
cccc. Temsil Yetkisinin Süresi.....	102
dddd. Temsil Yetkisinin Geri Alınması	103
eeee. Temsilcinin Genel Kurula Katılması	103
bbb. Diğer Temsilciler Vasıtasıyla Hakkın Kullanılması	103
aaaa. Kavramsal Ön Açıklamalar.....	103
bbbb. Söz Konusu Temsilcilerin Temsilen Genel Kurula Katılmaları.....	105
c. Genel Kurula Temsilci Vasıtasıyla Katılma Zorunluluğu.....	106
aa. Yasal Temsil.....	106
bb. Pay Üzerinde Birlikte Mülkiyet Halinde Toplantıya Katılma	107
4. Pay Üzerinde Rehin Durumunda Genel Kurula Katılma Hakkının Pay Sahibine Ait Olması	108
5. Genel Kurul Toplantısına Diğer Katılımcılar	110
II. YETKİSİZ KATILIM VE HÜKÜM VE SONUÇLARI.....	113
A. Yetkisiz Katılma Kavramı ve Anlamı.....	113
B. Yetkisiz Katılımın Hüküm ve Sonuçları	115
§ 13. HAZIR BULUNANLAR LİSTESİ	116

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENEL KURULDA KARAR ALMA ESASLARI

§ 14. GENEL KURULDA BAŞKAN VE GÖREVLERİ.....	119
I. GENEL KURULDA BAŞKAN VE BAŞKANLIK DİVANININ SEÇİMİ.....	119

A. Genel Kurul Başkanının Seçimi.....	119
1. Ortaklık Sözleşmesinde Başkan Seçimine İlişkin Kural Bulunması Halinde Hukukî Durum	119
2. Ortaklık Sözleşmesinde Başkan Seçimine İlişkin Kural Bulunmaması Halinde Hukukî Durum	120
a. Temel Kural: Müdür veya Müdürler Kurulu Başkanının Toplantı Başkanı Olması.....	120
b. Müdür veya Müdürler Kurulu Başkanı Dışında Başka Bir Kişinin Toplantı Başkanı Olması	120
B. Başkanlık Divanının Seçimi.....	123
II. GENEL KURULDA BAŞKANIN GÖREV VE YETKİLERİ.....	124
A. Toplantı Başkanının Toplantı Öncesindeki Görevleri	124
B. Toplantı Başkanının Toplantı Sırasındaki Görevleri.....	125
1. Yasal Düzenlemelerin Tanıtılması ve Boşluk Olması Halinde Uygulanacak Kurallar	125
2. Başkanın Toplantının Yürütülmesi Esnasındaki Temel Görevleri	125
a. Toplantının Gündeme Uygun Olarak Yürütülmesi	125
b. Toplantıda Söz Almak İsteyenlerin ve Bunların Sırasının Belirlenmesi .	126
c. Toplantı Sırasında Getirilen Önerilerin Gruplandırılması, Sıralanması ve Oylamaya Sunulması	127
d. Toplantıda Konuşma Sürelerinin Ayarlanması ve Gereken Disiplin Önlemlerinin Alınması.....	127
§ 15. GENEL KURULDA ORTAKLARIN MÜZAKERELERE KATILMA VE GÜNDEMDEKİ KONULARA İLİŞKİN ÖNERİDE BULUNMA HAKKI. 129	
I. GENEL KURULDA ORTAKLARIN MÜZAKERELERE KATILMA HAKKI 129	
A. Müzakerelere Katılma Hakkının Niteliği ve Kapsamı.....	129
B. Müzakerelere Katılma Hakkına Sahip Olanlar.....	130
C. Müzakerelere Katılma Hakkının Aktif Yönünü Teşkil Eden Görüş Açıklama Hakkının Sınırlandırılması.....	131
II. ORTAKLARIN GÜNDEMDEKİ KONULARA İLİŞKİN ÖNERİDE BULUNMA HAKKI.....	134

A. Öneri Kavramı, Anlamı ve Türleri.....	134
B. Öneride Bulunma Hakkının Önemi ve Nitelikleri.....	136
1. Öneride Bulunma Hakkının Önemi	136
2. Öneride Bulunma Hakkının Nitelikleri.....	136
C. Müdürlerin Önerilerinin Ortaklara Bildirilmesi	137
§ 16. GENEL KURULDA OY HAKKI, SINIRLARI, OY HAKKINDAN	
YOKSUNLUK VE OY HAKKININ DONMASI.....	138
I. GENEL KURULDA OY HAKKI VE SINIRLARI.....	138
A. Genel Kurulda Oy Hakkı ve Kullanılması	138
1. Oy Hakkı Kavramı, Hukukî Niteliği ve Haklar Sistemi İçindeki Yeri.....	138
2. Oy Hakkının Kullanılması	140
a. Oy Hakkının Kullanılmasının İrade Beyanı Niteliği.....	140
b. Oy Hakkını Kullanabilecekler.....	141
aa. Temel Kural: Genel Kurula Katılma Hakkına Sahip Olanların Oy	
Hakkına da Sahip Olması.....	141
bb. Oy Hakkını Kullanabilecekler Bakımından Özellikli Durumlar	142
aaa. Ortaklar Bakımından.....	142
bbb. İntifa Hakkı Sahipleri Bakımından	143
ccc. Temsilciler Bakımından.....	144
c. Oy Hakkının Diğer Yollarla Kullanılması	147
aa. İnternet Vasıtasıyla Oy Hakkının Kullanılması.....	147
bb. Yazılı Oy Kullanılması	149
B. Genel Kurulda Oy Hakkının Hesaplanması, Sınırları, Üstün Oy ve Oyda	
İmtiyaz Öngörülmesi.....	150
1. Temel Kural: Oy Hakkının Esas Sermaye Payının İtibarı Değerine Göre	
Belirlenmesi	150
2. Oy Hakkının Ortaklık Sözleşmesiyle Sınırlanması.....	152
3. Genel Kurulda Üstün Oy.....	153
4. Oyda İmtiyaz.....	157
a. Oyda İmtiyaz Kavramı ve Anlamı	157
b. Oyda İmtiyazın Tanınma Tarzı	157

aa. İmtiyazın Sözleşmeyle Tanınması Zorunluluğu.....	157
bb. İmtiyazın Dolaylı İmtiyaz Olarak Tanınması Zorunluluğu	158
aaa. Dolaylı İmtiyaz Kavramı ve Anlamı	158
bbb. Limited Ortaklıkta İmtiyazın Dolaylı Tanınması Zorunluluğu....	159
ccc. Dolaylı İmtiyazın Sonuçları.....	160
c. Oyda İmtiyazın Sınırları.....	160
aa. Kanunda Açıkça Öngörülme Yen Sınırlamalar.....	160
bb. Kanunî Sınırlamalar	161
aaa. Onda Birlik Sınır.....	161
aaaa. Önemli Bir Çeviri Hatasının Varlığı.....	161
bbbb. TTK Tasarı m. 618/2/c. 2'nin Mevaza Uygun Yorumlanması Zorunluluğu.....	162
bbb. Oyda İmtiyazın Etkisizleşmesi.....	163
aaaa. İmtiyazın Etkisizleştiği Durumların Düzenleme Nedeni	163
bbbb. İmtiyazın Etkisizleştiği Durumlar	163
II. OY HAKKINDAN YOKSUNLUK.....	165
A. Oy Hakkından Yoksunluğa İlişkin Düzenlemenin Tanıtılması, Hükümün Getiriliş Nedeni ve Hükümün Sınırlayıcı Şekilde Oy Hakkından Yoksunluk Hallerini Belirtmesi.....	165
1. TTK Tasarı m. 619 Düzenlemesinin Tanıtılması.....	165
2. TTK Tasarı m. 619 Düzenlemesinin Getiriliş Nedeni ve Hükümün Tek Adam Ortaklığında Uygulanamaması.....	165
3. TTK Tasarı m. 619 Düzenlemesinde Sınırlayıcı Şekilde Oyda Yoksunluk Hallerinin Belirtilmesi.....	166
B. Oy Hakkından Yoksunluk Teşkil Eden Haller.....	168
1. Müdürlerin İbrasına İlişkin Kararlar	168
2. Ortaklığın Kendi Esas Sermaye Payının İktisabına İlişkin Kararlar.....	169
3. Ortağın Bağlılık Yükümüne veya Rekabet Yasağına Aykırı Faaliyetlerde Bulunmasını Onaylayan Kararlar.....	171
C. Oy Hakkından Yoksunluğun Etkileri	173
1. Oydan Yoksunluğun Ortakların, İntifa Hakkı Sahiplerinin ve Özellikle Temsilcilerin Oy Hakkına Etkileri.....	173

a. Ortaklar ve İntifa Hakkı Sahipleri Bakımından Etkileri	173
aa. Ortaklar	173
bb. İntifa Hakkı Sahipleri	173
b. Oydan Yoksunluğun Özellikle Temsilcilerin Oy Hakkı Bakımından Etkileri	174
2. Oydan Yoksunluğun Yetersayılar Bakımından Etkileri	175
3. Oydan Yoksun Kişinin Genel Kurul Toplantısına Katılıp Katılmayacağı Sorunu	177
III. OY HAKKININ DONMASI	178
A. Oy Hakkının Donması Kavramı ve Anlamı	178
B. Oy Hakkının Donmasının Hüküm ve Sonuçları	179
§ 17. GENEL KURULDA OYLAMAYA GEÇİLMESİ VE OYLAMA USULÜ .	181
I. GENEL KURULDA OYLAMAYA GEÇİLMESİ	181
A. Oylamaya Geçilme Hususunda Karar Yetkisinin Genel Kurul Başkanına Ait Olması	181
B. Başkanın Müzakereleri Tamamlayarak Oylamaya Geçme Zamanı	182
II. OYLAMA USULÜ	182
A. Oylama Usulünün Belirlenmesi	182
B. Genel Kuruldaki Oylama Türleri	184
1. Açık Oylama	184
2. Gizli Oylama	185
§ 18. GENEL KURULDA KARAR ALINMASI	187
I. OLAĞAN KARAR ALMA	187
A. Temel Kural: Toplantıda Temsil Edilen Oyların Salt Çoğunluğu	187
B. Toplantıda Temsil Edilen Oy Kavramı	188
C. TTK Tasarı m. 620’de Toplantı Yetersayısı Öngörülmemesi ve Toplantı Yetersayısı Aranan Durumlar	190
D. Çekimsiz ve Geçersiz Oylar	191
E. Kanunî ve Sözleşmesel İstisnalar	192
II. ÖNEMLİ KARARLARIN ALINMASI	192
A. Önemli Kararların Alınmasında Çifte Engel Kuralı ve Anlamı	192

B. Kanunen Önemli Karar Olarak Kabul Edilen Durumlar	195
1. Ortaklık İşletme Konusunun Değiştirilmesi.....	195
2. Oy Hakkında İmtiyazlı Esas Sermaye Paylarının Öngörülmesi	196
3. Esas Sermaye Paylarının Devrinin Sınırlandırılması, Yasaklanması ya da Kolaylaştırılması	197
4. Esas Sermayenin Artırılması.....	198
5. Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması ya da Kaldırılması	199
6. Ortaklık Merkezinin Değiştirilmesi	200
7. Müdür ve Ortakların Bağlılık Yükümü ya da Rekabet Yasağına Aykırı Faaliyette Bulunmalarına Genel Kurul Tarafından Onay Verilmesi	201
8. Bir Ortağın Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkarılması İçin Mahkemeye Başvurulması ve Bir Ortağın Ortaklık Sözleşmesinde Öngörülen Sebep ile Dolayı Ortaklıktan Çıkarılması	203
9. Ortaklığın Feshi.....	205
III. KANUNDA BELİRTİLEN DİĞER ÖNEMLİ DURUMLARDA KARAR ALINMASI	206
A. Ortaklık Sözleşmesi Değişikliklerinde Karar Alınması	206
B. Yan Edim ve Ek Ödeme Yükümlülükleriyle İlgili Konularda Karar Alınması	207
IV. ORTAKLIK SÖZLEŞMESİNDE GENEL KURULUN KARAR ALMA YETERSAYILARININ DÜZENLENMESİ	208
A. Ortaklık Sözleşmesiyle Yetersayıların Artırılması	208
1. Ortaklık Sözleşmesiyle Olağan Yetersayıların Artırılması.....	208
2. Ortaklık Sözleşmesiyle Önemli Kararlara İlişkin Yetersayıların Artırılması.....	210
B. Ortaklık Sözleşmesiyle Kanunen Öngörülen Yetersayıların İndirilmesi	211
§ 19. OYLARIN TOPLANIP HESAPLANMASI VE OYLAMA SONUCUNUN AÇIKLANMASI.....	212
I. OYLARIN TOPLANIP HESAPLANMASI	212
II. OYLAMA SONUCUNUN AÇIKLANMASI	215

§ 20. LİMİTED ORTAKLIKTA SİRKÜLER TİPİ KARAR ALMA.....	215
I. SİRKÜLER TİPİ KARAR ALMA KAVRAMI VE ANLAMI	215
II. SİRKÜLER TİPİ KARAR ALMANIN HER TÜRLÜ LİMİTED ORTAKLIKTA VE HER TÜRLÜ KARAR İÇİN UYGULANMASININ MÜMKÜN OLMASI	216
III. SİRKÜLER TİPİ KARAR ALMA USULÜ	217
A. Karar Önerilerinin Ortaklara Gönderilmesi	217
1. Doğrudan Karar Önerilerinin Ortaklara Gönderilmesi Zorunluluğu	217
2. Karar Önerilerinin Ortaklara Gönderilmesinde Şekil ve Tarz	218
3. Karar Önerilerinin Tüm Ortaklara Gönderilmesi Zorunluluğu.....	219
B. Karar Önerilerini Alan Ortağın Davranış Tarzı.....	219
1. Ortağın Sözlü Görüşme Talebinde Bulunması	219
2. Ortağın Karar Önerisine Olumlu veya Olumsuz Oy Vermesi	220
§ 21. TOPLANTI TUTANAĞI DÜZENLENMESİ.....	221
I. TOPLANTI TUTANAĞININ ANLAMI VE ÖNEMİ.....	221
II. TOPLANTI TUTANAĞININ DÜZENLENME TARZI.....	221
III. TUTANAĞIN İNCELENMESİ VE SURETİNİN ALINMASI.....	225
§ 22. GENEL KURUL KARARLARININ HUKUKÎ NİTELİĞİ.....	226
SONUÇ	228
KAYNAKÇA.....	237

KISALTMALAR

AG:	Aktiengesellschaft
AJP:	Aktuelle juristische Praxis
AktG:	Aktiengesetz
bkz.:	bakınız
BK:	Borçlar Kanunu
c.:	cümle
C.	Cilt
dn.:	dipnot
E.:	Esas
GmbH:	Gesellschaft mit beschränkter Haftung
GmbHG:	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
GmbHR:	GmbH Rundschau
HD.:	Hukuk Dairesi
İİK:	İcra ve İflas Kanunu
K.:	Karar
karş.:	karşılaştırınız
Kom. Yön.:	Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik
m.:	madde
MK:	Türk Medeni Kanunu
OR:	Obligationenrecht
REPRAX:	Zeitschrift zur Rechtsetzung und Praxis im Gesellschafts- und Handelsregisterrecht
RG:	Resmi Gazete
S.:	Sayı
s.:	sayfa
SJZ:	Schweizerische Juristen Zeitung
ST:	Der Schweizer Treuhänder

SZW:	Schweizerische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht
TD.:	Ticaret Dairesi
TTK:	Türk Ticaret Kanunu
TTK Tasarı:	Türk Ticaret Kanunu Tasarısı
vb.:	ve benzeri
vd.:	ve devamı

GİRİŞ

Limited ortaklık, gelişen ticaret hayatı içerisinde uygulama alanı en geniş olan ortaklık tiplerinden birisidir. Limited ortaklığın zorunlu organlarından birisi olarak genel kurul da, limited ortaklık içinde önemli bir yeri bulunan, ortaklık ve ortakların iradelerinin belirlediği bir karar organı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Belirtilen geniş uygulanma alanına karşın, limited ortaklığa ilişkin yasal düzenlemeler, limited ortaklığı tüm ayrıntılarıyla, soyut olarak düzenlememekte, birçok meselede anonim ortaklık hükümlerine atıf yapmaktadır. Bu çalışmanın çerçevesini oluşturan Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, limited ortaklıklar konusunda yeni ve önemli düzenlemeler getirmektedir. Tasarı, limited ortaklıklarda organların yapıları ve birbirleriyle olan ilişkileri konusunda birçok hükme yer vermektedir (örnek olarak bkz. TTK Tasarı m. 616 ve m. 625). Buna rağmen, karşılaşılan olasılığı yüksek olan çoğu mesele için anonim ortaklık hükümlerine atıf yapılmaktadır. Söz konusu düzenlemelerin limited ortaklığa uyduğu ölçüde ve ayrık yasal düzenlemelerin izin verdiği oranda uygulanmaları gerekmektedir.

Bu çalışma, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı çerçevesinde, limited ortaklık genel kurullarında toplanma ve karar alma esaslarını incelemektedir. Bu amaçla, özellikle mevcut yasal sistem çerçevesinde konuyla ilgili öğretiyi temel düzeyde incelenmiştir. Konuyla uyduğu oranda yargı kararlarına da yer verilmiştir. Bunun dışında, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın kaynağını oluşturan yasalardan özellikle İsviçre Borçlar Yasası'nın limited ortaklıklara ilişkin hükümleri incelenmiş ve Tasarı ile karşılaştırılmıştır. Bu amaçla İsviçre hukuk öğretisinden geniş ölçüde faydalanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Alman hukuku açısından da temel kaynaklar yeri geldikçe değerlendirilmiştir.

Çalışma ilk bölümde, genel kurul kavramına değinerek, onun işlevlerini ele almaktadır. Bu noktadan hareketle, genel kurulun organ niteliği ve limited ortaklıktaki konumuna temas edilmiştir. Limited ortaklıkta müdürler ve genel kurul arasındaki ilişkiyi açıklayan kuramlar genel olarak değerlendirilip, bu anlamda Tasarı'nın tercih ettiği sistem ele alınmıştır.

İkinci bölüm, genel kurulun toplanmasından karar alma sürecine gelmesine kadar olan kısmı ele almaktadır. Bahsedilen bölümün başında, özellikle TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde yer verilen atıf düzenlemesi ele alınmıştır. Önemli ve

eleştirilebilir bir düzenleme olan bu hüküm genel olarak açıklandıktan sonra, toplantı zamanına göre, olağan ve olağanüstü genel kurul ayırımına değinilmiştir. İkinci bölümde genel kurulun toplantıya çağırılması büyük bir yer kaplamaktadır. Çünkü genel kurul, yetkili kişiler tarafından, yasanın öngördüğü şekil ve usulde, çağrı sürelerine uyularak toplantıya çağırılmalıdır. Bu hususlar ilgili bölümde incelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca hem toplantıya çağırmanın önemi bir parçası olan gündem hem de bununla ilgili olarak gündeme bağlılık ilkesiyle istisnaları ayrıca ele alınmıştır. İkinci bölümün son kısmındaysa, özellikle genel kurula katılma hakkı çerçevesinde geniş açıklamalar yapılmış ve yetkisiz katılımın sonuçlarına değinilmiş, genel olarak hazır bulunanlar listesi ele alınmıştır. Böylelikle genel kurulun toplanma esasları, genel hatlarıyla incelenmiş olmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümüyse, genel kurulda karar alma esasları ele alınmıştır. Burada, yasal hükümlerin genel kurulda karar alma yöntemi olarak, özellikle toplantılı karar almayı düzenlemelerinden hareketle, bu husus öncelikli ve geniş olarak ele alınmıştır. Genel kurul toplantılar yoluyla karar alırken, toplantı yönetimi büyük bir önem kazanmaktadır. Bu sebeple, önce genel kurulda başkan ve onun görevlerine değinilmiştir. Ardından, genel kurula katılma hakkının paralelinde, müzakerelere katılma ve gündemdeki konulara ilişkin öneride bulunma hakları ele alınmıştır.

Genel kurulda gündem maddeleri değil, öneriler oylanır. Bu sebeple, ortakların öneride bulunma haklarının ardından, oy hakları incelenmiştir. Genel kurulda oy hakkı ve sınırları, oy hakkından yoksunluk ve oy hakkının donması burada ele alınmıştır. Oy hakkına ilişkin açıklamaları takiben, genel kurulda oylamaya geçilmesiyle oylama usullerine genel olarak değinilmiştir. İzlenilen kronolojik sıralama, oylamaların ardından, genel kurulda kararın alınmasını incelemeyi gerektirmiştir. Bu sebeple, Tasarı'nın öngördüğü yetersayılar ve buna ilişkin sistem ele alınmıştır. Söz konusu anlatımların ardından, yapılan oylamaların neticelendirilmesi bağlamında, oyların toplanıp sayılması ve oylama sonucunun açıklanması hususlarına yer verilmiştir.

Genel kurulun toplantılı karar almasının yanı sıra, limited ortaklık genel kurulları için anonim ortaklık genel kurullarından farklı olarak öngörülmüş olan toplantısız karar alma usulüne değinilmiştir. Bu bağlamda sirküler tipi karar alma

kavramı izah edilmiş, bu yolun olağan bir yol olduğuna ve koşullarına temas edilmiştir.

Limited ortaklık genel kurulu, bir gündem maddesi çerçevesinde toplanıp, bu bağlamda verilmiş bir önerinin oylanması sonucunda karar aldıktan sonra, bu hususların tutanakla sabitleştirilmesi gerekir. Bu nedenle, bir karar tutanağı niteliğindeki, toplantı tutanağına değinilmiştir. Son olarak da kısaca, genel kurulda alınan kararların hukukî niteliğine işaret edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM:
GENEL KURUL KAVRAMI, ORGAN NİTELİĞİ VE GENEL KURULUN
LİMİTED ORTAKLIKTAKİ KONUMU

§ 1. GENEL KURUL KAVRAMI VE GENEL KURULUN LİMİTED
ORTAKLIKTAKİ FONKSİYONLARI

I. GENEL KURUL KAVRAMI VE LİMİTED ORTAKLIKLAR
BAKIMINDAN ANLAM

Tüzel kişiler organları aracılığıyla hareket eder. Dernekler, anonim ortaklıklar, limited ortaklıklar gibi tüzel kişiliği haiz birliklere ilişkin olarak yasalar yapısal anlamda düzenlemeler yapmıştır. Genel olarak, özellikle anonim ve limited ortaklıklarda yönetimle temsile ilişkin görevler yönetim kurulu ya da müdür veya müdürler kurulu tarafından üstlenilmiştir. Buna karşılık, tüzel kişilik içindeki düzenleyici işlevse genel kurul tarafından yerine getirilir. Aşağıda değinildiği üzere, işlevleri de gözetildiğinde genel kurul, limited ortaklığın yasama organı gibidir¹. Ortağın ortaklıktan kaynaklanan mali nitelikte olmayan haklarının çoğu için kullanım yeri genel kuruldur. Örneğin, oy hakkı ve müzakerelere katılma hakkı genel kurulda kullanılır. Bunun dışında genel kuruldan özel denetçi atanması istenebilir (bkz. TTK Tasarı m. 635, 438/1). Bu çerçevede anonim ortaklıklara ilişkin TTK Tasarı m. 407/1 pay sahiplerinin ortaklık işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanacaklarına dair genel bir düzenleme içermektedir².

Bir organ olarak genel kurulun karar alması, kural olarak toplantıyı gerektirir. Genel kurulun iradesi bu toplantılarda oluşur. Bir anlamıyla genel kurul, belirli bir yerde, belli bir zamanda müzakerelerde bulunmak ve karar almak amacıyla ortakların

¹ Bkz. **Gauch, Peter/Schmid, Jörg/Tanner, Brigitte**: Obligationenrecht-Teilband V5b, Die Generalversammlung Art. 698-706b OR, Zürich, 2003, s. 31.

² Bu nedenle ortaklık haklarının genel kurulda ve genel kurul dışında kullanılabilen haklar şeklinde ayrılması olanaklıdır. Genel kurula ve müzakerelere katılma hakkı, oy hakkı, özel denetçi atanmasını isteme hakkı gibi haklar genel kurulda kullanılabilen haklardır. Genel kurulda ve genel kurul dışında kullanılabilen haklar şeklinde bir ayırım için özellikle Alman anonim ortaklıkları açısından bkz. **Schmidt, Karsten/Lutter, Marcus/Spindler, Gerald**: Aktiengesetz Kommentar, Köln, 2008, s. 1274-1275; **Kropff, Bruno/Semler, Johannes/Kubis, Dietmar**: Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, Band 4, München, 2004, s. 18 vd.; **Bürgers, Tobias/Körber, Torsten**: Heidelberger Kommentar zum Aktiengesetz, Heidelberg, 2008, s. 743.

aracısız olarak, şahsen, bir araya gelmelerini ifade eder³. Aynı zamanda, yasanın öngördüğü sistem, kural olarak genel kurulun toplanarak karar alması olunca, genel kurul, bilgilenme ve oylama toplantısı olarak da görev ifa eder.

Genel kurul için ana kural toplantılar olmakla birlikte, bahsedilen toplantıların sıradan toplantılar olmadığı belirtilmelidir. Bir yandan bu toplantılara davet belirli bir usulde yapılırken, diğer yandan, yukarıda belirtildiği üzere, genel kurul müzakerelerde bulunmak ve karar almak amaçlarıyla toplanır. Dolayısıyla sadece bilgilenmek veya bilgilendirmek amacıyla ya da belli hususlarda görüş almak veya açıklamak üzere, ortakların bir araya gelmesi genel kurul oluşturmaz⁴. Çünkü genel kurul toplantılarının kanunen öngörülen genel kurul toplantısı düzenine uyması gerekir. Bu nedenle, yasal düzene uymaksızın bir çok ortağın bir araya gelmesi ve toplanması, kural olarak genel kurul teşkil etmez⁵. TTK ve TTK Tasarısı'nın anonimle limited ortaklıklara ilişkin hükümleri genel olarak incelendiğinde, genel kurul toplantılarının dört temel esas üzerine yerleştirildiği görülür. Bunlar öneri-müzakereler-oylama ve karar dördlüsüdür.

Genel kurul toplantı yoluyla karar aldığı zaman, ilgili birlik içinde demokratik bir süreç işlemeye başlar. Özellikle genel kurul toplantılarında temel alınan süreç dikkate alındığında, öneri ve müzakere süreci ortaklar demokrasisinin işlediği bir süreçtir. Çünkü genel kurula katılma hakkı ve bunun kapsamında olan öneride bulunma hakkıyla, müzakerelere katılma hakkı, ortakların sırf ortak sıfatı nedeniyle kullanabildiği haklardır. Dolayısıyla, esas sermayeye katılım oranına bakılmaksızın her limited ortaklık ortağı bu aşamada aynı haklardan eşit şekilde faydalanır. Fakat oylamalar ve bu vesileyle karara alma aşamasında, limited ortaklığın sermaye ortaklığı yapısının yansımaları görülmeye başlar. Çünkü bu noktada kural, oy hakkının kapsamının, bir başka deyişle gücünün, esas sermayeye katılım oranında belirlenmesidir (bkz. TTK Tasarı m. 618/1/c. 1). Sözü edilen aşamada genel kurulun

³ Genel kurulun bu anlamda kullanımı ve bunun dar anlamda kullanım olarak nitelenmesi açısından bkz. **Weber-Dürler, Hans Peter**: Gesellschafterversammlung, Urabstimmung und Delegiertenversammlung als Beschlussfassungsformen des schweizerischen Gesellschaftsrechts, Bern, 1973, s. 42.

⁴ Bkz. **Weber-Dürler**, s. 42.

⁵ Bkz. **Akünel, Teoman**: Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul, 1995, s. 84. Yalnız belirtmek gerekir ki, tüm ortakların aralarından hiç birisinin itirazda bulunmaması kaydıyla genel kurulu toplantıya çağrı kurallarına uymamak kaydıyla toplanmalarını ifade eden çağrısız genel kurul yasal olarak olanaklı kılınmıştır. Bu hususta anonim ortaklıklara ilişkin olarak bkz. TTK Tasarı m. 416. Aynı hüküm TTK Tasarı m. 617/3 hükmünden dolayı limited ortaklıklarda da uygulama alanı bulabilir.

plütokratik yapısı gündeme gelir. Yani, bu noktada zenginlerin egemen olduğu bir yapı ortaya çıkar. Dolayısıyla limited ortaklıkta genel kurul kavramı aslında bir “sermaye” demokrasisini içinde barındırır⁶, yoksa gerçek anlamda bir demokrasiyi değil. Gerçek anlamda bir demokraside temel olan genel ve eşit oy hakkı, burada fazla sermaye getirenin daha güçlü oya sahip olması şeklini almıştır.

Genel kurul, yukarıda belirtildiği üzere, dar anlamıyla, ortakların belli bir zamanda belli bir yerde müzakerelerde bulunmak ve karar almak için bir araya gelmelerini ifade eder. Bu anlamıyla genel kurul “toplantıyı” ifade etmektedir. Hem yasal kullanımda hem günlük hayattaki kullanımda, genel kurul kavramı, genel kurul toplantısını karşılamak üzere kullanılabilir. Bunun dışında, genel kurul, ortakların ortaklık haklarını kullanmak suretiyle ortaklığın irade oluşumunu sağladıkları bir organ olarak da kullanılır. Yani genel bir deyişle, genel kurul, bazen organ anlamında bazen de toplantı anlamında kullanılmaktadır⁷. Fakat özellikle limited ortaklıklar açısından genel kurulun sirküler tipi karar alabilmesine olanak tanınmakla, genel kurulun her kararının toplantılar neticesinde alınmak zorunda olmadığına da işaret etmek gerekir. Bu nedenle limited ortaklıkta genel kurul, limited ortaklık esas sermaye payı sahiplerinin ya da onların temsilcilerinin belirli usullere riayet ederek karar aldıkları zorunlu bir organı ifade eder⁸.

⁶ Genel kurulda sermaye demokrasisine ilişkin olarak bkz. **Weber-Dürler**, s. 45.

⁷ Genel kurul tabirinin kullanımındaki bu iki yön için bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1270; **Kropff/Semler/Kubis**, s. 5; **Bürgers/Körber**, s. 741-742.

⁸ İsviçre anonim ortaklıklarında, anonim ortaklık pay sahipleri ya da onların temsilcilerinin belirli bir usul dahilinde çağrıldığı toplantının genel kurul olduğu şeklinde bir tanım için bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 30. Dikkat edilirse, burada sadece toplantıya bağlı bir tanım yapılmıştır. Bunun nedenini aslında İsviçre anonim ortaklıkları bakımından sirküler tipi karar almanın genel kurul açısından olanaksız olmasında aramak gerekir. İsviçre anonim ortaklıkları genel kurulları bakımından sirküler tipi kararın olanaklı olmadığı yolunda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 763; **Forstmoser, Peter/Meier-Hayoz, Arthur/Nobel, Peter**: Schweizerisches Aktienrecht, Bern, 1996, s. 203; **Weber-Dürler**, s. 117; **Schucany, E.**: Kommentar zum Schweizerischen Aktienrecht, Zürich, 1960, s. 130. Belirtmek gerekir ki, aynı esas bizim anonim ortaklık sistemimiz için de geçerlidir.

II. GENEL KURULUN LİMİTED ORTAKLIKTAKİ FONKSİYONLARI

A. Genel Kurulun Limited Ortaklıktaki Fonksiyonlarının Genel Olarak Tanıtımı

Organlar, ortaklığın temsilcisi değildir, tam aksine birer parçasıdır. Organlar ortaklık içinde yetki ve fonksiyon sahibidir⁹. Bu açıdan genel kurul da müdür ya da müdürler kuruluyla birlikte ortaklık amacının gerçekleşmesine hizmet eder¹⁰. Genel kurul ortaklığın yapısal ve iktisadi temelleriyle ilgili önlemleri alır¹¹.

Genel kurul, bir devletin yasama organı gibi, ortaklık içinde kural koyucu ve düzenleyici bir fonksiyon üstlenir. Bu çerçeveden bakıldığında, ortaklık sözleşmesini değiştirebilir (bkz. TTK Tasarı m. 616/1/a). Ayrıca, düzenleyici fonksiyonuyla bağlantılı olarak, genel kurulun seçici fonksiyonu da vardır. Yönetim kademesinde en üst organizasyonu oluşturan kişiler genel kurul tarafından belirlenir. Limited ortaklıkta genel kurulun seçici işlevinin en belirgin örneği, müdür ya da müdürlerin seçilip, görevlerinden alınmasının genel kurula devredilemez bir görev olarak yüklenmiş olmasıdır (bkz. TTK Tasarı m. 616/1/b). Keza denetçilerin atanması ve görevden alınmaları da bu kapsam da zikredilebilir (bkz. TTK Tasarı m. 616/1/c).

Genel kurulun gözetim fonksiyonu da vardır. Aslında bu, onun hem müdürleri belirleyebilmek ve görevlerinden alabilmek konusundaki (bkz. TTK Tasarı m. 616/1/b) hem de ortaklığın yılsonu finansal tablolarının ve faaliyet raporunun onaylanması hususundaki devredilemez yetki ve görevlerinin bir sonucudur (bkz. TTK Tasarı m. 616/1/d-e). Buna paralel olarak, müdürlerin ibraları da genel kurulun söz konusu fonksiyonunun doğal bir parçasıdır (bkz. TTK Tasarı m. 616/1/f). Genel kurulun gözetim işleviyle sıkı bağlantı içinde olan bir yönü de onun, bir anlamda ortaklığın nabzı gibi fonksiyon göstermesidir. Bu noktada genel kurul, bir irade oluşumu ve karar alma forumu olarak ortaya çıkar¹². Ortaklar, genel kurulda işlerin gidişi hakkında bilgi sahibi olur. Genel kurulun bu fonksiyonuna bilgi verme fonksiyonu denilebilir. Ortaklık ortak ve çalışanları, yönetici olanlar ve olmayanlar gibi iki sınıfa ayrılacak olursa, genel kurul bu iki sınıf arasındaki iletişimi sağlar. İşlerin gidişatından haberdar olmak isteyen ortaklar, genel kurulda yöneticilere

⁹ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 761.

¹⁰ İsviçre anonim ortaklıklarında yönetim kurulu açısından bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 30.

¹¹ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 31.

¹² Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 32.

sorular sorabilir ve burada bilgi alma haklarını kullanabilir¹³. Bunlara dayanarak, yöneticiler görevlerinden alınıp yerlerine yenisi seçilebilir. Görüldüğü üzere, genel kurulun gözetim fonksiyonu bilgi verme fonksiyonuyla birlikte ele alındığında büyük anlam kazanmaktadır.

Genel kurulun yönetsel bazı fonksiyonları da olabilmektedir. Örneğin, kâr payının dağıtılması hakkında kararı genel kurul verir (bkz. TTK Tasarı m. 616/1/e). Hatta bazı durumlarda, eğer ortaklık sözleşmesinde öngörülmüşse, müdür ya da müdürlerin aldıkları bazı kararlara onay verir (bkz. TTK Tasarı m. 625/2)¹⁴.

B. Genel Kurulun Fonksiyonlarının Onun Organ Niteliği Bakımından Önemi

Genel kurulun fonksiyonları, onun hem organ olarak nitelendirilmesinde hem de organ türleri içindeki yerinin belirlenmesinde büyük önem gösterir. Ayrıca, genel kurulun fonksiyonlarına paralel olarak belirlenmiş görevleri, genel kurulun üst organ olup olmadığına dair tartışmaları da beraberinde getirir.

Genel kurulun fonksiyonları, görevleriyle birlikte gözetildiğinde, genel kurulun bir organ olarak nitelenmesine gerekçe teşkil eder. Genel kurulun bir organ olarak işlevleri, daha çok içe dönüktür. Bu, aslında ileride görüleceği üzere onun kural olarak bir “iç organ” şeklinde nitelendirilmesine¹⁵ de sebep oluşturur. Genel kurulun görevleri ve bu bağlamda işlevleri, onun sürekli iş başında olmasını gerektirmemektedir. Kendi yönetsel, düzenleyici ya da denetleyici işlevlerine gereksinim oldukça genel kurul karar almaktadır. Genel kurula yüklenen görevler, onun müdürler gibi sürekli iş başında olmasını gerektirmez. Bu noktada genel kurulun sürekli bir organ olmadığına değinilebilir. Fakat genel kurulun sürekli bir organ olmaması, ancak yapısal düzenlemeler ve işin doğası bunu gerektirdiği için belirtilebilir. Yoksa genel kurulun işlevsel bir devamlılığı söz konusudur ve bu çerçeveden bakıldığında, genel kurul sürekli bir organdır. Çünkü genel kurul

¹³ Bu nedenle, genel kurul, pay sahiplerinin iradelerini açıkladığı ve bilgi aldığı ve fakat bazı hakları da kullandığı bir kurul olarak nitelendirilmiştir. (Bu yönde bkz. **Pulaşlı, Hasan**: Şirketler Hukuku, İstanbul, 2003, s. 288).

¹⁴ Genel kurulun dört temel işlevi hususunda anonim ortaklıklar açısından ayrıca bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 191–192. Benzer örneklerle, fakat, düzenleyicilik, yönetim ve gözetim işlevleri olmak üzere üçlü bir ayırım içinde inceleme için bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 766.

¹⁵ Genel kurulun saf bir iç organ olduğu yönünde bir niteleme için bkz. **Schmitt, Petra**: Das Verhältnis zwischen Generalversammlung und Verwaltung in der Aktiengesellschaft, Zürich, 1991, s. 13.

ortaklığın kurulmasıyla var olur ve ortaklıkla birlikte varlığını sürdürür. Bunun dışında kendini oluşturan ortaklar değişse dahi, genel kurulun aldığı bir karar onlardan sonra da var olmaya devam eder¹⁶. Özetle genel kurul, yapısal anlamda sürekli olmasa da fonksiyonel anlamda sürekli bir organdır.

§ 2. LİMİTED ORTAKLIKTA GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ

I. ORGAN KAVRAMI, ORGAN KAVRAMININ DOKTRİNER TANIMLARI VE BU TANIMARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Organ Kavramı

Hukukî ilişkilerin öznelere kişilerdir. Hukukî anlamda kişi kavramı gerçek ve tüzel kişilerden oluşur. Yani hukukî anlamıyla kişi, sadece insana özgülenmemekte, insanı da aşan bir kavram olarak ele alınmaktadır¹⁷. Hukuk düzeni tarafından yaratılan bir hak süjesi olarak tüzel kişinin, hukukî ilişkilere katılımı, onun iradesini dış dünyaya yansıtabilmesine bağlıdır. Tüzel kişiler irade oluşumu ve açıklanması sürecini organları aracılığıyla yerine getirir. Nitekim MK m. 50/1 uyarınca tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır.

Tüzel kişiler amaçlarını gerçekleştirebilmek için bir organizasyona gereksinim duyar. Bu organizasyonda görevler tespit edilmeli ve belirli yetki veya fonksiyon sahipleri ayrılmalıdır. İşte bunlar organlar olarak ortaya çıkar¹⁸. Bir tüzel

¹⁶ Bu hususta ayrıntılı açıklama için bkz. **Kropff/Semler/Kubis**, s. 8; **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1272. Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından da yönetim kurulunun devamlı faaliyette bulunan bir organ olmasından hareketle, diğer organların faaliyetlerini ara vermek suretiyle icra ettikleri yolunda bkz. **Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin**: Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul, 2003, s. 292. Yine genel kurulun devamlı çalışan bir organ olmadığı noktasında bkz. **İmregün, Oğuz**: Anonim Ortaklıklar, İstanbul, 1989, s. 97; **Pulaşlı**, s. 289.

¹⁷ Tüzel kişi kavramı günümüze gelene kadar birçok tartışmanın konusu olmuştur. Roma hukukunda hak süjesi olarak sadece insanın kabul edilmiş olması insan ve hukukî anlamda kişi kavramlarını birbirine eşitlemişti. Geçmişten bugüne kadar olan ve tüzel kişi kavramını açıklayan görüşler için bkz. **Öztañ, Bilge**: Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk, Ankara, 1970, s. 3 vd. ile özellikle günümüzdeki görüşlere ulaşmamızı sağlayan gerçeklik teorisi için aynı eserde bkz. s. 7–9. Yine bu hususta bkz. **Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Geiser, Thomas/Huguenin, Claire**: Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch I, Basel-Genf-München, 2002, s. 396–397; **Meier-Hayoz, Arthur/Forstmoser, Peter**: Schweizerisches Gesellschaftsrecht, Bern, 2007, s. 47. Pozitif hukukumuz tüzel kişileri bir hak süjesi olarak kabul etmektedir. Geçekten de MK , “Birinci Kitap” başlığıyla “Kişiler Hukuku”nu iki kısım altında düzenlemiştir. Burada “İkinci Kısım” “Tüzel Kişiler” başlığını taşımaktadır (MK m. 47 vd.).

¹⁸ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 173. Yine benzer olarak bkz. **Von Büren, Roland/Stoffel, Walter A./Weber, Rolf H.**: Grundriss des Aktienrechts, Zürich-Basel-Genf, 2007, s. 99.

kişi olarak limited ortaklık organları sayesinde fiil ehliyetine sahip olur (bkz. MK m. 49) ve hukukî eylem ve işlemleri gerçekleştirir¹⁹. Dolayısıyla öğretilerde de sıkça belirtildiği üzere, organlar tüzel kişilerin temsilcisi değil, onların doğrudan birer parçası gibidir. Bu sebeple, organlar, organsal fonksiyonlarını yerine getirirken tüzel kişiyi borçlandırır. Hatta bu, onların haksız fiilleri sebebiyle bile gerçekleşebilir²⁰ (TTK Tasarı m. 632).

B. Organ Kavramının Doktriner Tanımları

Organ, öğretilerde değişik şekillerde tanımlanmıştır:

Öztan'a göre, kanun maddeleri, tüzel kişinin statüsü, nizamnamesi veya iç talimatnameleriyle yetkili kılınan ve tüzel kişi için önemli olan korporatif görevleri devamlı ve bağımsız olarak gerek üçüncü şahıslarla olan münasebetlerde, gerek tüzel kişinin iç teşkilatında, yerine getirmesi için yetkili kılınan veya kendisine bu tip görevleri fiilen ve dışı karşı belli olacak şekilde bağımsız ifa yetkisi verilen şahıs veya şahıs gruplarını ifade etmektedir²¹.

Benzer öğeleri içeren ve Özsunay tarafından yapılan başka bir organ tanımıysa, tüzel kişinin fonksiyonlarını, kanuna veya tüzel kişinin tüzüğüne göre bağımsız olarak yerine getirmek üzere seçilen veya atanan ya da kendisine bu fonksiyonları bağımsız bir şekilde yerine getirme yetkisi fiilen ve dışarıdan belli olacak biçimde verilen kişi (kişi organı) veya kişi gruplarına (kurul organ) verilen ad şeklinde yapılmıştır²².

Organın tüzel kişi içindeki işlevine de yer veren ve Akünel tarafından yapılan başka bir tanıma göreyse organ, tüzel kişi örgütü içinde yer alan ve tüzel kişinin iradesinin oluşmasını ve bu iradenin hukuk alanına yansımalarını sağlamak üzere kanun, tüzük (esas sözleşme) veya bunlara uygun olarak yapılan iç yönetmelik uyarınca oluşturulan; tüzel kişi için karar verme, yürütme ve denetleme fonksiyonlarını üstlenmiş bulunan kişi veya kurulları ifade etmektedir²³.

¹⁹ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 10. Benzer olarak bkz. **Pulaşlı**, s. 284.

²⁰ Bu hususlarda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 10; **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 48; **Honsell/Vogt/Geiser/Huguenin**, s. 409; **Klunzinger, Eugen**: Grundzüge des Gesellschaftsrechts, München, 2006 s. 169.

²¹ Tanım için bkz. **Öztan**, s. 82.

²² Tanım için bkz. **Özsunay, Ergun**: Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Tüzel Kişilerin Genel Teorisi-Dernekler, Vakıflar, İstanbul, 1982, s. 72.

²³ Bu hususta bkz. **Akünel**, s. 34.

C. Tanımların Değerlendirilmesi, Organ Kavramına İlişkin Bir Tanım Denemesi ve Tanımın Unsurları

Değişik tanımların ortaya koyduğu ortak nokta, organ kavramına uyan bir yapının, öncelikle ortaklık ya da tüzel kişi açısından önemli bazı fonksiyonlara hizmet ediyor olmasıdır. Bunlar yönetsel, düzenleyici, denetleyici veya gözetim fonksiyonları gibi fonksiyonlardır. Bunun dışında söz konusu bu önemli işlevlerin, organ olduğu tartışılan yapı tarafından bağımsız bir şekilde yerine getiriliyor olması da gerekir. Bu bağlamda bahsedilen anlamıyla organ, belli başlı işlevlerin odak noktası haline gelmiş; başka bir deyişle, bazı merkezî ve önemli görevleri birlikte yerine getiren bir konumu ifade etmektedir²⁴. Organ tanımlarında şekli öğeler öngörülmesi organ kavramını daraltır. Oysa şekli öğeler dışında, sonuncu halde olduğu gibi organsal fonksiyonları merkeze alan bir belirleme yapıldığında organ kavramı genişler. Bu noktada dar anlamıyla organ kavramı dışında maddi anlamda organ ya da fiili organ kavramı önem kazanır. Buna göre sadece organsal fonksiyonları üstlenenlerin de şekli anlamda bir görevlendirme olmasa dahi organ olarak nitelendirilmesi olanaklıdır²⁵. Organ kavramını genişleten bu yaklaşım, sadece şeklen ortaksal görevlerin kendisine devredildiği kimselerin dışında, şeklen devredilmese dahi, fiilen özellikle yönetsel faaliyetlerde söz sahibi olan ve yönetsel fonksiyonları etkili ve kararlı bir şekilde yerine getirebilen kimseleri de organ kavramı içine yerleştirme temeline dayanmaktadır²⁶.

Şekli anlamda organ kavramı, yasanın ya da tüzel kişi statüsünün bir yapıyı organ olarak öngörmesine bağlıken, fiili anlamda organ kavramı tüzel kişi açısından önem taşıyan fonksiyonların bağımsız şekilde yerine getirilmesi esasına dayalıdır. Dolayısıyla organ kavramı için yapılacak bir tanım denemesi bu iki hususu kapsamalıdır. Buna göre organ, tüzel kişinin örgütü içinde yer alan, yasayla ya da tüzel kişinin statüsüyle belirlenen veya böyle bir belirleme olmasa dahi, tüzel kişi açısından büyük önem taşıyan merkezî fonksiyonları bağımsız ve fonksiyonel anlamda sürekli olarak yerine getiren kişi ya da kurulları ifade eder.

²⁴ Bu anlamıyla organın aslında sık kullanılan organ kavramıyla örtüştüğü yolunda bkz. **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 51; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 10.

²⁵ Bu doğrultuda tespit ve tanımlamalar için bkz. **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 52; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 100.

²⁶ Organ kavramıyla ilgili olarak bu hususlarda bkz. **Honsell/Vogt/Geiser/Huguenin**, s. 410.

II. ORGAN TANIMI ÇERÇEVESİNDE LİMİTED ORTAKLIKTA GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ

Limited ortaklık genel kurulunun organ niteliği konusunda hem pozitif hukukumuz hem de Tasarı açısından bir tartışma yoktur²⁷. TTK’da limited ortaklığa ait hükümler arasında “Şirketin Teşkilatı” başlığı taşıyan üçüncü kısım “A. Ortaklar Umumî Heyeti” üst başlığı ile limited ortaklık genel kurulunu düzenlemektedir. Kenar başlıklarını da yasa metninden sayan TTK (TTK m. 1474), bu yapıyla genel kurulu limited ortaklık organizasyonu içinde düzenlemiştir. Aynı husus TTK Tasarı m. 1534’den ötürü TTK Tasarısı için de söylenebilir. Hatta TTK Tasarısı’nın limited ortaklıklara ilişkin hükümleri arasında dördüncü bölümü oluşturan kısım “Şirketin Organları” başlığını taşımakta ve bu bölüm de genel kurul ile başlamaktadır. Tasarı’nın bu sistematigi içerisinde genel kurulun organ vasfı açıkça ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla organ kavramına ilişkin tanımlarda yer verilen tüzel kişi örgütü içinde yer alma ve yasa, anasözleşme ya da iç yönetmeliklerle oluşturulmuş olma gibi özellikle şekli koşullar limited ortaklık genel kurulu açısından sağlanmış olmaktadır.

Organa ilişkin yukarıdaki tanımda yer verilen öğelerden birisi de, organın tüzel kişi için önemli bazı görev ve fonksiyonları üstlenmesidir. Tüzel kişide organların, ağırlıklı olarak irade oluşumu, bu iradenin dış dünyaya yansıtılması ve gözetimle denetim işlevlerini üstlendiğini belirtmiştik. TTK Tasarı m. 616’da limited ortaklıklarda genel kurulun yetkileri düzenlenmiştir. Söz konusu hükme dikkat edildiğinde genel kurulun geniş bir yelpazede, özellikle ortaklığın iç işleyişine ilişkin hususların ilkesel boyutta düzenlenmesinde devredilemez kimi yetkilerinin olduğu görülür. Örneğin, ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi (TTK Tasarı m. 616/1/a), müdürlerin atanma ve görevden alınmaları (TTK Tasarı m. 616/1/b), müdür

²⁷ Limited ortaklık genel kurulunun organ niteliği konusunda hukukumuzdaki netliğe rağmen Alman limited ortaklıkları bakımından bazı tartışmaların varlığına işaret edilebilir. Alman hukukunda limited ortaklıklara ilişkin GmbHG § 48’de genel kurul düzenlenmiştir. Yalnız yasanın ifadelerinden hareket eden kimi görüşlere göre Alman hukukunda limited ortaklık genel kurulu bir organ değil, basit bir karar alma sürecini ifade etmektedir. Organ vasfını bilakis ortakların tümü taşımaktadır. (Bu hususta bkz. **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2817–2818). Buna karşın başka bir görüşe, limited ortaklık genel kurulunun organ vasfını kabul etmektedir. (Bu yönde bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1558; **Hüffer, Uwe**: “Die Gesellschafterversammlung-Organ der GmbH oder bloßes Beschlußverfahren”, Festschrift 100 Jahre GmbH-Gesetz, Köln, 1992, s. 536). Alman anonim ortaklıklarındaysa genel kurulun organ niteliği kabul edilmektedir. (Bu hususta bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1271; **Bürgers/Körber**, s. 742; **Kropff/Semler/Kubis**, s. 7). İsviçre hukukunda durum hukukumuzdaki gibi tartışmasızdır. Hatta OR m. 804/1, açık bir şekilde genel kurulun organ olduğunu belirtmektedir.

ücretlerinin belirlenmesi ve müdürlerin ibraları (TTK Tasarı m. 616/1/f), ortaklığın feshi (TTK Tasarı m. 616/1/i) başta olmak üzere TTK Tasarısı limited ortaklık genel kuruluna birçok devredilemez görev yüklemiştir. Dolayısıyla yukarıda yaptığımız organ tanımında yer verilen diğer bir unsur olarak, organın önemli bazı görevler üstlenmesi gerekliliği de genel kurul bakımından sağlanmış olmaktadır.

Organa ilişkin tanıma bakıldığında, organın bahsolunan görevlerini devamlı ve bağımsız olarak yerine getirmesi gerekmektedir. Limited ortaklık genel kurulu bu görevlerini, kural olarak, toplantıları aracılığıyla gerçekleştirir. Bu anlamda genel kurul “sürekli” bu görevlerin başında olmasa da, periyodik olarak, ancak (fonksiyonel anlamda) devamlı bir şekilde bu görevlerini yerine getirmektedir. Örneğin, TTK Tasarı m. 617/1/c. 2 gereğince limited ortaklık genel kurulu her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içinde olağan olarak toplanmalıdır. Bu anlamda bir devamlılık da söz konusudur.

III. ORGANIN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN SINIFLANDIRILMASI VE LİMİTED ORTAKLIK GENEL KURULUNUN BU SINIFLANDIRMALARDAKİ YERİ

A. Karar Organı-Yürütme Organı Ayrımı ve Genel Kurulun Karar Organı Niteliği

Organların sınıflandırılmasında ilk ayırım “karar organı ve yürütme organı” ayırımıdır. Tüzel kişinin iç ilişkileriyle ilgili kararlar alan, diğer organların hareket tarzını belirleyen ve onlara bu hususlarda gerekli direktifleri vermeye yetkili organ, karar organı olarak adlandırılır²⁸. Karar organının aldığı kararları yerine getiren organa da yürütme organı adı verilmektedir. Öğretide genel kurulun bir karar organı olduğundan söz edilmektedir²⁹. TTK Tasarısı, limited ortaklıkta müdürlerle genel kurulun görev ve yetkileri hususunda özellikle 616. ve 625. maddelerinde açıklık getirmiştir. Gerçekten de söz konusu hükümler incelendiğinde genel kurul limited ortaklıkta bir karar organı olarak nitelenebilir. TTK Tasarı m. 625/2 ve 616/2/a

²⁸ Bkz. **Akünel**, s. 37–38. Aynı kavram hakkında diğer benzer tanımlar için bkz. **Öztan**, s. 95; **Özsunay**, s. 73.

²⁹ Bu hususlarda bkz. **Öztan**, s. 95; **Akünel**, s. 38; **Özsunay**, s. 73. Mevcut TTK sisteminde anonim ortaklıklar açısından bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 291; **Pulaşlı**, s. 284 ve limited ortaklıklar açısından da aynı eserde s. 1079. Keza Alman anonim ortaklıkları açısından, genel kurulun iç bir karar alma organı olduğu yolunda bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1272; **Kropff/Semler/Kubis**, s. 7; **Bürgers/Körber**, s. 742.

uyarınca ortaklık sözleşmesinde müdür ya da müdürlerin aldıkları bazı kararları ve belirli hususları genel kurulun onayına sunmaları gerektiği öngörülebilir. Ortaklık sözleşmesinde böyle bir düzenleme yer alsa dahi, genel kurul bir yürütme organı niteliği kazanmaz. Çünkü bu durumda bile genel kurul içe dönük bir karar almaktadır. Kararın uygulayıcısı yine müdürler olacaktır.

Bir karar organı olarak genel kurulun aldığı kararlar, ortaklığın kararlarıdır. MK m. 50/1'e göre, tüzel kişilerin iradesi organları aracılığıyla açıklandığına göre, genel kurulda beliren irade, ortaklığın iradesi olmaktadır. Bu nedenle, genel kurulda alınan bir kararın yasa, ortaklık sözleşmesi ya da dürüstlük kuralına aykırı olması halinde açılacak bir iptal davasının genel kurula ya da onu oluşturan ve kararı alan ortaklara değil, ortaklığa yöneltilmesi gerekir³⁰.

B. İç Organ-Dış Organ Ayrımı ve Genel Kurulun İç Organ Niteliği

Öğretide organ kavramı incelenirken yapılan diğer bir ayırım da iç organ-dış organ ayırımıdır. Söz konusu ayırım, organın tüzel kişinin iç işlerinde faaliyet göstermesi ya da organın tüzel kişiyi üçüncü kişilere karşı temsil yetkisine sahip bulunmasıyla ilişkilidir³¹. İç organların faaliyetleri tüzel kişilerin iç işlerine dönüktür. Buna karşın dış organlar, tüzel kişiyi üçüncü kişilere karşı temsil edip onlarla hukukî ilişkiye girer.

Öğretide de genel olarak belirtildiği üzere, tüzel kişilerde ve limited ortaklıkta genel kurul, karşımıza bir iç organ niteliğinde çıkmaktadır³². Bir iç organ olarak genel kurul, ortaklığın irade oluşumuna hizmet eder³³. Dolayısıyla genel kurul, genel kurulda alınan kararların uygulayıcısı konumunda değildir. Bu anlamda bir ortaklığın genel kuruluyla bir devletin yasama organı arasında benzerlik kurulabilir³⁴. Yani genel kurul uygulayıcı değildir. Bu bir noktada yürütme organı-karar organı

³⁰ Alman anonim ortaklıkları açısından bu bağlantıya işaretle AktG § 246/2/c.1 hükmüne atıf yapılmaktadır. (Bu hususta bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1272). Mevcut TTK sistemimizde de iptal davasının ortaklığa yöneltilmesi gerektiği hususunda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 424; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 201.

³¹ Bkz. **Akünel**, s. 38; yine bkz. **Özsunay**, s. 73–74; **Öztan**, s. 103–104.

³² Bkz. **Bürgers /Körbers**, 748; **Gauch/Schmid/Tanner** s. 11; **Forstmoser /Meier-Hayoz/Nobel**, s. 191; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 761; **Akünel**, s. 38; **Karayalçın, Yaşar**: Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku, Ankara, 1973, s. 107; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 389; **Pulaşlı**, s. 288.

³³ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 11

³⁴ Bu yönde benzetmeler için bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 31; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 203.

ayrımıyla ilişkilidir. Uygulayıcı vasfını anonim ortaklıklarda yönetim kurulu, limited ortaklarda da müdür ya da müdürler taşımaktadır³⁵. Bu niteliği haiz olan genel kurulun yetki alanı ortaklığın iç düzenine ilişkindir³⁶. Örneğin, TTK Tasarı m. 616/1/1 uyarınca limited ortaklık genel kurulu ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesinde devredilemez bir yetkiye sahiptir. Söz konusu hüküm genel kurulu yukarıda belirtildiği üzere limited ortaklığın “yasa koyucusu” haline getirmektedir. Bir iç organ olarak genel kurulun bazı denetim-gözetim yetkileri de vardır³⁷. Ortaklığın iç işleyişinde önemli yer tutan bu yetkilere örnek olarak genel kurulun devredilemez yetkilerinden bazıları gösterilebilir. TTK Tasarı m. 616/1/d uyarınca topluluk yılsonu finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporunun onaylanması limited ortaklık genel kurulunun tekelindedir. Buna karşın bir iç organ olarak tasnif edilen genel kurulun, bir dış organ gibi, ortaklığı üçüncü kişilere karşı temsil etmesi söz konusu değildir³⁸. Aslında bu, yürütme organı gibi davranamayan genel kurulun üçüncü kişilerle olan ilişkilerde iç organ olarak nitelendirilmesiyle de uyumludur.

Ayrıca yeri gelmişken belirtelim ki, iç organ-dış organ ayrımı genel kurul açısından değil, ama müdürler bakımından, bazen karar organı-yürütme organı ayrımında olduğu gibi belirsizleşebilmektedir³⁹. Gerçekten de dış organ olarak sınıflandırılan limited ortaklık müdürü her zaman üçüncü kişilerle ilişki halinde değildir. Müdürler ortaklığın temsili yanında, salt yönetsel anlamda da iç organ niteliğinde önemli bazı görevler üstlenir. Örneğin TTK Tasarı m. 625’te sayılan ve müdürlerin devretmelerinin ve vazgeçmelerinin olanaklı olmadığı bazı görevler bu özelliğe sahiptir. Örneğin, TTK Tasarı m. 625/1/c uyarınca, ortaklık yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebe, finansal denetim ve finansal planlamanın oluşturulması müdürlerin görevidir. Yalnız bu, içe dönük bir görevdir. Bunun yanında yine aynı hükmün “g” bendi uyarınca müdürlerin genel kurul toplantısının hazırlanmasında devredilemez bir görev sahibi olduğunu görmekteyiz. Bu da aynı

³⁵ Bu nedenle, ortaklığın idare ve temsili görevi müdürlere ait olduğundan müdürün yaptığı bir sözleşmenin yerine getirilmemiş olmasından dolayı ortaklık BK m. 96 vd.’a göre sorumlu olur. (Bu hususta bkz. **Yıldırım, Ali Haydar**: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu, İzmir, 2008, s. 29).

³⁶ Bu yönde bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 191.

³⁷ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 192.

³⁸ Genel kurulun temsil organı olamadığı yönünde Alman anonim ortaklıkları açısından bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1272; **Kropff/Semler/Kubis**, s. 52.

³⁹ Bu konuda bkz. **Öztaş**, s. 104.

şekilde ortaklıkla üçüncü kişiler arasında bir ilişkinin konusu değildir, tamamen içe yönelik bir görevdir.

C. Fert Organ-Kurul Organ Ayrımı, Genel Kurulun Kurul Organ Niteliği ve İstisnası

Organı oluşturan kişi sayısına göre organlar fert organ-kurul organ şeklinde bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Bu ayrıma göre, organ tek bir kişiden oluşuyorsa fert organ, birden fazla kişiden oluşuyorsa kurul organ söz konusudur⁴⁰.

TTK Tasarı m. 618/1/c. 3 uyarınca her ortağın genel kurulda en az bir oy hakkına sahip olması emredici olarak düzenlenmiştir. Bu hükme bakıldığında genel kurul bir fert organ niteliği arz etmemekte; tam tersine, oy hakkından yoksunluğa ilişkin TTK Tasarı m. 619 hükmü istisna teşkil etmek üzere, tüm ortakların katılıp oy kullanmalarıyla işleyen bir kurul organ niteliği göstermektedir. Dolayısıyla söz konusu TTK Tasarı m. 618/1/c. 3 kuralı, ilk bakışta genel kurulu, korporatif işlevleri yerine getiren bir kişi birliği olarak göstermektedir. Bu da bizi genel kurulu bir “kurul organ” olarak nitelemeye yöneltmektedir⁴¹.

Genel kurulun kurul organ niteliğiyle ilgili bu tespit bazı durumlarda yanıltıcı olabilir. TTK Tasarısı genel kurulun kurul organ olma niteliğine kanımızca çok ciddi ve açık bir istisna tanımıştır. Bu da TTK Tasarısı’nın tek kişilik ortaklığa izin vermesinden kaynaklanmaktadır (bkz. TTK Tasarı m. 338/1, TTK Tasarı m. 573/1). Zira TTK Tasarı m. 616/3’te açık bir şekilde tek ortaklı limited ortaklıklarda, söz konusu ortağın genel kurulun tüm yetkilerine sahip olduğu belirtilmektedir. Böyle bir durumda genel kurulun bir kurul organ niteliği taşıdığı söylenemez.

D. Zorunlu Organ-İhtiyarî Organ Ayrımı ve Genel Kurulun Zorunlu Organ Niteliği

Tüzel kişi organlarının bazıları, tüzel kişi için zorunlu bir nitelik arzederken, diğer bazı organlar, tüzel kişinin gereksinmelerine bağlı olarak onun kendi tercihine bırakılmıştır. İşte bu bakımdan organlar zorunlu organ-ihtiyari organ olarak ikiye

⁴⁰ Bu ayrım için bkz. **Akünel**, s. 37; **Öztaş**, s. 99–100.

⁴¹ Mevcut anonim ortaklıklar genel kurulunun bu niteliği yönünde bkz. **Karayağın**, s. 107.

ayrılırlar. Zorunlu organlar kanun koyucu tarafından her bir tüzel kişilik için ayrı ayrı belirtilmektedir⁴².

Yasal olarak belirlenmiş olan zorunlu organların yanında, tüzel kişilerin kendi kuruluş belgeleri, ortaklık sözleşmeleri ya da ana sözleşmeleriyle ihtiyarî organlar belirlemeleri de olanaklıdır. Burada dikkat edilmesi gereken önemi husus, belirlenen ihtiyarî organlara çizilen görev alanının, yasada belirlenmiş zorunlu organların devredilemez görevlerini kapsamamasının zorunlu olmasıdır⁴³.

Yukarıda ifade edildiği gibi TTK Tasarısı limited ortaklıklara ilişkin düzenlemeler altında “Dördüncü Bölüm”e “Şirketin Organları” başlığını vermiştir. Ayrıca bu bölüm de “A. Genel Kurul” başlığıyla başlamaktadır (bkz. TTK Tasarı m. 616). TTK Tasarı m. 1534 madde başlıklarını da yasa metninden saydığı için sistematik bir yorumla genel kurulun zorunlu bir organ olduğu gerçeğine ulaşılabilir⁴⁴. Ayrıca genel kurulun zorunlu bir organ olduğunu gösteren başka bir hüküm de TTK Tasarı m. 636/2 hükmüdür. Hüküm uyarınca, uzun süreden beri ortaklığın yasal zorunlu organlarından birinin mevcut olmaması ya da genel kurulun toplanamaması ortaklara ve ortaklık alacaklılarına ortaklığın feshini isteme hakkı vermektedir. Başka bir deyişle genel kurulun toplanamaması, zorunlu bir organın olmaması anlamına gelmekte ve ortaklığın bu nedenle feshi istenebilmektedir. Oysa ihtiyarî organlar için böyle bir durum söz konusu değildir.

⁴² Bkz. **Akünel**, s. 36.

⁴³ Bu hususta bkz. **Forstmoser /Meier-Hayoz/Nobel**, s. 181; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 100; **Nussbaum, Martin F./Sanwald, Reto/Scheidegger, Markus**: Kurzkommentar zum neuen GmbH-Recht, Bern, 2007, s. 177.

⁴⁴ Limited ortaklıklar bakımından genel kurulun zorunlu bir organ olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda İsviçre hukuku açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 177; **Siffert, Rino/Fischer, Marc Pascal/Petrin, Martin**: GmbH-Recht, Bern, 2008, s. 194. Mevcut TTK açısından bkz. **Arslanlı, Halil/Domaniç, Hayri**: Ticaret Kanunu Şerhi, C. III, İstanbul, 1989, s. 503; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 920. Anonim ortaklıklar bakımından da genel kurul zorunlu bir organdır. İsviçre hukuku açısından bu yönde bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 99; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 181; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 761. Alman hukuku açısından bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1271; **Kropff/Semler/Kubis**, s. 7; **Bürgers/Körber**, s. 742; **Klunzinger**, s. 169. Mevcut TTK sistemi açısından bkz. **Karayalçın**, s. 107; **Pulaşlı**, s. 284; **Şener, Oruç Hami**: Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Ankara, 2002, s. 85, dn. 259.

§ 3. GENEL KURULUN LİMİTED ORTAKLIKTAKİ KONUMU VE ÖZELLİKLE GENEL KURUL VE MÜDÜRLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KURAMSAL OLARAK AÇIKLANMASI

I. GENEL KURULUN ÜST ORGAN OLARAK NİTELENEMEMESİ

Bir organ olarak genel kurulu oluşturan kişiler seçilmez. Diğer organ ya da organlardan farklı olarak genel kurulu kimlerin oluşturduğu yasal olarak belirlenmiştir. Bu da ortaklığın bütün ortaklarıdır⁴⁵. Genel kurulun fonksiyonları arasında genel kurulun gözetim ve seçim işlevlerine sahip olduğu belirtilmişti. Genel kurul bunlar neticesinde diğer organları oluşturan kimseleri değiştirebilir (bkz. TTK Tasarı m. 630). Daha da önemlisi ortaklığın mukadderatını belirleyen ortaklık sözleşmesini değiştirme yetkisi de genel kurulun tekelindedir (TTK Tasarı m. 616/1/a). Ortaklık sözleşmesi değişiklikleri ve ortaklık yönetimini belirlemedeki devredilemez görevleri nedeniyle genel kurulu, bir organlar hiyerarşisi oluşturup bunun en üstüne yerleştirme eğilimi vardır⁴⁶.

Organlar arası hiyerarşik düzene dair ne TTK ne de TTK Tasarısı açık bir hüküm öngörmektedir. TTK Tasarısı hem anonim ortaklık hem de limited ortaklık açısından, genel kurul ve yönetim kurulu veya müdürler arasındaki ilişkileri düzenlemeye çalışmıştır. Bunu da bu iki organın devredilemez ve vazgeçilemez görevlerini sayarak yapmıştır. Söz konusu şekilde her iki organ hem birbirine hem de kendilerine karşı korunmuş olmaktadır.

Kaynak İsviçre kanun koyucusu, organlar hiyerarşisi anlamında bir tercihte bulunmaktadır. OR m. 698/1 anonim ortaklıklarda; OR m. 804/1 limited ortaklıklarda genel kurulun üst organ olduğu düzenlenmiş bulunmaktadır⁴⁷. Bahsedilen düzenlemelere rağmen, Alman ve Türk kanun koyucusunun en azından ortaklıklar hukukunda genel kurulun üst organ niteliğine değinmediğini belirtebiliriz.

⁴⁵ Dernekler için benzer yönde bkz. **Akünel**, s. 84.

⁴⁶ Bkz. **Kropff/Semler/Kubis**, s. 7. Limited ortaklık genel kurulunun ortaklığın en yüksek irade ve karar organı olduğu yolunda mevcut TTK sistemi açısından bkz. **Pulaşlı**, s. 1079; **Arslanlı/Domaniç**, s. 503. Keza anonim ortaklıklar açısından bkz. **Arslanlı, Halil**: Anonim Şirketler II-III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul, 1960, s. 3; **İmregün**, s. 99; **Domaniç, Hayri**: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İstanbul, 1988, s. 777; **Doğanay, İsmail**: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, İstanbul, 2004, s. 1067.

⁴⁷ İsviçre kanun koyucusunun bu hususta İsviçre Medeni Kanunu'nun 64. maddesinde, dernek genel kurullarıyla da paralel hüküm kurduğunu belirtmekte fayda vardır.

Buna karşın medeni hukukumuzda MK m. 73 hükmü uyarınca, genel kurul derneğin “en yetkili” karar organıdır⁴⁸.

Ortaklığın ekonomik rizikosunu, esas sermayeye yaptıkları katkı oranında ortaklar taşır. Bu nedenle genel kurul ortaklık için en önemli kararları almaktadır ve belki de yine bundan dolayı İsviçre hukuku açısından anılan tarzda bir hükme yer verilmiştir⁴⁹. Fakat hukukî anlamda bu nitelemenin hem yerindeliği hem de katkısı tartışılabilir niteliktedir. Zira ilk planda bunun pratik bir yarar sağlamadığı belirtilebilir. Özellikle hukuken genel kurulun en üst organ olduğunu belirtmenin çok büyük bir anlamı yoktur. Böyle bir tasnif, genel kurula diğer organlara, özellikle onların devredilemeyen görevleriyle ilgili olarak, talimat verme yetkisi sağlamayacağı gibi yönetimin etkin olduğu konularda genel kurula son sözü söyleyebilme şansı da vermez⁵⁰. Kanımızca bu argümanı TTK Tasarı m. 625/2 hükmüyle örneklendirebiliriz. Şöyle ki, hükme göre ortaklık sözleşmesine müdürlerin aldıkları bazı kararlarla ya da münferit sorunlarla ilgili olarak genel kurul onayı almaları gerektiği şeklinde hüküm konulabilir. Bu durumda genel kurulun onayına sunulan bir meselede, genel kurul onay verse dahi, genel kurulun bu onayı müdürlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Dolayısıyla ilgili yönetsel meselede sorumluluğu üstünde taşıyan müdürler yine son söz sahibi kabul edilmelidir. Ayrıca, TTK Tasarı m. 625/1 uyarınca müdürler yasaların ve ortaklık sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir. Yasa, genel kurulu gerçek anlamda bir üst organ olarak niteleme gereği duysaydı, müdürler lehine değil genel kurul lehine bir yetki varsayımında bulunabilirdi. Fakat sürekli görev başında olmayan bir organ için bunun zorluğu da ortadadır. Bir an için ortaklık sözleşmesini değiştirme yetkisine dayanarak (TTK Tasarı m. 616/1/a) genel kurul, bütün yetkileri kendinde toplamaya çalışsa da TTK Tasarı m. 625/1 hükmünde yer verilen müdürlerin ellerinden alınamaz yetkilerine zaten müdahale edilemeyecektir.

İsviçre öğretisinde belirtildiği üzere, OR m. 698/1 hükmünün anonim ortaklıklarda genel kurulu en üst organ olarak tanımlaması, genel kurulun ortaklığın

⁴⁸ İsviçre Medeni Kanunu'nun 64. maddesi çerçevesinde bu hükmün emredici olduğu ancak bir organın diğer organlara üstünlüğünün kabulünün derneklerin demokratik yapısına aykırılık oluşturduğu hususunda bkz. **Honsell/Vogt/Geiser/Heini/Scherrer**, s. 454.

⁴⁹ Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 177.

⁵⁰ Bu hususta bkz. **Kropff/Semler/Kubis**, s. 7-8.

varlığı için çok önemli olan yetkileri elinde bulundurmasıyla bağlantılıdır. Ortaklığın amacının ve mali yapısının tayini, yönetim kurulu ve denetçilerin atanmasıyla ilgili kararları ve özellikle yönetimin yıllık tabloların onaylanması ve ibrası gibi enstrümanlarla gözetimi bu yetkileri oluşturmaktadır⁵¹. Yine de, aşağıda değinileceği üzere, genel kurul ve müdürler arasındaki ilişki incelendiğinde bu üstün organ niteliğinin aslında şekli bir anlam taşıdığına İsviçre öğretisinde de değinilmektedir⁵². Dolayısıyla Tasarı'da hem ilgili İsviçre hükmünün alınmamış olması hem de genel kurula üst organ niteliği yapan İsviçre düzenlemesine ilişkin öğretide dahi bunun genel kurulun sadece şekli anlamda üstünlüğüne bir vurgu yaptığı şeklinde yorumlanması karşısında genel kurulu üst organ olarak nitelermeyi ya da organlar arası hiyerarşi oluşturmayı gereksiz buluyoruz.

II. GENEL KURUL VE MÜDÜRLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KURAMSAL OLARAK AÇIKLANMASI VE GÖRÜŞÜMÜZ

Genel kurulun maddi anlamda bir üst organ olarak nitelendirilemeyeceği hususuna yukarıda değinildi. Temel anlamda organlar arasında bir hiyerarşi olmadığı yolundaki tespitimizden sonra, Tasarı açısından müdürlerle genel kurul arasındaki ilişkinin nasıl açıklandığına en azından kuramsal bazda değinmekte fayda vardır.

A. Doktrinde Ortaya Atılan Çeşitli Teoriler

1. Yöneticilere Üstünlük Tanıyan Teori

Genel kurul ve müdürler ya da anonim ortaklıkta yönetim kurulu arasındaki ilişkiyi düzenleyen kuramlardan olan “yöneticilere üstünlük tanıyan teori” yöneticiler lehine bir güç dengesi kurmaktadır. 1930'larda özellikle Alman ve Fransız hukuk öğretilerinde yönetim kurulunun mutlak gücüne dayanan bu görüş tartışılmıştır⁵³. Yöneticilere üstünlük tanıyan teori, tüm esaslı yetkilerin yönetimde toplanması temeline dayanır⁵⁴. Farklı bir anlatımla, genel kurulun etkinliği, ortaklığın

⁵¹ Bu hususlarda bkz. von Büren/Stoffel/Weber, s. 103.

⁵² Bu yönde bkz. Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer, s. 763.

⁵³ Bkz. Gauch/Schmid/Tanner, s. 13.

⁵⁴ Anonim ortaklık yönetim kurulu açısından bu yönde bkz. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, s.178. Burada yönetimin genel kurula baskınlığı ve anonim ortaklığın faaliyetine yön verme işlevi öngörülmektedir. Bu hususta bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 292.

yönetimine üstün kişiliğe sahip bir yöneticiyi getirmek ve ona bir kurul oluşturmakla sonlanır. Bu kişi, ortaklığı tamamen bağımsız yönetir⁵⁵.

Tasarı sistemi, genel kurulu olağan olarak toplantı yapan ve işlevsel bir organ olarak ortaya koymaktadır. Özellikle senelik yapılan olağan genel kurullarda yıllık finansal tablolar onaylanmaktadır (bkz. TTK Tasarı m. 617/1 ve 3, m. 409/1). Bunlarla bağlantılı olarak müdürlerin ibrası da genel kurulda gerçekleşmekte (TTK Tasarı m. 616/1/f), hatta genel kurul müdürleri her zaman görevden alabilmektedir (bkz. TTK Tasarı m. 616/1/b ve m. 630/1). Dolayısıyla genel kurul ve müdürler arasındaki görev dağılımı ve bunlar arasındaki ilişki yöneticilere üstünlük tanıyan teori çerçevesinde açıklanamaz⁵⁶.

2. Egemenlik Teorisi

a. Mutlak Egemenlik Teorisi

Genel kurul ve müdürler arasındaki karşılıklı ilişki hususunda belirtilebilecek diğer bir kuram, egemenlik kuramıdır. Bu kuram en eski kuramdır⁵⁷. Kuram, yöneticilere üstünlük tanıyan teorinin tersi olarak özetlenebilir. Egemenlik teorisinde “egemen”, ortaklığın yürütülmesinin gerektirdiği tüm işlevleri yerine getiren ve kararları alan bir organdır.

Egemenlik teorisini en katı ele alan görüş mutlak egemenlik teorisidir. Mutlak egemenlik teorisine göre egemen organın genel kurul olması gerekir⁵⁸. Fakat TTK Tasarısı açısından limited ortaklık hükümlerine dikkat edilirse hem genel kurulun (bkz. TTK Tasarı m. 616) hem de müdürlerin (bkz. TTK Tasarı m. 625) devredilemez ve vazgeçilemez bazı görevleri olduğu tartışmasızdır. Oysa bu kurama göre, egemen organ, yani genel kurul, müdürlere her hususta talimat verebilmeli ya da onların yerine doğrudan karar verebilmelidir⁵⁹.

⁵⁵ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 13.

⁵⁶ Yöneten ilkesinin İsviçre hukuku bakımından hiçbir zaman söz konusu olmadığı yolunda bkz. **Schmitt**, s. 41, dn. 1; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 13.

⁵⁷ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 14.

⁵⁸ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 14; **Schmitt**, s. 41; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s.178.

⁵⁹ Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu açısından bu yönde bkz. **Schmitt**, s. 41.

b. Sınırlı Egemenlik Teorisi

Mutlak egemenlik teorisinde egemen organ olan genel kurul, müdürlere her hususta talimat verebilmekte ve gerekirse onların yerine karar alabilmektedir. Bunun müdürlere devredilemez görevler yükleyen bir sistemle bağdaşması olanaksızdır. Dolayısıyla mutlak egemenlik teorisinin katı tutumu, yönetimin de yetki alanı dikkate alınarak yumuşatılmalıdır. Yalnız bu yapılırken, genel kurulun yöneticileri azledebilmesi ve yöneticiler seçebilmesi gibi görevlerinin ona verdiği şekli üstünlük göz ardı edilmemelidir.

Sınırlı egemenlik teorisi, özellikle ortada bir yönetim zafiyeti yoksa, genel kurulun yalnızca belirli özel koşulların varlığı halinde yönetimin işlerine müdahale edebileceğini kabul etmektedir⁶⁰. Örneğin bir anonim ortaklıkta pay sahiplerinin menfaatlerini önemli ölçüde ilgilendiren olağanüstü kararlar söz konusuysa durum böyledir⁶¹. Dolayısıyla egemen organ olan genel kurulun her zaman ve her konuda yönetime talimat vermesi ve onun yerine geçerek karar almasını bu teori kabul etmez.

Sınırlı egemenlik teorisinde de egemen organ genel kurul olduğundan, yönetimin kendi alanına giren bazı önemli işleri genel kurula arzetmesi olanaklıdır. Yönetimin genel kurula arz ettiği meselede genel kurul karar verebilecektir, ki bu da ilgili meselede yetki devri anlamı taşır. Böyle bir durumda kararı yönetim değil, genel kurul aldığı için, genel kurulun aldığı karar doğrultusunda her şey eksiksiz olarak yapılırsa, ilgili kararın sorumluluğunu yönetim taşımamalıdır⁶².

Sınırlı egemenlik teorisinin özellikle yönetimin kendi alanına giren meselelerde genel kurula yetkilerini devretmesine ve neticede yöneticilerin sorumluluğuna ilişkin ortaya koyduğu esaslar da Tasarı sistemiyle bağdaşmaz. Bir kere Tasarı, müdürler ve genel kurul açısından devredilemez ve vazgeçilemez görevleri belirlemiştir. Buradaki “devredilmezlik” örneğin müdürlerin karar alacağı hususlarda genel kurula meselenin devredilmesini yasaklayacaktır. “Vazgeçilmezlik” ifadesi de kanımızca aslında yönetimin elinden alınamaz şeklinde anlaşılmalıdır⁶³. Genel kurul da bu görevlere kendi inisiyatifi çerçevesinde karışmamaktadır. Bir an

⁶⁰ Bu hususta bkz. **Schmitt**, s. 44; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 15.

⁶¹ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 15.

⁶² Bkz. **Schmitt**, s. 44.

⁶³ Mevzuat yasa müdürlerle ilgili olarak OR m. 810/2 hükmünde müdürlerin “devredilemez” ve “elinden alınamaz” görevlerini düzenlemektedir.

için, TTK Tasarı m. 625/2 uyarınca, müdürlerin aldıkları belirli kararları genel kurulun onayına sunma zorunluluğu getirilmiş olsa ve bu anlamda genel kurulun müdürlerin yönetsel alanına karışabileceği düşünülse dahi, sınırlandırılmış egemenlik kuramının ön gördüğü anlamda bir yetki devri burada gerçekleşmez. Çünkü TTK Tasarı m. 625/2/c. 2 hükmü genel kurul onayının müdürlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağını ve sınırlandırmayacağını düzenlemektedir.

Sınırlı egemenlik teorisinin genel kurulun şekli anlamda üstünlüğünü ortaya koyan yapısı bir an için kabul edilir bir nitelik gösterebilir. Gerçekten de TTK Tasarı m. 630/1 hükmüne göre, genel kurul müdürleri her zaman azledebilir; bunların yönetim hakkını sınırlayabilir. Fakat genel kurulun azil yetkisi kişilere yöneliktir. Genel kurulun bunu müdürler üstünde bir baskı unsuru olarak kullanması ayrı hukuken müdürlerin yönetim alanına karışıp talimat verebilmesi ya da onlar yerine geçip karar verebilmesi ayrı hususlardır. Tasarı sistemi bir organ olarak genel kurul ve müdürlerin görev alanlarına ilişkin net düzenlemeler yapmıştır. Dolayısıyla sınırlı egemenlik teorisi bu sisteme uymamaktadır.

3. Eşitlik Teorisi

Bu kuram, her organın kendisine ait bir yetki alanı olduğu temeline dayanır. Bu alana diğer organ ya da organların müdahalesi söz konusu olamaz. Yani her organ kendi alanında tek başına görev icra eder⁶⁴. Dolayısıyla genel kurulun yönetimin işlerine egemen olmasından bahsedilemez⁶⁵. Anonim ortaklıkta yönetim kurulu, limited ortaklıkta müdürler, yetki ve sorumluluklarına genel kurulu karıştırmaktansa, kendi işlerini kendileri yapmalı ve bizzat yaptıkları işlerin sorumluluğunu taşımalıdır⁶⁶. Genel kurul, yönetim ve temsille ilgili hususlarda yönetim kurulu ya da müdürlerin alanına giren bağlayıcı kararlar alamaz.

Eşitlik teorisi organların yetki alanlarını ayırıp, bu alanlarda organların birbirlerine müdahalesini reddeder. Kuramın bu yaklaşımı, TTK Tasarısı sisteminin

⁶⁴ Bkz. **Schmitt**, s. 43; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 15–16; **Küng, Manfred/Camp, Raphaël**: GmbH-Recht Kommentar, Zürich, 2006, s. 237; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 194; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 178.

⁶⁵ Bkz. **Bertschinger, Urs**: “Ausgewählte Fragen zur Einberufung, Traktandierung und Zuständigkeit der Generalversammlung”, AJP 2001, 8, s. 903.

⁶⁶ Bu anlamda TTK Tasarı m. 625 hükmünde sayılan müdürlerin devredilemez yetkileri aslında, (bir devir vesilesiyle) onların sorumluluklarını üstlerinden atmalarına da engel olur. İsviçre anonim ortaklıklarında yönetim kurulu açısından bu yönde bkz. **Bertschinger**, s. 903.

ortaya koyduğu organların devredilemez ve elinden alınamaz görevleri düzenlemesiyle uyumludur. Bu bağlamda eşitlik teorisi organlar arasında bir hiyerarşiyi reddetmektedir. Bunun yerine organların işlevsel anlamda ayrıldığı ve aynı paralelde olduğu bir yapıyı benimsemektedir. Bahsedilen durum bir anlamda anayasal kuvvetler ayrılığı sisteminin ortaklıklara yansımaları gibidir⁶⁷. TTK Tasarısı'nın limited ortaklıkları açısından kural olarak bu teorinin esas alındığını belirtebiliriz⁶⁸.

B. Teorilerin Değerlendirilmesi ve Görüşümüz

Genel kurul ve müdürler arasındaki ilişkiyi değerlendiren kuramlardan, bir organın diğer organlara maddi anlamda üstünlüğünü kabul edenler Tasarı sistemiyle uyumsuzdur. Çünkü Tasarı sistemi kural olarak, müdür ve genel kurul arasındaki görev ve yetki dağılımının önemli bir bölümünü özel olarak düzenleme yoluna gitmiştir. Bu bağlamda, müdürler ve genel kurul arasındaki ilişkileri açıklamaya çalışan görüşlerden yöneticilere üstünlük tanıyan teoriyle egemenlik teorisi Tasarı açısından kabul edilemez.

TTK Tasarısı sisteminin müdürler ve genel kurul arasındaki ilişkilerde eşitlik teorisini temel aldığı belirtilmiştir. Bu nedenle, TTK Tasarısı'nda genel kurul ve müdürler arasındaki ilişkiler, organların kendi alanlarında yalnız çalışmalarını üzerine kurulmuştur. Gerçekten de TTK Tasarı m. 616/1'de genel kurulun devredilemez yetkileri düzenlenmiştir. Bu yetkiler genel kurulun mahremiyet alanını oluşturur. Dolayısıyla müdürlerin söz konusu yetkilere müdahalesi olanaksızdır. Yine TTK Tasarısı müdürler açısından da devredilemez ve ellerinden alınamaz bazı yetkiler düzenlemiştir. Bu görev ve yetkiler de TTK Tasarı m. 625 hükmünde bir katalog şeklinde listelenmiştir. Bu alana da genel kurulun müdahalesi söz konusu olmamalıdır.

Genel kurul ve müdürler arasındaki ilişkide eşitlik teorisinin ağırlık kazanması, Tasarı'da eşitlik teorisinin tüm sertliğiyle ve istisnasız olarak benimsendiği anlamına gelmez. Yönetimin yetki alanına giren münferit bir işleme

⁶⁷ Kuvvetler ayrılığı tabirinin eşitlik teorisi aktarılırken kullanımı için bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s.179.

⁶⁸ İsviçre limited ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 194; **Küng/Camp**, s. 237; **Böckli, Peter**: “Das neue schweizerische GmbH-Recht – was ist wirklich neu? Eine Übersicht”, içinde: **Böckli, Peter/Forstmoser, Peter**: Das neue schweizerische GmbH-Recht, Zürich-Basel-Genf, 2006, s. 8; **Handschin, Lukas/Truniger, Christof**: Die neue GmbH, Zürich-Basel-Genf, 2006, s. 117. Mevcut TTK sistemi açısından da bu yönde bkz. **Karayağcı**, s. 109.

sınırlı olarak karar alma hususunda genel kurulun yetkilendirilip yetkilendirilemeyeceği meselesi⁶⁹ aydınlatılmalıdır. Tasarı meseleyi bir hükümle çözmeye çalışmıştır. TTK Tasarı m. 625/2 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesinde müdür ya da müdürlerin aldıkları belirli kararları ve münferit sorunları genel kurulun onayına sunmaları gereği öngörülebilmektedir⁷⁰.

TTK Tasarı m. 625/2 hükmünden anlaşılabilir üzere, müdürlerin aldıkları belirli kararları ve münferit sorunları genel kurulun onayına sunmaları gereği ortaklık sözleşmesinde öngörülebilir. Böyle bir gereklilik baştan ortaklık sözleşmesiyle öngörülebileceği gibi sonradan yapılacak bir ortaklık sözleşmesi değişikliğiyle de getirilebilir.

Hangi hususta genel kurulun onayının gerektiği ortaklık sözleşmesinde tanımlanmalıdır. Zira TTK Tasarı m. 625/2 hükmünde geçen onay koşulu müdürlerin aldıkları “belirli” kararlara yöneliktir. Dolayısıyla müdürlerin her türlü kararı genel kurul kararına bağlı kılınmamalıdır. Yine örneğin “ortaklığın üst yönetimi”ne dair (bkz. TTK Tasarı m. 625/1/a) her hususta müdürlerin genel kurul onayı alması gerektiğine ilişkin bir ortaklık sözleşmesi hükmü öngörülemez⁷¹. Çünkü bu, yetki devri ya da genel kurulun müdürlerin devredilemez yetkisini elinden alması anlamı taşır. Buna karşın, üst yönetim yetkisine dâhil olan, ancak somut ve belirli bir biçimde tanımlanmış bir hususun genel kurul onayına sunulması öngörülebilir⁷². Örneğin, finansman projelerinin ya da büyük kredi alımlarının genel kurul onayına sunulması gerektiği yönünde hükümlerin geçerli kabul edilmesi gerekir⁷³.

Genel kurulun yönetim işlerine karışmasıyla ilgili olarak eşitlik teorisinin getirdiği sert işlevsel ayrılık mevzusunda, Tasarı, m. 625/2 hükmüyle önemli bir

⁶⁹ İsviçre anonim ortaklıkları açısından meselenin tartışılması için bkz. **Müller, Marie-Therese**: “Unübertragbare und unentziehbare Verwaltungsratskompetenzen und deren Delagation an die Generalversammlung”, AJP 1992, 6, s. 786.

⁷⁰ İsviçre limited ortaklıkları bakımından, müdürlerin belirli kararları genel kurulun onayına sunması gerekliliği (mecburiyeti) öngörülebilir (OR m. 811/1/1). Bununla birlikte müdürlerin bazı sorunları genel kurulun onayına sunabilecekleri de öngörülebilir (OR m. 811/1/2). Birinci durumda mecburî bir onay koşulundan bahsedilirken ikinci durumda ihtiyarî bir onay koşulu söz konusudur. Mecburi ve ihtiyari onay koşulları hakkında bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 267–268; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 243–244; **Küng/Camp**, s. 289; **Pascual, Gema Olivar/Roth, Andrea Petra**: “Organisation der GmbH gemäss revidiertem Recht-Kompetenzordnung und deren Ausgestaltungsmöglichkeiten”, ST 2007, S. 6–7, s. 472.

⁷¹ Bkz. **Pascual/Roth**, s. 472.

⁷² TTK Tasarı m. 625/2 benzeri bir hüküm olmayan İsviçre anonim ortaklıklarında dahi, yönetim kurulunun belirli, somut kararlarda onayını almak üzere genel kurula müracaat etmesinin olanaklı olduğu yolunda bkz. **Müller**, s. 787.

⁷³ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 268.

taviz vermiştir. Çünkü genel kurulun onayına sunulan bu durumlarda genel kurul kararının –en azından iç ilişkide- yönetimi bağladığını belirtmek gerekir. Bu bağlamda genel kurul yönetimin işlerine etki edebilmektedir. Dolayısıyla Tasarı'nın benimsediği sistem bu haliyle göz önüne alındığında, aslında mutlak bir eşitlikten değil, nispi anlamda bir eşitlikten bahsedilebilir⁷⁴.

⁷⁴ Bkz. **Pascual/Roth**, s. 472; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 267.

İKİNCİ BÖLÜM GENEL KURULUN TOPLANMASI

§ 4. GENEL KURULUN TOPLANTIYA ÇAĞRILMASINA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN GENEL OLARAK TANITILMASI VE ÖZELLİKLE ANONİM ORTAKLIK DÜZENLEMELERİNE YAPILAN ATFIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Limited ortaklık genel kurulu, düzenli olarak, her yıl en az bir defa hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içinde yapılır (TTK Tasarı m. 617/1/c.2). “1. Çağrı” başlığını taşıyan TTK Tasarı m. 617 hükmünün üst başlığı “II- Genel kurulun toplanması” olarak düzenlenmiştir. Genel kurulun toplanması, genel kurulu toplantıya çağrı, genel kurula katılım ve genel kurulun yürütülmesini de içine alan geniş bir başlıktır. Limited ortaklık genel kurulunu toplantıya çağrı sürecini düzenleyen ana hüküm olan TTK Tasarı m. 617, çağrı sürecine ilişkin belirli esasları düzenledikten sonra, 3. fıkrasında anonim ortaklık hükümlerine atıfta bulunmuştur. Söz konusu atıfa ilişkin genel açıklamamıza geçmeden önce, TTK Tasarı m. 617 hükmünün madde başlığıyla içeriğinin bağdaşmadığını belirtmemiz gerekir. Çünkü hüküm içinde, olağan ve olağanüstü genel kurula, genel kurul toplantısına temsilciyle katılmaya, sirküler tipi karar almaya ilişkin düzenlemeler yer almaktadır ve bunlar çağrıyla ilgili değildir. Ayrıca bahsedilen 3. fıkra içinde yine çağrıyla ilgili olmayan genel kurulun yürütülmesine ilişkin hususlara da atıflar yapılmaktadır.

TTK Tasarı m. 617/3 hükmüyle limited ortaklık genel kurulunun toplanması ve yürütülmesine ilişkin bazı esaslar, anonim ortaklık hükümlerine atıfla çözülmek istenmiştir. Fakat yapılan bu atfın hem yasa yapma tekniği hem de kaleme alınış açısından eleştirilmesi gerekir.

TTK Tasarı m. 617/3’te yer verilen atıf içinde geçen konuların anonim ortaklık hükümleri içerisindeki karşılıklarının bazıları farklı başlıklar altında düzenlenmiştir. Örneğin hükümde “toplantıya çağrı” hususunda anonim ortaklıklara bir atıf yapılmıştır. Oysa bu husus, aynı maddede atıf yapılan gündem, azlığın çağrı ve öneri hakkı gibi konuları da kapsayan bir üst başlık olarak TTK Tasarı m. 410 hükmünün üstünde “D) Çağrı” şeklinde düzenlenmiştir. Bunun dışında, azınlığın çağrı ve öneri hakkı 411. maddede sadece “2. Azlık” başlığıyla hükme bağlanmıştır.

TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde atıf yapılan konulardan bazıları, anonim ortaklıkta aynı başlığı taşıyan hüküm içinde kısmen düzenlenmekle birlikte, farklı başlık taşıyan hükümler içine de serpiştirilmiştir. Örneğin TTK Tasarı m. 617/3 hükmüyle gündem konusunda anonim ortaklık hükümlerine atıf yapılmıştır. Gerçekten de TTK Tasarı m. 413 hükmü “II- Gündem” başlığı altında gündeme ilişkin bir düzenleme getirmiştir. Ancak TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde adı doğrudan zikredilmeyen ve “C) Toplantılar” başlığını taşıyan TTK Tasarı m. 409/1/c. 2 hükmü olağan genel kurulun zorunlu gündemini düzenlemiştir. Bu durumda gündeme ilişkin başka bir husus farklı başlığı taşıyan bir madde altında da düzenlenmiş bulunmaktadır.

TTK Tasarı m. 617/3’te anonim ortaklığa atıf yapılan konulardan, anonim ortaklık hükümleri içinde aynı ya da benzer başlıkla düzenlenmemiş olanlar da vardır. Örneğin, TTK Tasarı m. 617/3 hükmü “hazırlık önlemleri” konusunda anonim ortaklık hükümlerine atıf yapmıştır. Ancak anonim ortaklık hükümleri arasında bu, ya da benzer bir başlık taşıyan hüküm bulunmamaktadır.

TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde yer verilen ve limited ortaklık genel kurulları açısından büyük önem taşıyan bazı mevzuları anonim ortaklıklara atıfla çözmeye çalışan düzenleme belirttiğimiz gerekçelerle yerinde değildir ve yasa yapma tekniğine uymamaktadır. Bunun yerine, kaynak kanunlardan olan OR m. 805/5 hükmündeki gibi, anonim ortaklık hükümleriyle uyumlu ve limited ortaklık genel kurulunda düzenlenmemiş olan konuların net bir şekilde tespitine dayalı daha sistematik bir atıf yapılması önerilebilir. Bu durumda atıf yoluyla kıyasen uygulanacak hususların bir liste halinde sayılması gerekir. Eğer böyle bir tercih yapılmayacaksa, limited ortaklık hükümleri arasında yer verilmeyen hususlar hakkında, bir konu sayımı yapılmaksızın, genel kurulun toplanması ve karar alması konularında, bakanlık temsilcisine ilişkin hükümler hariç olmak üzere anonim ortaklık genel kuruluna dair hükümlerin uygun düştüğü ölçüde uygulanabileceği yönünde bir düzenleme yapılması da düşünülebilir.

TTK Tasarı m. 617/3 hükmü mevcut haliyle yasalaşırsa, sıkı şekilci bir anlayışla değil, daha amaçsal bir yorumla değerlendirilmelidir. Bu çerçevede, TTK Tasarı m. 617/3/c. 1 hükmünün genel kurulun toplanması ve yürütülmesi konularında ilgili kısımda hüküm bulunmayan hallerde, bakanlık temsilcisine ilişkin hükümler

hariç olmak üzere anonim ortaklık hükümlerine yapılmış genel bir atıf gibi değerlendirilmesi gerekir.

§ 5. GENEL KURULUN OLAĞAN VE OLAĞANÜSTÜ TOPLANMASI

I. GENEL KURULUN OLAĞAN VE OLAĞANÜSTÜ TOPLANTISI AYRIMININ DAYANDIĞI TEMEL: TOPLANTI ZAMANI

Genel kurul sürekli iş başında olan bir organ değildir. Bu nedenle toplantılarını kural olarak belirli aralıklarla yapar. Genel kurulun yetki alanına giren herhangi bir hususta karar alınabilmesi genel kurulun toplanmasını⁷⁵ gerektirecektir⁷⁶. Belirli aralıklarla toplanan genel kurulun periyodik toplantısının beklenmesi bazı durumlarda genel kuruldan beklenen faydayı kaldırabilir. Dolayısıyla böyle durumların varlığı halinde genel kurul toplantısı gereksinim doğrultusunda daha erken de yapılabilirdir.

TTK Tasarı m. 617/1/c. 2 ve 3 ağırlıklı olarak toplantı zamanını dikkate almak suretiyle genel kurulların olağan ve olağanüstü şekillerde toplanabileceğini düzenlemiştir. Ayrım kriteri toplantının zamanına dönük olunca, genel kurul toplantısına ilişkin diğer tüm kurallar her iki tür genel kurul için de uygulanır. Başka bir deyişle olağan genel kurul toplantısıyla olağanüstü genel kurul toplantısı arasında toplanma, karar alma esasları ya da şekil konusunda hukuken bir farklılık yoktur⁷⁷. Dolayısıyla aşağıda ayrıntısıyla açıklanacak olan toplantıya çağrı şekli ve toplantının yürütülmesiyle karar alınmasına ilişkin tüm esaslar hem olağan hem de olağan üstü genel kurul toplantıları için uygulama alanı bulur. Keza her iki tür açısından da çağrısız genel kurul toplantısının koşullarının sağlanması halinde çağrısız şekilde bir toplantı yapılması olanağı da mevcuttur⁷⁸. Ayrıca yine, toplanma ve karar alma

⁷⁵ Burada TTK Tasarı m. 617/4 hükmüne göre sirküler tipi karar alma olasılığı her zaman vardır. Metinde bahsedilen husus genel kurul toplantısıyla ilgilidir.

⁷⁶ Genel kurul kendi yetki alanına giren bir hususta karar verilmesi gereken hallerde toplanır. Bkz. **Handschin/Truniger**, s. 119.

⁷⁷ Bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 107; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 201; **Schucany**, s. 133.

⁷⁸ Son iki hususla ilgili olarak bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 765–766.

usulleri açısından olağan ve olağanüstü genel kurullar arasında bir fark olmadığı gibi, her iki tür toplantı arasında genel kurulun yetkileri açısından da bir farklılık yoktur⁷⁹.

II. OLAĞAN GENEL KURUL TOPLANTISI

Genel kurulun limited ortaklıklar açısından zorunlu bir organ olduğuna değinilirken TTK Tasarı m. 636/2 hükmüne dikkat çekilmişti. Hüküm, zorunlu bir organın eksik olması halinde fesih durumunu düzenlemektedir. Hükümün kaleme alınış şekline dikkat edilirse fesih sebebi, uzun süreden beri ortaklığın “kanunen gerekli organlarından birisi mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa” şeklinde ifade edilmiştir. Burada genel kurulun diğer zorunlu organlardan ayrıca ele alınmasının nedeni, onun zorunlu organ olmaması değil, sürekli görev başında olmamasıdır. Yani burada vurgulanmak istenen, genel kurulun belli periyotlarla toplanıyor olmasıdır.

Genel kurulun limited ortaklıklarda yılda en az bir defa toplanması gerekir. Çünkü TTK Tasarı m. 617/1/c. 2 hükmüne göre, olağan genel kurul toplantısı, her yıl hesap döneminin sona ermesinden itibaren üç ay içinde yapılmalıdır. Ülkemizde hesap dönemi olarak takvim yılının temel alındığı gözetilirse, limited ortaklık genel kurulunun kural olarak her yıl, en geç Mart ayı sonuna kadar toplantıya çağırılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır⁸⁰.

TTK Tasarı m. 617/1/c. 2 hükmüyle belirlenen üç aylık sürenin bir üst sınır olduğu dikkate alınırsa, ortaklık sözleşmesiyle bu sürenin kısaltılabileceğini, ancak uzatılamayacağını kabul etmek gerekir⁸¹. Aksine hareket edilirse, Tasarı’da öngörülen üç aylık yasal süre uygulanır.

Genel kurul toplantısının hazırlanması TTK Tasarı m. 625/1/g uyarınca müdürlere devredilemez bir görev olarak yüklenmiştir. Dolayısıyla belirtilen zaman

⁷⁹ Bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 389; **Demaniç**, s. 804; **Doğanay**, s. 1068. Olağanüstü genel kurulun “lüzumu halinde yapılmasından” başka olağan ve olağanüstü genel kurullar arasında fark olmadığı yolunda bkz. **Arslanlı**, s. 12.

⁸⁰ Bkz. **Yıldız**, Limited Şirketler Hukuku, s. 208. Ülkemizde hesap dönemlerinin bir yıl olduğu yolunda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 389; **İmregün**, s. 108; **Demaniç**, s. 800–801. Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, limited ortaklık azınlığı olağan genel kurul sırasında TTK Tasarı m. 420 uyarınca finansal tabloların görüşülmesini erteletirse, bir sonraki toplantı ilk toplantının devamı olacağından, sonra yapılacak olan toplantı da bir olağan genel kurul toplantısıdır. (Bu yönde bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 80, dn. 247; **İmregün**, s. 108-109). TTK Tasarı m. 617/3 ile gündem konusunda anonim ortaklıklara yapılan atfın gündem, gündeme bağlılık ve bunun istisnalarını da kapsadığını kabul ettiğimizden, söz konusu husus TTK Tasarısı açısından da geçerlidir.

⁸¹ Bu yönde bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 204; **Handschin/Truniger**, s. 119.

dilimi içinde limited ortaklık genel kurulunun toplantıya çağrılmaması müdürlerin sorumluluğunu gerektirebilir (bkz. TTK Tasarı m. 644/1/a atfıyla TTK Tasarı m. 553). Yalnız belirtilen süreyi aşan bir zaman diliminde toplantı yapılması halinde, bu durum kural olarak ne toplantının varlığına ne de alınan kararların geçerliliğine etki eder⁸². Burada TTK Tasarı m. 617/2/c. 1 ile TTK Tasarı m. 617/1/c. 2’de düzenlenmiş olan sürelerle uyulmamasının farklı sonuçlar doğurduğunu belirtmek isteriz.

III. OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL TOPLANTISI

TTK Tasarı m. 617/1/c. 3 hükmüne göre, limited ortaklık genel kurulu ortaklık sözleşmesi uyarınca ve gerektiğinde olağanüstü toplantıya çağrılır. Tasarı’ nın metninde geçen “ve” bağlacı TTK m. 538 hükmüne de uygun olarak “veya” şeklinde anlaşılmalıdır⁸³. Çünkü genel kurulun acilen toplanmasını gerektiren olağanüstü bir durum olması, fakat buna ortaklık sözleşmesinde yer verilmemesi halinde genel kurulun toplantıya çağrılmaması doğru olmaz.

Ortaklık sözleşmesiyle genel kurulun olağanüstü toplantıya çağrılmasını gerektirecek haller düzenlenebilir. Bunun dışında koşullar gerektirdikçe olağanüstü genel kurul toplantıya çağrılmalıdır. TTK Tasarı m. 617/1/c. 3 düzenlemesinde geçen “gerektikçe” ifadesi, ortaklık içinde genel kurulun görev alanına giren bir hususta karar alınması ihtiyacı olan halleri kast etmektedir⁸⁴.

Kanun bazı hallerde genel kurulun toplanmasını özel olarak öngörebilir. Kanunun genel kurulun toplanmasını özel olarak öngördüğü hallerde yapılacak genel kurul toplantısı, çoğunlukla bir olağanüstü genel kurul toplantısı olacaktır. Tasarı’da sermaye kaybı halinde genel kurulun toplantıya çağrılması gerektiğini düzenleyen (m. 635’in atfıyla) m. 376 hükmü ve genel kurul tarafından atanan ticari mümessillerin görevden alınması ya da yetkilerinin sınırlandırılması için genel

⁸² Bu yönde bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 206; anonim ortaklıklar açısından bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 68; **Studer, Christoph D.**: Die Einberufung der Generalversammlung der Aktiengesellschaft, Bern, 1995, Einberufung, s. 127. Bu durum aslında söz konusu hükmün düzenleyici bir kural olmasının sonucudur. Bu hususta bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 201, dn. 1 ve s. 208; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 777.

⁸³ Mevzuat yasa OR m. 805/2/c. 2 hükmünde de “ve” bağlacı kullanılmasına rağmen bu “veya” şeklinde algılanmaktadır. (Bu hususta bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 206. Ayrıca bkz. **Yıldız**, Limited Şirketler Hukuku, s. 209).

⁸⁴ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 206.

kurulun gecikmeksizin toplantıya çağırılması gerektiğini düzenleyen m. 631/2 hükmü belirttiğimiz durumlara örnek verilebilir.

§ 6. GENEL KURULUN TOPLANTIYA ÇAĞRILMASI

I. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRMAYA YETKİLİ OLANLAR VE YETKİLİ KİMLERİN GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRMAMASININ HUKUKÎ SONUÇLARI

A. Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Yetkili Olanlar

1. Müdürler

a. Müdürlerin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi Bakımından Genel ve Özel Düzenlemeler

Müdürler limited ortaklığın dış organıdır. Belirttiğimiz gibi, müdürlerin dış organ olarak nitelendirilmesine rağmen, bazı faaliyetleri içe dönüktür. Üçüncü kişilere yönelik olmayan bu görevlerinde müdürler birer iç organ gibi davranırlar. Müdürlerin iç organ gibi hareket ettiği hallerden birisi de genel kurul toplantıya çağırılmaları halidir.

TTK Tasarı m. 617/1 uyarınca, hem olağan hem de olağanüstü genel kurulun toplantıya çağırılması konusunda olağan yetki müdürlere aittir. Ancak söz konusu hükmün müdürlere ilişkin hükümlerle de ilişkilendirilmeye ihtiyacı vardır. Müdürlere ilişkin “1. Devredilemez ve vazgeçilemez görevler” başlığını taşıyan TTK Tasarı m. 625/1/g hükmü, “genel kurul toplantısının hazırlanması” hususunu müdürlere devredilemez ve vazgeçilemez bir görev olarak yüklemiştir. Genel kurul toplantısının hazırlanması kavramının içine genel kurul toplantıya çağrı da girmektedir⁸⁵. Bu durumda, toplantı yapılması gerektiği halde, müdürler genel kurul

⁸⁵ Bkz. **Studer**, Einberufung, s. 3; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 343; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 70; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 241. Son eser müdürün devredilemez görevi olarak genel kurul toplantısının hazırlanmasına yer veren OR m. 810/2/6 hükmünü açıklarken genel kurul toplantıya çağrıyı düzenleyen OR m. 805 hükmüne atıfta bulunuyor. Ayrıca yine bu doğrultuda bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 204; **Küng/Camp**, s. 242. Mevcut TTK sisteminde anonim ortaklıklar açısından yönetim kurulunun bahsedilen görevi hakkında benzer olarak bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 295. Yönetim kurulunun bu görevlerini de içeren ayrıntılı bir sayım için bkz. **Pulaşlı**, s. 430.

toplantıya çağırılmaz ve bundan ortaklık zarar görürse, müdürün TTK Tasarı m. 644'ün atfıyla TTK Tasarı m. 553/1 gereğince sorumluluğu söz konusu olur.

Limited ortaklık genel kurulunun toplantıya çağırılması halinin yasada özel olarak düzenlendiği bazı durumlar vardır. Başka bir deyişle, kanun, önemi sebebiyle bazı hususlarda olağanüstü toplantı yapılması gerektiğini özel olarak belirtmiştir. Bu durumlarda müdürler genel kurulu toplantıya çağırarakla yükümlüdürler. Örneğin müdürlerin genel kurulu toplantıya çağırarakla yükümlü olduğu hallerden birisi, sermayenin kaybı durumudur⁸⁶. TTK Tasarı m. 633 hükmünün atfıyla limited ortaklıklar alanında da uygulama alanı bulan TTK Tasarı m. 376 hükmüne göre, son yıllık bilançodan sermayeyle kanunî yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, müdürler genel kurulu toplantıya çağırır⁸⁷. Tasarı'nın ilgili madde gerekçesine göre, bahsedilen durum ara bilânçodan anlaşılırsa dahi, müdürlerin genel kurulu toplaması gerekmektedir. Burada müdürlerin esas itibarıyla genel kurulu olağanüstü toplantıya davet edebileceğini söyleyebiliriz. Yine sermaye kaybıyla ilgili olarak, TTK Tasarı m. 376/2 hükmü uyarınca son yıllık bilançoya göre sermayeyle yasal yedek akçelerin üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığının anlaşılması durumunda genel kurul müdürler tarafından toplantıya çağırılmalıdır⁸⁸. Müdürlerle ilgili bu hükümlere örnek olabilecek bir başka hal de TTK Tasarı m. 631/2 hükmünde düzenlenmiştir. Hükme göre, genel kurul tarafından atanmış ticari mümessillerin görevden alınması ya da yetkilerinin sınırlandırılması gerekirse, genel kurul gecikmeksizin toplantıya çağırılmalıdır.

b. Müdür Sayısının Birden Fazla Olması Halinde Çağrı Yetkisinin Kullanılması

TTK Tasarı m. 623 uyarınca, ortaklık yönetim ve temsili bir ya da birden fazla müdüre bırakılabilir. Müdür sayısının birden fazla olması halinde TTK Tasarı m. 624/1 gereğince genel kurul tarafından bir müdürler kurulu başkanı seçilir. Birden fazla müdür olması halinde, müdürlerin genel kurulu toplantıya nasıl çağıracağı hususu bir sorun teşkil edebilir. Çünkü TTK Tasarı m. 624 hükmüne göre, müdürler

⁸⁶ Anonim ortaklıklar açısından bkz. **Studer**, Einberufung, s. 4; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 142; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 669; **Meier, Robert**: Die Aktiengesellschaft, Zürich-Basel-Genf, 2005, s. 224. Limited ortaklıklar açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 283; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 313; **Küng/Camp**, s. 331. Mevcut TTK m. 324 açısından yönetim kurulu hakkında benzer olarak bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 295–296.

⁸⁷ Müdürlerin bu husustaki görevi için bkz. **Yıldırım**, s. 136.

⁸⁸ Bu hususta Tasarı açısından ayrıntılı olarak bkz. **Yıldırım**, s. 137–138.

kurulu başkanı genel kurulun toplantıya çağırılması ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi konularında olduğu gibi, genel kurul başka bir yönde karar almadığı ya da şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği takdirde, tüm açıklamaları ve ilanları yapmaya yetkilidir. Söz konusu düzenleme, birden fazla müdürü olan limited ortaklıklarda, genel kurulu toplantıya çağırma kararını, müdürler kurulu başkanının tek başına verip veremeyeceği sorusunu akıllara getirmektedir.

Tasarımıza kaynaklık eden yasalardan, OR m. 810/3 hükmünde TTK Tasarı m. 624/2 hükmüne benzer bir düzenleme söz konusudur. Bu düzenlemeyle ilgili olarak öğretilerde iki farklı görüşün mevcut olduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan birisine göre, emredici olmayan bu yasal düzenleme uyarınca, artık toplantıya çağırmanın sorumluluğu kolektif bir organ olarak tüm müdürlere değil, müdürler kurulu başkanına aittir⁸⁹. Buna karşılık diğer görüşe göre ise, OR m. 810/3/1 hükmünün açıklığına rağmen, genel kurulun toplantıya çağırılması müdürler kurulunun buna yönelik bir kararına dayanmalıdır⁹⁰. Mesele aynı boyutuyla Tasarı açısından da tartışılabilir⁹¹.

Kanımızca, bir limited ortaklığın birden fazla müdürü olması halinde, limited ortaklık genel kurulunun toplantıya çağırılabilmesi için öncelikle müdürler kurulunun bu yönde bir karar alması gerekmektedir⁹². Çünkü daha önce bahsedildiği üzere TTK

⁸⁹ Bkz. **Siffert/Fisher/Petrin**, s. 204; onun kadar net olmamakla birlikte yine bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 183.

⁹⁰ Bu hususta bkz. **Küng/Camp**, s. 243.

⁹¹ Alman limited ortaklıkları açısından toplantıya çağırmanın temsile ilişkin bir mesele olmadığından hareketle GmbHG § 35/2'nin toplantıya çağrı hususunda uygulanamayacağı belirtilmektedir. Bu bağlamda kural olarak her müdürün kendi başına ortaklık sözleşmelerinde temsile ilişkin yer verilen düzenlemelerden bağımsız olarak genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili olduğuna değinilmektedir. (Bkz. **Müther, Peter-Hendrik**: "Zur Nichtigkeit führende Fehler bei der Einberufung der GmbH-Gesellschafterversammlung", GmbHHR, 2000, 19, s. 966–967). Yine her müdürün tek başına toplantıya çağrı yetkisi olduğu yönünde Alman limited ortaklıkları açısından bkz. **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2864; **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1597–1598. Alman anonim ortaklıklarındaysa toplantıya çağırma yetkisi yönetim kurulu yapmakla beraber, yönetim kurulunun bu hususta karar alması gerekmektedir. (Bkz. **Bürgers/Körber**, s. 771; **Schmidt/Lutter/Seibt**, s. 1342; **Kropff/Semler/Kubis**, s. 155).

⁹² Tasarı açısından bu yönde bkz. **Yıldırım**, s. 125. Mevcut limited ortaklıklar açısından özellikle olağanüstü genel kurulla ilgili olarak çağırmanın müdürler kurulu tarafından yapılmasında yarar ve gereklilik olduğu yolunda bkz. **Pulaşlı**, s. 1080. Buna karşılık birden fazla müdür bulunması ve her birinin tek başına ortaklığı temsile yetkili olması hallerinde müdürlerden her birinin davete yetkili kabul edilmesi gerektiği, ancak müdürlerin birbirinden habersiz olarak davetler yapması gibi sakıncaların önlenmesi için, bunların gerek gündem gerekse toplantı yer ve zamanını müştereken tespit etmelerinin gerektiği hususunda mevcut limited ortaklıklar açısından bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 503. Genel kurulu toplantıya davet müdürlerin temsil yetkisiyle ilgili bir iş değildir. Dolayısıyla bunu temsil yetkisiyle ilişkilendiren sonuncu görüşe katılamamaktayız.

Tasarı m. 625/1/g hükmü uyarınca, “genel kurul toplantısının hazırlanması” müdürlerin devredilemez ve ellerinden alınamaz bir görevdir ve bunun içine genel kurulu toplantıya çağrı hususu da girmektedir. Birden fazla müdür olması halinde, bunlar birlikte çalışan bir kurul oluşturur. Ortaklık sözleşmesiyle ayrı bir düzen getirilmemişse, TTK Tasarı m. 624/3 uyarınca, müdürler kurulu, çoğunlukla karar almaktadır⁹³. Kurul oluşturan bu müdürler, genel kurulun toplantıya çağırılması konusunda da kural olarak çoğunlukla bir karar almalıdır. TTK Tasarı m. 624/2 hükmünün farklı yorumlanması suretiyle, müdürlerin devredilemez ve ellerinden alınamaz bir görevini, ellerinden alıp sadece müdürler kurulu başkanına vermek olanaklı değildir.

c. Geçerli Olarak Atanmayan Müdürün Yaptığı Çağrı

Bir müdür geçerli olarak atanmamışsa, aslında müdür olarak organ sıfatını kazanamayacağı için, onun çağrıya yetkili kabul edilememesi gerekir. Böyle bir durumda yetkisiz kimselerin çağrı yapmasına bağlanan sonuçların ilgili genel kurul çağrısına ve bu toplantı neticesinde alınan kararlara da bağlanmasının gerekeceği öne sürülebilir. Buna karşılık, anonim ortaklıklara ilişkin öğretide, örneğin bir yönetim kurulu seçimine karşı açılmış iptal davasının olumlu sonuçlanması halinde, bu yönetim kurulunun yaptığı çağrının ve ilgili toplantıda alınan kararların hukuk güvenliği açısından geçerli sayılması gerektiğine haklı olarak işaret edilmektedir⁹⁴.

2. Azınlık Ortaklar

a. Azınlık Kavramı ve Anlamı

TTK Tasarı m. 617/3 hükmünün atfıyla azınlığın genel kurulu toplantıya çağrısı ve toplanacak olan genel kurul gündemine madde ekletmesi konusunda

⁹³ İsviçre limited ortaklıklarında OR m. 809/4/c. 1'e göre müdürlerin kullanılan oyların çoğunluğuyla karar alabileceği belirtilmektedir. (Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 235; **Küng/Camp**, s. 284; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 256). İsviçre anonim ortaklıkları bakımında da durum aynı yöndedir. (Bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 129; **Meier**, s. 282; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 358).

⁹⁴ Bu yönde bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 75. Alman limited ortaklıklarında egemen öğretinin yetkili olmayanların çağrısına kural olarak geçersizlik sonucu bağlamasına rağmen, haksız bir şekilde müdür olarak sicile tescil edilmiş ve fiilen müdürlüğü yürüten kimselerin yaptığı çağrının geçerli kabul edilmesi gerektiği yolunda bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2864–2865; **Abramenko, Andrik**, “Die Einberufung der Gesellschafterversammlung durch Unbefugte”, GmbHR, 2004, 11, s. 724. Yine benzer olarak bkz. **Müther**, s. 967.

Tasarı'nın anonim ortaklıklara ilişkin kuralları uygulanacaktır. Bu atıf neticesinde limited ortaklıklarda genel kurulu toplantıya çağırma yetkili kimseler arasında azınlık da yer almaktadır

TTK Tasarı m. 411/1/c. 1 hükmü uyarınca limited ortaklıklarda azınlık, esas sermayenin en az onda birini oluşturan ortak ya da ortakları ifade etmektedir⁹⁵. Dolayısıyla, kural olarak her ortak genel kurulun toplanmasını sağlama ya da toplanacak genel kurul gündemine madde ekletme hakkına sahip değildir. Bu yönüyle bir bireysel haktan bahsedilemez⁹⁶. Ancak bu oranda esas sermaye payına tek bir ortak sahip olabileceği gibi, birden fazla ortak da sahip olabilir. Tek bir esas sermaye payının bu oranı teşkil etmesi halinde, ortak tek başına bu hakka sahip olabilir. Bu oran, ortaklık sözleşmesiyle daha da düşürülebilir⁹⁷, ancak artırılmaz (TTK Tasarı m. 411/1/c. 2).

b. Müdürlere Başvuru

aa. Müdürlere Genel Kurulun Toplantıya Davet Edilmesi İçin Başvuru Yapılması

Azınlığın genel kurulu toplantıya çağrı talebi öncelikle müdürlere yöneltilmelidir. Yalnız, başvurunun müdürler yerine ortaklık tüzel kişiliğine yapılmış olması, başvurunun geçersiz sayılmasını gerektirmemelidir⁹⁸. Müdürlere yöneltilecek bu talep TTK Tasarı m. 411/1 çerçevesinde üç hususu kapsar. Bunlar, genel kurulun

⁹⁵ İsviçre hukuku açısından da durum böyledir. (Limited ortaklıklar için bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 187; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 209–210; **Küng/Camp**, s. 243. Anonim ortaklıklar açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 775; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 204; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 108; **Meier**, s. 225). TTK anonim ortaklıklar sistemi için de bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 392; **Pulaşlı**, s. 301; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 97; **Ülkü, Murat Fatih**: “Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Çağrılması (Daveti)”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul, 2001, s. 579–580. Keza limited ortaklıklar açısından da sonuncu eserde bkz. s. 1080; **Arslanlı/Domaniç**, s. 504; **Ayan, Özge**: Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma Hakları, İzmir, 2004, s. 10.

⁹⁶ Bu hususta bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 82; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 210. Bireysel haklar ortaklık sıfatından doğan haklardır. Kullanılmaları azınlık ya da çoğunluğun sağlanması koşuluna bağlanmamıştır. (Bu hususta bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 492).

⁹⁷ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 210; **Handschin/Truniger**, s. 122; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 775. TTK anonim ortaklıkları açısından bkz. **Domaniç**, s. 811; **İmregün**, s. 113; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 432; **Pulaşlı**, s. 301; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 102. TTK limited ortaklıkları açısından bkz. **Ayan**, s. 10.

⁹⁸ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Moroğlu, Erdoğan**: “Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması”, Makaleler I, İstanbul, 2001, s. 228.

toplantıya çağırılması yönünde bir talep, bunu gerektiren sebepler ve gündemdir⁹⁹. Azınlığın genel kurulu toplantıya çağrı talebinde yer verdiği gerektirici sebeplerle gündem açık ve anlaşılabilir olmalıdır¹⁰⁰.

TTK Tasarı m. 411 ile azınlığın (anonim ortaklıkta yönetim kuruluna) müdürlere yönelttiği genel kurulun toplantıya çağrı talebi bir şekilde de uymalıdır. İlk fıkrada azınlık pay sahiplerinin, istemlerini gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek müdürlere yazılı şekilde yöneltmeleri gerektiği düzenlenmiştir. Ancak TTK Tasarı m. 411/3 hükmüne göre bu talebin noter aracılığıyla yapılması gerekmektedir. Kanımızca ilk fıkradaki yazılılık adi yazılı şekildir ve üçüncü fıkradaki resmi şekille çelişmektedir. Noter aracılığıyla yapılacak bir istem aynı zamanda içinde yazılılığı da barındıracağından, bize göre ilk fıkradaki adi yazılı şekle dair ifade Tasarı'dan çıkarılmalıdır. Kanımızca, Tasarı'da düzenlenen şekli koşullara uymayan ya da yukarıda değindiğimiz üç hususu kapsamayan bir azınlık istemini müdürlerin kabul etme yetkisi yoktur¹⁰¹. Buna karşın, bahsedilen koşulları taşımayan bir istem olmasına rağmen, müdürler TTK Tasarı m. 617/1/c. 1'den kaynaklanan genel kurulu toplantıya çağırabilme yetkisine dayanarak, genel kurulu toplantıya çağırabilir.

bb. Müdürlere Gündeme Madde Ekletmek İçin Başvuru Yapılması

aaa. Ön Açıklamalar

Azınlığın gündeme madde eklettirmesi hususu, azınlığın genel kurulun toplanmasını sağlama hakkıyla birlikte düzenlenmiştir. Söz konusu birlikteliğin bir

⁹⁹ İsviçre hukukunda benzer olarak bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 78. Yalnız Tasarı'dan farklı olarak, İsviçre hukukunda, çağrıyı yapanın, örneğin anonim ortaklık yönetim kurulunun, gündemin yanında kendi karar tekliflerini başka bir deyişle gündem maddelerinden daha somut olarak oylama önerilerini de belirtmesi gerekmektedir. (İsviçre'de ilgili talebin hem gündem maddesi hem de oylama önerisini kapsamaması gerektiği hususunda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 775; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 78-79; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 108; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 188; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 210; **Küng/Camp**, s. 244). Bu sebeple, azınlığın genel kurulun toplanmasını sağlaması için isteminin, İsviçre Hukuku'nda bizim yukarıda yer verdiğimizden farklı olarak gerektirici sebeplerden ziyade azınlığın oylama tekliflerini içermesi gerekmektedir.

¹⁰⁰ Bu yönde bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 78.

¹⁰¹ Mevcut TTK m. 366'da anonim ortaklıklar açısından bu görüş için bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 100. Mevcut anonim ortaklıklar sistemimiz açısından şeklin, istemin toplantıyı gerektiren nedenleri içermesinin ve azınlığı oluşturabilecek kadar pay sahibi tarafından başvurunun imzalanmış olmasının ayrı ayrı geçerlilik koşulu olduğu yönünde bkz. **Moroğlu**, Azınlık, s. 229.

anlamda karışıklık içerdiği ve belki de bu hakkın ayrıca düzenlenmesi gerektiği belirtilebilir.

TTK Tasarı m. 617/3 hükmü azınlığın çağrı ve öneri hakkı konusunda anonim ortaklıklara atıf yapmaktadır¹⁰². Hükümde azınlığın “öneri” hakkıyla kast edilen azınlığın gündeme madde konulmasına ilişkin istemidir. Dolayısıyla burada da TTK Tasarı m. 411 ve 412 uygun düştüğü ölçüde uygulanır.

Azınlığın gündeme madde ekletme hakkı, genel kurulun toplanmasını sağlama hakkıyla birlikte düzenlendiği için, her iki hakkın kullanılması bakımından bahsedilen azınlık kavramı aynı anlamı ifade eder. Bunun dışında azınlığın müdürlere yapacağı başvurunun şekli de aynı yukarıdaki gibidir. Biz burada azınlığın gündeme madde eklettirmesi bakımından sadece özellik gösteren durumlara değinmeyi uygun buluyoruz.

bbb. Azınlığın Müdürlere Başvurusunun Kapsamı ve Konusu

Azınlığın gündeme madde ekletilmesi istemi, azınlığın genel kurulun toplanmasını sağlama hakkı gibi temel olarak üç hususu kapsmalıdır. Bunlar, azınlığın genel kurulda görüşülmesini istediği ve gündem maddesi şeklinde belirlenmiş konu; bunun görüşülmesini gerektiren sebepler ve söz konusu gündem maddesinin toplanacak genel kurul gündemine dâhil edilmesi yönünde bir istemdir.

Gündeme madde eklettirmek isteyen azınlık ortak ya da ortaklarının genel kurulda tartışılmasını istedikleri hususu buna uygun şekilde formüle etmeleri gerekir. Azınlığın eklettirmek istediği husus, bir oylama önerisi gibi sadece evet ya da hayır şeklinde oylanacak somutlukta olamaz. Zira azınlık gündeme bir madde eklettirmektedir, yoksa öneride bulunma hakkını¹⁰³ kullanmamaktadır¹⁰⁴. Dolayısıyla azınlığın gündeme eklettireceği husus, üzerinde tartışılmaya müsait olan, içi oylama

¹⁰² TTK m. 538/2 limited ortaklık azınlığının gündeme madde ekletmesini sağlama hakkına işaret etmediği için mevcut limited ortaklıklar sisteminde azınlığın böyle bir hakkı olmadığı yolunda bkz. **Arslanlı/Domanıç**, s. 504. Buna karşın anonim ortaklıklardan örneklemek suretiyle limited ortaklık azınlığına da gündeme madde eklettirme hakkı tanınabileceği doğrultusunda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 923; **Pulaşlı**, s. 1081. Özellikle yirmi veya daha az ortaklı limited ortaklıklar bakımından tartışmakla beraber, sonuçta limited ortaklık azınlığının da bu hakka sahip olduğu yönünde bkz. **Ayan**, s. 115.

¹⁰³ Öneride bulunma hakkı ve oylama önerileriyle ilgili olarak bkz. §15, II başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹⁰⁴ Gündem maddeleri tartışılırken bunlar hakkında oylama önerileri verilecek ve bunların içi doldurulacaktır. (Gündem maddelerinin içeriğinin nasıl belirlendiği hakkında bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 784; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 209-210).

önerileriyle doldurulup şekillendirilebilecek bir konudur. Bu gündem maddesi, yeni ve müdürlerce belirlenen gündem maddeleriyle içeriksel bağlantısı olmayan bir konu teşkil etmelidir. Yalnız, örneğin müdürlerce, bir ortaklık sözleşmesi değişikliği düşünülmüş ve bu anlamda sözleşme değişikliği taslağının ilânı söz konusu olacaksa, azınlık da kendi sözleşme değişikliği taslağını bir oylama önerisi gibi gündeme ekletebilmelidir¹⁰⁵. Bunun dışında toplanacak genel kurul gündeminde olan hususlar dâhilinde herkesin öneride bulunma hakkı olduğundan gündeme bir önerinin ekletilmesi söz konusu olmaz¹⁰⁶.

Azınlığın genel kurulda görüşülmesini istediği husus ortaklık işleriyle ilgili olmalıdır (bkz. TTK Tasarı m. 407/1). Son olarak, azınlığın görüşülüp üzerinde karar alınmasını istediği husus genel kurulun yetki alanında olmalı, ayrıca içeriksel anlamda olanaklı¹⁰⁷ ve geçerli bir genel kurul kararına temel teşkil edebilecek niteliği haiz olmalıdır¹⁰⁸.

ccc. Müdürlere Yapılacak Başvurunun Süresi

Azınlık, toplanmakta olan bir genel kurul söz konusuysa, gündeme madde eklettirme hakkını kullanacaktır. Yoksa bir genel kurul toplantısının gerçekleşme olasılığından bahsedilemiyorsa, azınlık zaten genel kurulun toplanmasını sağlayabilir.

Tasarı'da müdürlere en geç ne zamana kadar başvurulabileceği düzenlenmiştir. TTK Tasarı m. 411/2 uyarınca, gündeme madde ekletilmesi istemi, genel kurul toplantısına dair çağrı ilânının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayınlanması için gereken ilân ücretinin yatırılması tarihinden önce müdürlere

¹⁰⁵ Son iki husus hakkında İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Horber, Felix**: "Das Traktandierungsrecht des Aktionärs, Rechtliche und praktische Hinweise", REPRAX, 2000 (1), s. 76.

¹⁰⁶ Kaynak İsviçre hukukunda gündem maddelerinin yanında gündem maddelerini belirleyenlerin oylama önerilerinin de çağrı merasimi esnasında ilânı öngörülmüştür. (Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 210; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 784; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 109). Kanımızca böyle bir kuralın Tasarımız açısından da öngörülmesi yerinde olurdu.

¹⁰⁷ Gerçekleşme olanağı olmayan bir hususun gündeme eklenmesine Yargıtay uygulaması da olumsuz yaklaşmıştır. Henüz reşit olmayan iki ortağı olan ve toplam beş ortak olan bir anonim ortaklıkta yönetim kurulunun beş kişi olması yönünde bir ana sözleşme değişikliği gündeme eklenmek istenmiştir. Böyle bir olayda Yargıtay, "... ortaklarının bu sıfatları ve ehliyetleri dikkate alındığında, bu şirket yönetim kurulunun üç gerçek kişiden fazla kişiden oluşmasının mümkün bulunmamasına, bu durumda gerçekleşmesi mümkün olmayacak bir teklifin gündeme konularak anonim şirketin olağanüstü toplantıya çağrılmasında davacı tarafın hukukî yararı da mevcut bulunmamasına..." şeklinde hüküm tesis etmiştir (bkz. **11. HD., 20.11.1989-E. 8582/K.6406**, karar için bkz. **Eriş, Gönen**: Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C. 2, Ankara, 2004, s. 2104).

¹⁰⁸ Bu hususta bkz. **Horber**, Traktandierungsrecht, s. 76; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 778.

ulaşmalıdır¹⁰⁹. Bilindiği üzere, limited ortaklıklarda genel kurul, kural olarak toplantı tarihinden en az onbeş gün önce toplantıya çağırılır (bkz. TTK Tasarı m. 617/2/c. 1). İstemin çağrı ilânının yayınlanmasına ilişkin ücretin yatırılma tarihinden önce müdürlere ulaşmasını öngören hükümlerle amaçlanan husus, olası bir ilândan sonra gündemde değişiklik yapılamamasıdır. Bu şekilde öngörülen en az onbeş günlük süreyle ortakların gündem konusunda hazırlık yapmaları sağlanır. Kanımızca bu hüküm gündemde hiçbir değişiklik yapılamayacağı şeklinde anlaşılmalıdır. Aşağıda da açıklanacağı üzere, çağrı merasimine ilişkin şekli kurallar ve yasalarda ya da ortaklık sözleşmesinde öngörülmüş ilân sürelerine uyulmak kaydıyla gündemde değişiklik yapılabilir¹¹⁰. Bu halde, gündem yasal ya da sözleşmesel süreden çok daha önce ilân edilmişse, yasal ya da sözleşmesel süreye uyulması kaydıyla toplantı günü değiştirilmeden gündem konuları değiştirilebilmelidir. İşte böyle bir halde, yasal ya da sözleşmesel süre korunabilecekse, müdürler daha önceden ilân yapıldığı ya da bunun için para yatırıldığını MK m. 2'ye aykırı olarak ileri sürememelidir. Çünkü bu süreyi korumak kaydıyla kendileri değişiklik yapabilmektedir.

c. Mahkemeye Başvuru

aa. Mahkemece Genel Kurulun Toplantıya Çağırılması Bakımından Karar Verilmesi

Azınlığın yukarıdaki koşulları taşıyan bir toplantıya çağrı istemiyle karşılaşan müdürler, üç olasılığa göre hareket edebilir. Birincisi, müdürler bu talebi kabul edebilir; ikinci olarak, müdürler bu talebi cevapsız bırakabilir; üçüncü olasılıktaysa müdürler bu talebi reddedebilir.

Birinci olasılıkta müdürler, azınlığın bu talebini olumlu karşılamaktadır. Müdürler azınlığın talebini kabul ederse, genel kurulu en geç kırk beş gün içinde yapılacak şekilde toplantıya çağırmalıdır (TTK Tasarı m. 411/4). Müdürlerin kabul etmesine rağmen genel kurulu kırk beş gün içinde yapılmak üzere toplantıya

¹⁰⁹ Bu şekilde bir kuralın olmadığı İsviçre anonim ortaklık sisteminde de bu istemin ilândan önce yapılması gerektiği belirtilmektedir. (Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 779; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 109). Yine yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağrı hazırlıklarının uygun şekilde yapılabilmesi için gerekli bir süre öncesinden istemin ulaşması gerektiği yolunda bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 205.

¹¹⁰ Bu hususta bkz. §9, I, D başlığı altındaki açıklamalar ve ayrıca gündemin ilân süresine uyulmak kaydıyla değiştirilebileceğine dair **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 784.

çağırılması halinde, çağrı, azınlık oluşturan ortaklar tarafından yapılacaktır. Tasarı'nın madde gerekçelerinde bu çağrının yapılması için artık azınlık oluşturan ortakların mahkemeye başvurup karar almasına gerek olmadığı belirtilmektedir. Buradan hareketle çağrının doğrudan azınlık tarafından yapılabileceği sonucuna ulaşılmaktadır. İşte sadece belirttiğimiz birinci olasılığa bağlı olarak ortaya çıkan bu son durumda, çağrıyı bizzat azınlığın yaptığını görmekteyiz. Belirtmek gerekir ki, Tasarı'nın ortaya koyduğu bu sonucun yerindeliği tartışılabilir. Çünkü böyle bir durumda zaten azınlığın istemini kabul edip toplantıya çağrıyı yapmayan müdürler yüksek olasılıkla kötü niyetle hareket etmektedir. Neticede, azınlığın kendi başına çağrı yapması aşamasında müdürler, diğer ortakların ad ve adreslerini, web sitesinde ilân yapılması için gerekli şifreleri ve bunun gibi usulüne uygun bir çağrı için gereken verileri söz konusu ortaklara vermeyebilir. Dolayısıyla bu durum ortaklar arası ihtilâfları çözmek yerine derinleştirir. Aslında bu noktada da azınlık ortakları için mahkemeye başvuru yolu öngörülseydi yerinde olurdu.

Müdürler, azınlığın talebini kabul etmek niyetindeyse, bunu yedi iş günü içinde yapmalıdır¹¹¹ (TTK Tasarı m. 412/1). Zira müdürlerin sessiz kalmasına da Tasarı'da bir sonuç bağlanmıştır. TTK Tasarı m. 412/1 hükmü uyarınca, toplantıya çağrı isteminde bulunan azınlığın istemine yedi işgünü içinde olumlu yanıt verilmezse, azınlık toplantıya çağrı istemi reddedilmiş gibi hareket edebilmektedir.

Azınlığın toplantı istemiyle karşılaşan müdürler, üçüncü olasılıkta, bu istemi reddeder. Yukarıda belirtildiği üzere, müdürlerin azınlığın toplantıya çağrı istemine yedi iş günü içerisinde yanıt vermemesi halinde de azınlık, talepleri reddedilmiş gibi hareket edebilmektedir. İstemlerine olumsuz yanıt verilen ya da yedi iş günü içinde olumlu yanıt verilmeyen azınlık ortak ya da ortakları, aynı istemle mahkemeye başvurabilir¹¹². Burada bahsedilen azınlık, müdürlerden genel kurulun toplantıya

¹¹¹ İsviçre hukukunda da ortak ya da ortakların talebi “uygun bir süre” içinde kabul edilmezse azınlığın mahkemeye başvurması söz konusu olmaktadır (bkz. OR m. 699/4). (Bu hususta bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 206; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 776; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 108). Konuyu benzer bir hükümle çözümlenmeyen mevcut sistemimizde de bunun “yeterli bir süre” içinde kabul edilmesi gerektiğinden, aksi halde söz konusu durumun “örtülü red” anlamı taşıyacağından bahsedilmektedir. (Bu hususta bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 100 ve dn. 309. Benzer manada bkz. **Moroğlu**, Azınlık, s. 229–230; **Ayan**, s. 66–67).

¹¹² Mevcut TTK anonim ortaklık sistemindeyse üç kademeli bir sistem öngörülmüştür. Buna göre azınlık önce yönetim kuruluna başvurur. Yönetim kurulu tarafından talebi reddedilirse azınlık denetçilere başvurmalıdır. Şayet denetçiler de bu talebi reddederse azınlığın mahkemeye başvurabileceğinden bahsedilmektedir. (Bu hususta bkz. **Domanıç**, s. 810; **İmregün**, s. 112–113; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 438; **Pulaşlı**, s. 301; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 100–101). TTK

çağrısını talep eden azınlıktır. Yani istemleri reddedilen ya da istemlerine yedi iş günü içerisinde olumlu yanıt verilmeyen aynı ortakların mahkemeye başvurması gerekir¹¹³. Tasarı bu hususu 412. maddesinde “aynı pay sahiplerinin” ifadesini kullanarak vurgulamış bulunmaktadır.

İstemi reddedilen ortakların, farklı gerektirici sebep ya da farklı bir gündemle mahkemeye başvurusunun olanaklı olup olmadığı, TTK Tasarı m. 411’den açıkça anlaşılammaktadır. Fakat Tasarı’nın gerektirici sebepleri müdürlere başvuru aşamasında arıyor olması, daha sonra mahkeme aşamasında bu sebeplerin değiştirilemeyeceğine işaret etmektedir. Bu nedenle bizce azınlık, müdürlere sunduğu gerektirici sebep ve gündemin aynısıyla mahkemeye başvurmalıdır. Çünkü azınlık öne sürdüğü gerektirici sebepler ve gündemle, müdürlerden toplantıya çağrı isteminde bulunmuş ve müdürler tarafından bu istem reddedilmiştir. Buradan hareketle belki de başka gerektirici sebep ve gündeme dair yapılacak bir başvurunun müdürlerce reddedilmeyeceği söylenebilir. Değiştirilmiş gündem ve gerektirici sebeplerle yeniden müdürlere başvurunun azınlığa zaman kaybettirme riskinin olduğu öne sürülebilir. Ancak bu tespit, Tasarı’nın, azınlığın istemi karşısında müdürlerin yedi işgününden fazla sessiz kalması halinde azınlığa mahkemeye başvurma hakkı tanıyan hükmü karşısında çok da gerçekçi olmaz.

TTK Tasarı m. 412/1/c. 1 ile başvurulması gereken mahkeme de belirtilmiştir. Hüküm uyarınca istemleri reddedilen ya da yedi iş günü içinde kabul edilmeyen azınlık ortakları, ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurmalıdır. Tasarıda azınlık ortaklarının, mahkemeye başvururken, kimi davalı göstereceklerine dair bir açıklık yoktur. Burada ortaklığın bir organı olan genel kurulun çağrısı söz konusu olduğundan davalı olarak ortaklık gösterilmelidir¹¹⁴. TTK

limited ortaklıklar sistemi açısından yirmiden fazla ortaklı limited ortaklıklar için aynı yönde bkz. **Ayan**, s. 60. Oysa ortak sayısı yirmi veya daha az olan limited ortaklıklarda denetçi kural olarak bulunmadığı için (bkz. TTK m. 548) müdürlere başvuru aşamasından sonra mahkeme aşaması gelmektedir. (Bu hususta açıklamalar için bkz. **Ayan**, s. 118).

¹¹³ Başvuru üzerine hakim, başvuranların TTK Tasarı m. 411/1’deki koşulları taşıyan ortaklar olup olmadığını ve bunların fiilen müdürlerden talepte bulunup bulunmadığını gözetir. (Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 776).

¹¹⁴ Davalı olarak ortaklığın gösterilebileceğine dair bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 206; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 776; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 81; **Studer**, Einberufung, s. 10. Son iki eserde anonim ortaklıklar açısından söz konusu davanın ortaklığın kendisi dışında yönetim kuruluna da yöneltilebileceği öne sürülmektedir. Mevcut hukukumuz açısından da davanın ortaklık tüzel kişisine karşı açılacağı yolunda bkz. **Moroğlu**, Azınlık, s. 236. Yargıtay da kararlarında bu davanın hasımsız bir dava olmadığını ve husumetin ortaklığa yöneltilmesi gerektiğini belirtmiştir. Örneğin **11. HD., E. 1990/4753, K. 1990/5179, T. 28.6.1990** kararında şöyle demektedir:

Tasarı m. 412/1/c. 3 uyarınca mahkeme kararını herhangi bir zorunluluk olmadıkça dosya üzerinden inceleme yapmak suretiyle verecektir. Aynı hükme göre, mahkemenin vereceği karar kesindir.

Mahkemenin, azınlığın istemini olumlu bulması halinde, çağrıyı yapmak üzere kayyım ataması gerekir. Burada yürürlükteki TTK zamanında yaşanan bazı sorunlar engellenmiş olmaktadır. Yürürlükteki TTK açısından, mahkeme azınlığın istemini TTK m. 367'ye göre olumlu karşılarsa, kimi görüşlere göre, azınlık bu ilam ile (anonim ortaklıklar açısından) yönetim kuruluna başvurmalıdır ve yönetim kurulu genel kurulu toplantıya çağırmalıdır¹¹⁵. Farklı bir görüşe göreyse, burada azınlığın mahkemeden bir yetki istemi söz konusudur. Dolayısıyla azınlık, mahkemeden aldığı bu yetkiye dayanarak genel kurulu talep ettiği gündemle toplantıya çağıracaktır¹¹⁶.

Yürürlükteki TTK'da yaşanan tartışmaların aksine TTK Tasarısı'na göre, mahkeme gündemi düzenlemek ve çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atayacaktır. Yani kayyımın gündemi düzenleme yetkisi vardır. Fakat belirtmek gerekir ki, kayyımın bu yetkisi sınırsız bir yetki olarak algılanamaz¹¹⁷. Zira mahkemenin izni ve kayyım atanmasıyla sonuçlanan yargılamada aslında azınlığın başvurusu

“...TTK.nun 367. maddesine dayalı olarak azınlık tarafından Anonim Şirket Genel Kurulunun toplantıya daveti için kendilerine yetki verilmesine ilişkin olarak mahkemeden istekte bulunulması halinde, Dairemizin yerleşik içtihatlarına göre, husumetin şirket tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerekir...” (Karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 12.05.2009; **Eriş**, s.2104-2105). Aynı yönde bkz. **11. HD., E. 2004/644, K. 2004/10101, T. 21.10.2004** kararı. Yine anonim ortaklıklar açısından ortaklık yanında ayrıca ortaklık yönetim kurulu başkanına husumet yönetilemeyeceği doğrultusunda bkz. **11. HD., E. 1992/1020, K. 1992/7385 no ve 4.6.1992 tarihli** kararı. (Bu son iki karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 12.05.2009).

¹¹⁵ Bu doğrultuda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 438; **Pulaşlı**, s. 302. Yine İsviçre anonim ortaklıklar hukuku açısından, hakimin genel kurulu toplantıya davet etmeyeceği ve bunu yönetim kurulu vasıtasıyla yaptıracağı hususunda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 81; **Studer**, Einberufung, s. .9. Sonucu eserin aynı yerinde yazar, baskın görüşe atıfta bulunarak, hakime de istisnai olarak doğrudan doğruya genel kurulu toplantıya çağrı hakkının tanındığına değinmektedir. İsviçre limited ortaklıklar hukukunda da, hâkimin müdürler vasıtasıyla bir çağrı yapacağına değinilmektedir. (Bu yönde bkz. **Küng/Camp**, s. 244). Fakat pratik ihtiyaçlar doğrultusunda, özellikle gecikmesinde tehlike bulunan hallerde, hâkimin kendisinin daveti yapacağına dair bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 211; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 188.

¹¹⁶ Bu doğrultuda bkz. **Domanıç**, s. 811; **İmregün**, s. 116; **Yasaman, Hamdi**: “Anonim Ortaklıklarda Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırması”, Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan, İstanbul, 1995, s. 453; ayrıca, **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 105. Mevcut limited ortaklıklar açısından bu yönde bkz. **Arslanlı/Domanıç**, s. 506. Gerçekten de Yargıtay bir kararında, “Mahkemece, genel kurulu toplantıya çağrı yetkisi davalılara verilmiştir. Bu durumda TTK'nın 368. maddesinde yazılı davet merasimi ve gündemin tanzimi, kendilerine yetki verilen ortaklar tarafından yerine getirilir” şeklinde hüküm kurmuş ve bu yönde karar vermiştir (bkz. **11. HD., 27.12.1985 – E. 6911/K. 7419**, karar için bkz. **Eriş**, s. 2116).

¹¹⁷ İsviçre hukukunda hakimin çağrıyı yönetim kurulu aracılığıyla yerine getireceğini savunan görüşler de, hakimin bu kararında toplantının hangi süre içinde ve hangi gündemle yapılacağını belirtmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. (Bu hususta bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 206).

incelenmiştir. Azınlık isteminin üç hususu kapsayacağını belirtmiştik. Bunlar arasında gündem de vardır. Azınlık belli bir içerikte gündemi belirterek toplantı isteminde bulunduğu için, kanımızca hâkim bu taleple bağlıdır. Dolayısıyla hâkim, azınlığa izin verip kayyım atadığı kararında, kayyımın görev alanını, azınlığın talep ettiği gündem çerçevesinde belirlemelidir¹¹⁸.

bb. Mahkemece Gündeme Madde Eklenmesine Karar Verilmesi

Azınlığın gündeme madde ekletme istemi karşısında, , müdürler, yukarıda olduğu gibi üç türlü hareket edebilir. Birincisi müdürler bu talebi kabul edebilir; ikincisi müdürler bu talebi reddedebilir ya da üçüncü bir ihtimal olarak da müdürler tamamen sessiz kalabilir.

Müdürler azınlığın bu istemini kabul etmişlerse, istem TTK Tasarı m. 411/2 hükmü gereği henüz ilâna ilişkin ücret yatırılmadan önce müdürlere ulaşmış olacağı için, müdürler davet merasimini güncelledikleri gündeme göre yerine getirirler.

Müdürlerin azınlığın istemini kabul etmiş, ancak davette azınlığın eklenmesini istediği gündem maddesine yer vermemiş olması da birinci olasılığın içinde gerçekleşen bir alt olasılık olarak karşımıza çıkabilir. Kanımızca burada çözüm için bazı alt ayrımlar yapılabilir. Davet için gereken yasal ya da sözleşmesel asgari süreden daha önce yapılan bir çağrı söz konusuysa (bkz. TTK Tasarı m. 617/2), çağrıya ilişkin sürelerle ve çağrı merasimine uymak suretiyle toplantı tarihi değiştirilmeksizin gündem değiştirilebilir. Tabi ki bunu müdürler yapar. Müdürler bunu yapmazsa, kanımızca TTK Tasarı m. 411/4 hükmü burada uygulanamaz. Yani azınlığın önerdiği gündemle kendisinin bir davet çıkarması söz konusu olamamalıdır. Bize göre, TTK Tasarı m. 411/4 azınlığın genel kurulun toplanmasını sağlama hakkıyla ilgili olarak öngörülmüştür. Çünkü fıkranın öngördüğü durumda yapılmış hiçbir çağrı yoktur. Müdürler, azınlığın genel kurulun toplanması yönündeki talebini kabul etmekte, ancak hükümde belirtilen süre içerisinde hiçbir çağrı yapmamaktadır. Oysa bahsettiğimiz olasılıkta müdürlerce yapılmış bir çağrı vardır, fakat gündeme madde ekletme talebi müdürlerce kabul edilmesine rağmen, azınlığın istemi

¹¹⁸ TTK m. 366 ve m. 367 çerçevesinde azınlık, genel kurulu toplantıya çağrı hususunda yetkilendirilirken mahkeme kararında gündemin açık-seçik olarak belirlenmesi lazımdır. Yargıtay'ın bunu açıkça ifade ettiği bir karar için bkz. **11. HD., E. 1999/2473, K. 1999/4475 no'lu ve 26.5.1999 tarihli kararı**. Karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 12.05.2009. Yine kooperatiflere ilişkin olsa da benzer yönde bkz. **11. HD., 06.02.1989-E. 9035/K. 569**. Karar için bkz. **Eriş**, s. 2103-2104.

doğrultusunda düzenlenmemiştir. İşte kanımızca böyle bir olasılığı, fiili bir red olarak yorumlayıp azınlığın bu konuda TTK Tasarı m. 412 hükmü çerçevesinde mahkemeye başvurmasını sağlamak daha yerinde bir çözüm olacaktır. Mahkemeyle ilgili süreç aşağıda incelenmiştir. Eğer azınlık mahkemeye başvurur, başvurusu olumlu sonuçlanırsa, gerçekleştirilecek toplantıda tartışılmak üzere önerilen gündem maddesi eklenebilecektir. Yalnız bu durumda da yasal onbeş günlük veya belirlenmişse sözleşmesel süreye riayet edilmesi gerekir. Şayet toplantıya bunlardan daha az bir süre varsa, bu toplantıda artık ilgili gündem maddeleri tartışılmaz. Çünkü bu, ortakların bir oldubittiyle karşılaşması riskine karşı öngörölmüş gündemin ilânına ilişkin hükmün getiriliş amacını ve gündeme bağlılık ilkesini zedeler. Böyle bir durumda o gündemle toplanacak yeni bir genel kurul çağrısı yapılmalıdır. Tabi ki bahsedilen duruma yol açan müdürlerin sorumluluğuna da gidilebilir.

Müdürler azınlığın istemini doğrudan reddedebilir ya da talep karşısında sessiz kalabilir. TTK Tasarısı bu iki durumu bir anlamda eş değer kabul etmiştir. Şöyle ki, TTK Tasarı m. 412/1/c. 1 uyarınca azınlığın talebi reddedilir ya da yedi iş günü içinde isteme olumlu yanıt verilmezse, istemde bulunan ortaklar mahkemeye başvurabilecektir. TTK Tasarı m. 412 hükmü azınlığın genel kurulun toplanmasını sağlama hakkı temel alınarak düzenlemiştir. Bu anlamda gündeme madde eklettirme hakkına göre yorum yapılırken dikkat edilmesi gerekir.

İstemi reddedilen azınlık ortakları, aynı gerekçe ve gündem maddeleriyle ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurur. Yukarıda belirtildiği gibi, dava ortaklığa yöneltmelidir. Burada başvuracak azınlık, müdürlere başvurmuş ortaklardır ve bunlar gerekçe ve gündem maddelerinde bir değişiklik yapmadan başvurmalıdır. Azınlığın genel kurulun toplanmasını sağlama hakkından farklı olarak, mahkeme, azınlığın tartışılmasını istediği gündem maddesinin gündeme eklenmesine karar verebilmelidir¹¹⁹. Yoksa bunun için bir kayyım atanmasına gerek yoktur.

¹¹⁹ Mevcut TTK uygulaması açısından da, azınlığın genel kurulun toplantıya çağrılmasını sağlama hakkından farklı olarak, azınlığın gündeme madde eklettirmesinde bir yetkilendirme söz konusu olmaz. Mahkeme doğrudan ilgili hususun gündeme eklenmesine hükmeder. Yargıtay da bir kararında buna işaret etmiştir. Karara göre, "... seçim maddesinin gündeme eklenmesine karar vermek gerekirken, genel kurulu toplanmaya davet halinde olduğu gibi, bu hususta davacıya yetki verilmesine dair karar ittihazi da doğru olmamıştır." (11. HD., 16.12.1991-E.4585/K.6676, karar için bkz. Eriş, s. 2099).

Azınlığın istemini reddeden müdürler, azınlık mahkemeye başvurmadan ya da mahkeme karar vermeden önce, kendi belirledikleri gündemle genel kurulu toplantıya çağırması olabilir. Bu sırada mahkeme genel kurul toplanmadan azınlığın talebini haklı bulup olumlu yönde bir karar vermişse, kanımızca ilgili gündem maddesinin o toplantıda tartışılması için belli koşulların oluşması gerekir. Öncelikle çağrının en az onbeş gün önceden yapılması gerektiğine dair yasal süre (TTK Tasarı m. 617/2/c. 1) ya da sözleşmeyle belirlenmiş süreye uyulabilir olmalıdır. Yani toplantı için ilân yapılmış ve toplantıya belirttiğimiz bu sürelerden daha az bir zaman varsa, bu toplantıda artık o gündem maddeleri tartışılmamalıdır. Bunun nedenini gündemin önceden ilân edilmesi koşulu ve gündeme bağlılık ilkesinin getiriliş amacı¹²⁰ içinde aramak gerekir. Çünkü, yasa ortakların toplantıya katılıp katılmayacaklarına karar verebilmeleri ve katılacaklarsa toplantıya ilân edilen gündem maddeleri çerçevesinde gerekli hazırlıkları yapabilmeleri için, çağrının belirli bir süre önceden yapılmasını öngörmüştür. Bunun yanında, ilân edilmiş gündemin dışında kalan konularda da karar alınabilmesini gündeme bağlılık ilkesiyle yasaklamıştır (bkz. TTK Tasarı m. 413). Bu durumda o toplantının gündemi ancak yasal ya da sözleşmesel süre müsaitse, ilân ve davete ilişkin formalitelere uymak koşuluyla değiştirilebilir. Yoksa, mahkemenin hakkında karar verdiği bu gündem maddeleri gündeme bağlılık ilkesinin bir istisnası olarak yorumlanmamalıdır¹²¹. Böyle bir durumda süreye ve şekle ilişkin koşulların yerine getirilip yeni bir genel kurulun toplanması gerekliliğinden bahsedilebilir. Buna neden olan yöneticilerin sorumluluğuna gidilebilmesiye her zaman olanak dâhilindedir.

3. Azınlık Sifatını Taşımayan Ortaklar

a. TTK Tasarı m. 410/2 Düzenlemesinin Tanıtılması ve Ortaklara Tanınan Hakkın Niteliği

TTK Tasarı m. 410/2 hükmü uyarınca mahkemenin izniyle tek bir paya sahip ortak dahi (azınlık oluştursun oluşturmazın) genel kurulu belirli koşulların gerçekleşmesi halinde toplantıya çağırabilmektedir. TTK Tasarı m. 617/3 ile

¹²⁰ Gündeme bağlılık ilkesi ve bunun getiriliş amacıyla ilgili olarak bkz. § 9, II, A, 1 başlığı altında yapılan açıklamalar.

¹²¹ Bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 780. Bunun gündeme bağlılık ilkesinin bir istisnası olması gerektiği yolunda bir yorum için bkz. **Horber**, Traktandierungsrecht, s. 79.

toplantıya çağrı konusunda anonim ortaklıklara yapılan atıf bu hükmü de kapsamaktadır.

TTK Tasarı m. 410/2 uyarınca ortaklara ortaklık genel kurulunu toplantıya çağırma yetkisi, müdür veya müdürler kurulunun mevcut olmaması, devamlı olarak toplanamaması ya da toplantı nisabının oluşmasına olanak bulunmaması durumlarında, mahkemenin izniyle verilebilir¹²². Son iki olasılık ortaklığın tek müdürü varsa rastlanılabilecek bir durum değildir. Çünkü zaten bu durumda bir kuruldan bahsedilemez. Böyle bir durumda müdürün mevcut olmaması ya da mevcut olduğu halde görevini devamlı olarak yerine getirmiyor olması söz konusu hakkın kullanılmasına yetecektir.

Hükümde dikkat çekici hususlardan birisi müdür ya da müdürlerin mevcut olmaması hususudur. Bu, müdürler süreyle atanmışsa sürelerinin dolması, mevcut müdür ya da müdürlerin ölmesi gibi çeşitli sebeplerden ileri gelebilir. Müdürler, TTK Tasarısı uyarınca zorunlu organlardandır¹²³. Dolayısıyla müdürlerin mevcut olmaması hali, TTK Tasarı m. 636/2 anlamında bir fesih sebebidir. Çünkü söz konusu düzenleme uyarınca yasal olarak gerekli organlardan birisinin mevcut olmaması durumunda, ortaklar ya da ortaklık alacaklılarından birisinin ortaklığın feshini istemesi üzerine, ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, ortaklığın durumunu yasaya uygun bir hale getirmesi amacıyla süre belirler. Bu sürede ortaklık, durumunu yasaya uygun hale getirmelidir. Aksi halde ortaklığın feshine karar verilebilir. Ancak TTK Tasarı m. 617/3 hükmünün atfıyla TTK Tasarı m. 410/2, ortaklara, mahkemenin izniyle ortaklık genel kurulunu toplantıya çağırma konusunda bundan farklı bir hak daha tanımış olmaktadır. Bu

¹²² Mevcut TTK limited ortaklıklarına dair öğretide, müdürler olağan toplantı için genel kurulu çağırılmamışlarsa, azınlık teşkil etmese bile ortaklara mahkemeye başvurma olanağının tanınması gerektiği savunulmuştur. (Bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 923-924). Fakat söz konusu görüş yasal dayanaktan yoksun bulunarak eleştirilmiştir. (Bu yönde bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 506; **Pulaşlı**, s. 1081). Böyle bir halde azınlık teşkil etmese dahi limited ortaklığın gerekli bir organı olan genel kuruldan yoksun kalmış olma olasılığına binaen ortağın, MK m. 427/1/4 hükmü uyarınca genel kurulun toplanmasını sağlamak üzere kayyım atanması yolunu kullanabileceğini kabul etmek olanaklıdır. Bunun dışında tabii ki TTK Tasarı m. 636/2 uyarınca herhangi bir ortağın genel kurulun toplanmaması nedeniyle ortaklığın feshini istemesi de olanaklıdır. Bu aşamada dahi, fesihten önce ortaklığa genel kurulu toplamak üzere süre verilmesi gündeme gelir. Hatta taraflardan birinin istemi üzerine mahkeme gerekli önlemleri alabileceğine göre, bu süreç dâhilinde bile kayyım atanması gündeme gelebilir.

¹²³ TTK Tasarı m. 1534 ile, TTK m. 1474 olduğu gibi madde başlıkları yasa metnine dahil kabul edilmiştir. Limited ortaklık hükümleri arasında dördüncü bölüm “Şirketin Organları” başlığını taşır. Müdürler bu bölümde “B) Yönetim ve temsil” başlığı altında madde 623 ve devamında düzenlenmiştir. Dolayısıyla zorunlu organ niteliğini haizdir.

hakkın kullanımı için ortak olmak yeterlidir. Bunun dışında, belirli bir oranda esas sermaye payına sahip olmak, bir koşul olarak aranmamaktadır.

Müdürün mevcut olması, ama görevini devamlı olarak yerine getirmemesi ya da müdürler kurulunun devamlı olarak toplanamaması veya toplantı nisabının oluşmasının olanaklı olmaması hallerinde azınlık özelliği taşımasa dahi ortak, mahkemenin izniyle genel kurulun toplantıya çağrılmasını sağlayabilir. Gerçekten bu toplantı faydalı olabilir. Çünkü genel kurulun TTK Tasarı m. 616/1/b ve 630/1 gereğince müdürleri görevden alıp, yenilerini atama yetkisi vardır. Böylece limited ortaklık tekrar işlerlik kazanabilir. Zira bir dış organ olan müdürlerin görevlerini yerine getiremeyecek bir durumda olmaları, kendiliğinden ortaklığı da işlemez hale getirir. Yeri gelmişken, burada ayrıca TTK Tasarı m. 630/2 hükmüne de işaret etmek gerekir. Hükümde her ortağa, haklı sebeplerin varlığı halinde, yöneticilerin yönetim hakkının ve temsil yetkisinin kaldırılmasını veya sınırlandırılmasını mahkmeden isteme hakkı tanınmıştır. Hükümü takip eden fıkradaysa haklı sebep, yöneticinin özen ve bağlılık yükümüyle diğer kanunlardan ve ortaklık sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini ağır bir şekilde ihlâl etmesi veya ortaklığın iyi yönetimi için gerekli yeteneği kaybetmesi şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla TTK Tasarı m. 410/2 hükmü çerçevesinde, müdürler kurulunun devamlı olarak toplanamaması veya toplantı nisabının oluşmaması ya da müdürün görevini devamlı olarak yerine getirmemesi, aynı zamanda TTK Tasarı m. 630/2 anlamında mahkmeden müdürlerin haklı sebeple azlini isteyebilme bakımından da bir haklı sebep oluşturur.

b. TTK Tasarı m. 410/2 Düzenlemesiyle Bireysel Olarak Ortaklara Tanınan Hakkın Kullanılma Tarzı

TTK Tasarı m. 410/2 hükmüyle her ortağın yukarıda belirtilen durumlarda genel kurulun toplanmasını sağlaması olanaklı kılınmıştır. Bu noktada her ortağa tanınan bu hakkın, doğrudan mı yoksa dolaylı olarak mı kullanılacağı sorunu önem taşımaktadır. Bahsedilen sorun aslında, genel kurulu toplantıya çağırarak kişinin bizatihi ortak olup olmamasına göre değişir. Bugüne kadar ortakların genel kurulun toplanmasını sağlaması azınlık hakları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Aynı niteliğe

kaynak İsviçre hukukunda da rastlamaktayız¹²⁴. TTK Tasarı m. 410/2 hükmüyle tanınan hakkın, ortağa sadece ortaklık sıfatı nedeniyle verildiği için, bireysel hak niteliği taşıdığı tespit etmek gerekir. TTK Tasarısı ayrıca azınlığın da genel kurulu toplantıya çağırmasını TTK Tasarı m. 411 ve 412 ile düzenlemiştir. Söz konusu hükümlerle azınlığa verilen genel kurulu toplantıya çağrı hakkı, azınlığın kural olarak doğrudan doğruya çağrı yapması şeklinde değil, dolaylı bir şekilde genel kurulun toplantıya çağrılmasını sağlama şeklinde ortaya çıkmaktadır¹²⁵. Zira azınlığın bu hakkını kullanması halinde genel kurulu toplantıya, duruma göre müdürler duruma göre mahkemenin atadığı kayyım çağıracaktır. Yani, Tasarı sisteminde azınlık kural olarak genel kurulu toplantıya doğrudan kendisi çağırılmamaktadır. Bu bağlamda TTK Tasarı m. 410/2 ile her ortağa belli koşullar altında verilen bireysel hakkın, ortağa doğrudan bir çağrı yetkisi verip vermediğinin tespit edilmesi gerekir.

Ortak, toplantıya çağırının sağlanabilmesi için, öncelikle mahkemenin iznini almalıdır (TTK Tasarı m. 410/2). Mahkemenin iznini alsa dahi, toplantıya çağırının kim tarafından yapılacağı ve mahkeme iznine ilişkin ayrıntılar hükümde net olarak belirtilmemiştir. Bir an için mahkeme izni ve çağırının kim tarafından yapılacağına ilişkin ayrıntılar noktasında, azınlığın genel kurulun toplantıya çağrılmasını sağlama hakkına ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulacağı düşünülebilir. Çünkü her iki durumda da aslında toplantıya çağırının yapılması ortaklar tarafından istenmektedir. Ancak böyle bir yorum tarzı yanıltıcı olur. Çünkü TTK Tasarı m. 410/2 hükmünde tanınan bireysel hakkın kapsamı ve koşulları, zaten yasal olarak sınırlandırılmıştır. Bunun daha da sınırlandırılması söz konusu olmamalıdır. Ayrıca, TTK Tasarı m. 410/2 hükmünün koşullarının oluşup oluşmadığı mahkeme tarafından denetlenecektir. Koşullar oluşmuşsa mahkeme, talepte bulunan bireysel hak sahiplerine, genel kurulu toplantıya çağrı konusunda izin verecektir. Sonuç olarak, ortaklar çağrı işlemlerini kendileri doğrudan yapacaklardır. Yani, azınlığın genel

¹²⁴ Bu konuda, OR m. 805/5/2'nin atfıyla OR m. 699/3 hükmünde yer verilen hakkın azınlık hakkı niteliği taşıdığı konusunda bkz. **Küng/Camp**, s. 243; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 75; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 210; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 775; **Meier**, s. 225; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 204; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 108.

¹²⁵ Yukarıda da açıklandığı üzere, azınlığın genel kurulu toplantıya kendisinin de doğrudan çağırabildiği bir hal mevcuttur. Genel kurulu toplantıya çağrı istemiyle müdürlere başvuran azınlığın bu talebi kabul edilir, fakat müdürler 45 gün içinde yapılacak şekilde genel kurulu toplantıya çağırılmazsa, TTK Tasarı m. 411/4 gereği azınlık kendisi çağrı yapabilir.

kurulun toplantıya çağrılmasını sağlama hakkında olduğu gibi kayyım atanmayacaktır.

4. Kayyım

a. Limited Ortaklığa Kayyım Atanması ve Kayyım Atanacak Durumlara Örnekler

Kayyım asıl olarak ticaret hukukuna değil medeni hukuka ilişkin bir kavramdır. MK m. 403/2 hükmüne göre kayyım, belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanır. TTK Tasarı m. 412 uyarınca, azınlığın genel kurulun toplamasını sağlamasında, mahkemeye başvuru söz konusu olursa, değinildiği üzere, mahkeme, çağrı yapılması için bir kayyım atar. Yalnız bu şekilde bir özel düzenleme dışında genel kurulun toplantıya kayyım tarafından çağrılmasının genel olarak olanaklı olup olmadığı da sorun olabilir.

MK m. 427/1/4 gereğince, bir tüzel kişi gerekli organlarından yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa kayyım atanır. MK m. 427/1/4'e göre atanacak bu kayyım bir "yönetim kayyımıdır". Bahsedilen hüküm uyarınca bir tüzel kişiye kayyım atanmasının koşulları genel olarak belirtilebilir¹²⁶. Öncelikle bir malvarlığı olmalıdır. Bu malvarlığı bir tüzel kişiye ait olmalıdır. Kendisine kayyım atanacak olan tüzel kişi, malvarlığının yönetimi için gerekli organlarından yoksun olmalıdır. Ayrıca bu malvarlığının yönetimi başkaca yollardan da sağlanamamalıdır.

Kayyım atanmasının koşulları anlamında limited ortaklığın bir tüzel kişi olduğu şüpheden uzaktır. Bu limited ortaklığın malvarlığının yönetimi için gerekli organlardan yoksun olması gerekir. Burada MK 'nın lafzı bir tüzel kişinin "gerekli organlardan" yoksun olması yönündedir. Fakat öğretilerde bu kavramın, zorunlu organlarla tam anlamıyla örtüşmediğine değinilmektedir. Bu hükümde geçen ifadenin, tüzel kişinin malvarlığının yönetimi için varlığı zorunlu olan organ veya organlar olarak anlaşılması gerektiğine işaret edilmektedir. Bu organ da limited ortaklıklarda müdür ya da müdürler kuruludur¹²⁷. İşte, müdürlerle ilgili eksikliğin başkaca yollarla da çözülememesi durumunda kayyım atanması gündeme gelebilir.

¹²⁶ Bu hususta bkz. **Gümüş, Mustafa Alper**: Türk Medeni Hukukunda Kayyımlık, İstanbul, 2006, s. 106.

¹²⁷ Hükümün belirtilen şekilde değerlendirilmesi ve MK m. 427/1/4 anlamında eksikliği işaret edilen organın anonim ortaklıklarda yönetim kurulu olduğu yönünde bkz. **Gümüş**, s. 108.

Kayımlık gerektiren bir durum varsa, başta ortaklar veya ortaklık alacaklıları bu yönde bir talepte bulunabilmelidir¹²⁸. MK m. 430/2 uyarınca, yönetim kayyımı, malvarlığının büyük bir bölümünün yönetildiği veya temsil edilen kimsenin payına düşen malların bulunduğu yer vesayet makamı tarafından atanır. Bu yerin limited ortaklıklar için genelde ortaklık merkezinin olacağı belirtilebilir. MK m. 397/2 uyarınca vesayet makamı sulh hukuk mahkemesidir. Bu nedenle ilgililerin müracaatının buraya olması gerektiği belirtilebilir. Ancak, limited ortaklıklar TTK Tasarısı'nda düzenlenmiştir ve TTK Tasarı m. 4 hükmüne göre, Tasarı'da öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılır. Dolayısıyla limited ortaklık için kayyım tayini de ticari dava olarak kabul edilmelidir ve bu husustaki müracaatlar asliye ticaret mahkemesine yapılmalıdır¹²⁹.

Limited ortaklığa kayyım atanmasına ilişkin kısa açıklamalardan sonra mesele biraz somutlaştırılabilir. Kayyımın genel kurulu toplantıya çağırması hususunda yürürlükteki TTK açısından verilen klasik örnek, anonim ortaklıklarda bir organ boşluğunun doğması ve yönetim kurulu yerine ortaklığın idaresi için ortaklığa kayyım atanmasıdır¹³⁰. Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyeleri TTK m. 314/1 hükmü gereğince en fazla üç yıl süreyle seçilebilmektedir¹³¹. Bu durumda üç yıllık görev süresini doldurmuş yönetim kurulu üyeleri bu süreden sonra yönetim kurulu üyeliği sıfatlarını kaybeder. Dolayısıyla bunların genel kurulu toplantıya çağırmaları ya da azınlığın bu yönde bir taleple yönetim kuruluna başvurması hallerinde ortaklığa bir kayyım atanması gerekliliğinden bahsedilmektedir¹³². Yalnız limited ortaklık müdürleri açısından bu şekilde bir yasal sınır ne TTK ne de TTK Tasarısı açısından öngörülmüştür. Bir an için esas sözleşme ya da genel kurul kararıyla müdürler için bir görev süresi belirlendiği düşünülebilir. Bu durumda görev süresi

¹²⁸ Herkesin bir kişiye kayyım tayin edilmesi hususunda ihbarda bulunma hakkı olduğu yolunda bkz. **Gümüş**, s. 325.

¹²⁹ Yargıtay uygulamasında görevli mahkemenin asliye ticaret veya onun görevini yapan asliye hukuk mahkemesi olduğu belirtilmektedir. (Bu hususta bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 83 ve özellikle dn. 39, **İzmirli, Yedigâr**: Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Sonuçları, Ankara, 2001, s. 130). Uygulamanın isabetli olduğu belirtilebilir. Buna karşın, ticaret ortaklıklarında kayyım tayininin taşıdığı özelliklerin, bu konuda ticaret mahkemelerinin görevli kılınmasını haklı göstermeye yettiği, ancak bunun için mutlaka bir yasal düzenleme yapılması gerektiği yönünde bkz. **Gümüş**, s. 105.

¹³⁰ Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 394; **Pulaşlı**, s. 302.

¹³¹ Aynı hüküm TTK Tasarı m. 362'de de düzenlenmiştir.

¹³² Mevcut anonim ortaklıklar sistemi açısından bu yönde bkz. **Pulaşlı**, s. 302; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 83.

dolan müdürler açısından limited ortaklıkta da aynı sorun ortaya çıkabilir. Fakat TTK Tasarısı bu sorunu çözen bir düzenleme getirmiştir. Anonim ortaklıklara ilişkin TTK Tasarı m. 410 hükmü, genel kurulun, görev süresi dolmuş olsa bile, yönetim kurulu tarafından toplantıya çağırılabilmesini belirtmektedir. Bu hüküm, görev süresi genel kurul kararıyla ya da esas sözleşmeyle belirlenmiş limited ortaklık müdürleri için de uygulanabilir. Böyle durumlarda artık, kayyım atanması ve kayyımın genel kurulu toplantıya çağırması gibi bir tartışmaya yer yoktur. Ancak, TTK Tasarı m. 410 uyarınca yetkisi olduğu halde, süresi dolmuş olan müdürler, genel kurulu toplantıya çağırılmayabilir. Böyle bir durumda yine MK m. 427/1/4 uyarınca bir yönetim yoksunluğunun olduğu kabul edilip kayyım atanması mümkün olmalıdır¹³³.

Müdürlerin görev süresinin dolması halinde aslında bir organın mevcut olmamasından bahsedilebilir. Bu durumda azınlık teşkil etmeyen ortakların dahi, TTK Tasarı m. 410/2 uyarınca, mahkemenin iznini alarak genel kurulu toplantıya çağırabileceklerini belirtmiştik. Bu hal dışında organ yokluğu hali TTK Tasarı m. 636/2 uyarınca bir fesih sebebi olarak düzenlenmiştir. Böyle bir durumda ortaklardan birinin ortaklığın feshini istemesi halinde mahkeme ortaklığın durumunu yasaya uygun hale getirebilmesi için bir süre verir ve bu sürede gereken yapılmazsa feshe hükmeder¹³⁴. İşte bu süre içinde, mahkeme mevcut olmayan yönetim organına ilişkin boşluğu doldurmak üzere, yine MK m. 427/1/4 gereğince, kayyım atama yoluna gidebilir¹³⁵. Sonuçta bu kayyım da genel kurulu toplantıya çağıracaktır.

MK m. 427/1/4 anlamında ve TTK Tasarısı ile bağlantılı olarak kayyım atanması hususu yukarıdaki örneklerden anlaşılabilmesi üzere değişik olasılıklara göre gerçekleşebilir. Ortaklığa kayyım atanmasına ilişkin başka bir örnek de iflas hukuku bağlamında verilebilir. İİK m. 179 uyarınca, müdürler ya da ortaklık tasfiye halindeyse tasfiye memurları, ortaklığın borçlarının aktifinden fazla olduğunu beyan ederlerse ve yetkili ticaret mahkemesi de durumun böyle olduğunu tespit ederse, bu ortaklığın iflasına karar verilir. Ortaklığın pasifinin aktifini aştığının bildiriyle beraber, ortaklığın mali durumunun iyileştirilmesinin olanaklı olduğuna ilişkin bir

¹³³ Mevcut TTK ile ilgili benzer açıklamalar için bkz. **Gümüş**, s. 116–117.

¹³⁴ Benzer süreç için mevcut TTK anonim ortaklıkları hakkında bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 86–87.

¹³⁵ Mevcut TTK m. 435 ile ilgili olarak bu yönde bkz. **Gümüş**, s. 114.

iyileştirme projesi mahkemeye sunularak iflasın ertelenmesi istenebilir¹³⁶. Mahkeme incelemesi sonucunda projeyi ciddi ve inandırıcı bulursa, iflasın ertelenmesine karar verir (bkz. İİK m. 179/1/c. 3). İşte bu aşamada mahkeme, erteleme kararıyla birlikte ortaklığa bir kayyım atanmasına karar verir. Kararda kayyımın görev ve yetkileri gösterilmelidir. Burada müdürlerin yetkilerinin tümüyle alınıp kayyıma verilmesi olanaklı olduğu gibi, müdürlerin karar ve işlemlerinin geçerliliği kayyım onayına da bağlı kılınabilir (bkz. İİK m. 179a/2 ve 3). Özellikle ilk olasılığa bağlı olarak, bu kayyım da genel kurulu toplantıya çağrıya yetkili olacaktır.

b. Kayyımın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma Sırasında Dikkat Edeceği Esaslar

Kayyım, vesayet hukukunda bir yasal temsilci olarak konumlandırılmıştır. Buna karşın, özellikle MK m. 427/1/4 hükmü çerçevesinde atanan kayyımın bir ikâme organ olarak görev yaptığına değinilmektedir¹³⁷. Buradan hareketle, kayyım müdürlerin yokluğuna istinaden atandığı için müdürlerin yerine kaim bir organ olur. Bu durumda, kayyım müdürlerin genel kurulu toplantıya çağırması sırasında dikkat ettiği esaslara dikkat etmelidir.

Kayyım müdürlerin yerine kaim olmakla birlikte, görevini yerine getirirken müdürler kadar da özgür değildir. MK m. 459 uyarınca, belli bir iş için görevlendirilmiş kayyım vesayet makamının talimatlarına uymak zorundadır¹³⁸. Bu anlamda vesayet makamı kayyımı atarken, görev alanını belirleyip bu hususta talimatlar verebilir. Kayyım burada öncelikle ortaklığın yönetim boşluğunu gidermek amacıyla atandığı için, buna uygun bir hareket tarzı içinde, genel kurulu toplantıya çağırmalı, genel kurul gündemini bahsedilen amaç çerçevesinde düzenlemelidir.

MK m. 458/2 uyarınca, kayyımın görev süresi ve ücreti vesayet makamı tarafından belirlenir. Daha önce değinildiği üzere, yönetim organından yoksunluk halinde, bir yönetim kayyımı atanmaktadır. MK m. 477/2 hükmüne göre, yönetim

¹³⁶ Bu hususta bkz. **Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder**: İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2004, s. 556.

¹³⁷ Bkz. **Gümüş**, s. 104.

¹³⁸ Asıl olarak temsil kayyımları için getirilen bu hükmün kıyasen yönetim kayyımları için de uygulanması gerektiğinden bahsedilmektedir. (Bu hususta bkz. **Gümüş**, s. 300). Söz konusu hükmün, yönetim kayyımının temsil yetkisine dayalı işlemleri için uygulanamayacağı yönünde bkz. **Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper**: Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, İstanbul, 2008, s. 433.

kayımlığı, kayyımın atanmasını gerektiren sebebin ortadan kalkması veya kayyımın görevden alınmasıyla sona erer. Atanan yönetim kayyımının başarılı bir şekilde genel kurulu toplaması ve bu genel kurulda yapılan geçerli bir seçim sonucunda yeni müdürlerin göreve gelmesiyle kayyımın atanmasını gerektiren sebep ortadan kalkar. Bu durumda hükmün lafzı dikkate alınırsa kayyımlık kendiliğinden sona ermelidir. Ancak öğretide, hükümde geçen “veya” bağlacının kaynak metinde “ve” olduğuna değinilmektedir. Bu nedenle, ilgili hükmün kaynak yasaya uygun anlaşılması ve kayyımın görevden alınması için ayrıca vesayet makamının bu yönde bir karar alması gerektiği belirtilir¹³⁹. Bu durumda hukuk güvenliği açısından, limited ortaklığın genel kurulunun hukuka uygun bir şekilde toplanıp müdür seçtiği ve bu surette ortaklığın gerekli yönetim organına sahip olduğu vesayet makamı tarafından tespit edilecek ve kayyımlık sona erdirilecektir. Kayyımın görevi de bu noktada sona erer.

5. Tasfiye Memurları

a. Tasfiye Memurlarının Genel Kurulu Toplantıya Davet Yetkisine İlişkin Kuralların Tanıtılması

Limited ortaklık genel kurulunu toplantıya çağırma yetkisi konusunda TTK Tasarısı hükümleri arasında kural olarak müdürlerden bahsedilmektedir. Yalnız TTK Tasarı m. 617/2 hükmü “toplantıya çağrı” hususunda anonim ortaklıklara ait hükümlerin kıyasen uygulanacağını düzenlemektedir. TTK Tasarı m. 410 ile anonim ortaklıklarda çağrıya yetkili ve görevli organlar düzenlenmiştir. Hükmün ilk fıkrasının ikinci cümlesinde, tasfiye memurlarının görevleriyle ilgili konular için genel kurulu toplantıya çağırma yetkisinin olduğuna yer verilmiştir. Limited ortaklıklara ilişkin TTK Tasarı m. 643 ile limited ortaklık tasfiyesinde, tasfiyenin usulü ve tasfiye esnasında ortaklık organlarının yetkileri hakkında da anonim ortaklığa atıf yapıldığından, tasfiye memurlarının limited ortaklıklarda genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine değinirken, sadece TTK Tasarı m. 410 hükmüyle yetinilmemeli, TTK Tasarısı’nın anonim ortaklıklarda tasfiyeye ilişkin hükümlerine de dikkat edilmelidir.

¹³⁹ Bu hususta bkz. **Gümüş**, s. 338; **Dural/Öğüz/Gümüş**, s. 434.

Tasfiye memurlarının genel kurulu toplantıya çağırmasına ilişkin kurallar tanıtılırken, TTK Tasarı m. 535/2 hükmüne de dikkat çekmek gerekir. Söz konusu hüküm uyarınca, genel kurul, tasfiye işlerinin gereklerinden olan hususlar hakkında karar vermek üzere, tasfiye memurları tarafından toplantıya çağırılır. Tasarıda yer verilen bu düzenleme yürürlükteki TTK m. 440/2 hükmünün aynısıdır. Fakat esas olarak bu hüküm hemen yukarıda değinilen TTK Tasarı m. 410/1/c. 2 hükmünden farklı bir şeyi düzenlememektedir. Kanımızca tasfiye memurlarının, genel kurulu toplantıya çağrı yetkisine ilişkin hususun aslında tasfiye hükümleri arasında olması daha uygundur. Zira tasfiye memurları ancak bir tasfiyeden bahsedilebiliyorsa vardır. Bu durumda, yasa yapma tekniği açısından TTK Tasarı m. 410/1/c. 2 hükmünün kaldırılıp TTK Tasarı m. 535/2 hükmünün korunması daha uygundur.

b. Müdürlerin Tasfiyede Genel Kurulu Toplantıya Davet Yetkisinin Devam Etmesi

Kural olarak sona eren bir ortaklık tasfiye haline girer (bkz. TTK Tasarı m. 636'nın atfıyla TTK Tasarı m. 533). Ortaklığın tasfiyeye girmesiyle diğer organlar ortadan kalkmamakta, tam aksine devam etmekte, ancak söz konusu organların yetkileri nitelikleri gereği tasfiye memurlarının yapamayacağı işlemlerle sınırlanmaktadır¹⁴⁰. Bu anlamda esas sözleşme ya da bir genel kurul kararıyla ayrıca bir tasfiye memurunun atandığı hallerde müdürlerin yetki alanı tasfiye amacı ve tasfiye memurlarının yapamayacağı işlemlerle sınırlanır. Esas sözleşme ya da bir genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmamışsa, zaten tasfiye TTK Tasarı m. 536/1 gereği müdürler tarafından yürütülür¹⁴¹. Aktardığımız bu kısa bilgilerden yola çıkarak denilebilir ki, özellikle ayrıca tasfiye memurlarının belirlenmediği

¹⁴⁰ Anonim ortaklıklar açısından bkz. **Meier**, s. 436; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 841-842; **Schucany**, s. 183; **Böckli, Peter**: Schweizer Aktienrecht, Zürich-Basel-Genf, 2004, s. 1998 vd.; **Şener, Oruç Hami**: "Anonim Ortaklıklarda Tasfiye Memurunun Mahkemece Azli ve Ataması (TTK 142/II)", Makaleler Cilt I, İzmir, 2006, s. 135. Limited ortaklıklar açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 323-324; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 345; **Küng/Camp**, s. 360.

¹⁴¹ İsviçre limited ortaklıklarında bu yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 324; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 345; **Küng/Camp**, s. 361. Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 851; **Meier**, s. 436; **Böckli**, Aktienrecht, s. 2001; **Schucany**, s. 184; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 281. Tasarı limited ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Yıldırım**, s. 141.

durumlarda, genel kurulu toplantıya çağrı fiilen yine müdürler tarafından yapılacaktır. Ancak müdürler bu çağrıyı “tasfiye memuru” sıfatıyla yaparlar¹⁴².

Tasfiye memurlarının genel kurulu toplantıya çağırması hususunda sorun, ana sözleşme ya da bir genel kurul kararıyla müdürler dışında tasfiye memuru belirlenmesi noktasında toplanmaktadır. Burada, genel kurulu toplantıya çağrı konusundaki yetkinin öncelikle tasfiye memurlarında olduğu belirtilebilir. Çünkü ortaklık tasfiyeye girince ortaklığın amacı tasfiye amacına dönüşür¹⁴³. Diğer organların yetkileri de tasfiye amacıyla sınırlanır (bkz. TTK Tasarı m. 533/2/c. 2). Ortaklığın bu aşamada yapacağı işlemler genelde tasfiyeye dönük olacaktır ve bu konuda da tasfiye memurlarının öncelikli yetkisi vardır. Dolayısıyla genel kurulu toplantıya çağırmadaki olağan yetkinin müdürlere ait olduğu yönündeki temel kural burada istisnaya dönüşecektir. Bunun yerine, tasfiye aşamasında genel kurulu toplantıya çağrı hususundaki olağan yetki tasfiye memurlarına ait olacaktır. Varlığını halen koruyan müdürlerse, ancak tasfiye memurlarının görevleriyle ilgili olmayan konularda genel kurulu toplantıya çağırabilir.

6. İflas İdaresi

TTK Tasarı m. 636/1/c uyarınca limited ortaklık iflasın açılmasıyla sona erer¹⁴⁴. TTK Tasarı m. 636/5 ile sona ermenin sonuçları hakkında anonim ortaklık hükümlerine yapılan atıf, anonim ortaklıklarda iflas neticesinde sona ermeyi düzenleyen TTK Tasarı m. 534 hükmünü de kapsamaktadır. Söz konusu hüküm uyarınca iflas halinde tasfiye iflas idaresi tarafından yapılır. Yine diğer organların yetkileri de ortaklığın iflas idaresi tarafından temsil edilmediği hususlara özgülenir (bkz. TTK Tasarı m. 534/1/c.2). Bu durumda, iflas halinde tasfiyeye ilişkin hususlarda iflas idaresinin de limited ortaklık genel kurulunu toplantıya çağrı yetkisi vardır¹⁴⁵. Bu hususu İİK m. 226/1 de doğrulamaktadır.

¹⁴² Bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 80.

¹⁴³ Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 822.

¹⁴⁴ Ortağın değil, ortaklığın iflası sona erme nedeni olarak düzenlenmiştir. Bu hususta bkz. **Handschin/Truniger**, s. 312; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 320; **Böckli**, Übersicht, s. 12.

¹⁴⁵ Mevcut TTK sistemi açısından anonim ortaklıklarda bu yönde bkz. **İmregün**, s. 112; **Pulaşlı**, s. 301.

7. Diğer Yetkililer ve Genel Kurulun Gelecekte Bir Genel Kurul Toplanması İçin Karar Alması

a. Diğer Yetkililer

Yukarıda belirtilenler dışında da genel kurulu toplantıya çağırma yetkili kimseler olduğundan bahsedilebilir. Bu çerçevede TTK Tasarı m. 577/1/h hükmü gündeme gelebilir. Ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi koşuluyla, genel kurulun toplantıya çağırılmasına ilişkin özel hak tanıyan hükümler bağlayıcıdır. Bu tür bir özel hak, örneğin herhangi bir ortağa ortaklık sözleşmesiyle verilebilir. Öğretide belirtildiği üzere¹⁴⁶, genel kurulu toplantıya çağırma hakkı belirli esas sermaye paylarına da tanınabilir. Bu durumda imtiyazlı bir esas sermaye payı yaratılmış olur ve bu imtiyaz, esas sermaye payının devriyle de yeni ortağa geçer. Yalnız söz konusu hak, ortak ya da ortakların kişiliğine tanınmışsa, yani şahsi bir hak niteliği varsa, bu kişinin ortaklık sıfatının sona ermesiyle hak da sona erer.

b. Genel Kurulun Gelecekte Bir Genel Kurul Toplanması İçin Karar Alması

Bir genel kurul da gelecekte bir genel kurul toplanması için karar alabilir¹⁴⁷. Yalnız bunu tam olarak genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi olarak adlandırmak doğru olmaz. Zira burada genel kurulun toplantıya çağırılmasına ilişkin merasim müdürler tarafından yapılmalıdır. Çünkü TTK Tasarı m. 625/1/g uyarınca genel kurulu toplantıya çağrı kural olarak müdürler tarafından yapılmaktadır. Buna ek olarak aynı hüküm, genel kurul kararlarının yürütülmesini de müdürlere devredilemez bir görev olarak yüklemiş bulunmaktadır. Söz konusu genel kurul, bir genel kurul kararına dayanılarak toplantıya çağrılacağından, bu kararın yürütülmesi müdürler tarafından yapılacak ve davet merasimi yine müdürlerce gerçekleştirilecektir. Şayet müdürler buna uymazsa, müdürlerin sorumluluğu gündeme gelebilir.

¹⁴⁶ Yıldız, Limited Şirketler Hukuku, s. 214.

¹⁴⁷ Bu yönde bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 77; **Küng/Camp**, s. 244; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 207; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 775. Mevcut anonim ortaklıklar hukukumuz açısından bkz. **Pulaşlı**, s. 303. Mevcut anonim ortaklıklar hukukumuz açısından, yasada bu yönde bir hüküm olmadığı ve gündeme bağlılık ilkesinin buna engel oluşturabileceği gerekçesiyle genel kurulun olağanüstü bir toplantı yapılmasını kararlaştıramayacağı yönünde bkz. **Arslanlı**, s. 16–17. Fakat bunun çağrısız genel kurulun koşullarını sağlaması halinde olanaklı olduğu yönünde ayrıca bkz. **Domanıç**, s. 813. Yine aynı yönde mevcut limited ortaklıklar açısından bkz. **Arslanlı/Domanıç**, s. 507.

B. Yetkili Kimselerin Genel Kurulu Toplantıya Çağırmasının Hüküm ve Sonuçları

Genel kurulu toplantıya çağrı yetkisine dair hükümlerin emredici olduğu belirtilmektedir¹⁴⁸. Bu nedenle, genel kurulu toplantıya çağrı, buna yetkisi olanlar tarafından yapılmalıdır. Yoksa çağrı geçersiz olur. Ne yasa ne de ortaklık sözleşmesi tarafından yetkilendirilmiş bir kimsenin çağrısı sonucunda toplanmış olan bir genel kurul, genel kurul niteliğini haiz değildir. Hatta böyle bir çağrıya, çağrıya yetkili olanların sonradan onay vermesi de bu çağrıyı, ve dolayısıyla genel kurulu, geçerli hale getirmez¹⁴⁹.

Yetkisiz bir organ ya da kişi tarafından yapılmış çağrı üzerine toplanan genel kurula ilişkin kısaca değindiğimiz hususlardan hareketle, bu genel kurulda alınan kararların yoklukla malul olduğu kabul edilmelidir¹⁵⁰. Yalnız, yetkili olmayan kimselerce bir çağrı yapılmış ve buna dayanarak ortakların tamamı toplanmışsa dikkatli olunmalıdır. Çünkü bu noktada ortakların tamamı mevcut ve içlerinden hiç birisinin toplantının devamına itirazı yoksa çağrısız genel kurulun koşulları oluşmuştur. Böyle bir durumda çağrıya ilişkin usullere uyulmaksızın karar alınabileceğinden, bu genel kurulda da karar alınabilir (bkz. TTK Tasarı m. 617/3 atfıyla m. 416).

¹⁴⁸ Bkz. **Moroğlu, Erdoğan**: “Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VII, Ankara, 1991, s. 44; **Ülkü**, s. 588.

¹⁴⁹ Bu hususlarda bkz. **Studer**, Einberufung, s. 122.

¹⁵⁰ Bu hususta bkz. **Moroğlu**, Davet, s. 44; **Ülkü**, s. 588. Yine davetin hukuken yapılmasının, toplanan genel kurulda alınan kararların mevcudiyeti şartı olduğu yönünde bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 67. Bunun gibi Alman limited ortaklıklar hukuku açısından da egemen öğretinin anonim ortaklıklara kıyasla yetkisiz kimse tarafından yapılan davet neticesinde toplanan genel kurulun aldığı kararları geçersiz kabul ettiğine işaret edilmektedir. Bu hususta bkz. **Abramenko**, s. 723. Gerçekten Yargıtay da kooperatiflere ilişkin bir kararında bu hususa açıkça temas etmiştir. Karara göre, “... Kanununun 43-45’inci maddelerinde gösterilen kimselerin dışında başkasının böyle bir yetkisi olmadığına göre, önceki genel kurula divan başkanı olarak seçilen kişinin çağrısı ile toplanan genel kurul toplantısı ve bu toplantıda alınan kararlar yoklukla maluldür” (Bkz. **11. HD.**, **20.12.1983 - E. 6304/K. 6409**, karar için bkz. **Eriş**, s. 2115).

§ 7. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞRININ ŞEKLİ VE İÇERİĞİ

I. ANONİM ORTAKLIKLARA İLİŞKİN TTK TASARI M. 414' ÜN LİMİTED ORTAKLIKLARDA DA UYGULANMASI

Limited ortaklık genel kurulunu toplantıya çağrı usulüne ilişkin olarak TTK Tasarı m. 617/2 hükmünde genel kurulun toplantı gününden en az on beş gün önce toplantıya çağrılması gerektiğine yer verilmiştir. Fakat hüküm, limited ortaklık genel kurulunun toplantıya nasıl çağrılacağı konusunda, özellikle çağrının şekli ve içeriği hususunda, bir açıklık içermemektedir.

Limited ortaklık genel kuruluyla ilgili olarak anonim ortaklık hükümlerine atıf yapan TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde de, toplantıya çağrının şekli hususunda anonim ortaklıklara açık bir gönderme bulunmamaktadır. Yukarıda TTK Tasarı m. 617/3 hükmünün kaleme alınış tarzıyla ilgili eleştirilerimizi ortaya koymuştuk. Hükümün mevcut şekli bizi, hükmü, genel kurulun toplanması ve yürütülmesi konularında, ilgili kısımda hüküm bulunmayan hallerde, bakanlık temsilcisine ilişkin hükümler hariç olmak üzere, anonim ortaklık hükümlerine yapılmış genel bir atıf gibi değerlendirmeye sevk etmektedir.

TTK Tasarı m. 617/3 hükmü, çağrı usulüne ilişkin anonim ortaklık hükümlerine, özellikle TTK Tasarı m. 414 hükmüne açık bir atıf içermese de bu hüküm bahsedilen atfın kapsamında kabul edilmelidir. Dolayısıyla toplantıya çağrı konusunda bakanlık temsilcisine ilişkin olanlar hariç anonim ortaklık hükümlerinin limited ortaklık için de kıyas yoluyla uygulanacağı belirtilmelidir. Fakat bu vesileyle, TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde m. 414 hükmüne ya da çağrının şekline ilişkin açık bir atıf yapılmaması eleştirilmelidir.

II. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞRININ ŞEKLE BAĞLANMASININ NEDENLERİ

Ortaklık genel kurulunun bir karar organı olarak görevini yerine getirebilmesi, toplantıya katılmaya yetkili olanların tamamının katılımıyla olanaklıdır. Bunun için de söz konusu kimselerin, toplantıdan haberdar edilmeleri gerekir. Genel kurulu toplantıya çağrı yetkisini taşıyan kimsenin, gelişi güzel bir şekilde genel kurulu toplantıya çağırması düşünülemez. Zira yukarıda belirtildiği

üzere genel kurul toplantısı ortakların herhangi bir buluşması değildir. Bu nedenle toplantıya çağrının belirli bir şekilde olması gerekir.

Toplantıya çağrı konusunda getirilmiş olan şekil kuralları, ortakların tamamının katılma haklarını kullanmalarını olanaklı kılmak suretiyle, ortakların korunması amacına hizmet eder¹⁵¹. Diğer bir taraftan, bu kurallara uyulması, ortağa, ortağın katılma haklarını kullanıp kullanmayacağına ve kullanacaksa hangi yönde kullanacağına dair karar vermesi için gereken bilgileri de elde etmesi olanağını sağlar¹⁵². Böylelikle ortağın genel kurulun yeri, zamanı ve gündemi konusunda bir sürprizle karşılaşması ya da zor duruma düşmesi engellenmiş olur¹⁵³.

III. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRMADA ŞEKLİN KAPSAMI

A. İlan Yapılması

TTK Tasarı m. 414 hükmü uyarınca genel kurulu toplantıya çağrı konusunda öncelikle bir ilân yapılır.

1. Ortaklık Sözleşmesinde Gösterilen Şekilde İlân Yapılması

TTK Tasarı m. 414/1 uyarınca gerekli olan ilânlardan ilki, ortaklık sözleşmesinde gösterilen şekilde bir ilânın yapılmasıdır. TTK Tasarı m. 576/1/e' de ortaklığın yapacağı ilanların şekli, ortaklık sözleşmesinin zorunlu içeriğinin kapsamında sayılmıştır. Buna göre, ortaklığın yapacağı ilânların şekli ortaklık sözleşmesinde açıkça yer almalıdır. Ortaklık sözleşmesinde ilân şekli, faks, e-posta, taahhütlü mektup ya da farklı şekillerde öngörülebilir¹⁵⁴. Yalnız ana sözleşmede bu hükme dayanılarak ortaklığın yapacağı ilânların şekli belirlenirken dikkatli olunmalıdır. Zira seçilen şekilde ilân, uyuşmazlık hallerinde ispatlanabilmelidir¹⁵⁵.

¹⁵¹ Bkz. **Küng/Camp**, s. 245; **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2902; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 781.

¹⁵² Bkz. **Küng/Camp**, s. 245; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 781.

¹⁵³ Bkz. **Küng/Camp**, s. 245; **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2902.

¹⁵⁴ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 18; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 17; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 783. Uygulamada daha çok yerel gazetelerle ilân yapılmasının ana sözleşmelerde öngörüldüğü yolunda mevcut anonim ortaklıklar hukuku açısından bkz. **Bahtiyar, Mehmet**: Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, İstanbul, 2001, s. 146; **Ülkü**, s. 584.

¹⁵⁵ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 17; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 209. Gerçekten de limited ortaklıklara ilişkin mevcut TTK m. 506 açısından, telefonla yapılan bir beyanın yasaımızın ispat sistemine göre yeter sayılamayacağı yönünde bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 108.

Genel kurul kararlarının iptali davalarında, davet usulüne riayet edilmemiş olması önem taşıyacağından, ispatı kolay bir ilân şekli öngörülmesi uygun olur.

TTK Tasarı m. 576/1/e hükmünde geçen “ilân” ifadesinin kime yönelik olduğu çok net değildir. Bunun öğretide, hem ortaklara hem de ortaklar dışındaki kimselere, meselâ alacaklılara, yapılan duyuruları da kapsadığı belirtilmektedir¹⁵⁶. Müdürlerin ortaklara ya da diğer kişilere salt bilgilendirme amaçlı olarak yaptığı, işlerin gidişatına dair dönemsel duyurular¹⁵⁷ ve reklâm niteliğindeki¹⁵⁸ duyurular bu hüküm kapsamına girmemektedir. Genel kurul toplantısına çağrının bu şekilde ilânı, hem işin doğasından hem de TTK Tasarı m. 414/1 hükmünün açıklığından dolayı zorunludur. Aksi halde çağrının şekil kurallarından birisi gerçekleştirilmemiş olur ve buna bağlanan sonuçlar uygulama alanı bulur.

2. Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde İlân Yapılması

TTK Tasarı m. 576 gereği limited ortaklık sözleşmesinin zorunlu bir ögesi kabul edilen “ortaklık tarafından yapılacak ilanların şekli” konusunda bir kısıtlama getirilmemiştir. Belirtildiği gibi ortaklar diledikleri bir şekli seçebilir. Bir hususun ana sözleşmede belirlenen şekilde ilân edilmesi, Tasarı’nın Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi’nde ilânını öngördüğü hususların bahsedilen gazetede ilân edilmesini gereksiz hale getirmez¹⁵⁹. Bu sebeple, TTK Tasarı m. 414/1 hükmü çerçevesinde bir ilân da Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde yapılacaktır¹⁶⁰. Tasarı’nın söz konusu hükümde bahsettiği ilânlar seçimlik değildir. Yani genel kurulu toplantıya çağrı ilânı hem Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi hem de ortaklık sözleşmesinde ilânlar için öngörülen şekle uygun olarak yapılmalıdır¹⁶¹.

¹⁵⁶ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 16; **Küng/Camp**, s. 79. Benzer yönde mevcut limited ortaklık sistemimiz açısından bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 108.

¹⁵⁷ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 17.

¹⁵⁸ Bkz. **Yıldız**, Limited Şirketler Hukuku, s. 89.

¹⁵⁹ Bu yönde bkz. **Küng/Camp**, s. 79; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 18.

¹⁶⁰ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından da bu yönde bkz. **Arslanlı**, s. 18; **İmregün**, s. 116-117; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 394; **Pulaşlı**, s. 304.

¹⁶¹ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından sicil gazetesiyle ilân yapılmaksızın sadece sözleşmede yer alan şekilde ilân yapılmasının TTK m. 368’e aykırılık teşkil edeceği yönünde bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 91, dn. 284. Yine ortaklık ana sözleşmesi ayrı ilân koşulları öngördüyse hem sicil gazetesinde hem de ana sözleşmenin öngördüğü şekilde ilân yapılması yönünde bkz. **Domaniç**, s. 822; **Doğanay**, s. 1074. Yine Yargıtay da bir kararında, “Ankara’da TTK.nun 37 nci maddesi hükmüne göre ‘Ticaret Sicili Gazetesi’ ile ilân yapılması mümkün iken gerekli ilânın sadece (İnkılâp Gazetesi) ile yapılması hali, TTK.nun 368 inci maddesi hükmüne aykırıdır” şeklinde hüküm kurarak, ana sözleşmede gösterilen ilân şeklinin yanında Ticaret Sicili Gazetesi ile ilânın da yerine

3. Web Sitesinde İlân Yapılması

a. Web Sitesi Kurma ve İlânları Bu Sitede Yayınlama Zorunluluğu

TTK Tasarı m. 414/1 gereğince, genel kurulu toplantıya çağrı ilânı ortaklığın internet sitesinde yayınlanmalıdır. TTK Tasarı m. 1524'e göre, her sermaye ortaklığına bir internet sitesi kurma zorunluluğu getirilmiştir. TTK Tasarı m. 124/2 gereği Tasarı'da açıkça sermaye ortaklığı olduğu kabul edilen limited ortaklıklar da internet sitesi kurma yükümü altındadır. Kurulacak bu internet sitesinin açıkça belirlenmiş bir bölümü ortaklıkça yapılması gereken ilânların (TTK Tasarı m. 1524/1/a) başka bir bölümüyse, genel kurullara ait olanlar dâhil bütün çağrılarının yayınlanmasına (TTK Tasarı m. 1524/1/f) ayrılmalıdır.

b. Web Sitesi Kurulmaması veya Genel Kurul Çağrı İlânının Web Sitesinde Yayınlanmamasının Hüküm ve Sonuçları

Ortaklığın internet sitesi kurulmamış ya da kurulmuş, ancak genel kurulu toplantıya çağrı sitede ilân edilmemişse, bazı sorunlar ortaya çıkacaktır. Bir kere internet sitesinde yayınlanması gereken bir ilan yayınlanmadığı için ortaklık müdürlerinin sorumluluğu doğacaktır. Bu husus TTK Tasarı m. 1524/1/c. 2'den anlaşılabilir. Bunun dışında TTK Tasarı m. 414'te belirtilen çağrı usulüne uyulmadığı gerekçesiyle genel kurulda alınan kararların iptal edilebilme ya da batıl olma olasılıkları ortaya çıkacaktır.

B. Çağrı Mektubu Gönderilmesi

1. Çağrı Mektubuna İlişkin TTK Tasarı m. 414 Düzenlemesinin Tanıtılması

Limited ortaklıklarda genel kurulu toplantıya çağrı için ikinci aşama da çağrı mektuplarının gönderilmesidir. TTK Tasarı m. 414 uyarınca, anonim ortaklık pay defterinde yazılı olan pay sahiplerine ve ortaklığa pay senedini ya da pay sahipliğini ispatlayıcı bir belgeyi vererek adreslerini bildirmiş olan pay sahiplerine toplantı günü, gündem ve ilânın çıktığı ya da çıkacağı yerler (gazeteler)¹⁶² iadeli taahhütlü

getirilmesi gerektiğini mevcut sistemimiz açısından vurgulamıştır. Bu hususta bkz. **TD. 25.10.1965 gün ve E. 1963/5166, K. 1965/3024.** (Karar için bkz. **Doğanay**, s. 1073, dn. 41).

¹⁶² TTK Tasarı m. 414 hükmünde, "ilânın çıktığı veya çıkacağı gazeteler"den bahsedilmektedir. İlân bahsinde belirttiğimiz üzere, Tasarı üçlü bir ilân sistemi benimsemiştir. Birincisi, ana sözleşmede belirtilen şekilde ilân, ikincisi Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan ve üçüncüsü de ortaklık internet

mektupla bildirilir. Bu hükmü limited ortaklıklara uygun olarak yorumlamak gerekmektedir.

2. Çağrı Mektubunun Gönderileceği Kimseler

a. Ortaklar

Çağrı mektuplarının kimlere gönderileceği hakkında TTK Tasarı m. 414 hükmünde anonim ortaklıklar açısından bir belirleme yapılmıştır. Buna göre, anonim ortaklıklarda pay defterinde yazılı pay sahiplerine ve pay senedini ya da pay sahipliğini ispatlayacak belgeleri ortaklığa verip adres bildiren pay sahiplerine çağrı mektubu gönderilecektir. Limited ortaklıklar da pay defteri tutar (bu hususta bkz. TTK Tasarı m. 594). Yalnız pay defterine yazılı olan ortak ya da olmayan ortak gibi bir ayrıma gitmeye limited ortaklıklar bakımından gerek yoktur. Anonim ortaklıklarda bu ayrım bir anlam ifade etmektedir. Çünkü hamiline yazılı pay senedine sahip olan ortakların, anonim ortaklık pay defterine kaydedilme zorunluluğu öngörülmemiştir¹⁶³. Anonim ortaklık pay defterini düzenleyen TTK Tasarı m. 499/1 hükmüne göre, ortaklık, çıplak pay sahipleri, nama yazılı pay senedi sahipleri ve intifa hakkı sahiplerini pay defterine kaydetmelidir. Oysa anonim ortaklıklarda pay senetleri nama yazılı olabileceği gibi hamiline yazılı da olabilmektedir (bkz. TTK Tasarı m. 484). Fakat limited ortaklıklar TTK Tasarısı çerçevesinde paylar için ancak ispat aracı şeklinde ya da nama yazılı şekilde senet düzenleyebilir (bkz. TTK Tasarı m. 593/2/c.1). Dolayısıyla limited ortaklık pay defterinin tutulmasında anonim ortaklıklar için yukarıda yer verilen ayrıma gerek kalmamaktadır. Bu nedenle, TTK Tasarı m. 594 limited ortaklık pay senetlerini düzenlerken ortaklığın esas sermaye paylarını içeren bir pay defterini tutacağından

sitesinde ilandır. Ortaklık sözleşmesi yapılırken, burada yer verilecek ilân bir seçim serbestisine tabidir. Yani, bu ilânın gazetede olması şart değildir. Ortaklara davet mektubu gönderilmesine ilişkin olarak aynı hüküm içinde geçen kısımdaki “gazete” kelimesini kanımızca buna uygun olarak anlamak daha iyi bir çözüm olacaktır. Keza ilân ortaklık internet sitesinde de yapılacaktır, buna ilişkin bilgi de mektupta bu hüküm çerçevesinde verilmelidir düşüncesindeyiz. İnternet sitesinde yayınlanan ilâna ilişkin bilginin mektuplarda yer almaması, çağrı merasimine aykırılık oluşturur. Yalnız bunun somut olayda ileri sürülmesinin MK m. 2 hükmüne aykırı olma olasılığı yüksektir ve söz konusu durum dikkatle değerlendirilmelidir.

¹⁶³ Anonim ortaklıklarda pay defterinde, kural olarak nama yazılı pahasahiplerinin ve intifa hakkı sahiplerinin yer alması gerektiği yönünde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Oertle/Pasquier**, s. 662; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 554. Hukukumuz açısından da anonim ortaklıklarda yasadaki yazılı olmamakla birlikte, nama yazılı senetler yanında çıplak payların ve nama yazılı senetler yerine çıkarılan nama yazılı ilmuhaberlerin sahiplerinin de pay defterine kaydedilmesi gerektiği yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 644; **Pulaşlı**, s. 727.

ve ortakların buraya kaydedileceğinden bahsetmektedir. Dolayısıyla, limited ortaklıkta anonim ortaklıkların aksine, tüm ortaklar pay defterinde kayıtlı olacağı için, söz konusu ayrıma gerek kalmamaktadır. Yani çağrı mektupları tüm ortaklara yollanmalıdır¹⁶⁴. Pay defterinin tutulmasında bir sorun olması, çağrı sürecinin düzgün işlememesine sebep olabilir. Bundan dolayı da genel kurulda alınan kararların sakatlığından bahsedilebilir. Böyle durumlarda eğer ortaklığın bir zararı oluştursa müdürlerin sorumluluğuna gidilebilecektir. Çünkü pay defterinin tutulması yönetime dair bir iştir (bkz. TTK Tasarı m. 623/1/c.2 ve TTK Tasarı m. 623/3 ya da TTK Tasarı m. 625/1/c.1¹⁶⁵)¹⁶⁶.

b. İntifa Hakkı Sahipleri

TTK Tasarı m. 600/3 hükmüne göre, üzerinde intifa hakkı bulunan esas sermaye payları, intifa hakkı sahibi tarafından temsil edilmelidir. Ayrıca TTK Tasarı m. 594 hükmüne göre, esas sermaye payları üzerindeki intifa hakkı sahiplerinin adları ve adresleri de limited ortaklık pay defterine yazılmalıdır. Kanımızca üzerinde intifa hakkı sahibi olduğu esas sermaye payını genel kurulda temsil edip oy kullanma hakkına sahip olan intifa hakkı sahibi de mektubun muhatabı olmalıdır. Zira aksi halde, esasında oy kullanacak kimse genel kurul toplantısından haberdar edilmemiş olur. Yalnız, esas sermaye payı üzerinde bir intifa hakkı kurulmuşsa, bu hak öğretide katıldığımız görüşe göre, pay sahibinin genel kurula katılma hakkını ortadan kaldırmamaktadır¹⁶⁷. Dolayısıyla üzerinde intifa hakkı olan esas sermaye payları söz konusuysa hallerde, kanımızca hem intifa hakkı sahibine hem de esas sermaye payının malikine iadeli taahhütlü mektupla çağrı yapılmalıdır.

c. Payın Birden Fazla Maliki Olması Durumunda Temsilci

TTK Tasarı m. 599/2 hükmüne göre, bir esas sermaye payı birden fazla kişiye ait olursa, bunlar, söz konusu esas sermaye payından doğan haklarını, ancak

¹⁶⁴ Mevcut TTK limited ortaklıklar sistemi açısından aynı yönde bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 509.

¹⁶⁵ TTK Tasarı m. 623/3 ve TTK Tasarı m. 625/1/c.1 birbirinin tekrarı niteliğindedir. Bu nedenle iki hükümden birisinin çıkarılması yerinde olur düşüncesindeyiz.

¹⁶⁶ TTK Tasarı m. 623/3 ve 625/1 hükümlerinde müdürlerin ikincil genel yetkisi düzenlenmiştir. Başka bir deyişle müdürler lehine bir yetki belirlenmesi yapılmaktadır. (Bu hususlarda bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 239; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 260; **Küng/Camp**, s. 286-287. Anonim ortaklık yönetim kurulu için aynı yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter**, s. 915; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 336).

¹⁶⁷ **Kendigelen, Abuzer**: Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul, 1994, s. 326; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 560.

atayacakları bir ortak temsilci aracılığıyla kullanabilirler. TTK Tasarısı m. 599/1 hükmü “bir esas sermaye payı birden fazla ortağa ait olduğu takdirde...” şeklinde bir ifade kullanmaktadır. Bu durumda bir esas sermaye payı birden fazla kimseye aitse, bu kişilerin hepsi ortak sıfatını haizdir. Dolayısıyla TTK Tasarı m. 594 uyarınca, bu kişilerin ortak olarak pay defterine kaydı gerekir¹⁶⁸. Bununla birlikte, eğer olanaklıysa, bu kimseler tarafından atanan ortak temsilcinin de pay defterine kaydedilmesinde isabet vardır¹⁶⁹. Böyle bir durumda, atanan ortak temsilciye de çağrı mektubunun gönderilmesi amaca uygun olur.

3. Çağrı Mektubunun Şekli

Çağrı mektupları, TTK Tasarı m. 414 hükmü gereği, iadeli taahhütlü mektup şeklinde olmalıdır. Pay defterine ortakların ve intifa hakkı sahiplerinin adları yanında adresleri de kaydedileceği için, mektuplar bu adreslere gönderilmelidir. Mektubun iadeli taahhütlü olması kanunî bir hükümdür. Bu konuda çağrıyı yapacak olanların bir serbestisi yoktur. Bu şekle uymamak, çağrı sürecinin sakatlanmasına yol açar ve buna bağlanan sonuçlar uygulama alanı bulur.

IV. İLAN VE ÇAĞRI MEKTUBUNUN İÇERİĞİ

TTK Tasarı m. 414/1 hükmü ilânın içeriği konusunda açık bir belirleme yapmamıştır. Yalnız hükmün lafzına dikkat edildiğinde, çağrı mektuplarının içeriğine dair bir belirleme yapıldığına rastlanır. Kanımızca ilân ve çağrı mektuplarının amacı, bir genel kurul toplantısının yapılacağından bütün çağrıya muhatap kimseleri haberdar etmek olduğu için, içerikleri benzer olacaktır. Bunun dışında, ilân ve mektupların içerikleri konusunda “Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik”¹⁷⁰ hükümlerine de bakılabilir. Çünkü Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun Tasarısı m. 45 uyarınca, mevcut TTK döneminde uygulanan, TTK Tasarısı’na aykırılık taşımayan tüzük ve yönetmelik hükümleri, yeni tüzük ve yönetmelikler çıkarılıncaya kadar

¹⁶⁸ İsviçre anonim ortaklıklarında paya birlikte malik olanların pay defterine kaydı gerektiği yönünde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Oertle/Pasquier**, s. 662

¹⁶⁹ Bu yönde bkz. **Bürgi, F. Wolfhart**: Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band, Das Obligationenrecht, 5. Teil, Die Aktiengesellschaft, b/1, Zürich, 1957, s. 264; **Schucany**, s. 120.

¹⁷⁰ Yönetmelik için bkz. 07.08.1996 tarih ve 22720 sayılı RG.

uygulanacaktır. Tasarıya aykırı hükümlerse, usulüne uygun şekilde değiştirilip uygulanabilecektir. Bu durum karşısında, yukarıda adı geçen yönetmelik hükümlerine de başvurulabilecektir¹⁷¹.

İlânın içeriği öncelikle ilişkin olduğu toplantının vaktini kapsmalıdır. Kom. Yön. m. 11/1/b uyarınca bu husus “toplantı günü ve saati” olarak düzenlenmiştir. İlân toplantının yerini de açıklıkla belirtmelidir¹⁷². TTK Tasarı m. 617/3 hükmü gündem konusunda da anonim ortaklıklara atıf yapıldığından TTK Tasarı m. 413/2 hükmü uyarınca limited ortaklık genel kurullarında da gündeme bağlılık ilkesi yürür¹⁷³. Bu nedenle, ilân gündemi de içermelidir¹⁷⁴. Böylelikle ortaklar oldubittilerle karşılaşma riskinden uzaklaşır. Söz konusu yaklaşım başta belirttiğimiz toplantıya çağrı şeklinin amacıyla da örtüşmektedir. Toplantı gündemine ilişkin hususlar bahsedilen öneminden ötürü aşağıda ayrıca incelenecektir. Tüm bunlarla birlikte toplantıya çağrıyı, buna yetkili olan kimselerden hangisinin yaptığı da belirtilmelidir (Bu konuda bkz. Kom. Yön. m. 11/1/b).

§ 8. GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞRI SÜRESİ

I. ÇAĞRININ EN AZ ONBEŞ GÜN ÖNCE YAPILMASI

TTK Tasarı m. 617/2 hükmü, toplantıya çağrının zamanını düzenlemiştir. Dolayısıyla bu konuda TTK Tasarı m. 414 hükmüne başvurmaya gerek kalmamaktadır. Hüküm uyarınca, genel kurul toplantı gününden en az onbeş gün

¹⁷¹ TTK Tasarı m. 617/3 hükmüne göre, limited ortaklık genel kurulları hakkında toplantıya çağrı konusunda anonim ortaklık hükümleri “bakanlık temsilcisine ilişkin olanlar hariç” kıyas yoluyla uygulanacaktır. Adı geçen yönetmelik her ne kadar bu madde anlamında “bakanlık temsilcileri”ni düzenlemekteseyse de, sadece buna ilişkin hükümler içermemektedir. Yönetmeliğin 2. maddesine göre kapsamı, komiserlerin görev, yetki ve nitelikleri ile bunlara yapılacak ödemeler dışında, ayrıca limited ve anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarını da içine almaktadır.

¹⁷² Toplantı yeri ve zamanının açık bir şekilde çağrıda yer alması gerektiği hususunda ayrıca bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 209. Yine bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 783. Yine hukukumuzda anonim ortaklıklar açısından bu yönde bkz. **İmregün**, s. 117; **Domaniç**, s. 819 ve 821; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 395; **Pulaşlı**, s. 305; **Moroğlu**, Davet, s. 45. Limited ortaklıklar açısından bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 509.

¹⁷³ Mevcut limited ortaklıklar sistemimiz açısından da kural olarak gündeme bağlılık ilkesinin yürürlükte olduğu yolunda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 923.

¹⁷⁴ Anonim ortaklıklara ilişkin İsviçre OR m. 700/2 hükmüne göre gündem maddelerinin yanı sıra yönetim kurulunun oylama önerileri de çağrının içeriğini oluşturur. Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 783-784; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 210; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 109. Limited ortaklıklar bakımından yine aynı paralelde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 188; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 211.

önce toplantıya çağrılmalıdır. Bu hüküm hem ilânı hem de mektupları kapsar¹⁷⁵. Dolayısıyla mevcut TTK'nın 368. maddesinde ve TTK Tasarı m. 414'te lâfzen sadece ilânlar için konulduğu anlaşılan sürenin mektuplar bakımından da geçerli olup olmadığına dair tartışmayı TTK Tasarısı'nda limited ortaklıklar alanına taşımaya gerek yoktur. Yani hem çağrı hem de ilânlar için tek süre açık bir şekilde öngörülmüştür.

TTK Tasarı m. 617/2 hükmüne göre genel kurul toplantı gününden en az onbeş gün önce toplantıya çağırılacaktır. Buna göre, ilân ana sözleşmede gösterilen şekilde, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve ortaklığın internet sitesinde genel kurulun toplantı gününden en az onbeş gün önce yayınlanmış olmalıdır. İlanlar açısından onbeş günlük süreye hangi koşullarda uyulduğunun tespiti sorun göstermez. Bir an için web sitesinde yapılacak ilân zamanının belirlenmesinde sorun çıkma olasılığı düşünülebilirse de, bu ilânın ne zaman yapıldığının teknik bilirkişilerce tespitinin olanaklı olduğu belirtilebilir. Fakat mektuplar açısından onbeş günlük süreye uyulup uyulmadığı ayrıca incelenmelidir.

İadeli taahhütlü mektuplarla ilgili olarak, üç olasılık akla gelmektedir¹⁷⁶. Bunlardan birincisi, son gönderilen iadeli taahhütlü mektubun gönderilme anına göre bir hesaplama yapılması olasılığıdır¹⁷⁷. İkinci olasılık, son çağrı mektubunun ulaşma anına göre bir süre hesabı yapılmasıdır. Üçüncü olasılık da, çağrı mektubunun olağan koşullar altında muhatabına ulaşması gerektiği ana göre süre hesabı yapılmasıdır. İlk

¹⁷⁵ Mevcut TTK m. 368'de ilânlar için belirlenen sürenin aynı zamanda mektupları da kapsayacağı yolunda bkz. **İmregün**, s. 117; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 395; **Pulaşlı**, s. 304; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 93; **Ülkü**, s. 585.

¹⁷⁶ Bu üç olasılığa dair ayrıntılı olarak bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1641. Yine bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 208.

¹⁷⁷ Anonim ortaklıklarda TTK m. 368 hükmü ile, ilânın, ilân ve toplantı günleri dâhil olmamak üzere toplantı vaktinden en az iki hafta önce yapılması gerektiği belirtilmektedir. Öğretide mektuplar için açıkça belirtilmese bile, nama yazılı pay sahiplerine gönderilmesi gereken çağrı mektuplarının da en az iki hafta önce postaya verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Burada gönderilme anına göre yapılan bir hesap söz konusudur. (Bu konuda bkz., s. 509; **Arslanlı**, s. 18; **Domanıç**, s. 825; **İmregün**, s. 117; **Yiğit, İlhan**: Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, İstanbul, 2005, s. 97). Limited ortaklıklar açısından benzer doğrultuda bkz. **Arslanlı/Domanıç**, s. 509. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 782. Yargıtay da anonim ortaklıklara ilişkin bir kararında TTK m. 368 hükmündeki süreye gönderim anı bakımından uyulmasını yeterli kabul etmiştir. Bu karara göre, "...toplantıya çağrı ile ilgili tebligat işleminin TTK'nun 368.maddesinde öngörülen 15 günlük süre içinde postaya verildiğinin anlaşılmasına göre, yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddine..." şeklinde hüküm kurulmuştur (**11. HD., E. 2002/1721, K. 2002/5220, T. 27.5.2002**). Karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 12.05.2009). Ancak burada savunulan görüş uyarınca, Yargıtay'ın bu kararına katılmak mümkün değildir. Zira böyle bir yaklaşım mektubun geç ulaşma riskini tamamen ortağa yüklemektedir.

olasılık mektubun geç ulaşması riskini ortağa yüklemektedir. Çünkü bu varsayımda toplantıdan onbeş gün önce son mektubun postaya verilmesi yeterli sayılır. İkinci olasılıksa, bu riski ortaklığa yüklemektedir. Çünkü belli başlı sebepler yüzünden mektup muhatabına onbeş günden daha kısa bir süre kala da ortağa ulaşabilir. Bunlara karşılık, üçüncü olasılık limited ortaklıklar bakımından daha uygun ve daha adil bir çözümü sunmaktadır. Buna göre, müdürler davet merasimini yerine getirirken, postanın olağan koşullar altında, beklentilere uygun ulaşma süresini de düşünerek, mektubu onbeş gün önce ortağın elinde olacakmış gibi yollamalıdır. Başka bir deyişle, olağan koşullar altında mektup, muhatabının eline toplantının yapılacağı gün hariç, onbeş gün önce nasıl ulaştırılabilecekse ona göre yollanmalıdır. Müdürler mektubun yollanması hususunda bu duruma özen göstermiş, ancak beklenmedik sebeplerle posta gecikmişse, davet süreci hukuka uygun sayılacaktır¹⁷⁸.

II. ORTAKLIK SÖZLEŞMESİNDE ÇAĞRI SÜRESİNİN BELİRTİLMESİ

TTK Tasarı m. 617/2/c. 2 hükmüne göre, onbeş günlük çağrı süresinin uzatılması veya kısaltılması olanağı vardır¹⁷⁹. Yalnız yasal sürenin uzatılması veya kısaltılması, ancak bu hususun ortaklık sözleşmesinde öngörülmesiyle sağlanabilir. Dolayısıyla müdürlerin bir kararıyla sürenin farklılaştırılması düşünülemez. Genel kurul da bunu ancak ortaklık sözleşmesini değiştirmek kaydıyla yapabilir¹⁸⁰.

Sürenin on günden aşağı olacak şekilde belirlenememesi emredici bir düzenlemedir. Sözleşmeyle belirlenebilecek sürenin alt sınırının öngörülmesi, ortakların belirli bir süre önceden ilân edilen gündem üstünde düşünmelerini ve bu surette toplantıya katılıp katılmayacaklarına karar vermelerini de sağlar. Ayrıca genel kurul toplantıları bakımından, ortakların oldubittilerle karşılaşmamaları çok önemlidir. Sözleşmeyle çok kısa bir süre belirlenebilmesi, gündemin önceden ilân

¹⁷⁸ Sonuncu görüş yönünde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 184; **Küng/Camp**, s.246; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 206. Ayrıca anonim ortaklıklar açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 208.

¹⁷⁹ İsviçre anonim ortaklıkları bakımından OR m. 700/1 hükmüyle 20 günlük süre öngörülmüştür. Öğretiye göre, söz konusu süre asgari süredir; uzatılabilir, ancak kısaltılamaz. (Bu hususta bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 207; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 109; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 782). OR m. 805/3 hükmüne göre limited ortaklıklar açısından çağrı süresi (anonim ortaklıklara paralel olarak) 20 gün olarak öngörülmüş ve bunun en fazla 10 güne kadar kısaltılabileceği belirtilmiştir. Buradaki alt sınır da emredicidir. (Bu hususlarda bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 184; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 207; **Küng/Camp**, s.246).

¹⁸⁰ Bunun için de ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin prosedürün yanında, genel kurulda ilgili kararın alınması için TTK Tasarı m. 589 hükmündeki özel karar yetersayısı uygulanmalıdır.

edilmesini de anlamsızlaştırırdı. Asgari süreyi öngören hükme aykırı belirlemeler geçersiz olur, ancak bu durumda ortakların çağrı süresini kısaltmak yönündeki iradeleri dikkate alınarak on günlük sürenin uygulanması düşünülebilir.

Sürenin uzatılması bakımındansa, Tasarı, bir üst sınır belirlememiştir. Bu konuda bir serbesti söz konusudur. Yalnız bu serbestiyi genel kurulu toplantıya çağrıya ilişkin şekil hükümlerinin ve limited ortaklık genel kuruluna dair hükümlerin getiriliş amacı doğrultusunda sınırlandırmak gerekir. Yani ortaklık sözleşmesiyle toplantıya çağrı için çok uzun bir süre öngörülmesi, her ne kadar ortakların yararına kabul edilebilirse de, bazı durumlarda ortaklığın yararlarını zedeleyebilir. Özellikle sözleşmeyle üç ay gibi daha uzun bir çağrı süresinin öngörüldüğü bir olasılıkta, genel kurulu olağanüstü toplantıya çağrıyı gerektiren bir halin varlığı anlamsızlaşabilir. Bunun gibi olağanüstü durumlarda genel kurul kendinden beklenen faydayı sağlamayabilir¹⁸¹. Belirttiğimiz nedenlerle, Tasarı'nın çağrı süresi için öngördüğü on günlük alt sınır gibi, bir üst sınır da öngörmesi önerilebilir.

§ 9. LİMİTED ORTAKLIK GENEL KURULLARINDA GÜNDEM, GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ VE İSTİSNALARI

I. GÜNDEM KAVRAMI VE GÜNDEMİN BELİRLENMESİ

A. Gündem Kavramı

Genel kurul toplantılarının yapılmasında gündem önemli bir yer işgal eder. Bu konuda da TTK Tasarı m. 617/3 hükmünün atfıyla limited ortaklık genel kurulu için anonim ortaklık hükümleri uygulanır. Toplantıya çağrı yapılırken toplantı gündemi de ilân ve çağrı mektuplarının içeriklerinden birini oluşturur¹⁸². Yapılacak toplantının gündemi konusunda ortaklar toplantı öncesinde bilgilendirilmektedir.

Gündem kavramını netleştirebilmek için, gündemin kuramsal düzeyde içeriğine¹⁸³ değinmek gerekir. Bu anlamda gündemin içeriğinin üç temel bileşenden

¹⁸¹ Bu yönde bkz. **Küng/Camp**, s.246; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 207. Anonim ortaklıklar açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 207. Yine benzer yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 782–783.

¹⁸² İlan ve çağrı mektuplarının içeriği konusunda bkz. § 7, IV.

¹⁸³ Gündemin burada belirtilen temel anlamda içeriğine dair bkz. **Bianchi, François**: Die Traktandenliste der Generalversammlung der Aktiengesellschaft, Zürich, 1982, s. 1–2, daha ayrıntılı olarak aynı eserde bkz. s. 16 vd.

oluştugu belirtilebilir. Bunlardan ikisi zorunlu olarak gündemde yer almalıyken diğeri için böyle bir zorunluluk yoktur.

Gündemi oluşturan bileşenlerden ilki, yasanın bir toplantının gündeminde olmasını kabul ettiği zorunlu hususlardır. Örneğin, TTK Tasarı m. 409/1/c. 3 hükmü, bazı hususları olağan genel kurul toplantısının zorunlu gündemi haline getirmiştir. Bu durumda söz konusu hususların olağan genel kurul toplantısı gündeminde bulunması gerekir.

Gündemin diğeri bir bileşeni de genel kurulun üzerinde karar alacağı konulardır. Genel kurulun gündeminde genel kurulun hakkında karar alacağı konular bulunmalıdır. Zira genel kurul gündeminde bulunmayan hususlar hakkında karar alınmaz. Bu durum gündeme bağıllık ilkesinin bir gereğidir (bkz. TTK Tasarı m. 413/2).

Gündemin bahsedilen iki zorunlu bileşeni yukarıda belirtilen unsurlardır. Bunlar genel kurul toplantısının gündeminde bulunmalı ve usulüne uygun şekilde ilân edilmeli ve ortaklara ve diğeri kişilere bildirilmelidir. Genel kurul toplantılarında alınacak kararlar bu unsurlarla ilgili olmalıdır. Bunlar dışında kalan ve tartışmaya açılmak istenen, ancak hakkında karar alınmayacak ya da alınması gerekli olmayan hususlar da gündemin zorunlu olmayan içeriği şeklinde gündemde yer alabilir.

Gündemin yukarıda özetle aktarmaya çalıştığımız içeriğinden hareketle gündem kavramı netleştirilebilir. Gündem, genel kurulun hakkında karar alacağı konularla karar alma amacına bakılmaksızın yasada sayılan hususları içermesi gereken ve (zorunlu olmasa da) bunlar dışındaki hususları kapsayabilen bir listeyi, konular sayımını ifade eder.

B. Gündemin Belirlenmesi

Gündem hem toplantıya çağrı sürecinin bir parçası hem de toplantının yürütülmesinde bir yol göstericidir. Daha önce yazılanları tekrar etmeden burada gündemi kimin belirleyeceğine değinebiliriz. Toplantıya çağrıyı gerçekleştiren kişi ya da organ¹⁸⁴ gündemi de belirlemelidir¹⁸⁵. Zira TTK Tasarı m. 617/3 hükmünün atfıyla limited ortaklık genel kurulunda da uygulama alanı bulacak olan TTK Tasarı m. 413/1 hükmü uyarınca gündem genel kurulu toplantıya çağırardan tarafından

¹⁸⁴ Limited ortaklık genel kurulunu toplantıya çağrıya yetkisi olanlar için bkz. § 6, I, A.

¹⁸⁵ Mevcut anonim ortaklıklar hukuku açısından buna ilişkin olarak bkz. **Domaniç**, s. 819.

belirlenecektir. Dolayısıyla limited ortaklıkta bu görevin, kural olarak, müdürlere ait olduğunu belirtebiliriz (bkz. TTK Tasarı m. 617/1/c.1).

C. Gündemin Düzenlenmesi

1. Gündemin Düzenlenmesi Esnasında Dikkat Edilmesi Gereken Temel Esaslar

Genel kurul toplantısının gündemi düzenlenirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Gündem maddeleri, üzerinde tartışılmaya müsait konular olmalıdır. Bu yüzden, gündem maddeleri bir taraftan bir karar önerisi gibi somut olmayacak şekilde belirlenmeli, diğer taraftan da ilgili maddenin genel kurulda müzakeresi esnasında tartışmaların hangi çerçevede gelişme göstereceği sonucu çıkarılacak biçimde formüle edilmelidir¹⁸⁶. Bu çerçevede, gündem maddesinin, bir karar önerisi olmadığı sonucu, rahatlıkla çıkarılabilir. Genel kurulu toplantıya davet yetkisi kural olarak müdürlerde olduğu için, gündemi belirleyecek merci de kural olarak müdürlerdir. Müdürlerin, özellikle gündemin yasal olarak belirlenen zorunlu içeriği dışında kalan maddelerini, çok dar ve somutlaştırılmış şekilde belirleme eğilimi olabilir. Gündem maddelerinin, karar önerilerine neredeyse özdeş belirlenmesi sayesinde, ilgili gündem hususunda tartışmalar azaltılmış ve ortakların da müdürlerin tekliflerine karşı teklif vererek muhalefet etme olanakları kısıtlanmış olacaktır. Dolayısıyla, gündem maddeleri belirlenirken, müdürlere bu olanak verilmemelidir. Yoksa genel kurulun varlık sebebi ortaklık açısından anlamsızlaşır. Gündemin içeriği belirlenirken, müdürler dürüstlük kuralına aykırı şekilde dar bir çerçevede gündem maddeleri oluşturup fiili olarak ortakların öneride bulunma haklarını ellerinden alamamalıdır¹⁸⁷. Başka bir ifadeyle, gündem maddeleri, üzerinde tartışılabilecek şekilde formüle edilmeli, müdürler tarafından bir karar önerisiymiş gibi ortaya konulamamalıdır. Çünkü böyle bir durumda genel kurul müdürlerin tekliflerine evet ya da hayır denen bir organ olmaktan öteye geçemez.

Gündem maddelerinin anlaşılabilir olması gerekir. Bu anlamda gündem maddeleri çok soyut, genel veya belirsiz olarak da tespit edilmemelidir¹⁸⁸. Gündem maddelerinin çok soyut olması halinde, o maddeden çıkacak kararın sürpriz bir karar

¹⁸⁶ Bu yönde bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2914. Ayrıca bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 784.

¹⁸⁷ Bu doğrultuda görüş için bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 784.

¹⁸⁸ Bkz. **Arslanlı**, s. 21.

olma olasılığı vardır ve ortaklar bu vesileyle oldubittilerle karşılaşabilir. Dolayısıyla böyle gündem maddelerinde kesinlikle karar alınamaz. Bu durum gündeme bağlılık ilkesine de aykırı olur. Gündem maddelerinin anlaşılabilirliği bakımından ölçüt sıradan bir ortağa göre belirlenir. Yani gündem maddeleri sıradan bir ortağın anlayabileceği şekilde kaleme alınmalıdır¹⁸⁹. Bir başka deyişle gündem maddeleri, somut olayda dürüstlük kuralına göre sıradan bir ortağın anlam verebileceği şekilde olmalıdır¹⁹⁰.

2. Olağan ve Olağanüstü Genel Kurul Gündeminin Düzenlenmesi

a. Olağan Genel Kurul Gündeminin Düzenlenmesi

Olağan genel kurulun gündeminde bazı zorunlu unsurlar vardır¹⁹¹. Getiriliş amacına uygun olarak yorumlanması gereken TTK Tasarı m. 617/3 hükmünün anonim ortaklık düzenlemelerine yaptığı atfın, TTK Tasarı m. 409/1/c. 3 hükmünü de kapsadığını düşünmekteyiz. Zira burada gündeme ilişkin bir düzenleme söz konusudur. TTK Tasarı m. 409/1/c. 3 hükmünde anonim ortaklık olağan genel kurulunun zorunlu gündemi düzenlenmiştir. Hüküm bahsettiğimiz atıf gereği limited ortaklıklara da uygun düştüğü ölçüde uygulanmalıdır. Bununla birlikte sayılan mecburî hususların dışında kalan konuların da olağan genel kurul toplantısı gündemine konulması olanaklıdır¹⁹² (bkz. TTK Tasarı m. 409/1/son cümle).

TTK Tasarı m. 409/1/c. 3 hükmünde düzenlenmiş bulunan olağan genel kurulun mecburî gündemi çerçevesinde değinilen konuların aynı zamanda genel kurulun devredilemez görevleri arasında yer aldığını da belirtmek gerekir. Olağan genel kurul gündeminde yer alacak unsurlardan birisi finansal tablolara, müdürlerin yıllık raporuna, kârın kullanım şekline, dağıtılacak kâr ve kazanç paylarının oranlarının belirlenmesine yöneliktir. Topluluk yılsonu finansal tabloları ve yıllık faaliyet raporuyla yılsonu finansal tabloları ve yıllık faaliyet raporunun onaylanması

¹⁸⁹ Bu hususta bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 99; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 784; **Böckli**, Aktienrecht, 1274; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 209-210.

¹⁹⁰ Bkz. **Bianchi**, s. 16.

¹⁹¹ İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 186; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 206. Anonim ortaklıklar açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 210. Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından TTK m. 369 düzenlemesinde de zorunlu gündem içeriğine değinilmiştir. (Bu hususta bkz. **Arslanlı**, s. 13-14; **Domaniç**, s. 820; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 406; **Pulaşlı**, s. 298; **Doğanay**, s. 1080).

¹⁹² Bkz. **Arslanlı**, s. 13; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 406; **Pulaşlı**, s. 298.

limited ortaklık genel kurulunun devredilemez görevleri arasında TTK Tasarı m. 616/1/d-e' de sayılmıştır. Finansal tablolar ve yıllık faaliyet raporunun hazırlanmasıysa, müdürlerin devredilemez görevi olarak TTK Tasarı m. 625/1/f'de öngörülmüştür. Müdürler, finansal tablolar ile bunların eklerini ve yıllık faaliyet raporunu bilânço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içerisinde hazırlamalıdır (TTK Tasarı m. 610 hükmünün atfıyla TTK Tasarı m. 514).

Genel kurulun olağan toplantısında, kârın kullanım şekli, dağıtılacak kâr ve kazanç paylarının oranları da karara bağlanacaktır. Müdürler finansal tablolara ilişkin devredilemez görevlerini yerine getirdikten sonra, koşulları oluştuysa (bkz. TTK Tasarı m. 608) bir kâr dağıtım teklifi hazırlar. Ancak müdürler kârın dağıtım konusunda doğrudan karar veremez. Çünkü bu husus genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır ve yine TTK Tasarı m. 409/1/c. 3 hükmüyle olağan genel kurulun zorunlu gündemi içerisinde düzenlenmiştir. Genel kurulun kâr payı hakkında alacağı dağıtım kararıyla kâr payı ortaklığa karşı bir alacak hakkına dönüşür¹⁹³.

Olağan genel kurulun zorunlu gündemini oluşturan finansal tabloların kabulü ve kâr dağıtımına ilişkin kararlar, denetçinin geçerli ve olumlu bir görüş yazısına dayanmalıdır¹⁹⁴ (bu hususta bkz. TTK Tasarı m. 403/5).

TTK Tasarı m. 409/1/c. 3 hükmünde olağan genel kurul toplantısının değişmez gündemi arasında sayılan hususlardan bir diğeri de organların seçimidir. Özellikle müdürlerin seçimi konusu bu başlığı ilgilendirir. Yalnız, hükmün kaleme alınış şeklinin bazı sorunları beraberinde getirmesi olasılık dâhilindedir. Şöyle ki, örneğin bir önceki olağan toplantıda birden fazla yıl için müdür seçilmişse, bir sonraki toplantıda organların seçimi konusundaki gündem maddesi nedeniyle müdürlerin seçimi hususunun, ayrık bir durum yoksa, yeniden gündeme gelmesine gerek yoktur. Bu durumu, gereksinim olması halinde organların seçimi olarak anlamakta yarar vardır¹⁹⁵.

¹⁹³ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından kâr payının ancak genel kurulun dağıtım kararıyla anonim ortaklığa karşı alacak hakkına dönüştüğü yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 528; **Pulaşlı**, s. 609.

¹⁹⁴ Bu hususta İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 275; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 307; **Küng/Camp**, s.323. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 209; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 163.

¹⁹⁵ Mevcut TTK m. 369/1/4 hükmünde de “müddetleri sona ermiş olan” ifadesine de kanımızca bu sebeple yer verilmiştir. Çünkü bir önceki toplantıda örneğin üç yıllığına yönetim kurulu belirlendiyse artık her toplantıda yönetim kurulu üyelerinin seçimini zorunlu gündem maddesi yapmanın bir anlamı yoktur. Bu nedenle TTK Tasarısı'nın ilgili hükmünü de bu şekilde yorumlamakta fayda vardır.

Müdürlerin seçiminin yanında azli hususunun da olağan genel kurulun mecburi gündeminde olduğunu belirtmek gerekir. Bu sonuca TTK Tasarı m. 413/3 hükmünden ulaşılabilir. Çünkü hüküm uyarınca, müdürlerin görevden alınmaları ve yerlerine yenilerinin seçimi finansal tabloların müzakeresi maddesiyle ilgili sayılmaktadır. Bunun dışında, müdürlerin ibralarına¹⁹⁶ da olağan genel kurulun mecburi gündemi içinde yer verilmiştir. Finansal tablolarla müdürlerin yıllık raporları ve müdürlerin ibraları yakından ilgili hususlardır. Bunlar söz konusu bağlantıları nedeniyle gündemde beraber yer almaktadır. Yine yukarıda değinildiği üzere TTK Tasarı m. 413/3 hükmü finansal tablolarla müdürlerin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi arasında da ilişki kurduğundan bu üç husus genel kurulun elindeki yönetimin belirlenmesi, azli ve ibrasına yönelik yetkilerini etkin bir şekilde kullanmasını sağlayacaktır¹⁹⁷.

b. Olağanüstü Genel Kurul Gündeminin Düzenlenmesi

Olağanüstü genel kurulun, kural olarak, olağan genel kurul gibi zorunlu bir gündemi yoktur. Burada olağanüstü toplanmayı gerektiren konular ele alınır¹⁹⁸. Gündem de hakkında karar alınması gereken ve genel kurulun görev alanına giren husus olarak belirlenir.

Kanunun, genel kurulun toplanması gerekliliğini düzenlediği özel hallerde, daha önce değinildiği üzere çoğunlukla bir olağanüstü genel kurul söz konusu olur. Yasayla düzenlenmiş olan bu hallerde, genel kurul hükmün içeriğine uygun bir gündemle toplanmalıdır. Yani bir anlamda hükmün içeriği olağanüstü genel kurulun zorunlu gündemi haline gelmektedir. Daha önce değindiklerimize paralel olarak, örneğin, sermaye ile yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığının anlaşıldığı durumlarda, yani bir sermaye kaybı halinde, genel kurulun hemen toplantıya çağırılması gerekir (bkz. TTK Tasarı m. 635 atfıyla m. 376). Yine genel kurul tarafından atanmış ticari mümessillerin görevden alınması ya da

¹⁹⁶ Söz konusu ibra kararında TTK Tasarı m. 619/1 uyarınca herhangi bir şekilde yönetime katılmış bulunanlar oy hakkından yoksundur. (Bu hususta limited ortaklıklar açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 340; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 220; **Küng/Camp**, s. 260. Anonim ortaklıklar açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 232; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 188).

¹⁹⁷ Mevcut TTK sistemi açısından anonim ortaklıklarda genel kurul toplantısının gündeminde yönetim kurulu üyeliklerinin boşalması sonucunu doğuracak maddelerin bulunması halinde, bunların yeni üyelerin seçimini de içereceği yolunda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 310–311.

¹⁹⁸ Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 406; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 80; **Doğanay**, s. 1068.

yetkilerinin sınırlandırılması için genel kurulun gecikmeksizin toplantıya çağırılması zorunludur¹⁹⁹ (TTK Tasarı m. 631/2). Örnek olarak verilen bu durumların varlığı halinde, olağanüstü genel kurulun gündemi, hükmün içeriğine uygun olarak belirlenmelidir.

D. Gündemin Değiştirilmesi

Ortaklar toplantıya katılıp katılmayacaklarına ve katılacaklarsa toplantıda oy haklarını nasıl kullanacaklarına önceden ilân edilen gündem sayesinde karar verirler. Bu nedenle, toplantıya çağrı, belirtildiği üzere, belirli bir süre önceden yapılmaktadır. Gündemin toplantıdan kısa bir süre önce değiştirilmesi, ortakların genel kurulda oldubittilerle karşılaşması riskini artırır. Dolayısıyla gündemin içeriğinin değiştirilmesi ancak, çağrı merasiminin şekli ve süresine ilişkin kurallara uymak suretiyle olanaklıdır. Gündem maddelerinden bazılarının değiştirilmesi, genel kurulun toplantıya çağırılması şekline uygun olarak yapılsa bile, burada süreye dikkat edilmemelidir. Zira gündemin önceden duyurulmasının amaçlarından birisi, toplantıya katılma hakkı olanların düşünmesini ve bu surette toplantıya katılıp katılmayacaklarına karar vermelerini sağlamaktır. Ayrıca katılma hakkına sahip olanlar, gündeme ilişkin tartışma konuları çerçevesinde toplantı hazırlıklarını yaparlar. Bu yüzden yasal onbeş gün veya sözleşme ile uzatılmış ya da en fazla on güne kadar kısaltılmış sürelerle uyulmadan bir gündem değişikliği yapılamaz²⁰⁰ (bkz. TTK Tasarı m. 617/2). Yalnız öğretilerde, gündem maddelerini netleştiren ve bunların maddi içeriğinde bir değişiklik yapmayan açıklamaların genel kurul toplantısının başlangıcına kadar yapılabileceği kabul edilmektedir²⁰¹.

E. Gündem Maddelerinin Yorumu

Gündeme bağlılık ilkesinin kapsamı bakımından, gündem maddelerinin yorumu önemlidir. Belirttiğimiz üzere gündem maddeleri, soyut ve genelleştirilmiş tartışma konularıdır. Bu genel çerçevenin içi ortaklık idaresinin ve ortakların müzakerelere katılımı ve özellikle öneride bulunmalarıyla dolacaktır. Bu durumda,

¹⁹⁹ Bu hususlarda bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 107; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 775; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 206.

²⁰⁰ Mevcut anonim ortaklıklar açısından ilân için öngörölmüş iki haftalık müddet henüz dolmamışsa, yönetim kurulunun toplantı günü tekrarlanmak kaydıyla ek gündem yapabileceği yönünde bkz. **Arslanlı**, s. 21. Benzer yönde bkz. **Domaniç**, s. 819.

²⁰¹ Bkz **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 784.

ilgili gündem maddesine gelen öneriler sürpriz bir karara neden olmamalıdır. Çünkü daha önce değinildiği üzere, gündem maddeleri sıradan bir ortağın dürüstlük kuralı çerçevesinde anlayabileceği şekilde kaleme alınmalıdır. Gündem maddelerinin yorumunda da, sıradan bir ortağın bu maddeden çıkabilecek kararları tahmin edebilecek olmasına dikkat edilir. Bu anlamda, özellikle, toplantıya katılmayan ya da toplantıda temsil edilmeyen hak sahiplerinin korunması açısından, gündem maddesinin yönetim tarafından dar yorumlanması gerektiği belirtilmektedir²⁰². Yalnız burada dikkat edilmesi gereken bir husus vardır. Gündeme bağlılık ilkesi, herhangi bir gündem maddesini oylama önerisi haline getirecek darlıkta ele almayı gerektirmez. Dolayısıyla gündem maddelerinin yorumlanması noktasında daha nesnel ölçütlere gereksinim olduğu belirtilebilir. Bu amaçla, örneğin irade beyanının yorumuna ilişkin teorilerden faydalanılması gündeme gelebilir. Mesela, gündem maddesinin, ortakların mensup olduğu meslekî-sosyal çevre ve eğitim seviyesi de gözetilerek, o ortaklığın orta seviyedeki makul ve dürüst bir ortağının anlam verebileceği şekilde yorumlanması söz konusu olabilir²⁰³.

Gündem maddesinin yorumu sayesinde ulaşılan çerçevede, birbirinden farklı önerilerin verilebilmesi gerekir. Bu ilkeyi gözetilen toplantı başkanının, karar önerilerine müdahalesi, ancak bunların bir sürpriz karar olma olasılığı halinde söz konusu olabilir. Özellikle ortaklık idaresinin önerilerine karşı muhalefet olanağı sağlanması gerekliliği de göz önüne alınırsa, gündem maddelerinin yorumunda buna olanak tanıyacak bir anlayışın benimsenmesi doğru olur..

II. GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ VE İSTİSNALARI

A. Gündeme Bağlılık İlkesi

1. Gündeme Bağlılık İlkesinin Getiriliş Nedeni

Genel kurulu toplantıya çağrı nedeniyle değinildiği üzere, gündem, toplantıya çağrının bir parçasını oluşturur. Söz konusu gündemin ilânı, TTK Tasarı m. 413/2'de düzenlenen gündeme bağlılık ilkesiyle alam kazanmaktadır. Düzenlemeye göre, toplantı gündeminde bulunmayan konular genel kurulda müzakere edilemez ve karara bağlanamaz. Gündeme bağlılık ilkesiyle gündemin önceden ilân edilmesine

²⁰² Gündem maddelerinin dar yorumlanması konusunda ayrıca bkz. **Yiğit**, s. 168.

²⁰³ Yeni güven teorisine göre, irade beyanlarının yorumu noktasında bkz. **Eren**, s. 149.

ilişkin kurallar tamamlanmaktadır. Sisteme göre, ortak, ilân edilen gündem konuları sayesinde toplantıya katılıp katılmayacağına karar verecek, katılacaksa gündem konuları hakkında nasıl bir kararı destekleyeceği yönünde hazırlıklarını yapacaktır. Diğer taraftan, gündeme bağlılık ilkesi sayesinde ortak, mevcut gündem konuları dışında bir konuda karar alınmayacağından emin olacaktır. Bu sistem, ortakların oldubittilerle karşılaşmasını engeller²⁰⁴. Genel kurul kararları, toplantıya katılan ya da katılmayan veyahut katılıp da ilgili karar oylamasında olumsuz oy kullanan herkes hakkında etkili olduğundan (bkz. TTK Tasarı m. 423), gündeme bağlılık ilkesi genel kurula egemen ilkelerden birisidir. Çünkü kendisine gönderilen gündemi inceleyip toplantıya katılmamaya karar veren hak sahibi, toplantıda, gündemde belirtilen konuların dışında bir konuda karar alınmayacağından emin olmalıdır.

2. Gündeme Bağlılık İlkesinin Hüküm ve Sonuçları

Gündeme bağlılık ilkesinin getiriliş amacından da anlaşılabilirliği üzere, aslında ilke, iki temel sonuç ortaya çıkarır. Birincisi, ilkeyle toplantı yönetimine, toplantıyı gündem dâhilinde yürütme ve sona erdirmeye görevleri yüklendiğinden, gündemdeki konular bitmeden toplantı sona ermemelidir. Genel kurul toplantısının gündemi olarak ilân edilen tüm hususların toplantıda tartışılması²⁰⁵, gündeme bağlılık ilkesinin olumlu sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Gündeme bağlılık ilkesinin olumsuz sonucuysa, gündemde olan konuları aşan hususlarda ya da gündemde olmayan konular hakkında, genel kurulda herhangi bir karar alınamamasıdır²⁰⁶.

Gündeme bağlılık ilkesinin belirtilen olumsuz etkisi, üç hususta kendisini gösterecektir. Birincisi, gündem maddelerinin düzenlenmesine dair temel esaslara

²⁰⁴ Gündemin bu amacı konusunda ayrıca bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 99; **Türk, Hikmet Sami**: “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Gündeme Bağlılık İlkesi ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Azil veya Seçimi”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara, 1984, s. 180; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s.121. Gündeme bağlılık ilkesinin zikredilen amacını Yargıtay da bir kararında belirtmiştir. “... söz konusu ilke ile güdülen ana amaç, pay sahiplerinin gerek genel kurula katılma kararı verirken ve gerekse kurulda oy kullanırlarken hazırlıklı bulunmalarını sağlamak, onları oldu bittilere karşı korumaktır” (Bkz. **11. HD., E. 2005/13236, K. 2007/204, T. 15.1.2007**; karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 13.05.2009).

²⁰⁵ Genel kurul toplantı gündeminde yazılı hususların tamamının tartışılmadan toplantının toplantı yönetimi tarafından sona erdirilmemesi gerektiği hususunda bkz. **Böckli, Peter**: “Die Leitungsbefugnisse des Präsidenten in der Generalversammlung”, Rechtsfragen um die Generalversammlung, Zürich, 1997, s. 75. Buna göre toplantı başkanı, gündem maddelerinin görüşülmesi tamamlanmadan ve gerekli oylamalar yapılmadan toplantıyı kapatmamalıdır.

²⁰⁶ Gündeme bağlılık ilkesinin bu olumlu (pozitif) ve olumsuz (negatif) sonuçları hakkında bkz. **Bürgers/Körber**, s. 792.

uygun olmayan, özellikle anlaşılabilirlik ve belirlilik düzeyine uymayan gündem maddeleri konusunda karar alınamayacaktır. Örneğin çok soyut ve genel olan bir gündem maddesi hakkında karar alınması, ortakların oldubittilerle karşılaşmasına neden olabilir ve gündeme bağlılık ilkesini ihlâl eder. İkincisi, gündemde olmayan bir husus hakkında karar alınamayacaktır²⁰⁷. Üçüncüsü de gündemde yer alan bir gündem maddesinin kapsamını aşan şekilde sürpriz bir karara neden olabilecek bir karar alınamayacaktır²⁰⁸.

3. Gündeme Bağlılık İlkesinin Kapsamı

Toplantı sırasında, toplantının yürütümüne ilişkin meselelerle ilgili usul önerilerinde bulunulmuş ve bu konularda oylama yapılmış olabilir. Toplantının yürütümüne ilişkin bu tip usul önerilerinin önceden ilân edilmesine gerek yoktur²⁰⁹. Bunun nedeni, usule ilişkin bir öneri ve bu yolda alınan bir karar, kural olarak sadece o toplantıyla ilgili hüküm ifade eder ve o genel kurulun sona ermesiyle birlikte etkisini de yitirir²¹⁰. Bu tip kararlar sadece toplantının yürütüm şekline ilişkindir. Toplantıda bu yönde bir öneri verilmesi gündeme bağlılık ilkesinin kapsamı içinde düşünülemez.

Buna karşılık, gelecek toplantıların usulünü de belirleyen ilkesel anlamda bir genel kurul kararına dair öneri sözkonusuysa, bu, yukarıda belirttiklerimizin dışında kalır. Böyle bir hususun ortaklık sözleşmesinde düzenlenmesi gerektiğinden dahi

²⁰⁷ Genel kurul gündemde olmayan bir husus hakkında karar almışsa, sadece gündem kapsamını aşan ilgili karar iptal edilebilir. Yoksa toplantıda alınan tüm kararlar değil. Yargıtay da bir kararında buna işaret etmiştir. Karara göre, "... gündemde bulunmayan işler müzakere ve karara bağlanamayacağından, mahkemenin sadece gündemde yer almayan yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin seçimine ait genel kurul kararlarının iptaline karar verilmesi gerekirken, 31.3.1976 tarihli genel kurul kararlarının tümünün iptaline karar verilmesi isabetsizdir" (bkz. **11. HD., 02.06.1977 – E. 2873/K. 2890**, karar için bkz. **Eriş**, s. 2122).

²⁰⁸ Gündemde yer alan bir mevzuyla bağlantılı olsa dahi, getirilen önerinin kabulü bazı durumlarda sürpriz bir karara neden olabilir. Örneğin bilanço kârının dağıtılmasına ilişkin bir gündem maddesinde yüzde on dağıtım isteyen bir öneriye karşın yüzde yedi ya da yüzde ondört dağıtım isteyen bir öneri verilebilir ve bu kabul edilebilir. Ancak ortaklığı sarsacak ve sürpriz bir karara neden olacak şekilde yüzde doksan beş oranında bir dağıtım talep edilememeli ve genel kurulda böyle bir karar alınmamalıdır. Bu karar artık ilân edilen gündem maddesinden çıkabilecek bir kararın sınırlarını aşmakta ve öngörülebilirlik arz etmemektedir. Böyle bir durumda da gündeme bağlılık ilkesinin ihlalden bahsedilebilmelidir. (Bu yönde örnek için bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 219; **Forstmoser, Peter**: "Informations- und Meinungsäusserungsrechte des Aktionärs", Rechtsfragen um die Generalversammlung, Zürich, 1997s. 125–126).

²⁰⁹ Bkz. **Bianchi**, s. 73.

²¹⁰ Genel kurulda usule ilişkin verilen bir öneri neticesinde alınan kararlar usule ilişkin kararlardır. Öğretide usule ilişkin kararların kural olarak iptalinin de istenemeyeceğine değinilmektedir. (Bu konuda bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 10 ve 171).

bahsedilebilir²¹¹. Dolayısıyla bu anlamda usule ilişkin karar alınabilmesi için, gündemde bu yönde bir madde olması gereklidir. Yani gündeme bağlılık ilkesi burada işler²¹².

Danışma oylamaları, genel kurula katılan ortakların belirli bir konudaki görüşlerini öğrenmek ve eğilimlerini belirlemek için yapılan oylamalardır²¹³. Oylama sonucu bir danışma kararı ortaya çıkar. Danışma oylaması için öneri müdürler ya da ortaklar tarafından verilebilir. Danışma oylamalarında gündeme bağlılık ilkesinin yürüyüp yürümediğine değinmeden önce, her hususun da danışma oylaması şeklinde bir öneri olarak genel kurulda verilemeyeceğine değinmek gerekir. Burada en üst sınır, TTK Tasarı m. 470/1 hükmünde de formüle edilmiş olan, ortakların ortaklık işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanabilecek olmasıdır²¹⁴. Bir danışma önerisi için de bunun ortaklık işleriyle bir ilgi göstermesi koşulu temelde aranmalıdır²¹⁵. Koşulu denetleyecek olan da toplantı yönetimidir.

Danışma oylamalarının en önemli özelliği oylama sonucunda ortaya çıkan kararın danışma kararı olmasıdır. Bir başka deyişle bunlar fikir verici kararlardır. Danışma kararlarının hukukî bir bağlayıcılığı yoktur²¹⁶. Bağlayıcılığı olmayan bu kararlar toplantıya katılmayan ve katılıp da red oyu veren ortakları etkilemez (Karş. TTK Tasarı m. 423). Dolayısıyla bu hususta verilen önerileri aslında, sonucunda bir oylama yapılıyor olsa dahi hukukî bağlayıcılıkları olmadığından, tartışma önerilerinden farklı bir muameleye tabi tutmaya gerek yoktur. Yani ilgili danışma oylaması neticesinde çıkan sonuç, etki doğurucu bir sonuç olmadığı için, özellikle gündemde “diğerleri”, “öneriler ve temenniler” gibi maddelerin yer alması halinde bu hususlar tartışılabilir ve oylanabilir²¹⁷. Bu sadece bir konuda ortakların o andaki eğilimlerinin göstergesidir.

²¹¹ Bkz. **Bianchi**, s. 74.

²¹² Gelecekteki genel kurul toplantılarının da düzenlenmesi amacıyla ilke kararı şeklinde alınan ve sırf bir genel kurul toplantısı süresince etki göstermeyecek olan bu tarz usule ilişkin kararların iptal edilebilirliği hakkında ayrıca bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 171.

²¹³ Danışma oylamasının amacı ve hukuki doğası için bkz. **Horber, Felix**: “Die Konsultativabstimmung in der Generalversammlung der Aktiengesellschaft”, SJZ, 101, 2005, Nr. 5, s. 101.

²¹⁴ Genel kurulda müzakeresi söz konusu olan her hususta bir üst sınır olarak bu hüküm dikkate alınmalıdır. Kanımızca bu hükmün bir yansıması da özel denetçi atanmasında aranan “pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olma” koşuludur. Bunlar genel anlamda MK m. 2’nin farklı ve özel görünümleri olarak kabul edilebilir.

²¹⁵ Bu hususta bkz. **Horber**, Konsultativabstimmung, s. 103.

²¹⁶ Bkz. **Horber**, Konsultativabstimmung, s. 101 ve 109; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 802.

²¹⁷ Bu hususta ayrıca bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 787.

Özellikle müdürler kendi devredilemez görev alanına giren bir hususta (bkz. TTK Tasarı m. 625), ortakların ne düşündüğünü anlayabilmek amacıyla, danışma oylaması için genel kurulda öneri verebilirler²¹⁸. Fakat bu oylama sonucunda çıkan neticeyle müdürler bağlı değildirler. Zira genel kurul kendi görev alanını aşar şekilde karar alamaz. Burada yer verilen danışma oylamalarını TTK Tasarı m. 625/2 hükmüyle karşıtırmamak gerekir. Ortaklık sözleşmesiyle müdürlerin belirli işlemleri genel kurul onayına sunmaları zorunluluğu getirilebilir (TTK Tasarı m. 625/2). Bu durum danışma oylamalarından farklıdır. Danışma oylamalarında, böyle bir husus olmadığı halde müdürlerin kendi görev alanlarıyla ilgili bir konuda ortaklığın eğilimini ölçme arzusu söz konusudur. Danışma oylamalarında genel kurulun hukukî anlamda bağlayıcı bir açıklaması söz konusu değildir. Danışma oylamasına ilişkin hususların bir bağlayıcılığı olmadığı için, gündemde yer almalarına ve ilân edilmelerine gerek yoktur²¹⁹.

Bahsedilen hallerde, gündeme bağlılık ilkesinin olumlu etkisi devam etmektedir. Bu nedenle, söz konusu hususların tartışılması ve oylanması, gündemdeki meselelerin tartışılması ve karara bağlanmasına engel olmamalıdır. Dolayısıyla, gündemdeki tüm hususların karara bağlanmasının ardından, buna uygun vakit ve zemin varsa danışma oylamalarına geçilebilir.

4. Genel Kurulda Gündem Dışı Hususların Tartışılması

Genel kurulda gündem dışı hususların, karar alınmamak kaydıyla, tartışılabilip tartışılmayacağı mevcut sistemimizde görüş ayrılığı olan bir meseledir. Genel kurulda gündem dışı hususların hakkında herhangi bir karar alınmamak kaydıyla bir hak sahibi tarafından dile getirilip getirilemeyeceği konusuna, bir görüş olumlu yaklaşmaktadır²²⁰. Buna karşın, söz konusu durumun gündeme bağlılık ilkesini ihlâl edeceğini öne süren bir diğer görüş de soruna olumsuz yaklaşmaktadır²²¹.

²¹⁸ Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 802.

²¹⁹ Herhangi bir danışma oylaması önerisinin gündemdeki bir madde ile ilişkilendirilmesine gerek yoktur. (Bkz. **Horber**, Konsultativabstimmung, s. 103).

²²⁰ Mevcut TTK açısından OR m. 700 ve AktG m. 124'e atıfla bu yönde bkz. **Türk**, s. 216. Yine makul bir sebebe dayanmak ve konunun ortaklıkla ilgisi bulunmak kaydıyla gündem dışında söz alınabileceği hususunda ayrıca bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 545.

²²¹ Bkz. **Arslanlı**, s. 22; **Yiğit**, s. 166.

Mevcut sistemde gerek TTK m. 364/1/c. 2 gerekse TTK m. 369/2 hükümleri “müzakere” ifadesine yer vermiştir. Yani gündem dışı konular müzakere edilemez. Tartışmanın nedeni burada ifade bulan “müzakere” kelimesidir. Bunu OR m. 700 ile uyumlu yorumlayan ilk görüş, gündem dışı konularda karar alınmaz, ancak karar alınmaması kaydıyla gündem dışı konuların müzakere edilmesi olanaklıdır sonucuna ulaşmaktadır. TTK'nın lafzına bağlı kalan diğer görüşse, herkesin gündem maddeleriyle ilgili konuşabileceğini, bunun dışında kalan hususların müzakere edilemeyeceğini savunmaktadır.

Gündem dışı hususların genel kurulda müzakere edilemeyeceğini savunan ikinci görüşün haklı kaygıları da vardır. Bunlardan birisi, toplantıların çok uzaması olasılığıdır. Bu surette genel kurul toplantısının ertesi güne taşması olasılığı ortaya çıkabilir ve ortaklık zarara uğrayabilir. Söz konusu görüşün ikinci bir haklı kaygısı da, gündem dışı konuşmalar nedeniyle, gündemdeki bazı hususlar yeteri kadar tartışılmayabilecektir²²².

Bize göre, gündem dışı hususlarda, karar alınmaksızın müzakere yapılabilmelidir. Bu durumun aksinin kabulü, çok sert bir yaklaşım olur²²³. Burada fikirler teatisinden çıkabilecek yeni yaklaşımların ortaklığın gelişimine olumlu etki göstermesi olasılık dâhilindedir. Yalnız mesele kabul edilirken, karşı görüşün haklı kaygıları ve gündeme bağlılık ilkesinin yukarıda bahsedilen olumlu etkisi göz önüne alınmalıdır.

Öncelikle gündeme bağlılık ilkesinin olumlu etkisi gereğince, genel kurul gündeminde bulunan tüm hususlar tartışılıp karara bağlanmalıdır. Genel kurul gündeminde bulunan tüm hususlar tartışılıp karara bağlandıktan sonra, buna uygun zaman ve olanak varsa gündem dışında bir hususun dile getirilmesi, karar alınmamak kaydıyla, olanaklı kabul edilebilir.

Müzakerelere katılma hakkının toplantıyı uzatıp genel kurulu kilitleme amaçlı kullanılması düşünülemez. Genel kurul başkanı, hakkını dürüstlük kuralına (MK m.

²²² Bu yönde açıklamalar için bkz. **Yiğit**, s. 167.

²²³ İsviçre hukukunda, gündemde olmayan konularla ilgili olarak karar alınmaksızın müzakere açılabilmesi olanaklı kabul edilmektedir ve bu hususta açık yasal düzenlemeye de yer verilmiştir. (Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 218, dn. 78; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 787). Böyle bir müzakereye konular tartışılırken yine de sınırsız bir özgürlük olmadığı, tartışılan meselenin ortaklıkla nesnel anlamda bir bağlılık içinde olması gerektiği yolunda bkz. **Forstmoser**, s. 124. Alman anonim ortaklıkları açısından, karar almaksızın yapılacak tartışmaların kural olarak önceden ilân edilmesine gerek olmadığı yolunda bkz. **Schmidt/Lutter/Ziemons**, s. 1385.

2) aykırı kullanan konuşmacıya müdahale etmelidir. Kaldı ki, tüm gündem maddeleri tartışılıp karara bağlandıktan sonra, gündem dışı tartışma açılrsa dahi, konuşmacı ortaklık işlerine ilişkin konuşmalıdır. Çünkü hem TTK m. 360/1 hem de TTK Tasarı m. 407/1 hükmünde zikredildiği üzere, ortaklar ortaklık işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar. Gündem maddeleri tartışılırken, gündem dışında açıklamalar yapan katılımcı, başkan tarafından, gündem maddesiyle ilgili olarak konuşmasına devam etmesi konusunda uyarılmalıdır²²⁴. Yeterli zaman ve olanak olması halinde, karar alınmamak şartıyla, gündem maddelerinin tartışılıp karara bağlanması bittikten sonra, kendisine gündem dışında söz verilebileceği söylenebilir. Bu kişinin toplantı düzenini ve amacını sarsıcı konuşmalarına devam etmesi halinde, genel kurul başkanı, yetkisi dâhilinde olan disiplin önlemlerine başvurmalıdır.

TTK Tasarı m. 413/2 hükmünün lafzı, TTK gibi, gündem dışı hususların genel kurul toplantısında tartışılmayacağını içermektedir. Dolayısıyla mevcut yasa dönemindeki bu tartışma devam edecektir. Kanımızca Tasarı açısından yerinde olanı, gündem dışı hususların karara bağlanamayacağını ve kaynak yasaya uygun olarak, gündemde olmayan mevzuların karar alınmaksızın tartışılabileceğinin belirtilmesidir (bkz. OR m. 700/4).

B. Gündeme Bağlılık İlkesinin İstisnaları

1. Kanunî İstisnalar

a. Çağrısız Genel Kurul

TTK Tasarı m. 617/3 hükmü çağrısız genel kurul konusunda anonim ortaklık hükümlerine atıf yapmıştır. TTK Tasarı m. 416 hükmü, anonim ortaklıklarda çağrısız genel kurulu düzenlemektedir. Buna göre, bütün payların sahipleri veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, çağrıya ilişkin usullere uyulmaksızın genel kurul olarak toplanabilir ve bu toplantı nisabı varolduğu sürece karar alabilirler. Çağrısız genel kurulda, çağrı usullerine uyulmadığı için gündem de ilân edilmemektedir. Dolayısıyla çağrısız genel kurulda, yukarıda

²²⁴ Genel kurul toplantı başkanının bu yönde alabileceği uyarı ve söz kesme gibi düzenleyici önlemler için bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 70; **Hungerbühler, Ivo W.**: Der Verwaltungsratspräsident, Zürich-Basel-Genf, 2003, s. 149 ve dn. 274.

bahsedilen anlamda bir gündeme bağıllık ilkesi yürümez. Burada sistem farklılaşmıştır (bkz. TTK Tasarı m. 416/2). Çağrısız genel kurulla ilgili ayrıntılar, aşağıda ayrıca incelenmiştir.

b. Özel Denetçi Atanmasını İsteme

Gündeme bağıllık ilkesinin istisnalarından birisi, özel denetim isteme hakkıdır. Anonim ortaklığın özel denetime ilişkin hükümlerinin limited ortaklıklara da uygulanması gerektiği TTK Tasarı m. 635 ile düzenlenmiştir²²⁵. TTK Tasarı m. 438 vd. hükümleriyle özel denetim isteme hakkı, mevcut sisteme oranla ayrıntılı ve farklı olarak düzenlenmiştir. TTK Tasarı m. 438 hükmünün gerekçesinde belirtildiği üzere anonim ortaklığın özel denetime ilişkin hükümlerinin esin kaynağı OR m. 697a vd. hükümleridir.

TTK Tasarı m. 438 hükmüne göre, her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa²²⁶, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilir.

TTK Tasarı m. 438/1'e göre, ortakların genel kurulda özel denetimi konu alan bir öneride bulunma hakkı, ortağın vazgeçilemez bir bireysel hakkıdır²²⁷. Bu nedenle her ortak koşulları gerçekleşmişse, genel kurulda özel denetime yönelik bir oylama önerisinde bulunabilir. Diğer oylama önerilerinin aksine, bu oylama önerisi, gündeme bağlı değildir. Yani gündemde özel denetim hususunda bir madde olmasa dahi, ortak aşağıda belirtilen koşullar oluştuysa özel denetim isteminde bulunabilir.

²²⁵ İsviçre hukukunda anonim ortaklıklara oranla limited ortaklık ortaklarına verilen geniş bilgi alma ve inceleme hakkı nedeniyle, özel denetimden vazgeçildiğine, bunun ortaklık sözleşmesinde öngörülmesiyle olanaklı olabileceğine değinilmektedir. (Bkz. **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 583; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 181). Oysa bizde Tasarı açık bir hükümlerle özel denetime ilişkin hükümlerin uygulanacağını kabul etmiş olduğundan bu sonuca ulaşmak güç görünmektedir. Ancak belirtileceği üzere, Tasarı'nın limited ortaklıklar için öngördüğü bilgi alma hakkının genişliği karşısında, özel denetimin limited ortaklıklara uygulanmasının hem işlevselliği hem de nedeni tartışılır. Bu nedenle aslında söz konusu atfın kaldırılmasında fayda olduğu belirtilmelidir.

²²⁶ Özel denetim isteme hakkı, bilgi alma hakkının kullanılmasından sonra kullanılabilir. Buna özel denetimin ikincilliği denilmektedir (bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Weber**, s. 737; **Martinez, Larissa Marolda**: Infomation der Aktionäre nach Schweizerischem Aktien und Kapitalmarktrecht, Zürich-Basel-Genf, 2006, s. 254; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 403; **Kunz, Peter**: "Zur Subsidiarität der Sonderprüfung", SJZ, 92, 1996, s. 1–5 s. 2 vd; **Casutt, Andreas/Kraft, Niederer**: "Was brachte die Sonderprüfung als neues Instrument des Aktionärschutzes? Praktische Erfahrungen der ersten zehn Jahre", ST, 2002, s. 508–509; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 195).

²²⁷ Bkz. **Horber, Felix**: "Das Auskunftsbegehren und die Sonderprüfung—siamesische Zwillinge des Aktienrechts", SJZ, 91, 1995, s. 165.

Özel denetim isteme hakkı, genel kurulun bunu kabul ya da reddine göre farklı sonuçlara bağlanmıştır. Genel kurulun bunu kabul etmesi halinde ortaklık ya da ortaklardan birisi mahkemeden ortaklığa özel denetçi atanmasını isteyecektir²²⁸ (bkz. TTK Tasarı m. 438/2). Genel kurulda ortağın özel denetçi atanması isteminin reddedilmesi halinde, özel denetim isteme hakkı bir azınlık hakkı olarak devam etmektedir (bkz. TTK Tasarı m. 439/1).

Özel denetim isteme hakkının, bilgi alma hakkının kullanılmasının ardından, gündeme bağlı olmaksızın kullanılabileceği, yasal olarak ve net bir şekilde düzenlenmiştir. Bunun nedeni, şüphelenilen konuda ortağın bilgi alma gereksinimini en kısa zamanda karşılamak ve bu hususlarda araştırma yapılmak suretiyle ileride açılacak olası bir sorumluluk davası için gereken verilere bir an önce ulaşılmasını sağlamaktır.

2. Gündemde Yer Alan Bir Hususla Bağlantılı Diğer Hususların Görüşülüp Görüşülemeyeceği Sorunu

Gündeme bağlılık ilkesi, gündemde yer alan meselelerin çerçevesinde verilmiş oylama önerilerinin, genel kurulda oylanmasını sağlamaktadır. Ancak öyle bazı sorunlar olabilir ki, birebir olarak gündem maddesinin içinde olmayan bir mesele, gündemdeki bir maddeyle doğrudan ilgilidir. Tasarı çerçevesinde, kendisi gündemde olmasa dahi, gündem maddelerinden biriyle doğrudan ilgili olan bir hususun karara bağlanıp bağlanamayacağı tartışılabilir²²⁹.

Gündemle ilgili olarak TTK Tasarı m. 413 hükmü üçüncü fıkrasında, müdürlerin görevden alınmalarının ve yenilerinin seçilmelerinin, yılsonu finansal tablolarının müzakereleriyle ilgili sayılacağını düzenlemiştir²³⁰. Hükümde yılsonu finansal tablolarıyla müdürlerin görevden alınmaları arasındaki bağlantıya işaret edilmiş ve bu noktada yasal bir ilgi kurulmuştur. TTK sisteminde böyle bir hüküm olmamasına rağmen, anonim ortaklıklar öğretisinde, yönetim kurulunun genel kurula

²²⁸ Genel kurulda yapılan bu oylama TTK Tasarı m. 620'deki olağan karar yetersayısına tabidir. Ancak oy hakkında imtiyazlı paylar varsa bunların imtiyazı etkisini yitirir (bkz. TTK Tasarı m. 618/3/a). (Bu hususta İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 195; **Honsell/Vogt/Watter/Weber**, s. 738).

²²⁹ Meseleyle ilgili olarak mevcut TTK açısından tartışmalar için bkz. **Yiğit**, s. 168, dn. 370.

²³⁰ Bu düzenlemenin isabetli, ancak eksik olduğu belirtilmektedir. Müdürlerin hesap vermesine ilişkin her gündem maddesinin gereğinde müdürlerin azli hususunu da kapsadığının kabul edilmesi gerektiği ve bilhassa müdürlerin azline ilişkin bir gündem maddesi varsa bu maddenin azille ilgili sayılması gerektiği yolunda bkz. **Yıldırım**, s. 206.

hesap vermesi anlamı taşıyan her gündem maddesinin gereğinde ilgili yönetim kurulu üyelerinin azlını de içerdği belirtilmiştir²³¹. Bunun nedeni, gündemle doğrudan doğruya bağlantılı bazı hususlarda karar alınmasının zaman zaman gereklilik olması ve ilgili genel kurulda halledilmesi olağan karşılanacak bir mesele hakkında yeniden davet prosedrü işletip bir genel kurul yapmanın masraflı ve uzun olmasıdır.

Yukarıda belirtilenler çerçevesinde, gündemde bulunmasa bile, gündemde bulunan bir hususla doğrudan doğruya ilgili olan bir meselenin gündeme bağlılık ilkesinin olumsuz etkisinden etkilenmeyeceğini belirtebiliriz. TTK Tasarı m. 413/3 hükmü, bunun kabul edildiğini gösteren bir hüküm olarak zikredilebilir. Bu bağlamda, örneğin bir özel denetim raporunun genel kurula sunulduğu sırada, müdürlerin yolsuzluğu ortaya çıkmışsa, sırf gündemde açıkça müdürlerin görevden alınmaları hususu yok diye, yeni genel kurul yapılması söz konusu olmamalıdır. Çünkü müdürlerle ilgili bir raporun okunması ve benzeri bir gündem maddesinde aslında müdürlerin görevden alınması da doğrudan ilgilidir.

§ 10. ÇAĞRISIZ GENEL KURUL

Ortaklıkta genel kurul toplantısından bahsedebilmek için, yasada öngörölmüş toplantıya çağrı usulüne uyulmalıdır. Bahsedildiği üzere genel kurul toplantısı, ortakların farklı vesilelerle bir araya geldiği sosyal bir buluşma değildir. Bu bağlamda TTK Tasarı m. 617/3 hükmüyle toplantıya çağrı konusunda anonim ortaklık hükümlerine atıfta bulunulmuştur. Toplantıya çağrı, sürelerle uyulmak kaydıyla (bkz. TTK Tasarı m. 617/2), yetkili kişi tarafından (bkz. TTK Tasarı m. 617/1/c. 1 ve m. 410 vd.) toplantıya çağrı merasimine uygun bir şekilde (bkz. TTK Tasarı m. 414) yapılır.

TTK Tasarısı bazı koşullarla, toplantıya çağrı yapılmaksızın genel kurul toplantısı yapılabilmesini olanaklı kılmıştır. TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde anonim ortaklıklara ilişkin çağrısız genel kurul hükümlerine atıfta bulunulmuştur. Anonim ortaklıklarda çağrısız genel kurul konusu TTK Tasarı m. 416 hükmünde düzenlenmiştir.

²³¹ Bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 316.

Çağrısız bir genel kuruldan bahsedebilmek için, bütün esas sermaye paylarının sahipleri veya onların temsilcilerinin toplantıda olması gerekir. Ortaklardan birisi ya da onun temsilcisi toplantıda değilse, bunu bir genel kurul olarak kabul etmemize olanak yoktur. Haliyle bu toplantıda alınan kararlar genel kurul kararı olamaz ve bu sebeple ortaklığa isnad edilemez. Başka bir deyişle bu kararlar yok hükmünde olur²³².

TTK Tasarı m. 416/1 uyarınca, tüm ortakların toplanmaları da yetmemektedir. Bunun yanında tüm ortakların genel kurul toplantısının devamı konusunda da anlaşmış olmaları gerekir²³³. Yukarıda bahsedildiği üzere, baştan tüm ortaklar ya da temsilcileri bir arada değilse bir genel kuruldan bahsedilemez. Ayrıca baştan tüm ortaklar ya da temsilcileri bir araya gelip de bir hususta yapılan müzakere veya oylamada toplantı bunlardan birisi tarafından terk edilirse, o andan itibaren yine genel kuruldan bahsedilemez. Yani ortak ya da temsilcinin toplantıyı terki ileriye doğru etkilidir²³⁴. Ortak ya da temsilcinin toplantıyı terk etmesi, bu andan daha öncesinde alınmış kararların geçerliliğine etki etmez. Dolayısıyla herhangi bir hususta toplantının devamı konusunda her ortağın veto hakkı vardır²³⁵. Bu ifade karar alma aşamasındaki veto hakkıyla karıştırılmamalıdır. Burada ilgili hususta en azından oylama yapılmadan önce toplantı terk edilmeli veya bu hususta çağrısız genel kurulda karar alınmasının istenmediği yolunda bir itiraz ileri sürülmelidir.

²³² Bu hususta İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Studer**, Einberufung, s. 142; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 120; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 202; **Schucany**, s. 136. Yine mevcut TTK m. 370 açısından bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 395; benzer olarak bkz. **Pulaşlı**, s. 306. Yargıtay da bir kararında bunu açıkça vurgulamıştır. Karara göre, "...kanun koyucu çağrısız bir genel kurulun var sayılmasını, bütün pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunmaları ve pay sahiplerinin bu toplantı şekline itiraz etmemiş bulunmaları şartlarının gerçekleşmesi durumunda kabul etmektedir. Tek bir payın sahibi veya temsilcisi hazır bulunmaz veya toplantıyı terk ederse ya da katılıp toplantı şekline itiraz ederse, bir genel kuruldan bahsedilemez". (11. HD., E. 1998/7636, K. 1998/7820, T. 29.12.1998; karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 13.05.2009; Eriş, s. 2128-2129). Aynı yönde bkz. 11. HD., E. 2000/10968, K. 2001/1616, T. 26/2/2001, 11. HD., E. 2005/417, K. 2006/378, T. 23.1.2006. (Kararlar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 13.05.2009; önce zikredilen karar için ayrıca bkz. Eriş, s. 2130).

²³³ Bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 107.

²³⁴ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 120; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 789. Gerçekten de TTK m. 370'le bağlantılı olarak öğretilen toplantının terk edilmesi anına kadar olan kararların geçerli olduğunun kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 96.

²³⁵ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 202 ve dn. 4; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 789; **Pulaşlı**, s. 306.

Oylama yapıldıktan sonra çıkan sonuca itiraz etmek veya oylamada olumsuz oy kullanmak kararın alınmasına ya da karara etkili değildir²³⁶.

TTK Tasarı m. 416 hükmü anlamında çağrısız bir genel kurul toplantısından bahsedilebiliyorsa, toplantıya çağrı merasimine ilişkin kurallara uymaya lüzum yoktur. Bu çerçevede, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde, internette ve ortaklık sözleşmesinde gösterilen şekilde ilân yapılması, tüm ortaklara iadeli taahhütlü mektup yollanması gibi formalitelere gerek kalmamaktadır. Dolayısıyla çağrısız genel kurulun özellikle küçük ortaklıklar ve tek kişilik limited ortaklıklar için işlevsel bir yol olduğu belirtilebilir²³⁷. TTK gibi TTK Tasarısı sisteminde de gündem, davet merasiminin zorunlu ve önemli bir parçası olarak ilân edilmektedir (bkz. TTK Tasarı m. 414/1). Çünkü limited ortaklık genel kurullarında da gündeme bağlılık ilkesi yürür²³⁸ (bkz. TTK Tasarı m. 413/2). Çağrısız genel kurulda gündemi ilân etme ve ortaklara iadeli taahhütlü mektupla bildirme zorunluluğu yoktur²³⁹. Bu nedenle çağrısız bir genel kurul yapılması halinde, toplantı gündemi ilân edilmediğinden, çağrılı bir genel kuruldaki gibi gündeme bağlılık ilkesinden bahsedilemez²⁴⁰. Meseleyi açmak gerekirse, çağrı prosedürü ve dolayısıyla gündem ilânı söz konusu olmadığından ya da buna gerek olmadığından çağrısız genel kurulda gündeme bağlılık ilkesi farklılaşmıştır. Bu nedenle eğer çağrısız bir genel kuruldan bahsediliyorsa, önceden belli hususlarda gündem ilân edilse dahi bunlar sonradan değiştirilebilir ya da yeni gündem maddeleri eklenebilir. Fakat bu husus gündeme bağlılık ilkesinin ortaklara olan yararlarını etkisiz hale getirebilir²⁴¹. Dolayısıyla ortakların oldubittilerle karşılaşma riski doğar. Tam da bu noktada ortaklardan herhangi birisinin, gündeme getirilmek istenen hususta karar alınamaması için toplantıyı terk etmesi ya da bu hususun görüşülmesine itiraz etmesi olanak

²³⁶ Oysa TTK Tasarı m. 577/1/e ile ortaklık sözleşmesinde belirli ya da belirlenebilir ortaklara veto hakkı tanınması toplantının devamına değil, genel kurulda bir teklif lehine çoğunluk olsa dahi olumsuz karar alınmasını sağlamaya yöneliktir.

²³⁷ Bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 107; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 202. Hatta son yazar aynı yerde tek kişilik anonim ortaklıklar için çağrısız genel kurulun kural olduğuna da değinmektedir. Aynı husus Tasarı bakımından limited ortaklıklarda da belirtilebilir.

²³⁸ Bkz. § 9, II, A başlığı altında yapılan açıklamalar.

²³⁹ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 121; **Bianchi**, s. 74.

²⁴⁰ Çağrısız genel kurulda gündeme bağlılık ilkesinden vazgeçildiği doğrultusunda bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 96.

²⁴¹ Bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 96

dâhilindedir²⁴². Vetoyla bağlantılı olarak değinildiği üzere, itiraz, çağrısız genel kurulun yapılmasına ilişkin olabileceği gibi, çağrısız genel kurulda müzakere edilip karara bağlanacak herhangi bir gündem maddesine yönelik de olabilir. Yalnız, tartışılmakta olan bir gündem maddesi çerçevesindeki oylama önerisine muhalefet edilip itiraz edilmesi ne genel kurulun ne de bu genel kurulda alınan kararların geçerliliğine etki eder. Çünkü bu durumda, ilgili oylama önerisine bir muhalefet söz konusu olur²⁴³. Çağrısız genel kurulun yapılması esnasında toplantının devamına itiraz edilebilir²⁴⁴. Ancak yukarıda belirtildiği üzere, sadece gündeme getirilmek istenen bir hususun çağrısız genel kurulda görüşülüp karar alınmasına itiraz ediliyorsa ilgili hususta karar alınmaz. Yoksa çağrısız genel kurul devam edebilir²⁴⁵.

Çağrısız genel kurul toplantısında ortağın ya da temsilcisinin toplantıyı terk ederek ya da tartışılmak istenen hususa itiraz ederek bazı meselelerin tartışılmasına engel olabileceği ortadadır. Buradan çıkarılabilecek diğer bir sonuç da çağrısız genel kurul toplantısının davetli bir genel kurul toplantısındaki gibi sabit bir gündemi olmadığıdır²⁴⁶. Bu durumda gündem değiştirilebilmektedir. Bunu ortağın itiraz hakkıyla birlikte yorumladığımızda TTK Tasarı m. 416/2 hükmü anlaşılabilir. Buna göre, çağrısız genel kurulda gündeme oy birliğiyle madde eklenebilir²⁴⁷. Zaten bu, işin doğası gereği böyledir. Hükmün ayrıca belirtilmesine gerek olmadığı dahi öne sürülebilir. Zira toplantı bir ortağın bile itiraz etmesiyle toptan veya ilgili hususla sınırlı olarak sonlanabilmektedir.

Çağrısız genel kurulda çağrı merasimine gerek duyulmamakta, ancak toplantının yürütülmesine ilişkin hususlar aynen devam etmektedir. Dolayısıyla örneğin toplantı tutanağı, toplantı sırasında tutulmalıdır²⁴⁸. Eğer bir ortak, çağrısız

²⁴² Dolayısıyla çağrısız genel kurulun gündeme bağlılık ilkesini dolanmak için kullanılması bir anlamda engellenmiş olmaktadır. (Bkz. **Bianchi**, s. 74–75).

²⁴³ Toplantıda alınan karara muhalefet edip olumsuz oy kullanmanın olanaklı olduğu ve bunun toplantının bu şekilde yapılmasına olan itirazdan ayrı olduğu konusunda bkz. **Şener**, *Uygulamalı Ortaklıklar*, s. 96.

²⁴⁴ Bir kararında Yargıtay, çağrısız genel kurul toplantısı yapıp gündemde yer alan hususlar karara bağlandıktan sonra itirazda bulunulması halini haklı olarak dürüstlük kuralına aykırı bulmuştur. (Bu hususta bkz. **11. HD.**, **22.4.1988 gün ve E. 1988/3438, K. 2636**, karar için bkz. **Doğanay**, s. 1085, dn. 59).

²⁴⁵ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 128. Burada itiraza uğramayan gündem maddeleri görüşülüp karara bağlanabilecektir. (Bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 509).

²⁴⁶ Bu hususta bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 129; **Studer**, *Einberufung*, s. 143.

²⁴⁷ Öğretide de belirtildiği üzere, bir hususun gündeme alınması oy birliği gerektirirken bu hususta karar alınması için söz konusu gereklilik yoktur. Bu anlamda bkz. **Pulaşlı**, s. 306.

²⁴⁸ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 202; **Meier**, s. 226; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 130.

genel kurulun devamına ya da burada tartışılmak istenen bir konuya itiraz ederse bu husus tutanağa geçirilmelidir.

Çağrısız genel kurulda tüm ortak ya da onların temsilcilerinin bulunması gerekliliği karar yetersayılarında bir değişiklik olarak algılanamaz²⁴⁹. Başka bir deyişle, tüm kararlar oy birliğiyle alınacak şekilde bir gereklilik yoktur. Her karar kendine uygun karar yetersayısıyla alınır²⁵⁰. Ortakların olumsuz oy kullanmaları, çekimser kalmaları da olanaklıdır. Örneğin, TTK Tasarı m. 620 hükmü uyarınca, olağan karar yetersayısı²⁵¹ kural olarak, toplantıda temsil edilen oyların çoğunluğudur. Ortaklık sözleşmesinde oy hakkının kapsamına ilişkin herhangi bir düzenlemeye gidilmemişse TTK Tasarı m. 618/1 hükmü uyarınca oy hakkı ortakların esas sermaye paylarının itibari değerleriyle paralel olacağı için²⁵², çağrısız genel kurullarda olağan karar yetersayısı aslında ortaklık esas sermayesinin çoğunluğu şeklinde olmaktadır. Çünkü tüm esas sermaye payları toplantıda temsil edilmiyorsa zaten çağrısız genel kuruldan da bahsedilemez.

Çağrısız genel kurul davet merasimine uyulmak suretiyle yerine getirilen genel kurulun yetki alanıyla aynı alana sahiptir. Bir genel kurulun alabileceği tüm kararlar çağrısız genel kurulla da alınabilir²⁵³.

§ 11. GENEL KURULUN TOPLANTI ZAMANI VE YERİ

I. GENEL KURULUN TOPLANTI ZAMANI

Genel kurulun toplantı zamanı tespit edilirken, çağrının zamanı, özellikle ilân ve mektupların gönderilme zamanı iyi bir şekilde hesaplanmalıdır. Bu sürelerle uyulmak kaydıyla toplantı haftanın her günü yapılabilir²⁵⁴. Hatta, toplantılara

²⁴⁹ Bu yönde bkz. **Karayalçın**, s. 358.

²⁵⁰ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 202, dn. 4; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 128-129; **Tanner**, s. 311.

²⁵¹ Olağan karar yetersayısı hakkında bkz. § 18, I başlığı altında yer verilen hususlar.

²⁵² Oy hakkının esas sermaye payının itibari değerine göre belirlenmesi hakkında bkz. § 16, I, B, 1.

²⁵³ Bkz. **Meier**, s. 226; **Schucany**, s. 136; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 790; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 107; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 202; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 212; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 188-189.

²⁵⁴ Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 396; **Pulaşlı**, s. 310. Ayrıca toplantının Pazar günü dahi yapılabileceğine Yargıtay da bir kararında işaret etmiştir. Bkz. **11. HD., T. 31.12.1973, E. 1973/4688, K. 1973/5278**, "...Toplantıda hükümet komiseri bulunduğuna göre, Pazar günü toplantı yapılması bu konuyu kapsamayan 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller hakkındaki kanun ile 12.1.1340 tarihinde yürürlüğe giren 394 sayılı Hafta Tatili Hakkındaki Kanuna aykırı sayılamaz..." (Karar için bkz. **Eriş**, s. 2111).

katılımın daha yüksek olması için, genel kurul toplantılarının genellikle tatillerde yapılacağına işaret edilebilir.

Toplantıya hazırlık işlemleri çerçevesinde müdürlerin toplantı için teamüllere ve özellikle dürüstlük kurallarına uygun bir zaman belirlemesi gerekir. Bu bağlamda, toplantının yapılacağı yerin koşulları da toplantı zamanının belirlenmesinde dikkatle incelenmelidir. Örneğin, Taksim Meydanı yakınlarında bir yer için 1 Mayıs'ta toplantı zamanı belirlenmesi, dürüstlük kuralına aykırı olabilir.

Belirlenen zamanın açık bir şekilde tespiti ve çağrı merasimi sırasında ortaklara bildirilmesi önemlidir. Dolayısıyla, sadece bir günün tespiti, yeterli olmaz. Toplantının başlayacağı saat de net olarak belirlenmelidir. Ayrıca dürüstlük kurallarına aykırı olarak, günün çok erken ya da aşırı geç saatlerinde bir toplantı saati belirlenmemelidir. Ortakların önemli bir kısmının gelemeyeceğinin bilindiği bir tarih için genel kurul toplantısı organize edilmesi de doğru olamaz²⁵⁵. Kanımızca böyle durumlarda sadece davet merasimine aykırılıktan değil, ayrıca ortakların genel kurul toplantısına katılma hakkının ihlâl edildiğinden söz konusu toplantıda alınan kararlar iptal edilebilir.

II. GENEL KURULUN TOPLANTI YERİ

TTK Tasarı m. 617/3 hükmünün atfıyla TTK Tasarı m. 409/3 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm yoksa, genel kurul ortaklık merkezinin bulunduğu yerde toplanır²⁵⁶. Ortaklık merkezi ortaklık sözleşmesinin zorunlu öğelerinden birisidir (bkz. TTK Tasarı m. 576/1/1).

Ortaklık merkezi gerçek kişilerdeki yerleşim yerine denk gelir²⁵⁷. Merkez, genel olarak²⁵⁸, bir işletmenin veya ortaklığın idari, hukukî ve ticarî faaliyetlerinin toplandığı ve yürütüldüğü yeri ifade etmektedir²⁵⁹. Merkez, ana sözleşmede, il veya

²⁵⁵ Bu hususlarda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 113; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 777.

²⁵⁶ İsviçre anonim ortaklıkları açısından, bu konuda herhangi bir kural olmadığı, fakat kural olarak toplantının merkezin olduğu yerde yapılması gerektiği yönünde bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 112. Buna karşılık mevcut TTK m. 371 hükmü de toplantı yeri olarak, kural olarak ortaklık merkezini öngörmektedir. (Bu hususta ayrıca bkz. **Arslanlı**, s. 24; **İmregün**, s. 117; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 395; **Pulaşlı**, s. 309).

²⁵⁷ Bkz. **Bahtiyar**, s. 112; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 103.

²⁵⁸ Verilen tanımdan da anlaşılacağı üzere, işlerin yürütüldüğü yerle, ticaret siciline tecil edilen ve sözleşmede yer verilen merkezin her durumda aynı olmama olasılığı da vardır. (Bu hususta bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 103–104).

²⁵⁹ Bkz. **Bahtiyar**, s. 112

ilçe (ya da köy) olarak belirtilmelidir²⁶⁰. Ayrıca açık adres gösterilmesi yasal olarak zorunlu değildir²⁶¹. Bu durumda, merkez ana sözleşmede bir mülkî idare birimi olarak gösterilmişse ve ana sözleşmede genel kurulun farklı yerde yapılabileceğine dair ayrıca bir hüküm de yoksa, genel kurul belirtilen mülkî idare birimi sınırları içinde yapılmalıdır. Yalnız, toplantıya davetin içeriğinde bu mülkî idare birimi sınırları içinde belirlenmiş açık bir adres yer almalıdır. Toplantının bu mülkî idare birimi sınırları dışında yapılmasıysa, ortaklık sözleşmesinde buna ilişkin bir hüküm bulunmasına bağlıdır²⁶². Buna rağmen, merkezde toplantı yapılmasını engelleyen objektif nedenlerin varlığı söz konusuysa, ortaklık sözleşmesinde hüküm olmasa da, dürüstlük kuralına uygun başka bir yerde toplantı yapılabileceğini kabul etmek gerekir.

§ 12. GENEL KURULA KATILMA HAKKI VE YETKİSİZ KATILMA

I. GENEL KURULA KATILMA HAKKI

A. Genel Kurula Katılma Hakkının Niteliği ve Oy Hakkından Farklılığı

1. Genel Kurula Katılma Hakkının Niteliği: Vazgeçilmez, Mutlak Bir Ortaklık Hakkı

Genel kurula katılma hakkı kural olarak, ortağın malvarlıksal hakları dışındaki haklarını kullanmasının bir koşulu olarak ortaya çıkar²⁶³. Bu manada genel kurula katılma hakkı limited ortaklıklar hukuku bakımından ortağın elinden alınmayacak mutlak, vazgeçilemez bir hak şeklinde tasarlanmıştır²⁶⁴. Genel kurula

²⁶⁰ Ortaklık sözleşmesinde ortaklığın tek ve sabit bir merkezi olması ve bunun da mülkî idare birimi olarak gösterilmesi gerektiği hususunda anonim ortaklıklara ilişkin bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 104 ve dn. 35. Ayrıca bkz. **Domanic**, s. 147.

²⁶¹ Bu konuda ayrıntılı olarak bkz. **Bahtiyar**, s. 112; ayrıca bkz. **Yiğit**, s. 100.

²⁶² Bkz. **Yiğit**, s. 101; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 395; **Pulaşlı**, s.309; **Domanic**, s. 828–829. Bu yönde bir hükmün bulunmaması ve buna rağmen merkez dışında bir toplantının yapılması halinde ilgili genel kurul toplantısında alınan kararların tümünün iptal edilmesi gerektiği yönünde bir Yargıtay uygulamasının varlığına da dikkat çekmek gerekir. (Bu yönde bkz. **11. HD., 04.10.1993 – E. 6732/K. 6192**, karar için bkz. **Eriş**, s. 2131-2132). Yalnız burada oluşabilecek bir çağrısız genel kurul olasılığını da dikkate almak gerekir. Kanımızca eğer çağrısız genel kurulun koşulları oluştuysa, artık bu genel kurulda alınan kararların iptal edilebilirliğinden bahsedilememelidir.

²⁶³ Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 672.

²⁶⁴ İsviçre anonim ortaklıklar hukuku bakımından da genel kurula katılma hakkı ortağın elinden alınmayan nitelikte bir hak olarak sınıflandırılmaktadır. Hatta genel kurul kararlarının butlanına ilişkin OR m. 706b/1 hükmüne atfen genel kurula katılma hakkını “çekirdek” hak olarak tanımlayanlar da vardır. (Bu tarz bir tanımlama için bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 180).

katılma hakkının sert ve dokunulmaz niteliği, genel kurulda bu yönde bir oy birliği oluşsa ya da bu doğrultuda hak sahibinin rızası olsa dahi, hak sahibinin elinden alınmasını olanaksız kılar. Dolayısıyla genel kurula katılma hakkı vazgeçilemez bir bireysel haktır²⁶⁵.

Limited ortaklık hükümleri içerisinde Tasarı'nın anonim ortaklık genel kurul kararlarının butlanı konusundaki TTK Tasarı m. 447 düzenlemesine atıf yapan TTK Tasarı m. 622 hükmü bu hakkın ortağın elinden alınamaz bir hak olduğuna dayanak teşkil etmektedir. Zira TTK Tasarı m. 447/1/a hükmü uyarınca, genel kurulun ortakların genel kurula katılma hakkını sınırlandıran veya ortadan kaldıran kararları batıldır. Buna karşın bazen yasayla genel kurula katılma hakkının kullanılamayacağı haller öngörülebilmektedir. Örneğin, TTK Tasarı m. 612/4 hükmü uyarınca ortaklığın kendi esas sermaye paylarını iktisap etmesi halinde, ortaklık tarafından iktisap edilen paylardan kaynaklanan oy hakları ve buna bağlı diğer haklar donduğu için bu paylar için genel kurula katılma ve dolayısıyla müzakerelere katılma hakları da kullanılamaz²⁶⁶.

Genel kurula katılma hakkına sahip olan kimse hakkını kullanıp kullanmamakta serbesttir²⁶⁷. Yani genel kurula katılma hakkına sahip olanların genel kurula katılma yükümleri, kural olarak, yoktur²⁶⁸. Fakat önemli bazı durumlarda, ortakların genel kurula katılma yükümlerinin olduğu kabul edilebilir. Çünkü Tasarı limited ortaklıklarda ortakların sadakat yükümü altında olduklarını açıkça öngörmüştür (bkz. TTK Tasarı m. 613).

²⁶⁵ Genel kurula katılma hakkının vazgeçilmez bir hak olduğu hususunda ayrıca bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 471.

²⁶⁶ Mevcut TTK m. 329'a göre anonim ortaklıklar açısından benzer husus için bkz. **Yiğit**, s. 156; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 545. İsviçre anonim ortaklıkları açısından OR m. 659a ve 656c/2 çerçevesinde bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/von Planta/Lenz**, s. 471.

²⁶⁷ Ortakların vazgeçilemez hakları somut olayda "kullanmaktan" vazgeçmesi olanaklıdır. Ancak bu hakların önceden ve genel olarak ortağın oluruyla dahi elinden alınması geçersiz olur. (bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 471-472).

²⁶⁸ Aynı yönde bkz. **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2827; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 672. Oysa adi ortaklıklar bakımından durum farklı değerlendirilmekte ve adi ortaklık ortağının genel kurula katılma yükümü olduğuna işaret edilmektedir. (Bu hususta bkz. **Şener, Oruç Hami**: Adi Ortaklık, Ankara, 2008, s. 287).

2. Genel Kurula Katılma Hakkının Oy Hakkından Farklılığı

Genel kurula katılma hakkıyla oy hakkı birbirine çok yakın kavramlardır. Ancak aynı anlamı ifade etmezler²⁶⁹. Genel kurula katılma hakkının kullanılması, oy hakkının kullanılması açısından bir ön koşul olarak ortaya çıksa da, oy hakkının kullanılması genel kurula katılma hakkının bir önkoşulu olamaz. Genel kurula katılan kişi oy kullanmayabilir. Bunun dışında, bazı durumlarda genel kurula katılma hakkı olan kimsenin oy hakkı olmayabilir. Örneğin bir esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı olması durumunda, intifa hakkı sahibi genel kurula katılıp oy hakkını kullanabilir, fakat üzerinde intifa hakkı kurulmuş olan esas sermaye payının sahibi oy hakkına sahip değildir, sadece genel kurula katılma hakkına sahiptir²⁷⁰. Keza yine aşağıda belirtildiği üzere, oy hakkından yoksunluk hallerinde (bkz. TTK Tasarı m. 619), oy kullanamayacak olan kişinin genel kurula katılabileceği kabul edilmektedir.

B. Genel Kurula Katılma Hakkının Kapsamı ve Sınırları

1. Genel Kurula Katılma Hakkının Kapsamı

Genel kurula katılma hakkının kuramsal anlamda kapsamı, sadece genel kurula katılmadan ibaret değildir. Bu anlamda genel kurula katılma hakkının, genel kurulda hazır bulunma ve irade oluşumuna katkıda bulunma ya da irade oluşumuna katılma hakkı olarak adlandırabileceğimiz iki unsurdan oluştuğunu belirtebiliriz²⁷¹. İrade oluşumuna katılma hakkı temel olarak, müzakerelere katılma hakkıyla örtüşmektedir²⁷². Genel hatlarıyla bir tespit yapacak olursak, genel kurulda hazır bulunma hakkı genel kurul toplantısına giriş ile kullanılmaktayken, genel kurulda irade oluşumuna katılma hakkının kullanımı daha çok toplantının açılması ve

²⁶⁹ Genel kurula katılma hakkının oy hakkını kapsamak zorunda olmadığı yönünde bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 215.

²⁷⁰ Bir pay üzerinde intifa hakkı kurulmasının pay sahibinin genel kurula katılma hakkını kaldırmayacağına dair bkz. **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 326; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 560.

²⁷¹ Genel kurula katılma hakkının içeriği konusunda geniş olarak bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2825. Yine hakkın kapsamı hususunda bkz. **Sina, Peter**: “Das Recht des Gesellschafters auf Anwesenheit eines Beraters in der Gesellschafterversammlung”, GmbHR, 1993, 3, s. 136.

²⁷² Genel kurula katılma hakkının görüş açıklama ve konuşma haklarını da birlikte getirdiği yönünde hukukumuzda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 544; **Pulaşlı**, s. 638. Genel kurula katılma hakkının, genel kurula bizzat ya da temsilci aracılığıyla katılma, genel kurulda konuşma, teklif verme ve benzeri hakları kapsadığı yolunda ayrıca bkz. **Arslanlı**, s. 25.

özellikle müzakerelere geçilmesiyle olanaklıdır²⁷³. İrade oluşumuna katılma hakkı da aktif anlamda genel kurulda görüş açıklama hakkını ve pasif anlamda genel kuruldaki tartışma ve konuşmaları dinleyebilme haklarını kapsamaktadır²⁷⁴.

2. Genel Kurula Katılma Hakkının Sınırları

Genel kurul toplantısına katılma hakkının sahibinin elinden alınamayacak olması, onun sahibine sınırsız bir kullanım olanağı sağladığı anlamına gelmemektedir. Bu manada daha önce belirtilen TTK Tasarı m. 447/1/a hükmü de, bu hakkın özellikle kötüye kullanımına cevaz verilecek şekilde yorumlanamaz. Genel kurulda konuşma hakkı bakımından genel kurulun yürütülmesi esnasında bazı sınırlandırmaların olabileceğini kabul etmek gerekir. Yapılacak sınırlamaları kural olarak toplantı başkanı tespit edecek ve uygulayacaktır. Genel kurulda konuşma hakkının sınırlandırılması, özellikle dürüstlük kuralı ve genel kurul toplantısına egemen ilkeler çerçevesinde olanaklıdır. Böyle bir sınırlama genel kurul toplantısında müzakerelere geçilmesinden sonra vuku bulacağı için, aşağıda ayrıca incelenecektir²⁷⁵.

C. Genel Kurula Katılma Hakkına Sahip Olanlar

1. Ortaklar

Genel kurula katılma hakkının sahibi öncelikle ortaklardır²⁷⁶. Ortağın oy hakkından yoksun olduğu hallerde dahi (bkz. TTK Tasarı m. 619), genel kurul toplantısına katılması olanaklıdır²⁷⁷.

²⁷³ Bu noktada özellikle müzakerelere katılma hakkıyla ilgili olarak bkz. § 15, I başlığı altındaki açıklamalar.

²⁷⁴ Bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2825; yine İsviçre anonim ortaklıklar hukuku bakımından genel kurula katılma hakkının genel kurulda konuşma hakkını da kapsadığına dair bkz. **Bauen, Marc/Bernet, Robert**: Schweizer Aktiengesellschaft, Zurich-Basel-Genf, 2007, s. 101.

²⁷⁵ Bu hususlarda bkz. § 14, II, B, 2, d ve § 15, I, C başlıkları altında yapılan açıklamalar.

²⁷⁶ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 215; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 672; **Sina**, s. 136. Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 397; **Pulaşlı**, s. 310. Mevcut limited ortaklıklar açısından bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 512.

²⁷⁷ Alman limited ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2823–2824. Mevcut TTK sisteminde anonim ortaklıklar açısından bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 543; **Teoman, Ömer**: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, İstanbul, 1983, s. 173. Buna karşın, İsviçre limited ortaklıkları açısından oy hakkından yoksun kişinin, oy hakkından yoksun olduğu gündem maddesiyle ilgili olarak genel kurula katılma hakkını kaybettiği de savunulmuştur. (Bu yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 200). Kanımızca özellikle TTK Tasarısı'nın 619. maddesinde istikrarla “oy kullanamaz” ifadesini tekrarlaması ve genel kurula katılma hakkının aslında oy hakkından bağımsız bir karakteri olması karşısında sonuncu görüşe katılmak olanaksızdır.

Esas sermaye payının maliki olarak ortak pay defterine de kaydedilir (bkz. TTK Tasarı m. 594). Müdürler pay defterindeki kayıtlara göre bir “genel kurula katılabilecekler” listesi hazırlanmalıdır (bkz. TTK Tasarı m. 617/3 atfıyla TTK Tasarı m. 417/1). TTK Tasarı m. 415 hükmü uyarınca da genel kurula bu listede bulunan kişiler katılabilecektir. Hükmün lafzı bu listede yer almayan kimselerin genel kurula katılamayacağı gibi bir anlam içerirse de bunu söylemek olanaksızdır. Kanımızca, ortak, ortaklık sıfatını kanıtlaması halinde genel kurul toplantısına alınmalıdır. Çünkü genel kurula katılma hakkı, ortağa ortak sıfatının tanıdığı bir haktır. Bu anlamda müdürler tarafından hazırlanacak bir “genel kurula katılabilecekler” listesinde herhangi bir ortağın yer alması ya da almaması o ortağın genel kurul toplantısına katılabilmesi bakımından kurucu bir değer taşımamalıdır. Genel kurul toplantısına katılmak isteyen ortak, ortak olduğunu pay defteri kayıtlarına göre de ispatlayabilir. Bu suretle toplantıya katılabilir. Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, TTK açısından kabul edildiği üzere²⁷⁸ Tasarı açısından da pay defterine kayıt açıklayıcı bir etkiye sahiptir²⁷⁹. Yani bir ortak herhangi bir şekilde pay defterinde kayıtlı görünmese dahi, ortak olduğunu ortaklığa karşı kanıtlayarak genel kurul toplantısına katılabilmelidir²⁸⁰.

Ortağın toplantıya bizzat katılması bakımından özellik arzedecek bir durum kanımızca esas sermaye payının nama yazılı bir senede bağlanmış olma olasılığı şeklinde gerçekleşebilir (bkz. TTK Tasarı m. 593/2/c. 1). Nama yazılı bir kıymetli evrakın çift taraflı ibraz kaydı içerdiği belirtilmektedir²⁸¹. Bunun kıymetli evrak hukuku açısından anlamının, senedin alacaklısının talepte bulunabilmesi için

²⁷⁸ Bu konuda geniş açıklamalar için özellikle bkz. **Narbay, Şafak**: Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Ankara, 2003, s. 130 vd..

²⁷⁹ Bu konuda TTK Tasarı m. 499 hükmünün madde gerekçesi pay defterine kaydın açıklayıcı bir niteliği haiz olduğunu tespit etmektedir. Doktrinde de bu açıklayıcı etki kabul edilmiştir. (Bkz. **Yıldız**, Limited Şirketler Hukuku, s.135). Açıklayıcı etki noktasında ayrıca bkz. **Demirkapı, Ertan**: Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir, 2008, s. 376–377. Ayrıca yine bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Oertle/Pasquier**, s. 663; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 554.

²⁸⁰ Pay defteri kayıtları oy hakkına sahiplik bakımından da bir karine oluşturur. (Bu hususta bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s.555). Aynı esasa Yargıtay **11. HD., E. 1992/6626, K. 1993/6317, T. 8.10.1993** kararında da değinmiştir. (Karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 13.05.2009). Daha sonra değinileceği üzere, oy hakkı genel kurulda ve kural olarak da toplantılarda kullanılır. Yani aslında genel kurula katılma hakkı oy hakkının kullanılması açısından bir ön koşul olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumda oy hakkına sahiplik açısından pay defterine kayıt karine kabul ediliyorsa, genel kurula katılma hakkı bakımından da böyle kabul edilmelidir.

²⁸¹ Bkz. **Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal**: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, İstanbul, 2007, s. 62; bunun limited ortaklık esas sermaye payları açısından anlamı için ayrıca bkz. **Demirkapı**, s. 42.

senedi borçluya ibraz etmesi gerekliliği olduğu ifade edilir²⁸². Limited ortaklık açısından mesele açılacak olursa, senedin alacaklısı, yani ortağın, senedin borçlusu ortaklıktan, senette mündemiç olan ortaklık haklarının ifasını talebi, bir anlamda senedin ibrazına bağlanmıştır²⁸³. Bu durumda esas sermaye payı nama yazılı senede bağlandıysa, çift taraflı ibraz kaydının bir gereği olarak ortağın genel kurul toplantısına katılmak için senedi ibraz etmesi gerektiği belirtilebilir. Çünkü genel kurula katılma hakkı da ortak sıfatından kaynaklanmaktadır ve bu haklar bir anlamda senettedir. Senedin ibrazının yanında ortağın kendi kimliğini de ortaklığa ispat etmesi gerekir. Zira nama yazılı senetlerin teşhis işlevi yoktur²⁸⁴. Bu nedenlerle aslında Tasarı'nın limited ortaklıklar sisteminde nama yazılı senet sahibi olmanın, ortak sıfatından kaynaklanan hakları kullanmak isteyen ortak bakımından özel bir fayda sağlamadığı ve hatta ortağın durumunu ağırlaştırdığı yolundaki haklı eleştiriye katılmamak olanaksızdır²⁸⁵.

2. İntifa Hakkı Sahipleri

a. Esas Sermaye Payı Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması

TTK Tasarı m. 600 esas sermaye payı üzerinde intifa hakkına ilişkin esaslara yer vermiştir. MK m. 795 hükmünde intifa hakkının kurulması mülkiyet hakkının devrine paralel şekilde düzenlenmiştir. TTK Tasarı m. 600 buna koşut bir şekilde esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulmasını esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümlere yollama yaparak çözmüştür.

TTK Tasarı m. 595/4 hükmü çerçevesinde, ortaklık sözleşmesiyle esas sermaye payının devri yasaklanmamış²⁸⁶ veya açıkça esas sermaye payları üzerinde intifa hakkı kurulması yasaklanmamışsa, intifa hakkı devre ilişkin esaslar dâhilinde

²⁸² Bkz. **Poroy/Tekinalp**, s. 62.

²⁸³ Yine nama yazılı esas sermaye payında ibraz zorunluluğunun yerine getirilmediği takdirde ortak sıfatından doğan hakların kullanılamayacağı yolunda bkz. **Demirkapı**, s. 43.

²⁸⁴ Bu hususta yine bkz. **Poroy/Tekinalp**, s. 63.

²⁸⁵ Bu hususta bkz. **Demirkapı**, s. 43.

²⁸⁶ Ortaklık sözleşmesinde esas sermaye payının devri yasaklanmışsa, intifa hakkı bakımından da aynı sonuca ulaşmak gerekir. (bkz. **Yıldız**, Limited Şirketler Hukuku, s. 151). OR m. 789a hükmü ilk fıkrasında intifa hakkının kurulması bakımından esas sermaye payının devri hükümlerine atıf yapmakla birlikte, takip eden fıkrada, ortaklık sözleşmesinde devrin yasaklanması halinde bu yasağın intifa hakkına da etki edeceğini hükme bağlamıştır. (Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 88; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 114). İsviçre anonim ortaklıkları açısından OR m. 685a/2 benzer şekilde kaleme alınmıştır. (Bu husustaki açıklamalar için bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Oertle/Pasquier**, s. 633; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 574).

kurulabilir. Bu nedenle esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulabilmesi için bunun yazılı ve imzaları noterce onaylanmış bir şekilde yapılması gerekir (bkz. TTK Tasarı m. 600/1 ve 595/1).

TTK Tasarı m. 595/2 hükmü çerçevesinde, ortaklık sözleşmesiyle esas sermaye payının devrinde genel kurulun onayı olması zorunluluğu kaldırılmadıysa, intifa hakkının kurulmasında da genel kurulun onayı²⁸⁷ gerekir. Genel kurulun intifa hakkının kurulmasına onay vermesiyle birlikte esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulur. Ortaklık intifa hakkı kurulması talebini reddedecekse, bunu başvurudan itibaren üç ay içinde yapmalıdır. Çünkü ortaklığın bu süre içinde sessiz kalması onay sonucunu doğurur (TTK Tasarı m. 600/1 ve TTK Tasarı m. 595/7).

b. İntifa Hakkı Tesisi Halinde Genel Kurula Katılma Hakkı

Genel kurulun onayıyla birlikte, esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulmuş olur. Esas sermaye payının devrindeki genel kurul onayından farklı olarak, intifa hakkının kurulmasına genel kurulun onay vermesi halinde, esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulan ortak, ortak kalmaya devam eder. İntifa hakkının kurulmasından sonra bu kişi, ortak sıfatını koruduğu için, genel kurula katılma hakkına sahip olmaya da devam etmektedir²⁸⁸. Yani ortak, genel kurula katılma hakkı ve buna bağlı hakların sahibi olmaya devam eder. Fakat oy hakkını kullanamaz.

İntifa hakkının kurulmasının genel kurula katılma hakkıyla diğer bir bağlantısı, intifa hakkı sahibi açısından değildir. Önceden başka bir şekilde genel kurula katılma hakkına sahip olmayan bir kişi intifa hakkının kurulmasıyla birlikte o esas sermaye payını temsil edebilecektir. TTK Tasarı m. 600/3 hükmüne göre, bir esas sermaye payının üzerinde intifa hakkı bulunması halinde, pay, intifa hakkı sahibi tarafından temsil edilecektir.

TTK Tasarı m. 600/3 hükmünde geçen, payın intifa hakkı sahibi tarafından temsil edileceğine dair ifade, yukarıda belirtilen ve ortağın da genel kurula katılma hakkına sahip olduğuna dair esası değiştirmez. Ayrıca, denetleme haklarıyla

²⁸⁷ Onay gerekliliği hususunda bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 87; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 114. Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından bkz. **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 39. Mevcut TTK limited ortaklıkları açısından da, intifa hakkına ilişkin açık bir düzenleme olmasa da payın devrine ilişkin sınırlamaların pay üzerinde intifa hakkı kurulması bakımından da dikkate alınması gereken düzenlemeler olduğu yönünde bkz. **Demirkapı**, s. 189.

²⁸⁸ **Kendigelen**, İntifa Hakkı, s. 326.

koruyucu hakların, özellikle genel kurul kararlarının iptalini isteyebilme gibi hakların ortak tarafından da kullanılabilmesi²⁸⁹ düşünüldüğünde²⁹⁰, ortağın genel kuruldaki tartışmaları takip edebilmesi gerektiği yönünde bir sonuca ulaşılır²⁹¹. Özetle, intifa hakkı sahibi genel kurula bizzat ya da temsilci aracılığıyla katılabilecek ve oy hakkını kullanabilecektir. Bu, TTK Tasarı m. 600/3 ve 617/3/c. 2 gereğidir. Fakat ortak oy hakkını kullanamasa da, genel kurula katılma hakkından da mahrum kalmayacaktır.

İntifa hakkı sahibi, hakkının kendisine bahsettiği yönetsel hakları kullanırken, esas sermaye payı sahibinin menfaatlerini hakkaniyete uygun şekilde gözetmelidir (TTK Tasarı m. 600/3). Aksi halde intifa hakkı sahibi tazminatla yükümlü olur.

3. Ortaklar veya İntifa Hakkı Sahiplerinin Temsilcileri

a. Yasal Düzenlemenin Tanıtılması ve Anonim Ortaklık Düzenlemesinin Uygulanması Zorunluluğu

TTK Tasarı m. 617/3/c. 2 uyarınca ortaklar, kendisini genel kurulda ortak olan ya da olmayan bir kişi aracılığıyla temsil ettirebilir. TTK Tasarı m. 617/3/c. 2 hükmünün TTK Tasarısı'nın limited ortaklık hükümleri içinde genel kurulda temsile ilişkin yegâne hüküm olduğunu belirtebiliriz. Bu durum ilk planda her ne kadar ortağın ya da intifa hakkı sahibinin limited ortaklık genel kurulunda temsiline ilişkin birçok soru akla getirirse de, bu soruların çözümü yine aynı fıkra hükmü içinde yatmaktadır. TTK Tasarı m. 617/3/c. 1 hükmünün amaçsal yorumlanması gerektiğini belirtmiştik²⁹². Bu nedenle hükmün genel kurulun toplanması ve yürütülmesi konularında bakanlık temsilcisine ilişkin hükümler hariç olmak üzere anonim ortaklık hükümlerine yapılmış genel bir atıf gibi değerlendirilmesi gerektiği ifade

²⁸⁹ Bu yönde bkz. **Bürge**, s. 366.

²⁹⁰ Aslında bu haklar hem intifa hakkı sahibi hem de ortak tarafından kullanılabilir. (Bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 705). Buna karşılık Yargıtay'ın oy hakkına sahip olan intifa hakkı sahibinin zikredilen hak paralelinde iptal davası açma hakkı olduğu ve oy hakkına sahip olmayan kuru mülkiyet sahibininse iptal davası açamayacağı yönünde uygulamasına da rastlanılabilmektedir. Örneğin, "...pay üzerinde intifa hakkı bulunan kişilerin toplantıya katılıp oy kullanma ve iptal davası açma hakları bulunmasına karşın, aynı paylar üzerinde kuru mülkiyet hakkına sahip olanların sözkonusu hakları kullanamayacakları ..." şeklinde bir yerel mahkeme kararı Yargıtay tarafından yerinde bulunup onanmıştır (**11. HD., E. 1981/2243, K. 1981/2768, T. 28.5.1981**, karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 12.05.2009). Ortağın denetleyici ve koruyucu haklarını elinden alan bu uygulama kanımızca yerinde değildir.

²⁹¹ Bu çerçevede bkz. **Studer**, Einberufung, s. 47.

²⁹² Bkz. § 4 başlığı altındaki açıklamalar.

edilmişti. Aynı husus temsil için de geçerlidir. Durum böyle olunca limited ortaklık genel kuruluna temsilci aracılığıyla katılma hususunda anonim ortaklık hükümlerinin limited ortaklığın bünyesine uygun düştüğü oranda uygulanması gerekmektedir.

b. Genel Kurula Temsilci Vasıtasıyla Katılma Hakkı

aa. Hakkın Niteliği ve Sınırları

TTK Tasarı m. 617/3/c. 2 hükmünde yer verilen, ortağın genel kurulda kendisini bir temsilci aracılığıyla temsil ettirebileceğine dair ilkenin karşıt kavramından, genel kurula katılma hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmadığı anlamı çıkmaktadır²⁹³. Bu nedenle ortak ya da intifa hakkı sahibi genel kurula katılma hakkını bir temsilci vasıtasıyla kullanabilir²⁹⁴. Temsilcinin genel kurula katılma hakkı, temsilcinin kendi şahsında vücut bulmuş bir hak değil, kaynağını ortağın ortaklık haklarından alan bir haktır²⁹⁵.

Temsilci aracılığıyla genel kurula katılma hakkı, ortağın vazgeçilemez bireysel-ortaksal haklarından olan genel kurula katılma hakkıyla yakından ilişkilidir. Genel kurula katılma ve oy kullanma haklarının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir karakterinin olmayışı, bu hakların temsil yoluyla kullanımını olanaklı kılar. Bu anlamda TTK Tasarısı'nın ortakların katılım haklarının en üst düzeyde gerçekleşebilmesi yönünde bir iradeyle kaleme alındığını belirtebiliriz. Böylece bir ortaklığın, demokratik organı olarak nitelenebilecek genel kurula katılmanın önemi bir kez daha anlaşılmaktadır. Dolayısıyla temsilci aracılığıyla genel kurula katılma hakkının ortadan kaldırılması düşünülemez²⁹⁶. Başka bir deyişle, ortaklık sözleşmesiyle dahi, ortakların genel kurula bizzat katılmaları gerektiği yönünde bir hüküm öngörülemez²⁹⁷. Zira bu durumda ortağın vazgeçilemez ve elinden alınamaz hakkı olan genel kurula katılma hakkı engellenmiş olur. Dolayısıyla genel kurula katılma hakkının bahsedilen özellikleri, genel kurula temsilci aracılığıyla katılma

²⁹³ Bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2829; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 676; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 240; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 39.

²⁹⁴ Genel kurula katılma ve oy hakları açısından temsilci aracılığıyla kullanım olanağının geniş şekilde tanınmasının mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından nedenleri için bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 561.

²⁹⁵ Bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2829.

²⁹⁶ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 676; **Arslanlı**, s. 26.

²⁹⁷ Mevcut anonim ortaklıklar hukukumuz açısından bu yönde bkz. **Teoman**, Yoksunluk, s. 156; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 111, dn. 339; **Çeker, Mustafa**: Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması, Ankara, 2000, s. 262.

hakkına da yansımıştır. Bu nedenle öğretilerde, genel kurula temsilci aracılığıyla katılma hakkının müstesna bir hak olduğu belirtilmektedir²⁹⁸. Temsilci vasıtasıyla genel kurula katılma hakkının kural olması ve ortadan kaldırılamaması, limited ortaklığın son tahlilde bir sermaye ortaklığı olmasıyla da yakından ilgilidir²⁹⁹.

TTK Tasarı m. 425/1'in son cümlesinde temsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükümlerinin geçersiz olacağı düzenlenmiştir. Bu durumda Tasarı'nın amacının temsilciyle genel kurula katılma hakkının sınırlanamaması olduğu belirtilebilir. Oysa mevcut sistemimizde TTK m. 360/2 hükmü uyarınca, ana sözleşmeyle temsilcinin pay sahiplerinden birisinin olması düzenlenebilmektedir³⁰⁰. Dolayısıyla Tasarı sisteminde temsilcinin sadece ortaklardan birisi olabileceği yönünde bir sınırlama da getirilemez.

bb. Hakkın Kullanılması

aaa. Bireysel Temsilci Atanması Suretiyle Hakkın Kullanılması

aaaa. Yazılı Temsil Yetkisi Verilmesi Zorunluluğu

TTK Tasarı m. 426/1 hükmüne göre, anonim ortaklıklarda senede bağlanmamış paylardan, nama yazılı pay senetleri ve ilmühaberlerden doğan pay sahipliği hakları, pay defterinde kayıtlı bulunan pay sahibinin yazılı şekilde yetkilendirdiği kişi tarafından kullanılır. Bu hükümde geçen "yetkilendirilmiş kişi" ifadesiyle anlatılmak istenenin temsilci olduğunu belirtebiliriz. Hüküm içinde her ne kadar pay defterinde kayıtlı bulunan pay sahibi ifadesi öne çıksa da, yukarıda belirttiğimiz üzere, pay defterine kayıt kurucu değildir. Dolayısıyla ortak sıfatını haiz kişi yazılı bir şekilde yetkilendirmek suretiyle genel kurul toplantısına bir temsilcinin katılmasını sağlayabilir³⁰¹.

TTK Tasarı m. 426/1 hükmü limited ortaklıklar alanında da uygulama bulmalıdır. Limited ortaklıklarda hamiline yazılı pay senedi çıkarılamayacağından

²⁹⁸ Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 561.

²⁹⁹ Zira kişi ortaklıklarında kural olarak ortağın katılım haklarını temsilci vasıtasıyla kullanamayacağına işaret edilmektedir. (Bu hususta bkz. **Sina**, s. 136). Yine hukukumuzda adi ortaklıkta oy hakkı açısından ortakların kural olarak temsilci vasıtasıyla oy kullanamayacağı belirtilmiştir. (Bu hususta bkz. **Şener**, Adi Ortaklık, s. 288).

³⁰⁰ Bu hususta ayrıntılı olarak bkz. **Arslanlı**, s. 26; **İmregün**, s. 125; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 561; **Pulaşlı**, s. 642; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 111–112.

³⁰¹ Fakat bu durumda, genel kurula katılacak temsilcinin, temsil ettiği kişinin ortak sıfatını da ortaklığa karşı bir şekilde kanıtlayabilmesi gerekir.

(bkz. TTK Tasarı m. 593/2/1), ikinci fıkrada hüküm zaten limited ortaklıklar için uygulanamaz. Dolayısıyla limited ortaklık ortağının, kendisini genel kurulda bireysel bir temsilci aracılığıyla temsil ettirmek istemesi halinde, yazılı bir yetkilendirme yapması gerekir³⁰². Yazılılık burada bir geçerlilik koşuludur³⁰³.

TTK ile ilgili olarak uygulanan Bakanlık Komiserleri Yönetmeliği'nin 23. madde ve 21/a/7 hükmüyle temsil yetkisinin verilmesine dair ayrıntılar düzenlenmiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun Tasarısı'nın 45. maddesi uyarınca, TTK dönemine ilişkin yönetmelik ve tüzük hükümleri yenileri çıkarılıncaya kadar, Tasarı sistemine aykırı düşmediği sürece uygulanabilecektir. Bakanlık Komiserleri Yönetmeliği'nin m. 21/a/7 hükmü uyarınca, halka açık olmayan ortaklıklarda toplantıda temsil için, yönetmeliğe ekli vekaletname örneğinin düzenlenmesi ve temsil yetkisi verenin imzasının notere tasdik ettirilmesi ya da noterce onaylanmış bir imza sirkülerinin eklenmesi gerekmektedir. Öğretide söz konusu hükmün, yürürlükteki TTK açısından, yasaya aykırı biçimde oydan yoksunluğa neden olduğu gerekçesiyle geçersiz olduğu belirtilmektedir³⁰⁴. Bu husus TTK Tasarısı için de kabul edilebilir.

bbbb. Temsil Yetkisinin İçeriği

TTK Tasarı m. 426/1 hükmü, temsilciye verilecek temsil belgesinin içeriğini düzenlememiştir. Şüphesiz bu yazılı yetkilendirmede, temsil yetkisi veren ortağın kimliği anlaşılabilir olmalıdır ve yine bu ortağın imzası³⁰⁵ bulunmalıdır. Temsil yetkisi kural olarak pay defterine kayıtlı ortak tarafından verilir. Bununla birlikte pay defterine kayıtlı olmayan bir ortağın da müdürlere karşı ortak sıfatını ispat ederek temsil belgesi verebileceğini kabul etmek gerekir³⁰⁶. Kendisine temsil yetkisi verilen

³⁰² İsviçre anonim ortaklıklarında nama yazılı paylarda temsil yetkisinin yazılı verilmesi hususunda bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 241; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 699; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 115.

³⁰³ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından da, m. 360/3 hükmü uyarınca, özellikle çıplak paylarla nama yazılı senetler için temsil yetkisinin yazılı olarak verilmesi gerektiği ve bu şeklin geçerlilik şekli olduğu belirtilmiştir. (Bu hususta bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 563; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 112).

³⁰⁴ Bkz. **Pulaşlı**, s. 642. Bunun, oy hakkının temsilci vasıtasıyla kullanılması ve oy hakkının müktesep niteliğiyle bağdaşmadığı yönünde bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 113–114, dn. 350.

³⁰⁵ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 679; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 115.

³⁰⁶ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 565.

kişinin de yetkilendirmede yer alması uygun olur³⁰⁷. Ayrıca, yetkilendirme belgesi mahiyeti nedeniyle, belgenin genel kurula katılma ve oy kullanmaya ilişkin bir yetkilendirme metnini de içermesi gerekir³⁰⁸.

Yetkilendirme belgesinde bulunması gereken unsurlara ilişkin olarak Bakanlık Komiserleri Yönetmeliği'nde yürürlükteki mevzuatımız açısından hüküm yer almaktadır. Hem yol gösterici olması açısından hem de Türk Ticaret Kanunu'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun Tasarısı'nın 45. maddesi karşısında Bakanlık Komiserleri Yönetmeliği'nin 23. maddesi fikir verici bir rol oynayabilir. Bu anlamda yukarıda sayılanlardan başka yetkilendirmede, ortaklığın unvanının ve hangi genel kurul toplantısı için yetkilendirme yapıldığının belirtilmesi yerinde olur.

cccc. Temsil Yetkisinin Süresi

Yetkilendirmenin süresine ilişkin olarak TTK Tasarısı'nda bir hüküm yer almamaktadır. Öğretide, özellikle SPK seri: IV ve 8' no'lu³⁰⁹ tebliğin 10. maddesine atfen söz konusu yetkilendirmenin ilgili olduğu olağan ve olağanüstü genel kurullar ile hukuken bunların devamı olan genel kurullar için öngörüldüğü düşüncesi savunulmaktadır³¹⁰. Pozitif hukukumuz bakımından aynı yönde diğer bir düzenleme de Bakanlık Komiserleri Yönetmeliği'nin 23. maddesinin ikinci fıkrası hükmünde yer almaktadır³¹¹. Yetkilendirmede ayrıca bir sürenin belirtilmediği hallerde Tasarı açısından da böyle bir yorumun yapılması olanaklıdır. Ancak yetkilendirme belgesinde belirli ya da belirsiz süreli olarak yetkilendirme yapılabileceği kabul edilmelidir³¹².

³⁰⁷ Bununla birlikte böyle bir yasal zorunluluk olmadığını da belirtmek gerekir. Dolayısıyla mevcut TTK sistemine göre öğretide belirtildiği üzere, temsilcinin adını içermeyen "beyaz temsil belgeleri" de kural olarak geçerlidir. (Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 564).

³⁰⁸ Bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 113.

³⁰⁹ "Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği", tebliğ için bkz. 9/3/1994 tarih ve 21872 sayılı RG.

³¹⁰ Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 568. Toplantı herhangi bir şekilde ertelenmiş ve takip eden toplantı hukuken diğerinin devamı sayılamayacaksa yeni bir temsil belgesi verilmesi uygun olur. (Bu hususa işaret eden yönde yine aynı eserden bkz. s. 564).

³¹¹ Bu hükme atfen de yetkilendirmelerin ait olduğu toplantı ve hukuken bunun devamı sayılan genel kurul toplantıları için geçerli olduğunu belirtilmektedir. (Bkz. **Çeker**, s. 276).

³¹² Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 679.

dddd. Temsil Yetkisinin Geri Alınması

Temsil yetkisinin temsil edilen tarafından temsilciden geri alınabilmesi her zaman olanaklıdır³¹³. Bu yorum BK m. 34/1/c. 1 ile uyumludur. Ancak bunun hangi andan itibaren yapılması gerektiği bir sorun olarak görülebilir. Temsil yetkisinin toplantı başlamadan öncesine kadar geri alınabileceğini kabul etmek gerekir. Toplantıdan önce, temsilciye verilen yetki belgesi, temsilciden alınmalıdır. Böyle bir durumda, temsilci, yetki belgesi olmadığından toplantıya alınamaz. Temsil yetkisini geri aldığı halde, yazılı yetkilendirmeyi temsilciden almayı ihmal eden ortak, bundan dolayı iyi niyetle hareket eden üçüncü kişilerin uğradıkları zararı tazmin eder (BK m. 36/2).

Yetkilendirme yapılırken, temsil yetkisi verenin temsil yetkisini geri alma hakkını ortadan kaldıran sözleşmesel hükümler geçersizdir. Temsil yetkisi verenin bu yetkisi sınırlandırılmaz ve kendisi de bundan vazgeçemez³¹⁴. Bu sonuca BK m. 34 hükmünün emrediciliğinden ulaşılabilir. Ayrıca böyle bir durum kişiliğin korunması çerçevesinde değerlendirilir ve MK m. 23 hükmüne aykırılık oluşturur.

eeee. Temsilcinin Genel Kurula Katılması

İradi temsilcinin genel kurula girmesi için, öncelikle genel kurula temsil yetkisini içeren belgeyi ibraz etmesi gerekir. Bunun dışında temsilci, kendisini yetkilendirenin ortak ya da intifa hakkı sahibi olduğunu ve kendisinin de yetkilendirme belgesindeki kişi olduğunu ortaklığa ispatlamalıdır. Ayrıca temsil belgesinde, temsilcinin hangi genel kurul toplantısı için yetkilendirildiğine yer verildiyse, temsilci bu toplantıya katılmalıdır.

bbb. Diğer Temsilciler Vasıtasıyla Hakkın Kullanılması

aaaa. Kavramsal Ön Açıklamalar

TTK Tasarı m. 617/3/c. 1 hükmündeki atfı genel bir atfı olarak kabul ettiğimizden, TTK Tasarısı'nın anonim ortaklıkta pay sahiplerinin genel kurulda temsiline ilişkin hükümlerden 428. madde ve devamı hükümlerinin de kıyasen limited ortaklıklara uygulanması olanaklıdır. Söz konusu hükümlerle bireysel

³¹³ Bkz. **Böckli**, Aktienrecht, s. 1290; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 679; **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2829.

³¹⁴ Bu hususlarda genel olarak bkz. **Eren**, s. 416.

temsilin dışında kalan, organın temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci ve tevdi eden temsilcisine dair esaslar düzenlenmiştir. Teorik olarak hükümlerin uygulanma olasılığı olmasına karşın, pratik alanda bunların, özellikle limited ortaklıklar bakımından, çok büyük bir uygulama alanına sahip olmayacağını düşünmekteyiz. Çünkü öğretide de belirtildiği üzere, bu tip temsilcilere ilişkin hükümler asıl olarak, halka açık anonim ortaklıklar için öngörülmüştür³¹⁵. Ancak yine de konuyla ilgili Tasarı sistemini kısaca açıklamakta fayda vardır.

Ortaklık, ortaklara, bir müdürü ya da yönetimin belirlediği bir kimseyi genel kurulda kendilerini temsil etmek üzere yetkilendirmelerini teklif edebilir³¹⁶. Bu öneri müdürler tarafından yapılır. Doğal olarak, teklif edilen kişi müdürlerin istediği yönde hareket edecek olan taraflı bir kişidir³¹⁷ (bkz. TTK Tasarı m. 428/1). Müdürler böyle bir kişiyi temsilci olarak önerirse, bu kişinin yanında, ayrıca bağımsız ve tarafsız başka bir kişiyi de ortaklara tavsiye etmelidir³¹⁸. Müdürlerle ilişkisi bulunan ilk temsilciye organın temsilcisi, müdürlerden bağımsız ve tarafsız olması gereken ikinci temsilciye de bağımsız temsilci denilmektedir³¹⁹. Organın temsilcisi ve bağımsız temsilci dışında, ortakların istedikleri bir kişiyi temsilci olarak diğer ortaklara önerebilmesi hali de hükme bağlanmıştır. Ortakların söz edilen anlamda temsilci önermesi (bkz. TTK Tasarı m. 428/2/c.1) ya da temsile istekli olanların ortaklığa kendiliğinden müracaat etmeleri (TTK Tasarı m. 428/2/c.2) halinde, bu kişilere kurumsal temsilci adı verilmektedir.

Organın temsilcisi, bağımsız temsilci ya da kurumsal temsilci dışında TTK Tasarı m. 429 hükmüyle tevdi eden temsilcisi düzenlenmiştir. Özellikle esas sermaye payının nama yazılı senede bağlandığı hallerde, senet saklanmak için bankalara³²⁰,

³¹⁵ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 240.

³¹⁶ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 191.

³¹⁷ İsviçre anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 241-242; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 689; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 115. İsviçre limited ortaklıklarında bu yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 191; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 213; **Küng/Camp**, s. 253.

³¹⁸ İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 242; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 688; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 116. İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 191; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 213; **Küng/Camp**, s. 253.

³¹⁹ İsviçre anonim ortaklıkları bakımından da organın temsilcisi ve bağımsız temsilci tabirleri OR m. 689c hükmüne atfen kullanılmaktadır. Bu kullanım için bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 115-116; **Meier**, s. 230-231.

³²⁰ Bankaların kendilerine tevdi edilmiş anonim ortaklık hisse senetleriyle ilgili olarak tevdi eden temsilciliği yaptıklarına dair örnek için bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 240.

avukatlara tevdi edilebilir. Bunun dışında, senet, rehin alacaklısına tevdi edilmiş olabilir. Bu ve benzeri olasılıklarda tevdi edilenin katılma ve oy haklarını kullanması sağlanabilir. İşte tevdi edenle tevdi edilen arasındaki bu ilişki dolayısıyla temsilci olan kişi, “tevdi eden temsilcisi” olarak adlandırılmaktadır. Limited ortaklık ortağının temsilinin bu şekilde gerçekleşmesi, hem kuramsal olarak olanaklı hem de uygulamada rastlanılabilecek bir durumdur.

bbbb. Söz Konusu Temsilcilerin Temsilen Genel Kurula Katılmaları

Organın temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci ve tevdi eden temsilcisinin genel kurula katılımıyla ilgili olarak bazı hususlara değinmekte fayda vardır. TTK Tasarı m. 431 hükmüne göre, bahsedilen bu temsilcilerin temsil ettiği esas sermaye paylarına ilişkin bilgileri ortaklığa vermeleri gerekmektedir. Buna göre bildirim, temsil olunacak esas sermaye paylarının sayılarını, çeşitlerini, itibarî değerlerini ve gruplarını kapsamalıdır (bkz. TTK Tasarı m. 431/1/c. 1).

Sayılan temsilcilerin bildirimde bulunmamaları halinde, toplantıya alınmamaları gerekir. TTK Tasarı m. 431/1/c. 3 hükmü³²¹ uyarınca, bildirim yapılmaması ve bu kişilerin toplantıya katılmaları halinde genel kurulda alınan kararlar genel kurula yetkisiz katılmaya dair hükümler çerçevesinde iptal edilebilir³²².

Organın temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci ve tevdi eden temsilcilerinin genel kurula katılabilmeleri için yetki belgeleriyle toplantıya gelmeleri, TTK Tasarı m. 431’in öngördüğü bildirim toplantısının başlangıcında³²³ yerine getirmeleri ve kendilerinin yetki belgelerinde adı geçen kimse olduklarını ortaklığa tanıtılmaları gerekmektedir.

³²¹ Her ne kadar TTK Tasarı m. 428/6 hükmüyle, organın temsilcisi ve bağımsız temsilci olarak kendisine temsil yetkisi verilenler hakkında temsilcinin TTK Tasarı m. 429 ilâ 431. madde hükümlerine tabi olmayacağı düzenlenmişse de Tasarı bu duruma 430. ve 431. madde hükümlerinde birer istisna getirerek organın temsilcisi ve bağımsız temsilciler açısından 430. ve 431. madde hükümlerinin uygulanabileceğini hükme bağlamıştır. Bu durumda organın temsilcisi ve bağımsız temsilci açısından 429. madde hükmü uygulanamamakta, ancak 430 ve 431. maddeler uygulanabilmektedir. Bireysel temsilciler içinse 429 ilâ 431. madde hükümleri yine TTK Tasarı m. 428/6 hükmü gereği uygulanamamaktadır.

³²² Bildirimde bulunmamanın bu yönde sonuçları için bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 700; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 244; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 117.

³²³ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 700.

c. Genel Kurula Temsilci Vasıtasıyla Katılma Zorunluluğu

aa. Yasal Temsil

Limited ortaklık genel kurulunda temsil, iradi temsil şeklinde ortaya çıkabileceği gibi yasal temsil olarak da ortaya çıkabilir. Yasal temsil ilişkisiyle kastedilen, temsil edilenin iradesi dışında gerçekleşen tüm temsil halleridir³²⁴. Yasal temsilin söz konusu olduğu durumlarda, oy hakkı yasal temsilci tarafından kullanılacağından, genel kurula da yasal temsilci katılmalıdır. Bu anlamda yasal temsil, genel kurula temsilci aracılığıyla katılmanın zorunlu olduğu hallerden birini teşkil eder. Yasal temsilcinin genel kurula katılımında, temsilcinin kendisinin bu sıfatını girişte ortaya koyması yeterli kabul edilmelidir. Örneğin vasinin genel kurula katılması için, vesayet makamının (bkz. MK m. 397/2) atamaya ilişkin kararını (bkz. MK m. 413/1) yeterli kabul etmek gerekir³²⁵. Yine buna paralel şekilde, bir küçüğün söz konusu olduğu hallerde, anne-babası, anne ve babalığını ispatlayarak genel kurula katılabilmelidir.

Yasal temsile ilişkin olasılıkları bazı örneklerle netleştirebiliriz. Örneğin tam ehliyetsizler ve sınırlı ehliyetsizler için durum böyledir, genel kurula velinin ya da vasinin katılması söz konusu olur³²⁶. Başka bir örnek, miras hukukuna özgüdür. Bu doğrultuda, vasiyeti yerine getirme görevlisinin (bkz. MK m. 550 vd., özellikle m. 552) ya da terekenin resmen yönetilmesi için bir kimse atandıysa (bkz. MK m. 592 vd., özellikle m. 593), o kişinin genel kurula katılması söz konusu olur³²⁷. Yine bu bağlamda tereke temsilcisi de önemli bir örnek olarak verilebilir. İflas hukukundan da örnek vermek mümkündür. İflasın açılmasıyla iflas eden kimsenin malvarlığı kapsamında olan bütün mal, alacak ve hakları iflas masasına girer³²⁸ (bkz. İİK m. 184). Bu aşamada masaya dâhil mal ve haklar iflas eden kişiye ait olmaya devam eder, ancak iflas edenin bu mal ve haklar üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanır³²⁹ (bkz. İİK m. 191). Bu durumda bunları idare ve temsil yetkisi, basit tasfiyede iflas

³²⁴ Bkz. Çeker, s. 269.

³²⁵ Bkz. Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer, s. 1360. Benzer yönde bkz. Honsell/Vogt/Watter/Schaad, s. 679.

³²⁶ Bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 566; Yiğit, s. 73; Çeker, s. 174–175. Ayrıca bkz. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, s. 240. Bu bağlamda örneğin velayet altındaki küçükler için genel kurula kural olarak anne-baba katılacaktır (bkz. MK m. 342).

³²⁷ Bkz. von Büren/Stoffel/Weber, s. 114; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, s. 240.

³²⁸ Bkz. Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 563.

³²⁹ Bkz. Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 572; Dağ, s. 78.

dairesine; adi tasfiyede, iflas idaresi seçilinceye kadar iflas dairesine, seçilmesinden sonraysa iflas idaresine aittir³³⁰. İflas idaresinin temsil yetkisiyle ilgili olarak, İİK m. 226/1’de, iflas idaresinin iflas masasının yasal temsilcisi olduğu düzenlenmiştir. Belirtilen kimseler oy kullanabileceğine göre, genel kurula katılmaya da yetkilidir³³¹.

Ortaklığın ortaklarından birisinin tüzel kişi olması halinde (bkz. TTK Tasarı m. 573/1), tüzel kişinin yetkili organları aracılığıyla genel kurula katılması, tüzel kişinin kendisinin genel kurula katılması şeklinde yorumlanmaktadır³³².

Kendilerine yasal danışman atanan sınırlı ehliyetlilerse, genel kurula bizzat katılabilir. Çünkü bunların genel kurula katılmaları ve oy kullanmaları, danışmanın aracılığını gerektirmez (bkz. MK m. 429). Bunların temsilci tayin etmesi durumundaysa, söz konusu durum bir yasal temsil değil, iradi temsil hali teşkil eder³³³.

bb. Pay Üzerinde Birlikte Mülkiyet Halinde Toplantıya Katılma

TTK Tasarı m. 599 hükmüyle esas sermaye payı üzerinde birlikte mülkiyet bulunması halinde bundan doğan hakların nasıl kullanılacağı düzenlenmiştir. Her ne kadar madde başlığı “paylı mülkiyet” şeklinde düzenlenmiş olsa da, kanımızca hüküm, elbirliği mülkiyeti halinde de uygulanabilmelidir (bkz. MK m. 688 vd ve 701 vd.). Bu bağlamda, Tasarı’da birlikte mülkiyet şeklinde bir başlık tercih edilseydi daha doğru olurdu. Gerçekten de kaynak kanun OR m. 792’nin başlığı birlikte mülkiyet şeklindedir. Burada Tasarı açısından bir çeviri hatası olduğu belirtilebilir. Dolayısıyla hükmün kaynak kanuna uygun olarak anlaşılması gerekir.

Bir pay üzerindeki birlikte mülkiyet, paylı mülkiyet şeklinde olabileceği gibi elbirliği halinde mülkiyet şeklinde de olabilir³³⁴. Elbirliği mülkiyeti oluşturan durumlar, yasalarda sınırlayıcı olarak sayılmıştır (bkz. MK m. 701). Bu haller, mal ortaklığı (bkz. MK m. 257), aile malları ortaklığı (bkz. MK m. 373 vd., özellikle 379/1), miras ortaklığı (bkz. MK m. 640), adi ortaklık (bkz. BK m. 520 vd.)

³³⁰ Bkz. **Dağ**, s. 78.

³³¹ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 240.

³³² Bkz. **Çeker**, s. 270.

³³³ Bu hususlarda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 566.

³³⁴ İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Handschin/Truniger**, s. 67; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 126; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 100. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 601; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 702.

durumlarıdır. Paylı mülkiyetin dışında kalan bu gibi durumlarda da hüküm uygulanır³³⁵.

TTK Tasarı m. 599/2 hükmü uyarınca esas sermaye payı üzerinde birlikte mülkiyet olması halinde, birlikte maliklerin esas sermaye payından doğan haklarını atayacakları ortak bir temsilci vasıtasıyla kullanmaları gerekir³³⁶. Dolayısıyla esas sermaye payına birlikte malik olunması hali de genel kurula temsilciyle katılma zorunluluğu teşkil etmektedir. Temsilcinin nasıl atanacağı konusundaysa esas sermaye payı üzerinde birlikte malik olan kişilerin arasındaki ilişki belirleyicidir³³⁷.

Esas sermaye payı birden fazla kişiye ait olduğu takdirde bunların hepsi ortak sıfatını haizdir. Bu sonuca TTK Tasarı m. 599/1 hükmünün bir esas sermaye payı “birden fazla ortağa ait olduğu takdirde...” şeklindeki ifadesinden ulaşılabilir. Durum böyle olunca birlikte maliklerin ortak sıfatıyla TTK Tasarı m. 594 hükmü çerçevesinde pay defterine kaydı gerekir³³⁸

Tasarı'nın ifadesinden hareketle, esas sermaye payı üzerinde birlikte mülkiyet halinde genel kurul toplantısına birlikte maliklerin atayacakları ortak bir temsilcinin katılması gerekir. Çünkü birlikte malikler esas sermaye payından doğan haklarını ortak bir temsilci aracılığıyla kullanmalıdır ve genel kurula katılma hakkı da esas sermaye payından doğan bir haktır.

4. Pay Üzerinde Rehin Durumunda Genel Kurula Katılma Hakkının Pay Sahibine Ait Olması

Esas sermaye payı üzerinde mülkiyet ve intifa hakkı dışında özellikle rehin hakkı gibi bir hak olması halinde genel kurula kimin katılacağına dair limited ortaklık hükümleri arasında bir düzenleme mevcut değildir. TTK Tasarı m. 600 hükmünün ikinci fıkrasında limited ortaklık esas sermaye payı üzerinde rehin

³³⁵ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 126; **Handschin/Truniger**, s. 67.

³³⁶ Söz konusu düzenleme anonim ortaklıklar açısından TTK m. 400'de yer almaktadır. Öğretide bu kuralda düzenlenen ilke “payın bölünmezliği” ilkesi olarak anılır. (Bu hususta bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 447). Yine pay üzerinde birlikte mülkiyet olması halinde müşterek temsilciye ilişkin olarak bkz. **Pulaşlı**, s. 312; **Domaniç**, s. 784.

³³⁷ Bkz. **Küng/Camp**, s. 184; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 127.

³³⁸ Ortak sıfatıyla pay defterine kayıt hususunda bkz. **Küng/Camp**, s. 184; yine pay defterine kayıtlı ilgili olarak bkz. **Handschin/Truniger**, s. 67; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 127 ve özellikle 121. İsviçre anonim ortaklıklarında tüm birlikte maliklerin pay defterine kaydedilmesi gerektiği hususunda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 703.

hakkının nasıl kurulacağına ilişkin bir düzenleme olmakla beraber, genel kurula katılma hakkıyla ilgili bir ilkeye yer verilmemiştir.

Genel kurula katılma hakkı bakımından ana ilke, genel kurula katılma hakkının esas sahibinin ortaklar olduğudur. Her ne kadar pay üzerinde rehin hakkı olması halinde, ortakların genel kurula katılıp oy hakkını kullanabileceğine dair bir düzenleme Tasarı'nın limited ortaklık hükümleri arasında yer almasa da, bu hususta MK m. 960 hükmü çok önemlidir. MK m. 960 hükmüne göre, ortaklık genel kurulunda rehinli pay senetlerini temsil etmek yetkisi, rehin alacaklısına değil, pay sahibine aittir. Hüküm rehinli pay senetlerinden bahsetse de, çıplak paylar açısından da uygulanabilmelidir. Dolayısıyla esas sermaye payı üzerinde rehin olması halinde, esas sermaye payından doğan hakların rehin hakkı sahibine geçtiğini söylemek olanaklı değildir. Bu bağlamda, genel ilke değişmemekte ve böyle durumlarda genel kurula katılma hakkını ortak kullanmaktadır.

TTK Tasarısı hükümleri incelendiğinde pay üzerinde mülkiyet ve intifa hakkı gibi haklar dışında bir hak olması halinde, genel kurul toplantısına kimin katılacağına dair anonim ortaklık hükümleri arasında bir düzenleme vardır. Konuyu anonim ortaklıklar bakımından hükme bağlayan TTK Tasarı m. 427/2 düzenlemesi, hamiline yazılı pay senetleri açısından getirilmiştir. Mevcut TTK'da da, m. 360/3 hükmünde benzer bir düzenleme yer almaktadır. Mevcut düzenleme açısından, her ne kadar bu hüküm hamiline yazılı pay senedi sahipleri açısından öngörülmüşse de bunun çıplak paylar ve nama yazılı pay senetleri açısından da uygulanması gerektiği öğretilmiş³³⁹. TTK m. 360/3 hükmü anonim ortaklıklarda hamiline yazılı hisse senetlerinin rehin ya da tevdi edilmiş veya ariyet sözleşmesi kapsamında başka bir kimseye bırakılmış olması halinde pay senedinin sahibiyle zilyedi arasındaki ilişkiyi düzene kavuşturmaktadır. Böyle durumlarda oy hakkı malike tanınmıştır³⁴⁰. Dolayısıyla, genel kurula katılma hakkı da pay sahibine ait olmaktadır. İşte Tasarı'nın m. 427/2 düzenlemesi de bu esasa uygundur. Yani intifa hakkı istisna edilecek olursa, bir pay üzerinde mülkiyet hakkı dışında bir hakka sahip olan kimselerin genel kurula katılma hakkından bahsedilemez.

³³⁹ Bkz. Yiğit, s. 58.

³⁴⁰ Söz konusu hususta bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 557-558.

5. Genel Kurul Toplantısına Diğer Katılımcılar

Genel kurul toplantısına katılma hakkına sahip olanlar ve genel kurulun yürütülebilmesi amacıyla görevli olarak katılan kimseler dışında genel kurula basın mensupları, ziyaretçiler, ortakların danışmanları gibi üçüncü kişilerin katılmasının olanaklı olup olmadığı ayrı bir sorundur.

Genel kurula katılma hakkının sahipleri temel olarak ortaklar ve intifa hakkı sahipleridir. Bunlar kendilerini genel kurulda temsil ettirebilir. Oysa sözü edilen kimselerin genel kurula katılımı, ortaklık sözleşmesinde ortaklara, bu sıfatına binaen bahsedilen bir bireysel-katılım hakkı çerçevesinde açıklanamaz. Buradan hareketle, bahsedilen basın mensuplarının, ziyaretçilerin, danışmanların ve diğer kimselerin teknik anlamda bir genel kurula katılma hakkından söz edilemez³⁴¹. Genel kurula katılma hakkına sahip olmayan³⁴² ve görevi nedeniyle genel kurula katılanların dışında kalan herkes dinleyici olarak adlandırılmaktadır³⁴³.

Ortak sıfatları olmadığından limited ortaklığın ortaklar için öngördüğü haklar sisteminden yararlanamayan³⁴⁴ dinleyicilerin genel kurula katılması olanaksız da değildir. Bu konuda ortaklık sözleşmesinde bir hüküm getirilebilir³⁴⁵. Tasarı'nın 579. madde hükmünün aşağıda açıkladığımız gerekçelerle buna engel olmayacağı kanısındayız. TTK Tasarı m. 579 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesi, Tasarı'nın limited ortaklıklara dair hükümlerinden ancak, Tasarı'da buna açıkça izin verilmişse sapabilir. Aynı yönde bir hüküm, anonim ortaklıklar açısından TTK Tasarı m. 340'ta da öngörülmüştür. Bu hükümlerin sözleşmeler hukukumuzda cari olan sözleşme özgürlüğü ilkesine uygun biçimde yorumlanması gerektiği kanısını taşımaktayız. TTK Tasarı m. 340 hükmünün gerekçesine göre hüküm Almanya'dan alınmıştır. Almanya'da anonim ortaklıkları da düzenleyen AktG § 23/5 hükme kaynaklık teşkil

³⁴¹ Bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1568; **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2830; **Teoman, Ömer**: “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına ‘Dinleyicilerin’ Katılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim-, C. I, İstanbul, 2000, s. 235; **Yiğit**, s. 79; **Pulaşlı**, s. 314.

³⁴² Bkz. **Teoman**, Dinleyicilerin Katılması, s. 225.

³⁴³ Bkz. **Yiğit**, s. 79.

³⁴⁴ Özellikle ortakların danışmanları bakımından, bunların ortak ya da temsilcisi gibi genel katılma hakkı ve buna bağlı hakları kullanamayacakları belirtilmiştir. Bu yönde bkz. **Sina**, s. 137.

³⁴⁵ Mevcut TTK sistemi açısından bkz. **Arslanlı**, s. 39; **Teoman**, Dinleyicilerin Katılması, s. 225–226; **Yiğit**, s. 79; **Pulaşlı**, s. 314.

etmektedir. Bu hüküm, ortaklığın gelecekteki ortakları ve alacaklılarının korunması amacıyla sözleşme özgürlüğünü bir ölçüde sınırlandırmaktadır³⁴⁶.

Düzenleme Tasarı'da anonim ortaklıklar ve limited ortaklıklar açısından öngörülmuş tüm hükümleri kural olarak emredici yapmaktadır. Bu noktada hükümde geçen “sapabilir” ifadesini iyi değerlendirmek gerekir. Kanımızca bu ifadeyle kastedilen Tasarı'da mevcut bir düzenleme söz konusuysa, sözleşmede farklı bir düzenleme yapabilmek için, hükmün buna açık bir şekilde müsaade etmesi gerektiğidir. Çünkü TTK Tasarı m. 579/1/c. 1 hükmü aksi belirtilmedikçe tüm limited ortaklık hükümlerini emredici kural haline getirmektedir.

Tasarı'da hüküm bulunmaması halinde, yani Tasarı'nın bir konuda sustuğu hallerde durumun ne olacağı düzenlenmemiştir. AktG § 23/5/c. 2 hükmüne göre, ana sözleşmelerin tamamlayıcı hükümleri, yasada bunu yasaklayan bir hüküm olmadıkça geçerlidir. Yani ana sözleşmede düzenleme yapılan hususta yasada bir kural boşluğu³⁴⁷ söz konusuysa, o düzenleme geçerlidir. TTK Tasarı m. 579/1/c. 2 hükmündeysen, diğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı ortaklık sözleşmesi hükümlerinin, o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğuracağı belirtilmiştir. Bu anlamda AktG § 23/5/c. 2 hükmü TTK Tasarı m. 579'a tam anlamıyla alınmamıştır. Ama kanımızca bu hükümden Tasarı'nın sessiz kaldığı konularda sözleşmesel düzenleme yapılamayacağı anlamı çıkarılamaz. Hatta TTK Tasarı m. 579/1/c. 2 hükmü, Tasarı'nın öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı nitelikteki ortaklık sözleşmesi hükümlerinin geçerli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Hükmün ilk cümlesindeki “sapabilir” ifadesi yukarıda yer verdiğimiz şekilde değerlendirildiğinde, Tasarı'da bir kural boşluğu içeren alanlara ilişkin olarak getirilen tamamlayıcı ortaklık sözleşmesi hükümlerinin geçerli olması gerekir. Tasarı'da düzenlenen hususlar kural olarak emredicidir ve Tasarı'nın öngörmediği hususlara ilişkin sözleşmeyle hüküm kesinlikle getirilemez şeklinde yapılacak aksi bir yorum, kanımızca sözleşme özgürlüğü ilkesini aşırı derecede zedeler.

Genel kurula dinleyicilerin katılmasına dair Tasarı bir hüküm içermemektedir. Ayrıca Tasarı kuralları arasında kanımızca bunun yasaklandığını çağrıştıracak bir hüküm de yoktur. Dolayısıyla genel kurula dinleyicilerin de

³⁴⁶ Bkz. **Bürgers/Körber**, s. 173; **Schmidt/Lutter/Seibt**, s. 374–375. Sonuncu eserde hükmün bu niteliği “sosyal koruyucu işlev” olarak adlandırılmaktadır.

³⁴⁷ Bkz. **Schmidt/Lutter/Seibt**, s. 377.

katılabileceğine dair getirilmiş olan bir ortaklık sözleşmesi düzenlemesi TTK Tasarı m. 579 hükmü karşısında geçerli kabul edilmelidir.

Genel kurul toplantısına dinleyicilerin katılımına ilişkin bir ortaklık sözleşmesi hükmünün olmaması halinde genel kurul toplantısına dinleyici katılıp katılamayacağı da tartışılabilir. Belirtildiği üzere, müdürler genel kurul toplantısının hazırlanması hususunda devredilemez bir göreve sahiptir (TTK Tasarı m. 625/1/g). Ayrıca toplantıya katılacak olanların belirlenmesi ve girişte katılımcıların katılmaya yetkili olup olmadıkları hakkında kontrollerin yapılması da müdürlerin görevidir (bkz. TTK Tasarı m. 617/2’de yer verilen “hazırlık önlemleri” ifadesi). Dolayısıyla müdürler toplantı öncesinde dinleyici davet edebilir ve bunları toplantı sırasında toplantı başkanlığı olarak toplantıya alabilirler³⁴⁸. Hatta TTK sistemine ilişkin öğretide, ortakların bu kişilerin katılımına TTK m. 361/2 hükmüne dayanarak itiraz edemeyecekleri de belirtilmektedir³⁴⁹. Çünkü bu kuralın sadece ortak olduğunu ileri sürerek genel kurula katılmak isteyen kimselere ilişkin olarak getirildiği savunulmaktadır³⁵⁰. Bu savunuya, yetkisiz katılımcının kararda oy kullanmış ve bu kararın alınmasında etkili olmuş olmasını şart koşan TTK m. 361/3 hükmüyle ulaşılmaktadır. Aynı sonuca aşağıda kısaca açıklandığı üzere TTK Tasarı m. 433 ve 446/1/b hükümlerinden de ulaşılabilmektedir.

Yetkisiz katılım konusunda TTK Tasarısı’nın anonim ortaklıklara ilişkin hükümleri uygulama alanı bulur (bkz. TTK Tasarı m. 617/3 atfıyla m. 433). Buna göre, yetkisiz katılmalarla ilgili olarak her ortak, toplantı başkanına³⁵¹ itirazda bulunabilir. Toplantı öncesinde böyle bir şüpheye binaen müdürlere itirazda bulunulmuş ya da toplantı sırasında toplantı başkanına böyle bir itirazda bulunulmuşsa, itiraz eden kişi itirazını tutanağa da geçirtebilir (bkz. TTK Tasarı m.

³⁴⁸ Üçüncü kişilerin toplantıya katılımına sıklıkla rastlanabilir. Özellikle halka açık anonim ortaklıklarda basın; aile tipi anonim ortaklıklarda bazı akrabaların genel kurula katılmasının söz konusu olduğu ve bu konuda karar verme yetkisinin kural olarak genel kurul başkanında olduğu yönünde bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 216; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 800. Üçüncü kişilerin toplantıya katılımının mevcut anonim ortaklıklar sistemimiz açısından ancak bu yolda bir ana sözleşme hükmü veya genel kurul kararıyla olanaklı olduğu yönünde bkz. **Arslanlı**, s. 39.

³⁴⁹ Bu konuda bkz. **Teoman**, Dinleyicilerin Katılması, s. 232.

³⁵⁰ Gerçekten de İsviçre öğretisinde TTK m. 361’in ve TTK Tasarı m. 433’ün de kısmen karşılığı olan OR m. 691’e ilişkin yorumlarda ikinci fıkrada yer verilen ortakların yetkisiz katılımcıya itiraz hakkı hep daha sonra açılacak bir iptal davasıyla bağlantılı olarak açıklanmaktadır. Bu hususta örnek olarak bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 708.

³⁵¹ Limited ortaklık genel kurulunda toplantı başkanı kural olarak, tek müdür varsa bu kişi, bir müdürler kurulu söz konusuysa müdürler kurulu başkanıdır. Bu hususta bkz. TTK Tasarı m. 624/2.

433/2). Yalnız söz konusu hususun tutanağa geçirilmiş olması doğrudan genel kurul kararlarının geçerliliğine etki etmemektedir³⁵². Çünkü toplantı başkanının tasarrufunda bir kişinin salt dinleyici olarak toplantıya katılmış olması ve oylamaya hiçbir şekilde karışmamış olması bir iptal sebebi olarak nitelenemez (bkz. TTK Tasarı m. 622 atfıyla TTK Tasarı m. 446/1/b).

Mevcut TTK sisteminde yapılan yorumlara paralel olarak³⁵³ Tasarı açısından da ortakların dinleyicilerin genel kurul toplantısına alınmaları karşısında hukukî bir çareden tamamen yoksun olmadıkları da belirtilebilir. Genel kurula dinleyicilerin katılması halinde toplantı başkanlığının bunu genel kurula duyurmasının gerekli olduğu öğretide belirtilmektedir³⁵⁴. İşte toplantı başkanlığının bu duyurusuna karşı genel kurula katılma hakkı sahipleri dinleyicilerin genel kurula katılmasına itiraz edebilirler. Söz konusu bir itiraz gerçekleşirse, son söz genel kurulundur. Özetle, dinleyicilerin katılması hususu genel kurulda oylanmalı ve genel kurul bu konuda bir karar vermelidir. Böyle bir durumda karar için olağan karar yeter sayısı aranır³⁵⁵. Söz konusu yönde alınacak kararlar, düzenleyici niteliktedir, bir başka deyişle usule ilişkin kararlardır³⁵⁶.

II. YETKİSİZ KATILIM VE HÜKÜM VE SONUÇLARI

A. Yetkisiz Katılma Kavramı ve Anlamı

TTK Tasarı m. 617/3 hükmü genel kurula yetkisiz katılmalarla ilgili olarak anonim ortaklık hükümlerine atıf yapmıştır. Anonim ortaklık hükümleri arasında yetkisiz katılma ilişkin iki temel düzenleme vardır. Bunlardan birisi “II – Yetkisiz katılma” başlığını taşıyan TTK Tasarı m. 433 hükmüdür. Diğeri de genel kurul kararlarının iptalinde dava açabilecek kişileri düzenleyen TTK Tasarı m. 446/1/b hükmüdür. Ayrıca bireysel temsil dışında kalan kitlesel temsilcilere ilişkin

³⁵² Bu anlamda mevcut TTK sistemi açısından da TTK m. 361/2 hükmü eleştirilmiştir. Bu konuda bkz. **Teoman**, Dinleyicilerin Katılması, s. 233. TTK Tasarı m. 433/2’ye göre yapılacak bir itiraz, ilgili toplantıda yetkisiz katılımcıların katılımıyla alınmış bir genel kurul kararının iptali için ön koşul niteliği oluşturmaz. Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 708; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 216, dn. 69.

³⁵³ Bkz. **Teoman**, Dinleyicilerin Katılması, s. 233-234.

³⁵⁴ Bkz. **Teoman**, Dinleyicilerin Katılması, s. 232.

³⁵⁵ Bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1568; **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2830; .

³⁵⁶ Usule ilişkin kararlar, esas ve nihai kararın alınmasıyla ilgili genel kurul müzakerelerinin düzenlenmesi amacıyla genel kurulca alınan ve ömrü en çok ilgili genel kurul toplantısıyla sınırlı olan kararlardır. Tanım için bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 9–10. Usule ilişkin kararların iptal edilebilirliği konusunda bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 171–172.

TTK Tasarı m. 431/1'in son cümlesinde de yetkisiz katılmaya ilişkin hükümlere atıf yer almaktadır.

Genel kurula katılma hakkı olanlar, yukarıda belirtildiği üzere, ortaklar ve intifa hakkı sahipleridir. Bu hakka sahip olanların temsilcileri de hak sahibi adına genel kurulda katılım ve oy haklarını kullanırlar. Bunlar dışındaki kimselerin katılım ve oy haklarını kullanması söz konusu olamaz. Böyle bir durum, yetkisiz katılma teşkil eder.

Oy hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlamaları (bkz. TTK Tasarı m. 619) dolanmak ya da bir şekilde etkisiz hale getirmek amacıyla payın devri TTK Tasarı m. 433/1 hükmüne göre geçersizdir³⁵⁷. Genel kurula bu şekilde katılıp oy haklarını kullanan devralanın katılımı da yetkisiz katılma oluşturur. Bu durum yukarıdaki sonuçla uyumludur.

TTK Tasar m. 431/1/c. 3 hükmünde de yetkisiz katılmaya ilişkin hükümlere bir atıf yer almaktadır. Buna göre, organın temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci ve tevdi eden temsilcileri temsil edecekleri payların sayılarını, çeşitlerini, itibarî değerlerini ve gruplarını ortaklığa bildirirler. Bildirim yapılmazsa, o genel kurulda alınan kararlar genel kurula yetkisiz katılmaya ilişkin hükümler çerçevesinde iptal edilebilir³⁵⁸.

Yasanın kullandığı anlamda yetkisiz katılma, katılma hakkına sahip olmayan kişinin salt genel kurulda bulunmasını yeterli görmemekte, ayrıca bunun oylamaya katılmasını da öngörmektedir. Bu hususa TTK Tasarı m. 446/1/b hükmünden ulaşılabilir. Dolayısıyla bir ortak gibi katılım hakkını kullanmamış ve oylamalara katılmamış bir kimsenin salt genel kurula katılmış olması bu anlamda yetkisiz katılma oluşturmaz. Yani yetkisiz katılma kavramına ilişkin bir değerlendirme yapılırken, sadece genel kurula katılma hakkı çerçevesinde değil, aşağıda değinilecek olan oy hakkı ve özellikle oy hakkından yoksunluk hükümlerine göre de bir değerlendirme yapılması gerekir.

³⁵⁷ Hüküm BK m. 18'in özel bir görünümüdür. (Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 706).

³⁵⁸ Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 700; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 117; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 252.

B. Yetkisiz Katılımın Hüküm ve Sonuçları

Tasarı'nın öngördüğü yetkisiz katılım halinin özellikle oy hakkından yoksunluk hükümleriyle bağlantılı olarak ortaya çıkabileceğine değinildi. Bu bağlamda, genel kurul toplantısının hazırlanması ve buna yönelik hazırlık işlerinin yapılması konusunda görev sahibi olan müdürlerin titiz ve tarafsız davranması, yetkisiz katılmaların önlenmesi için önemlidir. Çünkü müdürler toplantıya ve oylamalara katılabilecekler listesini hazırlamalı ve bunu yaparken de toplantıya katılma hakkı olanları belirlemek için gerekli incelemeleri yapmalıdır (bkz. TTK Tasarı m. 417). Böylelikle katılmaya yetkili olmayanların toplantıya katılıp oy kullanmaları en baştan engellenmiş olur.

Toplantıya katılmaya yetkili olmayanların toplantıya katılacağı ya da katıldığı yönünde bir itiraz, her ortak tarafından toplantıdan önce müdürlere, toplantı esnasındaysa toplantı başkanlığına yapılabilir ve bu itiraz tutanağa geçirilebilir (bkz. TTK Tasarı m. 433/2). İtiraz, yönetim tarafından da yapılabilir. Hatta bu, yukarıda bahsedilen görevleri nedeniyle onlar için bir yükümlülüktür³⁵⁹. Ortakların, toplantıya yetkisiz katılım olduğu yolunda itiraz etme yükümlülükleri yoktur³⁶⁰.

TTK Tasarı m. 433/2 uyarınca bir itiraz olması halinde, sürecin nasıl işleyeceği düzenlenmemiştir. Öğretiye göre, hakkında itiraz olan katılımcıya durum bildirilmelidir. Ardından, onun itirazı haklı bulup bulmadığı yönünde bir açıklama yapması beklenmelidir³⁶¹. Olay çözümlenmezse, katılımcının toplantıya devam edip, oy kullanıp kullanamayacağına karar verilmelidir. Bu hususta karar verme yetkisinin toplantı başkanında olması kabul edilebilir³⁶².

Yetkisiz katılma halinde, TTK Tasarı m. 433/2'de öngörülen itiraz prosedürüyle meselenin çözümlenmemesi olasılığı vardır. Böyle bir halde, yetkisiz katılımın olup olmadığı ve olmuşsa toplantıda alınan kararların durumunun ne olacağı netleştirilmelidir. TTK Tasarı m. 446/1/b hükmü yetkisiz katılım sonucu alınan kararların akıbetini düzenlemiştir. Bu bağlamda, yetkisiz kişilerin katılımıyla alınmış olan bir genel kurul kararı batıl değil, iptal edilebilir bir karardır³⁶³.

³⁵⁹ Bkz. **Bürgi**, s. 376–377; **Schucany**, s. 121.

³⁶⁰ Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 708.

³⁶¹ Bkz. **Schucany**, s. 121.

³⁶² Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 708.

³⁶³ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 708–709.

Yetkisiz kişilerin katıldığı toplantıda alınan kararın iptali için açılacak dava karar tarihinden itibaren üç ay içinde açılmalıdır (bkz. TTK Tasarı m. 445). Dava ortaklığa karşı açılacaktır³⁶⁴. Ayrıca, toplantı öncesinde ya da toplantı sırasında, yetkisiz katılımcıların oylamaya katıldığına yönelik TTK Tasarı m. 433/2 uyarınca bir itiraz yapılması, yetkisiz katılımdan dolayı açılacak iptal davasında bir ön koşul oluşturmaz³⁶⁵.

Yetkisiz katılım nedeniyle iptal davası ortaklar tarafından açılacaksa, ortakların toplantıda hazır bulunması ve karara olumsuz oy verip bunu tutanağa geçirtmesi koşulu aranmaz. Tam tersine böyle bir halde, toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın tüm ortaklar iptal davası açabilir.

TTK Tasarı m. 446/1/b hükmüne göre, açılacak iptal bir davası için, iki önemli koşul birlikte gerçekleşmelidir. Birincisi, yukarıda belirttiğimiz anlamda bir yetkisiz katılma olmalıdır. Yani genel kurulda hakkı olmadığı halde bulunup, oylamalara katılmış bir kişi olmalıdır. İkinci olarak da, bu kişinin katılımının genel kurul kararının alınmasında etkili olması gerekir. Çünkü ortaklık, yetkisiz olarak genel kurula katılıp oy kullanan kişinin oylarının, kararın alınmasında etkili olmadığını kanıtlayıp iptal davasının reddedilmesini sağlayabilir.

§ 13. HAZIR BULUNANLAR LİSTESİ

Genel kurul toplantısının hazırlanması aşamasında müdürler devredilemez bir göreve sahiptir (bkz. TTK Tasarı m. 625/1/g). Bu görev, genel kurul toplantısının en iyi şekilde yapılması için gerekli önlemleri almayı gerektirir. Toplantı öncesinde yapılacak hazırlıkların başında toplantıya katılım ve oy hakkı olanların tespiti gelir³⁶⁶. Bu anlamda müdürlerin, pay defteri kayıtlarına göre bir toplantıya katılabilecekler listesi hazırlaması gerekir³⁶⁷ (bkz. TTK Tasarı m. 617/3 atfıyla TTK Tasarı m. 417). Bu listede ortakların adları, yerleşim yerleri, sahip oldukları esas sermaye paylarına dair bilgiler, imtiyazlı paylara ilişkin bilgiler yer alır. Ayrıca

³⁶⁴ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 709.

³⁶⁵ Bu yönde bkz. **Bürki**, s. 378; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 247; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 216, dn. 69; **Meier**, s. 182.

³⁶⁶ Bu yönde bkz. **Küng/Camp**, s. 250; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 189; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 212.

³⁶⁷ Mevcut anonim ortaklıklar açısından bunun hazırlık işlemi oluşturduğu yönünde bkz. **Domaniç**, s. 794. Yine müdürlerin Tasarı açısından söz konusu görevi için bkz. **Yıldırım**, s. 127.

toplantıya aslen veya temsil yoluyla katılacakların imza yerleri de belirtilmelidir (bkz. TTK Tasarı m. 417/1/son cümle). Limited ortaklığın tek müdürü olması halinde bu kişinin, birden fazla müdürü olması halinde müdürler kurulu başkanının imzalayacağı toplantıya katılabilecekler listesi, toplantıdan önce genel kurulun yapılacağı yerde hazır bulundurulur.

Toplantıya katılacak olan hak sahipleri, girişte toplantıya katılabilecekler listesini imzalayacaklardır. Katılımcıların imzalamasıyla liste, hazır bulunanlar listesi adını almaktadır (TTK Tasarı m. 417/2/son cümle). Toplantı yönetimi, kural olarak bu listedeki kayıtlara göre katılımcıları toplantıya alacaktır (bkz. TTK Tasarı m. 415/1).

Müdürlerin toplantıya katılabilecekler listesini her tür genel kurul toplantısı için hazırlamaları gerekir. Bu konuda olağan ya da olağanüstü genel kurul konusunda bir fark yoktur. Bunun dışında, liste özellikle çağrısız genel kurullar açısından da önem arz eder³⁶⁸. Çünkü, tüm esas sermaye paylarının toplantıda temsil edildiği, bu şekilde net olarak anlaşılır. Ancak eğer tek adam ortaklığı şeklinde bir limited ortaklık söz konusuysa, burada böyle bir listeye gerek yoktur³⁶⁹. Çünkü TTK Tasarı m. 616/3 gereği, tek ortaklı limited ortaklıkta, söz konusu ortak genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir ve bu sıfatla yazılı olarak karar almaktadır.

Ortakların imzaladığı hazır bulunanlar listesi, sadece oy hakkı olanların toplantıya katılımını sağlama hususunda işlev göstermez. Ayrıca kural olarak, yetersayıların hesabında da yardımcı bir rol üstlenir. Olağan karar yetersayısı olarak toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğunu benimseyen Tasarı sisteminde (m. 620), yetersayı toplantıda temsil edilmekte olan oy sayısına göre değişim gösterir. Bu durumda söz konusu listenin toplantıya giriş-çıkışlara göre güncel tutulması da gerekmektedir. Genel kurul başkanına bu anlamda bir görev düşmektedir³⁷⁰.

Katılanların imzaladıkları liste, hazır bulunanlar listesi adını alır ve toplantı başkanı tarafından imzalanır (bkz. TTK Tasarı m. 417/2). Burada genel kurul başkanının, giriş-çıkışları kontrol etmesiyle paralel, toplantıda oylamalardan önce

³⁶⁸ Bkz. **Kropff/Semler/Kubis**, s. 352-353.

³⁶⁹ Alman anonim ortaklıkları açısından bkz. **Kropff/Semler/Kubis**, s. 353.

³⁷⁰ Alman hukukunda benzer açıklamalar için bkz. **Kropff/Semler/Kubis**, s. 355; **Bürgers/Körber**, s. 829. Yine İsviçre hukukunda, hazır bulunanlar listesinin sürekli takip edilmesi gerektiği belirtilmiştir. (Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 216, dn. 67.)

yoklama yapılması ve çıkışlarda belki de bir çıkış imzasının alınmasının daha sonraki uyuşmazlıklar açısından faydalı olabileceği belirtilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: GENEL KURULDA KARAR ALMA ESASLARI

§ 14. GENEL KURULDA BAŞKAN VE GÖREVLERİ

I. GENEL KURULDA BAŞKAN VE BAŞKANLIK DİVANININ SEÇİMİ

A. Genel Kurul Başkanının Seçimi

1. Ortaklık Sözleşmesinde Başkan Seçimine İlişkin Kural Bulunması Halinde Hukukî Durum

Limited ortaklık genel kurul toplantısı, bir toplantı başkanı tarafından yürütülür³⁷¹. Toplantıdaki yönetsel yetkiler başkan tarafından kullanılacaktır. Başkan müzakereleri açacak, kapatacak, söz verecek, gerekli hallerde söz kesebilecektir. Dolayısıyla toplantının yürütümü açısından toplantı başkanı merkezî bir rol üstlenir ve bunun belirlenmesi önemlidir.

Ortaklık genel kurulunun yönetimine ilişkin ilkeler ve bu bağlamda başkanın belirlenmesine dair hususlar ortaklık sözleşmesinde düzenlenebilir³⁷². Bu bağlamda, ortaklık sözleşmesinde doğrudan bir genel kurul başkanı belirlenebileceği gibi, bunun seçimi de öngörülebilir³⁷³. Her ne kadar bahsedilen düzenlemenin kabulü konusunda TTK Tasarı m. 579 hükmünden dolayı şüphe uyanabilirse de, TTK Tasarı m. 624/2'nin emredici olmayan niteliği³⁷⁴ ve TTK Tasarı m. 625/1/g'de yer verilen "genel kurul toplantısının hazırlanması" ifadesinin farklı şekillerde yorumlanabilir olması bunun kabulünü olanaklı kılmaktadır. Çünkü böyle bir durumda müdürler genel kurul toplantısına hazırlığı söz konusu ortaklık sözleşmesi hükümleri çerçevesinde yerine getireceklerdir.

³⁷¹ Anonim ortaklıklar açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 217; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 798 ve 802; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 403; **Pulaşlı**, s. 337.

³⁷² Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 798. Genel kurul başkanının ana sözleşmede belirlenebileceğine dair mevcut anonim ortaklıklar sistemimiz açısından bkz. **Arslanlı**, s. 40; **İmregün**, s. 141; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 403; **Pulaşlı**, s. 337.

³⁷³ Bu hususta bkz. **Von der Crone, Hans Caspar/Kessler, Franz J.**: "Die Leitung der Generalversammlung", SZW 2004, 76 (1), s. 4.

³⁷⁴ Bu doğrultuda bkz. **Yıldırım**, s. 127.

2. Ortaklık Sözleşmesinde Başkan Seçimine İlişkin Kural Bulunmaması Halinde Hukukî Durum

a. Temel Kural: Müdür veya Müdürler Kurulu Başkanının Toplantı Başkanı Olması

Limited ortaklıkta genel kurul toplantısına ilişkin hükümler incelendiği zaman, genel kurulun her aşamasında müdürlerin büyük bir işlev üstlendiği dikkat çekmektedir. Genel kurulu toplantıya kural olarak müdürlerin çağırması (bkz. TTK Tasarı m. 617/1/c.1), gündemi belirlemesi (bkz. TTK Tasarı m. 617/3 atfıyla TTK Tasarı m. 413/1), yine toplantı öncesinde yapılacak hazırlık işlerini yapması gibi hususlar dikkate alındığında, müdürlerin bu süreçte üstlendiği işlevin büyüklüğü ortaya çıkar.

Limited ortaklık genel kurulunu kural olarak, ortaklıkta bir müdür varsa o, birden fazla müdür varsa, müdürler kurulu başkanı yönetir (bkz. TTK Tasarı m. 624/2). Bu yaklaşım genel kurul toplantılarının hazırlanması konusunda devredilmez ve vazgeçilemez şekilde müdürleri görevlendiren düzenlemeyle (TTK Tasarı m. 625/1/g) de uyumludur³⁷⁵.

b. Müdür veya Müdürler Kurulu Başkanı Dışında Başka Bir Kişinin Toplantı Başkanı Olması

TTK Tasarı m. 625/1/g ve TTK Tasarı m. 624/2 hükümleri uyum içinde yorumlanmalıdır. TTK Tasarı m. 624/2 hükmüyle müdüre ya da müdürler kurulu başkanına yüklenmiş toplantıyı yönetme görevi devredilemez bir görev değildir³⁷⁶. Dolayısıyla, toplantı yönetimi konusunda kural olarak, müdür ya da müdürler kurulu başkanı yetkilidir, ancak aşağıda belirtildiği gibi, bu görev bazı hallerde başkasına devredilebilir. Bunun dışındaki bazı hallerdeyse, toplantıyı bir kayyımın, tasfiye memurunun ya da iflas idaresinin yönetmesi söz konusu olabilir.

Müdürler kurulu başkanı ya da tek başına müdürün toplantıyı yönetmesine ilişkin, azınlığın genel kurulun toplantıya çağrılmasını sağlama hakkıyla ilgili ayrık bir noktaya işaret edilebilir. Azınlık bu hakkını kullanmış ve yaptıkları başvuru

³⁷⁵ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından genel kurul başkanının ana sözleşmeyle belirlenmemesi halinde başkanı genel kurulun seçeceği yolunda bkz. **Arslanlı**, s. 40; **İmregün**, s. 141; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 403; **Pulaşlı**, s. 337.

³⁷⁶ Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 241; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 264.

müdürlerce reddedilmiş ya da azınlığın istemine yedi gün içinde olumlu yanıt verilmemişse, azınlık mahkemeye başvurabilir (bkz. TTK Tasarı m. 412). Bu başvuru kabul edilirse, mahkeme genel kurulun toplantıya çağırılması için kayyım atar. Kanımızca, ilk bahsedilen durumdan farklı olarak, böyle bir durumda kayyımın ilgili toplantıyı yönetmesi menfaatler dengesine uygun olur³⁷⁷.

Tasfiye haline girmiş bir ortaklık söz konusuysa, genel kurulu toplantıya çağrı yetkisinde belirttiklerimize paralel olarak toplantı başkanı belirlenebilir. Bu durumda, kural olarak tasfiye memuru tarafından toplantıya çağrılacak bir genel kurul, yine tasfiye memuru tarafından yönetilmelidir. Keza iflas halinde bir ortaklık için, iflas idaresi bakımından aynı husus savunulabilir.

Yukarıda belirtilen hallerin dışında, toplantıyı yönetme görevi, müdür ya da müdürler kurulu başkanından farklı bir kişi tarafından yerine getirilecekse, bu kişiyi belirleme yetkisi de müdür ya da müdürler kurulunda olmalıdır³⁷⁸. Çünkü toplantıyı yönetecek kişinin “toplantı öncesinde” belirlenmesi müdürlerin genel kurul toplantısının hazırlanması (TTK Tasarı m. 625/1/g) konusundaki devredilemez görevleri içinde mütalaa edilebilir. Buradan hareketle, toplantının açılmasından önce, toplantı yöneticisinin belirlenmesinde, kural olarak genel kurulun bir yetkiye sahip olmadığı tespit edilebilir³⁷⁹.

Kanımızca toplantı başladıktan sonra, genel kurulun kendi yapısını kendisinin belirleyebileceğini³⁸⁰ kabul etmek, ancak müdürlerin toplantı hazırlıkları çerçevesinde bu yönde bir karar almasıyla olanaklıdır. Başka bir deyişle, böyle bir

³⁷⁷ İsviçre anonim ortaklıklarında azınlığın mahkemeye başvurması halinde, mahkemenin genel kurulu yine yönetim kurulu aracılığıyla toplayacağı belirtilmektedir. Yönetim kurulunun bunu ihmal etmesi ya da toplamaya yanaşmaması olasılığında, kararda genel kurulun yetkili bir noter aracılığıyla toplantıya çağırabileceğine yer verilmesi ya da yer verilmezse toplantı talep edenlerin yönetim kurulunun böyle bir ihmali karşısında icra yoluyla genel kurulun toplantıya çağırılmasını sağlamaları olanaklıdır. Bu durumlarda genel kurul üçüncü bir kişi, özellikle noter tarafından toplantıya çağırılır ve toplantı onun tarafından yönetilir. (İsviçre hukukunda bu durum için bkz. **von der Crone/Kessler**, s. 6).

³⁷⁸ İsviçre anonim ortaklıkları açısından, ortaklık ana sözleşmesi aksini öngörmedikçe yönetim kurulunun genel kurulun yapısının belirlenmesi hususunda yetkili olduğu yönünde bkz. **von der Crone/Kessler**, s. 4.

³⁷⁹ İsviçre anonim ortaklıkları açısından katı bir sonuca ulaşılmakta ve “kural olarak” genel kurulun toplantı başkanını belirleme konusunda bir yetkisinin olmadığı belirtilmektedir. (Bu konuda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 798; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 163; **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 62).

³⁸⁰ İsviçre limited ortaklıkları bakımından ana sözleşmede bir hüküm yoksa, genel kurulun kendi yapısını belirleyeceği hususundaki görüş için bkz. **Handschin/Truniger**, s. 131; **Handschin, Lukas**: “Gesellschaftsanteile und Gesellschafterversammlung -die Willensbildung der GmbH- die Konzernleitung der GmbH”, içinde: **Böckli, Peter/Forstmoser, Peter**: Das neue schweizerische GmbH-Recht, Zürich-Basel-Genf, 2006, s. 90.

belirleme ancak bunu müdürlerin istemesi ve buna ilişkin esasları belirlemesiyle yapılabilir³⁸¹. Bu durumda genel kurul toplantısı müdür ya da müdürlerin belirlediği başkan tarafından açılır. Daha sonra genel kurul kendi başkanını seçer. Bununla bağlantılı olarak, genel kurul, toplantı başkanlığı görevini müdürler kurulu başkanından farklı bir müdüre verebileceği gibi, müdür olmayan bir ortağa ya da bağımsız üçüncü bir kişiye dahi verebilir³⁸².

Anonim ortaklıklara ilişkin TTK Tasarı m. 419/1/c. 1 hükmü, esas sözleşmede aksine herhangi bir düzenleme yoksa, toplantıyı genel kurul tarafından seçilecek bir başkanın yöneteceğini düzenlemektedir. Limited ortaklık hükümleri arasındaysa buna yer verilmeyip genel kurul toplantılarını kural olarak müdür ya da müdürler kurulu başkanının yöneteceği düzenlenmiştir (bkz. TTK Tasarı m. 624/2). Bu durum bizi, limited ortaklık genel kurulunun kural olarak kendi başkanını kendisinin belirleyemeyeceği sonucuna ulaştırmaktadır³⁸³. Yukarıda belirtildiği üzere, bu, ancak müdürlerin söz konusu hususta karar almaları halinde olanaklıdır. Aslında bu sonuç, müdürlerin, kimlerin genel kurula katılma hakkına sahip olduğunu belirleyip toplantıya katılabilecekler listesini oluşturmaktan (bkz. TTK Tasarı m.

³⁸¹ Alman anonim ortaklıklarında ana sözleşmeyle genel kurul başkanı belirlenmediyse bunu genel kurulun kendisinin belirleme yetkisi olduğu yolunda bkz. **von der Crone/Kessler**, s. 7–8. Hatta ana sözleşmede böyle bir belirleme yapılmadıysa parlamenter gelenekler gereğince toplantıda bulunan en yaşlı pay sahibi ya da temsilcinin toplantıyı açıp genel kurulun başkan seçmesine kadar toplantıyı idare edebileceği yönünde bkz. **Schmidt/Lutter/Ziemons**, s. 1421.

³⁸² Genel kurulun, müdürler kurulu başkanının toplantıyı yönetemeyecek durumda olması halinde başka bir müdüre veya müdürlerle ilgili olarak bir menfaat ihtilafı olması halinde müdür olmayan bir ortak ya da üçüncü bir kimseye toplantı başkanlığını verebileceğine dair bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 185. Buna karşılık, başkanlık divanında, sekreter ve oy saymanın üçüncü bir kişi olabileceği, ancak başkanın ortak olmayan üçüncü bir kişi olamayacağı yönünde görüş için bkz. **Handschin/Truniger**, s. 131. İsviçre anonim ortaklıkları bakımından, genel kurulun çoğunluk kararıyla, yönetim kurulunun seçtiği genel kurul başkanından farklı bir genel kurul başkanı seçemeyeceği yönünde bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 62. Yine TTK anonim ortaklıkları açısından başkanın pay sahibi olmasının şart olmadığı yönünde bkz. **Arslanlı**, s. 40, dn. 105; **Pulaşlı**, s. 337. Yargıtay da kooperatiflere ilişkin isabetli bir kararında genel kurul başkanının üyelerden biri olmak zorunda olmadığına işaret etmiş ve hatta üyeler arasında ciddi uyumsuzluk ve ayrışmaların bulunduğu bir genel kurulda dışarıdan bir başkanının yönetmesinin faydalı olabileceğine dahi değinmiştir. (Bu hususta bkz. **11. HD., E. 1982/2110, K. 1982/2353, T. 17.5.1982**, karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 13.05.2009; ayrıca bkz. **Eriş**, s. 2144). Yine aynı karara dayalı bir yorum için bkz. **Doğanay**, s. 1098.

³⁸³ TTK Tasarı m. 419/1/c. 1 paralelinde bir hüküm içermeyen İsviçre anonim ortaklıklar hukukunda da yapılan yorumlar özellikle genel kurul başkanının belirlenmesi bakımından çoğunlukla benzer yöndedir. (Bu hususlarda bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 62; ilkesel anlamda aynı yönde ancak istisnaların da olabileceği yönünde bkz. **Böckli**, *Aktienrecht*, s. 1298; genel kurulun kendi yapısını kendisinin belirleyemeyeceği yönünde bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 163; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 217; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 798; **Forstmoser**, s. 121ve dn. 165; **Hungerbühler**, s. 135; **von der Crone/Kessler**, s. 5).

415/1, m. 417) genel kurulun hazırlanmasına (bkz. TTK Tasarı m. 625/1/g) kadar genel kurulun her aşamasında görevli olmasıyla desteklenebilir.

Genel kurulun kendi başkanını kendisinin belirleyemeyeceği yolunda ulaşılan sonuç istisnasız kabul edilemez. Öncelikle müdürlerin genel kurul başkanını seçmede ihmalkâr olması, müdürlerden kimsenin toplantıya katılmaması gibi bazı hallerde genel kurulun kendi başkanını belirlemesi konusunda yetki sahibi olduğu kabul edilmelidir³⁸⁴. Bunun dışında aynı sonuç, ortaklarla başkan arasında derin uyuşmazlıkların olduğu hallerde de gündeme gelebilir. Çünkü burada maksat, genel kurulun en uygun şekilde yönetimini sağlamaktır. Ayrıca, üçüncü bir kişinin başkan seçildiği hallerde, ortaklık sırları için sakıncalı bir durum ortaya çıkarsa, ilgili hususta toplantının, müdürler kurulu başkanı ya da yine genel kurulun seçeceği bir kişi tarafından yönetilmesi düşünülebilir.

B. Başkanlık Divanının Seçimi

Toplantı yönetiminin diğer mensupları başkan yardımcısı, tutanak yazmanı ve oy toplama memurudur. Limited ortaklıkların ülkemizdeki hacimleri dikkate alındığında bu kişilerin belirlenmesini zorunlu kabul etmemek gerekir. Fakat gereksinim halinde bunların belirlenmesi düşünülebilir. Özellikle tutanak yazmanı belirlenmesi faydalı olabilir. Bu noktada TTK Tasarı m. 419/1/c. 2 hükmünün lafzı tutanak yazmanının belirlenmesini zorunlu kılmaktaysa da, limited ortaklıklar açısından bu sonuca yukarıda belirttiğimiz gerekçelerle ulaşılmamalıdır.

Gereksinim olması halinde belirlenecek olan tutanak yazmanı ve oy toplama memuru gibi görevlilerin, hangi esaslara göre belirleneceği sorunu da çözümlenmelidir. TTK Tasarı m. 617/3 hükmü daha önce değinildiği şekilde geniş yorumlandığında, başkanlık divanında yer alan diğer kişilerle ilgili olarak anonim ortaklıklara ilişkin düzenlemelere müracaat edilebilir. Bu anlamda, TTK Tasarı m. 419/1/c. 2 ve c. 3 hükümleri yol göstericidir ve yukarıda belirttiklerimiz paralelinde, limited ortaklıklara uygun düştüğü ölçüde uygulanabilir. Buna göre, gerek görülmesi

³⁸⁴ İsviçre anonim ortaklıkları açısından benzer olarak bkz. **von der Crone/Kessler**, s. 5. Mevcut anonim ortaklıklar hukukumuz açısından, başkan ana sözleşmeyle tayin edilmiş olsa bile toplantıya gelmez veya gelip de toplantıyı yönetmek istemezse genel kurulun yerine bir başkan seçebileceği yönünde bkz. **Arslanlı**, s. 40; **İmregün**, s. 141; **Pulaşlı**, s. 337–338.

halinde, başkan, tutanak yazmanı ve oy toplama memurunu³⁸⁵ belirler ve başkanlığı oluşturur. Ayrıca gereği halinde başkan yardımcısı da seçilebilir³⁸⁶.

II. GENEL KURULDA BAŞKANIN GÖREV VE YETKİLERİ

A. Toplantı Başkanının Toplantı Öncesindeki Görevleri

Toplantı yönetiminin toplantının başlama anına kadar olan görevleri incelenebilir. Aslında bu noktaya kadar kural olarak müdürlerin inisiyatifinde gelişen bir süreç söz konusudur. Toplantı açılana kadar geçen süreçte müdürlerin geniş yetkisi ortadadır.

Toplantı başkanına düşen görevlerden birisi, yukarıda belirtildiği üzere, gerek duyulmuşsa, tutanak yazmanını belirlemektir. Ayrıca yine, gerekiyorsa oy toplama memurunu da başkan belirler (bkz. TTK Tasarı m. 617/3 atfıyla TTK Tasarı m. 419/1/c. 2). Eğer böyle bir görevliye gereksinim varsa, bunun görevini tarafsız yerine getirecek bir kimse olması gerekir³⁸⁷.

Toplantının açılmasından önce giriş kontrollerinin yapılması³⁸⁸, içeriye gerçekten hak sahibi olanların ya da onların meşru temsilcilerinin alınması görevi de toplantı başkanlığının başlangıçtaki görevlerindedir. Toplantı başkanı müdürlerden farklı bir kişi olsa bile bu görevde müdürlerin önemli bir işlev üstlendiğini de belirtebiliriz³⁸⁹. Çünkü müdürler toplantının hazırlık döneminde aktif rol üstlenmektedir.

Toplantı başkanının toplantıyı açmadan önce, özellikle sözleşme ya da yasayla bir toplantı yetersayısı veya karma yetersayının kabul edildiği hallerde toplantı yeter sayısının oluşup oluşmadığını tespit etmesi gerekir. Toplantı yeter sayısının tespiti konusunda, toplantı yönetimi, hazır bulunanlar listesinden faydalanabilir. Normalde toplantı yeter sayısının tespiti bir zorluk arzetmez. Çünkü

³⁸⁵ Başkan oy toplama memurunu seçme işi konusunda genel kurulda oylama yaptırabilmelidir. Bu durumda söz konusu oylamanın gündemde yer alması gerekmez. (Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 800).

³⁸⁶ Yazman ve oy toplama memurları hakkında mevcut anonim ortaklık genel kurulları açısından ayrıca bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 404.

³⁸⁷ Bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 62.

³⁸⁸ Bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 63.

³⁸⁹ Toplantının başlamasından önce toplantı hazırlıkları çerçevesinde giriş kontrolleri, katılmaya yetkili olanların tespiti gibi konularda müdürler yetkili ve görevlidir. Fakat toplantının açılmasıyla bu hususlarda, özellikle TTK Tasarı m. 433/2 çerçevesinde vuku bulabilecek bir itirazda, genel kurul yönetiminin yetkili olduğunu ve karar verebileceğini kabul etmek gerekir. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bu yönde bir açıklama için bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 792.

kural olarak olağan kararlar için toplantı yetersayısı zaten aranmamaktadır. Ancak olağanüstü yetersayıların arandığı hallerde (bkz. TTK Tasarı m. 621, 589) söz konusu tespit önem kazanacaktır.

B. Toplantı Başkanının Toplantı Sırasındaki Görevleri

1. Yasal Düzenlemelerin Tanıtılması ve Boşluk Olması Halinde Uygulanacak Kurallar

Toplantı başkanının müzakerelerin başlamasından sonraki görevlerinin ana amacı, genel kurul toplantısının düzen içerisinde yürütülmesidir. Bu aşamanın nasıl sürdürüleceği konusunda Tasarı'nın bir hüküm içermediğini belirtmek gerekir. Ancak anonim ortaklıklara dair, ortakların ortaklık işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanabileceklerini ifade eden TTK Tasarı m. 407/1/c. 1 hükmü ve gündeme bağlılık ilkesini düzenleyen TTK Tasarı m. 413/2 hükmü toplantı yönetimi konusunda, özellikle müzakerelerle ilgili olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun dışında toplantı yönetimi, eğer ana sözleşmede buna ilişkin belirlemeler yapıldıysa ona göre hareket etmelidir. Eğer hiçbir düzenleme yoksa, özellikle meclis içtüzüğü ve dernekler hukukuna ilişkin genel ilke ve kuralların uygun düştüğü ölçüde uygulanma olasılığı gündeme gelebilir³⁹⁰.

2. Başkanın Toplantının Yürütülmesi Esnasındaki Temel Görevleri

a. Toplantının Gündeme Uygun Olarak Yürütülmesi

Genel kurul başkanı müzakereleri açtıktan sonra, katılımcılara duyurulan gündeme ilişkin konuların tartışılmasını gözetir. Bu TTK Tasarı m. 617/3 hükmünün atfıyla TTK Tasarı m. 413/2'de düzenlenen gündeme bağlılık ilkesinin doğal bir

³⁹⁰ Bu yönde bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 218. İsviçre anonim ortaklıklarında özellikle çok yüksek katımlı genel kurul toplantılarında parlamento kurallarının sadece boşluk doldurucu şekilde uygulama alanı bulabileceği ve bunlardan yalnız bir anonim ortaklık genel kuruluna uygun olanların uygulanabileceği yolunda bkz. **von der Crone/Kessler**, s. 15. Parlametoyla genel kurul benzerliği ilk planda öne çıksa da, her iki kurumun karar alma süreçleri arasında fark vardır. Ortaklıklar hukukunda karar alma süreci kolaylaştırılmaktadır. Örneğin bir ortaklık genel kurulu, kararlarını önceden meselenin tartışıldığı danışma kurulu veya komisyonlara istinaden almaz. Bir parlamento gibi ayrıntılandırılmış usul öngörülmemesi ve ortaklık genel kurulunun aslında yılda bir kez toplanan bir organ olarak yapılandırılmış olması, onun hızlı karar almasını gerektirmektedir. Bu nedenle toplantı başkanı ortaklık genel kurulunda parlamento başkanına oranla daha geniş yönetsel yetkilere gereksinim duyar. (Parlamento ve ortaklık genel kurulu arasındaki fark ve benzerlikler açısından bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 50–51).

sonucudur. İlkenin bir gereği olarak, gündemde yer alan konuların tamamının yeterli bir şekilde tartışılması ve karara bağlanabilmesi gerekir. Gündemde yer almayan konulardaysa karar alınmaz³⁹¹. Gündeme bağlılık ilkesinin bu iki etkisi nedeniyle tartışmalarda gündemdeki hususlara önem ve öncelik verilecektir. Yukarıda belirtildiği üzere, gündem dışında konularda tartışma yapılabilir, ancak karar alınmaz³⁹². Fakat gündem dışında yapılacak bu tartışmalar, toplantı başkanı tarafından öyle yürütülmelidir ki, gündemde yer alan konuların hepsi hakkında yeterli nispette tartışma yapılabilmesi ve bir karar alınabilmelidir. Bu ilke müzakerelere katılma hakkının belirttiğimiz ölçüde bir sınırdır. Fakat ilke sıkı şekilci bir çerçevede yorumlanmamalıdır. Bu anlamda, objektif nedenler var ve genel kurul toplantısının iyi surette devamı gerekli kılıyorsa, genel kurul başkanı gündem sıralamasında değişikliğe gidebilmelidir³⁹³. Yalnız bu hususu dikkatli değerlendirmek gerektiğini ve çok kısıtlı hallerde kabul edilebilir olduğunu da eklemek gerekir. Hatta genel kurul başkanının, bu hususta doğrudan bir karar vermek yerine, genel kurulda bir danışma oylaması yaptırabileceği ve bunun çoğu kez daha doğru bir tercih olacağı da belirtilmelidir. Yalnız, toplantının iyi surette devamı için sadece sıralamada bir değişiklik yapılmaktadır. Yoksa önceden ilân edilmiş olan gündeme bir madde eklenemez ve gündemdeki bir husus da gündemden çıkarılamaz.

b. Toplantıda Söz Almak İsteyenlerin ve Bunların Sırasının Belirlenmesi

Genel kurul başkanı müzakerelerde söz almak isteyen hak sahiplerinin sırasını belirlemelidir³⁹⁴. Genel kurul başkanı toplantıya katılım, konuların genişliği, hak sahiplerinin söz alma istemlerine göre, hakkaniyete uygun bir sistem belirlemelidir. Genel kurul başkanı, konuşmak isteyen hak sahiplerini her gündem maddesi için ayrı ayrı tespit edebileceği gibi, yine her bir gündem maddesi için,

³⁹¹ Gündemdeki konuların tamamının tartışılması gereği gündeme bağlılık ilkesinin olumlu etkisi olarak adlandırılırken gündemde yer almayan konuların karara bağlanamaması gündeme bağlılık ilkesinin olumsuz etkisi olarak adlandırılır. Bu hususta bkz. § 9, II, A, 2 başlığı altında yapılan açıklamalar.

³⁹² Bkz. § 9, II, A, 4 başlığı altında yapılan açıklamalar

³⁹³ Bu hususta bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 65; **Hungerbühler**, s. 147. Toplantı başkanının genel kurul başlarken gerekçeli olarak gündem maddelerinin sıralamasında bir değişikliğe gidildiğini duyurmasının olanaklı olduğu yönünde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 785. Başkanın gündem sırasını bozmayacağı yolunda mevcut anonim ortaklık sistemimiz açısından bkz. **Pulaşlı**, s. 338; **Arslanlı**, s. 41; **İmregün**, s. 146. Bununla birlikte sonuncu eserin aynı yerinde genel kurulun gündem sırasının değiştirilmesini karar altına alabileceği öne sürülmüştür.

³⁹⁴ Bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 68. Yine genel kurul başkanının bu konudaki yetkisine dair bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 164; **Arslanlı**, s. 41; **Pulaşlı**, s. 338.

toplantının başında, kendisine bu konuda bildirim yapılmak suretiyle belirleyebilir. Konuşmacılar her ne şekilde belirlenirse belirlensin, konuşmacıya söz vermek, başkanın görevidir. Bu nedenle, hak sahipleri başkandan söz almadan konuşmamalıdır³⁹⁵.

c. Toplantı Sırasında Getirilen Önerilerin Gruplandırılması, Sıralanması ve Oylamaya Sunulması

Katılımcıların gündem maddelerine uygun olarak görüşlerini açıklarken bazı teklifler getirmesi olanaklıdır. Öneride ya da teklifte bulunma hakkı çerçevesinde genel kurula katılma hakkı sahipleri genel kurulda irade oluşumuna yön verebilir, katkıda bulunabilir. Genel kurul başkanı, konuşmacının konuşması sırasında ortaya koyduğu teklifleri diğer teklifleri de göz önüne alarak oylamaya uygun bir şekilde gruplandırıp düzenlemelidir. Gündem maddesi hakkında açıklanan görüşler arasında getirilen teklifler yeteri kadar açık ve net değilse, toplantı başkanı bunu oylamaya uygun bir şekilde formüle etmelidir³⁹⁶.

d. Toplantıda Konuşma Sürelerinin Ayarlanması ve Gereken Disiplin Önlemlerinin Alınması

Gündem maddelerinin tamamının ölçülü ve yeterli bir şekilde tartışılabilmesi için yukarıda belirtilen ilkeler çerçevesinde, herkes için genel bir konuşma süresi kısıtlaması getirilebilir³⁹⁷. Bunun gibi konunun öneminin gerektirmesi ve tartışmanın sağlıklı yürütülmesi için özel bir gündem maddesi hakkında süre sınırlandırması

³⁹⁵ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 217; **Hungerbühler**, s. 147. TBMM İç Tüzüğü m. 60/1 hükmü uyarınca oturum sırasında başkandan söz almayan kimse konuşmamaktadır. Bu kural, kanımızca anonim ve limited ortaklık genel kurulları için de uygulanabilir. Ancak yine aynı hüküm içinde yer verilen adını önceden kaydettirmeyen kişilerin konuşamayacağına dair kısmın uygulanabilirliği ise tartışılır. Çünkü yönetim konusunda toplantı başkanına ait bir alan olduğunu kabul etmek ortaklıklar için daha uygun olacaktır. Özellikle limited ortaklık gibi genelde ortak sayısı düşük seviyede olan ortaklıklar için önceden kaydettirmeye lüzum olmaksızın, genel kurul başkanının toplantı esnasında açık ya da örtülü bir onayı ya da söz vermesiyle ortakların konuşabileceğini kabul etmek gerekir. Ortak sayısı az olan ortaklıklarda bu tür kurallar ortaklığın bünyesine uygun düşmez.

³⁹⁶ Bu konuda bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 69; **Böckli**, *Aktienrecht*, s. 1302. Oylama önerisinin negatif olduğu durumlarda kabul anlamında bir “evet” ve red anlamında bir “hayır oyunun kafa karışıklığına neden olması olasıdır. Bu gibi durumlarda teklif genel kurulda oylamaya uygun bir hale getirilip oylamaya sunulabilir. Bunun dışında genel kurul başkanının hangi oyun nasıl etki edeceğini ya da ne sonuç doğuracağını oylamadan önce belirtmesi olanaklıdır. Bkz. **Hungerbühler**, s. 151.

³⁹⁷ Müzakerelere katılma hakkının sınırlandırılması konusunda bkz. § 14, II, B, 2, d ve § 15, I, C başlıkları altında yapılan açıklamalar.

yapılabileceği gibi, süresini tüketen konuşmacıya bazı hallerde ek süre verilebilmesi de olanaklıdır.

Genel kurul başkanı tüm bu söylenenlerin dışında, toplantı düzeninin muhafazası açısından bazı disiplin önlemlerine de başvurabilir. Belirtmek gerekir ki, hangi disiplin önlemi kullanılırsa kullanılsın, tercih hep ortağın ortaklık haklarını en alt düzeyde etkileyen önlemden yana olmalıdır³⁹⁸.

Toplantı düzenini bozan ortağın kurallara uyması, aksi halde toplantı düzeninin devamı için gereken önlemlerin alınabilmesi hususunda uyarılması olanaklıdır. Toplantı başkanı, toplantı düzenini aşırı düzeyde bozan, konuşma hakkını kötüye kullanan, süresini aştığı halde uyarılara rağmen konuşmasına devam eden, onur kırıcı ve izin almadan konuşan ortakların söz hakkının bir veya daha fazla gündem maddeleri için elinden alınması şeklinde önlemler uygulayabilir.³⁹⁹ Genel kurul başkanının kullanabileceği son ve en keskin önlem⁴⁰⁰ de, diğer önlemlerin hiçbir şekilde işlememesi ve bu nedenlerle toplantı düzeninin sağlanamaması hallerinde, buna neden olan ve olmakta devam eden katılımcının toplantı dışına çıkarılmasıdır⁴⁰¹.

³⁹⁸ Bkz. **Teoman, Ömer**: “Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim-, C. I, İstanbul, 2000, s. 64.

³⁹⁹ Müzakerelere katılma hakkının sınırlandırılması çerçevesinde bu hususlara kısmen değinildiğinden § 15, I, C başlığına atıf yapmakla yetiniyoruz.

⁴⁰⁰ Bkz. **Hungerbühler**, s. 149; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 217. Mevcut hukukumuz açısından da genel kuruldan çıkarmaya en son başvurulabileceği belirtilmiştir. (Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 547; **Teoman**, Çıkarılma, s. 62).

⁴⁰¹ Uyarı, söz hakkının alınması ya da toplantı dışına çıkarma gibi düzenleyici önlemler hakkında daha geniş açıklama için bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 70–71; yine aynı hususlarda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 171–172; **Hungerbühler**, s. 148–149. Mevcut sistemimizde anonim ortaklıklar açısından da ancak belirli koşullar altında pay sahibinin genel kuruldan çıkarılmasının olanaklı kabul edilebileceği yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 404. Mevcut anonim ortaklıklar sistemimiz açısından ortağın toplantıdan çıkarılmasının son önlem olacağını kabul etmekle beraber bunun ancak başkanın söz konusu durumu genel kurul onayına sunmasıyla ya da baştan bu konuda başkanının genel kurulda yetki almış olmasıyla olanaklı olduğu yönünde bkz. **Pulaşlı**, s. 339.

§ 15. GENEL KURULDA ORTAKLARIN MÜZAKERELERE KATILMA VE GÜNDEMDEKİ KONULARA İLİŞKİN ÖNERİDE BULUNMA HAKKI

I. GENEL KURULDA ORTAKLARIN MÜZAKERELERE KATILMA HAKKI

A. Müzakerelere Katılma Hakkının Niteliği ve Kapsamı

Müzakerelere katılma hakkı, genel kurula katılma hakkının ayrılmaz bir parçasıdır⁴⁰². Genel kurula katılma hakkının bir parçası olarak müzakerelere katılma hakkı vazgeçilemez ve sahibinin elinden alınamaz bir bireysel hak niteliği taşır⁴⁰³. Dolayısıyla ortakların bu hakkı, onların esas sermayeye katılım oranının büyüklüğünden bağımsız olarak vardır⁴⁰⁴. Yukarıda belirtildiği üzere⁴⁰⁵, genel kurula katılma hakkı, genel kurulda bulunma hakkıyla genel kurulda irade oluşumuna katkıda bulunma hakkını içinde barındırmaktadır. Müzakereler, genel kurulda irade oluşumu aşamasının başında yer alır. Zira genel kurulda gündeme ilişkin hususlar tartışılacak, bu bağlamda söz almak isteyenler fikirlerini açıklayacak ve genel kurula katılanların iradeleri genel kurulda öne sürülen tekliflerin kabulü ya da reddi konusunda şekillenecektir. Bu çerçevede müzakerelere katılma hakkı, özellikle genel kurula katılma hakkının ikinci cephesini, yani genel kurulda irade oluşumuna katkıda bulunma hakkını⁴⁰⁶, ifade etmek üzere kullanılmaktadır⁴⁰⁷. Müzakerelere katılma hakkının teknik anlamda genel kurula katılma hakkıyla olan bağılılığı, bunu oy hakkından tamamen bağımsız da kılmamaktadır⁴⁰⁸. Çünkü katılımcı, müzakereler sonunda ne yönde oy kullanacağına karar vermektedir.

⁴⁰² Genel kurula katılma hakkının içeriği konusunda bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2825. Benzer olarak yine bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 544.

⁴⁰³ Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 544. Müzakerelere katılma hakkının bir parçası olan görüş açıklama hakkının bu niteliği konusunda bkz. **Forstmoser**, s. 120. Ayrıca bkz. **Yiğit** s. 155.

⁴⁰⁴ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 218.

⁴⁰⁵ Bkz. § 12, I, B, 1 başlığı altında yapılan açıklamalar.

⁴⁰⁶ Müzakerelere katılma hakkı, gündem çerçevesinde ilgili kişilere soru yöneltilmesinin de sağlar. (Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 674).

⁴⁰⁷ İsviçre anonim ortaklıklar hukukunda müzakerelerde söz alma hakkının genel kurula katılma hakkının bir parçası olduğu yönünde bkz. **Bauen/Bernet**, s. 101.

⁴⁰⁸ Müzakerelere katılma hakkının, aslen oy hakkının bir parçası olduğu da savunulmuştur. (Bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 673).

Pasif anlamda müzakerelere katılma hakkı genel kurulda yapılan konuşmaları dinleyebilmeyi ifade ederken, aktif anlamda müzakerelere katılma hakkı müzakerelerde gündemle ilgili olarak söz alıp görüş açıklamayı ifade etmektedir⁴⁰⁹.

B. Müzakerelere Katılma Hakkına Sahip Olanlar

Müzakerelere katılma hakkının sahipleri, genel kurula katılma hakkının sahipleriyle paralellik göstermektedir. Bu nedenle burada ayrıntılı bir açıklamaya girilmeyecektir. Genel kurula katılma hakkına sahip olan kişiler, müzakerelere katılma hakkına da kural olarak sahiptir⁴¹⁰.

Ortaklar bu haklarını bizzat ya da temsilcileri aracılığıyla kullanabilirler. Yukarıda belirtildiği üzere, müzakerelere katılma hakkı genel kurula katılma hakkının bir parçası olduğu için ondan çok keskin hatlarla ayrılamaz, ancak oy hakkından ayrılabilir. Bu çerçevede belirli nedenlerle (bkz. TTK Tasarı m. 619) oydan yoksun olan ortaklar da genel kurula katılma hakları çerçevesinde müzakerelere katılma haklarını kullanabilirler, ancak kullanamazlar⁴¹¹.

TTK Tasarı m. 623/1/c. 2 hükmüne göre, en azından bir ortağın müdür sıfatını haiz olması gerekir. Bu nedenle, tek müdürlü limited ortaklıklarda bu müdür, müdürler kurulunun söz konusu olduğu limited ortaklıklarda bunlardan birisi ortak olmalıdır. Tek müdür varsa kural olarak bu müdür genel kurulu yürüteceği için (TTK Tasarı m. 624/2), kendisi zaten genel kurula katılmış olacaktır. Genel kurulu yönetmesi sebebiyle genel kurul başkanı olarak görev ifa eden bu kişi müzakerelere katılma hakkından yoksun bırakılamaz. Daha genel bir deyişle, genel kurul başkanının aynı zamanda ortak olduğu hallerde, bu kişinin de genel kurul toplantılarında müzakerelere katılma hakkı vardır⁴¹².

Genel kurula katılma hakkı olmaksızın genel kurula katılabilecek kimselerin, bir başka deyişle dinleyicilerin⁴¹³, müzakerelere katılma hakları yoktur⁴¹⁴.

⁴⁰⁹ Bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2825.

⁴¹⁰ Genel kurula katılma hakkına sahip kimseler için bkz. § 12, I, C.

⁴¹¹ İsviçre anonim ortaklıkları açısından oy hakkından yoksun olsa bile ilgili kişinin genel kurula katılıp müzakerelere iştirak edebileceği yolunda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 717; **Forstmoser**, s. 120; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 218. Mevcut anonim ortaklıklar hukukumuz açısından aynı yönde bkz. **Pulaşlı**, s. 639. İsviçre limited ortaklıklar hukuku açısından karşı yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 200.

⁴¹² Mevcut TTK'da anonim ortaklıklar bakımından bkz. **Yiğit**, s. 157.

⁴¹³ Dinleyiciler hakkında açıklamalar için bkz. yukarıda § 12, I, C, 5.

C. Müzakerelere Katılma Hakkının Aktif Yönünü Teşkil Eden Görüş Açıklama Hakkının Sınırlandırılması

Müzakerelere katılma hakkının aktif cephesini oluşturan görüş açıklama hakkı, bazı hukuksal sorunlara yol açabilmektedir. Müzakerelere katılma hakkının vazgeçilmez oluşu, onun kullanımının belirli koşullara bağlanabilmesini engellemez.

Müzakerelerde söz alıp görüş açıklayabilme hakkı, dürüstlük kuralı ve genel kurul toplantısına egemen ilkeler çerçevesinde yorumlanmalıdır. Bu konuda, hem toplantı başkanının toplantının yönetimine ilişkin olarak dikkat etmesi gereken bazı hususlar vardır, hem de ortaklar görüş açıklama hakkını kullanırken belirli esaslara uymalıdır.

Toplantının düzgün yürütümü için gerekli önlemleri alacak olan genel kurul başkanı, söz konusu yönetim yetkisini belirli ilkeler çerçevesinde kullanır. Genel kurul başkanının önlemleri, katılımcıların haklı menfaatlerini korumaya yönelik olmalı ve ölçülülük ilkesi çerçevesinde olmalıdır. Ayrıca, genel kurul başkanı önlem alırken tarafsızlık ve eşit işlem ilkelerine de uygun davranmalıdır⁴¹⁵. Bu nedenle genel kurul başkanı, ortakların görüş açıklama haklarını kullanabilmeleri için adil çözümler üretmeli ve hakkın kötüye kullanılmasına müsaade etmemelidir.

Görüş açıklama hakkına dayanarak toplantıda söz alan kimseler, haklarını dürüstlük kuralına uygun olarak kullanmalıdır. Bu kimselerin konuşacağı konular, ortaklık işlerine ilişkin olmalıdır⁴¹⁶. Bununla birlikte, hak sahibi toplantının önceden belirlenmiş tartışma konuları çerçevesinde konuşmalıdır. Yani konuşmacı, tartışılmakta olan bir gündem maddesi varken bunun dışına çıkmamalıdır⁴¹⁷. Gündem dışı hususlarda, ancak gündem maddelerinin tamamı tartışılıp karara bağlandıktan sonra ve başkanın buna izin vermesiyle konuşma yapılabilir ve bu konularda karar alınamaz.

⁴¹⁴ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 167; **Yiğit**, s. 158. Bununla birlikte, gündemle ilgili bir hususta misafir katılımcılara bir konunun uzmanı sıfatıyla genel kurul başkanı tarafından sınırlı olarak söz verilmesi olanaklıdır. (Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 800).

⁴¹⁵ Genel kurul başkanının yetkilerinin tabii olduğu ilkeler hakkında bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 798. Yine ayrıntılı olarak bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 52–53; **von der Crone/Kessler**, s. 11-12.

⁴¹⁶ Alman anonim ortaklıkları açısından da benzer tespit için bkz. **Siepert, Stefan**: “Das Rederecht des Aktionärs und dessen Beschränkung”, *Die Aktien Gesellschaft*, Heft 6/1995, s. 255–256.

⁴¹⁷ Bu anlamda bkz. **Bauen/Bernet**, s. 101; **Siepert**, s. 255; **Kalss, Susanne/Wessely, Karin**: *Die Rechte des Aktionärs*, Wien, 1994, s. 110; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 218; **Forstmoser**, s. 120.

Belirtildiği üzere, genel kurula katılma hakkının bir parçası olan genel kurulda görüş açıklama hakkı bireysel bir hak niteliğini haizdir. Yani bu hakkı her ortak, ortak sıfatına dayanarak kullanabilir. Dolayısıyla ortağın bu hakka sahip olması ya da hakkını kullanması, ortağın esas sermaye payının büyüklüğüne göre değerlendirilemez⁴¹⁸. Bu amaçlarla esas sermaye payı düşük oranda olan ortağın konuşma hakkının kaldırılması ya da esas sermaye payının oranına göre kısaltılması söz konusu olamaz. Yalnız belirtmek gerekir ki, bireysel bir hak olması nedeniyle, konuşma hakkının doğal bir sınırı belirlenebilir. Bu da diğer ortakların konuşma hakkıdır. Genel kurulda söz almak isteyen tüm ortaklara konuşma olanağının sağlanması bakımından görüş açıklama hakkında bazı sınırlamalara gidilebilir⁴¹⁹.

Genel kurulda konuşma süresinin kısıtlanması bakımından dikkatli davranmak ve ortakların bu bireysel haklarını zedelemeyecek şekilde hareket etmek gereklidir. Bunun için de öncelikli koşul, konuşma süresinin kısıtlanmasının toplantının düzenli yürütülebilmesi için gerekli olmasıdır⁴²⁰. Çok uzun sürme olasılığı olan bir genel kurul toplantısında, baştaki gündem maddelerinin çok uzun süre tartışılması, diğer gündem maddelerinin göz ardı edilmesine neden olabilir. Bu itibarla, gündem maddelerinin önemi, konuşmak isteyen kimselerin öngörüler çerçevesinde çok ya da az oluşu, söz konusu kısıtlamanın gerekli olup olmadığının takdirinde toplantı yönetimine yol gösterici olmalıdır. Koşullar, toplantıda konuşma sürelerinin sınırlandırılmasını gerektiriyorsa bu hakkın önemi göz önünde bulundurularak bir sınırlama yapılmalıdır. Bu anlamda sınırlama aynı koşullar altındaki ortaklara aynı işlemin yapılmasını ifade eden eşit işlem ilkesine uyularak yapılmalıdır. Bu konuda TTK Tasarı m. 627 hükmü dayanak teşkil edebilir⁴²¹. Gündem maddelerinin tamamı, düzenli ve dengeli biçimde tartışılıp karara

⁴¹⁸ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 218; **Forstmoser**, s. 120; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 544 ve özellikle 543.

⁴¹⁹ Bu yönde bkz. **Forstmoser**, s. 121; **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 69. Çok paydaşlı anonim ortaklıklara atfen sınırlamanın benzer zorunluluklardan doğabileceği yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 546.

⁴²⁰ Aynı yönde bkz. **Forstmoser**, s. 122.

⁴²¹ TTK Tasarı m. 627'de yer alan eşit işlem ilkesi sadece müdürlerle ilgili olarak ifade bulmuş olsa da madde gerekçesinden hareketle bunun yönetimin karar ve eylemlerinin yanında ortaklar arası ilişkilerde de geçerli olan bir ilke olduğu belirtilmelidir. Eşit işlem ilkesinin genel kurul başkanı açısından yürürlükte olduğu hususunda bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 52; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 217; dn. 77; **von der Crone/Kessler**, s. 11. Keza, kural olarak, toplantı başkanlığını yürüten müdürün ortakların konuşma hakkını kısıtlarken eşit işlem ilkesine uyması gerektiği yolunda bkz. **Yıldırım**, s. 127.

bağlandıktan sonra, yeterli süre varsa, karar alınmamak kaydıyla gündem dışı konularda tartışma açılabilir. Bu noktada dahi, söz alanların konuşma süreleri, eşit işlem ilkesine uygun olarak belirlenmelidir.

Konuşmacının konuşması sırasında kural olarak sözü kesilmemelidir. Yalnız burada durumun gerekli olması koşuluyla toplantı yönetiminin konuşmacıyı uarması⁴²² ve sözünü kesmesi istisnaen mümkün olabilir. Söz konusu durumlar, konuşmacının onur kırıcı söylemlerde bulunması ya da sürekli tekrar eden açıklamalarda bulunması gibi hallerdir⁴²³. Burada MK m. 2'den ortaya çıkan bir sınırlandırma vardır.

Genel kurulda konuşma hakkının sınırlandırılmasını gerektiren sebeplerin varlığını takdir edecek kişinin toplantı başkanı olduğunu kabul etmek gerekir. Çünkü toplantıda, yönetsel anlamdaki düzenleyici önlemler toplantı başkanı tarafından alınır⁴²⁴. Gündem konularının düzenli bir şekilde tartışılması hususunda tüm ortakların hakkı vardır. Toplantı başkanının alacağı düzenleyici önlemler, ortakların bu hakkına hizmet etmek için gerekli olmalıdır. Bu önlemlerden bir tanesi genel ya da özel olarak konuşma süresinin sınırlandırılması veya belirlenmesidir. Bunun yapılmasında toplantı başkanına ait bir öncelik olması, her durumda toplantı başkanının son sözü söyleyeceği anlamına da gelmez. Toplantı başkanı kendi yapacağı bu belirlemenin sorumluluğunu da üstünde taşımaktadır. Bu nedenle, toplantı başkanının söz konusu hususu genel kurula sunup oylatması da olanaklıdır. Bir görüşe göre, özellikle pay sahibinin etkin bir şekilde korunacağından hareketle, konuşma süresinin genel anlamda sınırlandırılması konusunda genel kurulun yetkili olduğu kabul edilmektedir⁴²⁵. Oysa toplantıda konuşma süresinin genel anlamda belirlenmesi ve özel anlamda da konuşma süresinin sınırlandırılabilmesi hususları, genel kurul başkanının toplantının yürütülmesi görevi içine girer. Dolayısıyla bu

⁴²² Uyarıda, genel kurul başkanı, toplantıdaki istenmeyen durumun devamı halinde daha ağır önlemlere başvurabileceğine de işaret eder. (Bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 70).

⁴²³ Bu yönde bkz. **Siepel**, s. 258–259; **Forstmoser**, s. 123. Ayrıca bkz. **Teoman**, Çıkarılma, s. 108.

⁴²⁴ Bkz. **Forstmoser**, s. 121; **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1574; **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2834–2835; **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 56; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 217. Yine genel kurulda konuşma süresinin kısıtlanması bakımından bu yönde bkz. **Hungerbühler**, s. 149.

⁴²⁵ Bkz. **Yiğit**, s. 161–162; **Teoman, Ömer**: “Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Pay Sahiplerinin Konuşma Süresinin Sınırlandırılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim-, C. I, İstanbul, 2000, s. 470.

konuda toplantı başkanı yetkilidir⁴²⁶. Özellikle tek bir ortağın gündem dışına çıkması, sürekli tekrarlarla bulunması gibi nedenlerle konuşmasının sınırlandırılması ya da sözünün kesilmesi söz konusuysa, bunu belirttiğimiz ilkeleri ihlal etmemek kaydıyla toplantı başkanının yönetim yetkisi dâhilinde kabul etmek gerekir. Zira her münferit olayı genel kurula sunup onay almak, genel kurulun işlerliğini zedeleyecektir⁴²⁷.

Genel kurul başkanının, ortakların görüş açıklama hakkını aşırı sınırlaması ya da yetkilerini kötüye kullanıp, özellikle azınlığa bu hakkı tanımaması söz konusu olabilir. Bir an için, toplantı esnasındaki yönetim yetkilerini belirtilen yönde kötüye kullanan bir genel kurul başkanının, genel kurul kararıyla başkanlıktan alınması düşünebilirse de, yeni başkan yine çoğunluk seçeceği için, bundan büyük bir pratik fayda beklenemez. Başkanın yönetsel yetkilerini kullanırken verdiği kararlar, genel kurul kararı kabul edilemeyeceği için, başkan tarafından alınan yönetsel kararların iptali de düşünülemez⁴²⁸. Ayrıca bu karar uygulanmakla etkisini yitirdiği için, iptal edilse bile bir fayda sağlamayacaktır. Ancak başkanın söz konusu yönetsel kararı, esasa ilişkin bir kararın alınmasında etkili olmuşsa, bahsedilen yönetsel kararın üzerinde etki ettiği esasa ilişkin genel kurul kararının iptali söz konusu olabilmelidir. Bununla birlikte, toplantı başkanına ayrıca bir tazminat davası açılması da söz konusu olabilir⁴²⁹.

II. ORTAKLARIN GÜNDEMDEKİ KONULARA İLİŞKİN ÖNERİDE BULUNMA HAKKI

A. Öneri Kavramı, Anlamı ve Türleri

TTK Tasarısı doğrudan doğruya “öneri” ya da “teklif” kavramına yer vermemiştir. Ancak genel kurul toplantılarında öneride bulunabilme, genel kurul toplantısı için çok önemlidir. Çünkü toplantıda kararlar sonuçlanan süreç, genel olarak, müzakere-öneri-oylama şeklinde gerçekleşir. Daha önce belirttiğimiz gibi,

⁴²⁶ Bkz. **Böckli**, Aktienrecht, s. 1301; **Forstmoser**, s. 122; **Meier**, s. 238; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 168; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 217; **Handschin/Truniger**, s. 132; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 799.

⁴²⁷ Bu sonucu husus için özellikle bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1577.

⁴²⁸ Başkanın kararlarının iptal edilemeyeceği yolunda bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 172; **Teoman**, Konuşma Süresi, s. 469.

⁴²⁹ Bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 172.

gündem maddeleri, tartışılmaya müsait, nispeten geniş anlamda hazırlanmış çerçeve konular olmalıdır⁴³⁰. Bir gündem maddesi tartışılırken bu çerçevenin dışına çıkılıp bir karar alınamaz. Ancak karar alma süreci, bir gündem maddesinin oylanmasıyla değil, gündem maddesi çerçevesinde öne sürülmüş bir teklifin oylanmasıyla sonuca ulaşmaktadır⁴³¹. Dolayısıyla bir öneri olmadan karar da alınamaz⁴³². Sadece bu anlatımdan bile, öneri kavramının gündem maddesi kavramından farkı ortaya çıkmış olmaktadır. Öneri, gündem maddesinden daha dar bir anlam taşımaktadır.

Tasarıda, öneri kavramına dolaylı olarak yer verilmektedir. Örneğin, anonim ortaklıklarda tevdi eden temsilcilerinin oy hakkını kullanırken öncelikle tevdi edenin talimatını alması gerektiği, böyle bir talimat alınamamışsa, tevdi edenin genel talimatına uygun olarak oy hakkını kullanması gerektiği belirtilmiştir. Eğer bu yönde de bir talimat mevcut değilse, tevdi eden temsilcisi, oyu yönetim kurulunun yaptığı “öneriler” yönünde kullanacaktır (bkz. TTK Tasarı m. 439/2). Burada öneri kavramına yer verilmiştir.

Önerilerin değişik türleri vardır. Bu bağlamda, bir öneri, genel kurulda belirli bir hususun sadece tartışılması amacına yönelik olabileceği gibi, müzakere edilmekte ya da edilecek olan bir husus hakkında belirli bir yönde karar alınması amacına yönelik de olabilir. İlk durumda bir tartışma önerisinden söz edilirken, ikinci durumda bir oylama önerisinden söz edilir⁴³³. Özellikle oylama önerilerinin, kesin bir çözüm içermesi gerekir. Başka bir deyişle, toplantıdaki kabul oylarının karar yetersayısına ulaşmasıyla birlikte, ortaklığın iradesinin hangi yönde olduğu net olarak anlaşılmalıdır⁴³⁴.

Oylama önerileri münferit gündem maddelerinin kapsamında olan somut karar teklifleri oldukları için, öneriyi yapan tarafından değiştirilebilir⁴³⁵. Bir gündem maddesiyle ilgili birden fazla öneri de olabilir. Hatta böyle olması genel kurulun demokratik yapısına da uygundur. Bir gündem maddesi hakkında ilk önerinin ortaklık müdürlerinden gelmesi kuvvetle muhtemeldir. Fakat bu, ilgili gündem

⁴³⁰ Gündemin düzenlenmesi esnasında dikkat edilecek temel esaslar hakkında bkz. § 9, I, C, 1.

⁴³¹ Ortaklar oylama önerisinde bulunurken bunların gündem konusunun kapsamında olması gerekir. (Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 218; **Forstmoser**, s. 125; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 190; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 787).

⁴³² Bu yönde ayrıca bkz. **Nomer, Halûk N**: Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar, İstanbul, 2008, s. 27.

⁴³³ Öneri kavramıyla ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Bianchi**, s. 4 vd..

⁴³⁴ Bu hususta bkz. **Nomer**, s. 26.

⁴³⁵ Bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 785; **Küng/Camp**, s. 248.

maddesine ilişkin tek öneri olmayabilir. Buna karşı muhalif öneriler de gelebilmeli, en azından buna olanak tanınmalıdır.

B. Öneride Bulunma Hakkının Önemi ve Nitelikleri

1. Öneride Bulunma Hakkının Önemi

Yukarıda belirtildiği üzere, öneri olmadan karar da olmaz. Genel kuruldaki ilk oylama önerileri, yüksek olasılıkla müdürlere ait olacaktır. Ortaklar, müdürlerin önerileri karşısında sadece kabul ya da red oyu veren pasif bir konuma sahip değildir. Tam tersine, ortakların genel kurulda irade oluşumuna yön verme şansları vardır. Bunun için de en etkili araçlardan birisi “öneride bulunma hakkı”dır.

Tek kişilik ortaklık bir yana bırakılırsa, aslında bir ortaklık genel kurulundan umulan, genel kurul toplantısına yüksek bir katılımın olması ve burada ortaklığın verimli işleyebilmesi için, ortakların meseleleri müzakere edip karar oluşumuna katkıda bulunmasıdır. Genel kurula katılanların genel kurul adına tek başına irade açıklaması söz konusu olamaz. Bu durumda, katılımcının genel kurulun iradesine katkıda bulunabilmesinin en iyi yolu, müzakere edilen gündem konusu hakkında kendi görüşleri doğrultusunda bir karar taslağını genel kurulda oylatabilmesidir. Bu da öneride bulunma hakkıyla olanaklıdır. Genel kurulda irade, genel kurula katılan hak sahiplerinin kollektif iradesinin yönünün tespitiyle oluşur. Bundan dolayı hak sahibi, diğer katılanları kendi görüşleri doğrultusunda ikna edebilmelidir. İşte ortak, öneride bulunma hakkının yardımıyla ortaklığın iradesinde etki sahibi olabilmektedir⁴³⁶.

2. Öneride Bulunma Hakkının Nitelikleri

Genel kurula katılma hakkının kapsadığı hususlardan birisinin genel kurulda hazır bulunma, diğerinin de genel kuruldaki irade oluşumuna katkıda bulunmayla ilgili olduğunu belirtmiştik. Genel kurulda irade oluşumuna katkıda bulunma aktif anlamda müzakerelere katılmayla anlam kazanmaktadır. İşte bunun bir ileri aşamasını öneride bulunma hakkı oluşturmaktadır.

Öneride bulunma hakkının, genel kurula katılma hakkıyla olan sıkı bağı, onun niteliğini ve sahiplerini belirlemede büyük bir etkindir. Bu bağlamda, öneride

⁴³⁶ Bu husus hakkında bkz. **Bianchi**, s. 5.

bulunma hakkı, kural olarak ortaklara ve intifa hakkı sahiplerine aittir. Hakkın niteliği de, yine genel kurula katılma hakkına paralellik gösterir. Öneride bulunma hakkı, vazgeçilemez ve bertaraf edilemez, ancak sınırlandırılabilir bir haktır⁴³⁷. Bunun yanında öneride bulunma hakkı ortakların esas sermayeye katılma oranıyla ilgili değildir. Dolayısıyla bireysel bir haktır⁴³⁸. Öneride bulunma hakkının bireysel bir hak olarak tanındığı durumların dışında, bir grup hakkı olarak tanındığı hallerde genel olarak bağlayıcılık arzetmesi de olanaklıdır⁴³⁹. Başka bir deyişle, özellikle azınlığa bazı durumlarda bağlayıcı olarak öneride bulunma hakkı da tanınmıştır⁴⁴⁰. Örneğin, kurucuların ibrasının oylandığı bir genel kurulda, azınlık ibranın onaylanmasına karşysa genel kurulca sulh ve ibra onaylanamaz (bu hususta bkz. TTK Tasarı m. 644 atfıyla TTK Tasarı m. 559). Bu halin bir diğer örneği de, finansal tabloların ve buna bağlı konuların müzakeresinin yapıldığı genel kurulda, azınlığın toplantının ertelenmesine yönelik bir istemi söz konusu olursa genel kurulun bir karar almasına gerek olmaksızın genel kurul toplantısının bir ay sonraya bırakılmasını düzenleyen TTK Tasarı m. 420 hükmüdür.

C. Müdürlerin Önerilerinin Ortaklara Bildirilmesi

Çağrı merasimi sayesinde, ortakların gündemden haberi olmaktadır. Buna karşın, ortakların, gündemi hazırlayan müdürlerin belirledikleri oylama önerilerinden önceden haberleri olmayacaktır. Çünkü gündem maddelerinden farklı olarak, önerilerin önceden duyurulması zorunluluğu yoktur.

İsviçre OR m. 700/2'de anonim ortaklıklar açısından yönetim kurulunun tekliflerinin de gündem gibi çağrı merasimi çerçevesinde duyurulması öngörülmüştür⁴⁴¹. Kanımızca böyle bir hüküm bizim sistemimiz açısından da yararlı olurdu. Gerçekten de ilkin, olası bir kararın taslağını edinen ortak, eğer buna muhalefet edecekse ya da bu taslak lehine davranacaksa genel kurula katılıp

⁴³⁷ Son iki husus hakkında bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 547.

⁴³⁸ Bkz. **Forstmoser**, s. 125; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 787; **Küng/Camp**, s. 248.

⁴³⁹ Öneride bulunma hakkının bir organın üyelerine tek başlarına ya da grup halinde tanınabilme olasılığı hakkında bkz. **Nomer**, s. 26.

⁴⁴⁰ Yine bu konuda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s.547.

⁴⁴¹ İsviçre limited ortaklıkları açısından bu hüküm uygulama alanı bulmaktadır. Bu konuda OR m. 805, OR m. 700'de yer verilen gündem ve önerilerle ilgili kurallara atıf yapmaktadır. Davet merasimi sırasında hem gündemin hem de müdürlerin önerilerinin limited ortaklık ortaklarına da duyurulması konusunda ayrıca bkz. **Handschin/Truniger**, s. 120; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 188; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 211; **Küng/Camp**, s. 247.

katılmama konusunda daha somut bir karara varabilir. Ayrıca, bu yönde bir düzenleme TTK Tasarı m. 429/2 hükmüyle de daha uyumlu olurdu. Zira buna göre, tevdi eden temsilcisi tevdi edenin talimatlarına uygun olarak genel kurulda oy kullanır. Böyle bir talimat yoksa, temsilci, tevdi edenin genel talimatına göre hareket eder. Tevdi edenin genel bir talimatı da yoksa, tevdi eden temsilcisi, oyunu müdürlerin yaptığı öneriler doğrultusunda kullanacaktır. Hükmün bu yönünden dolayı, müdürlerin tekliflerinin de önceden gündemle birlikte duyurulması zorunluluğunun aranması tevdi eden temsilcisi yoluyla kendini temsil ettirmek isteyen ortağa daha etkin bir koruma sağlayacaktır.

§ 16. GENEL KURULDA OY HAKKI, SINIRLARI, OY HAKKINDAN YOKSUNLUK VE OY HAKKININ DONMASI

I. GENEL KURULDA OY HAKKI VE SINIRLARI

A. Genel Kurulda Oy Hakkı ve Kullanılması

1. Oy Hakkı Kavramı, Hukukî Niteliği ve Haklar Sistemi İçindeki Yeri

Oy hakkı, oy kullanma suretiyle organsal irade oluşumuna katılmayı ve limited ortaklığa isnad edilecek iradenin beraberce meydana getirilmesini sağlayan ortaksal bir yetki olarak tarif edilebilir⁴⁴². Ortaksal bir yetki olarak yapılan tarif, bizi, ortak olmayan üçüncü kişilerin kişilerin kural olarak oy hakkı olmayacağı sonucuna ulaştırır⁴⁴³.

Bir kişinin bir ortaklığa girmesinin arkasında yatan neden, genel olarak ekonomiktir. Ortaklıktan olan getiri göz önüne alındığında, ortağın ortaklıktaki malvarlıksal hakları hemen akla gelir. Ancak bir ortaklığa katılım, ortaklara sadece malvarlıksal haklar tanımaz. Bu organizasyon içinde onu söz sahibi yapabilecek olan malvarlıksal olmayan, yönetsel haklar da ortaklara sağlanır. İşte oy hakkı da bunlardan birisidir.

⁴⁴² Tanımın öğeleri için bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1319.

⁴⁴³ Bu yönde bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1319. Oy hakkının sadece ortaklara ait olduğundan bahsedilmektedir. Fakat ortak sıfatını haiz olmayan bir intifa hakkı sahibinin hukukumuzda genel kurula katılıp oy kullanabileceği kabul edilmektedir. Bu hususta bkz. TTK Tasarı m. 600/3 ve TTK Tasarı m. 432/2/c. 1.

Ortakların ortaklık sözleşmesinden kaynaklanan hakları içerik kriterine göre tasnif edildiğinde, iki temel grup öne çıkar. Bunlar malvarlıksal haklar ve yönetsel haklardır⁴⁴⁴. Yönetsel haklar katılım hakları ve koruyucu haklar olarak ikiye ayrılmaktadır⁴⁴⁵. Genel kurula katılma hakkı gibi oy hakkı da, bir katılım hakkı türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Oy hakkı katılım haklarının çekirdeği, başka bir deyişle en önemlisidir⁴⁴⁶. Yönetsel hakların esas sermaye payından ayrı devredilemeyeceği göz önüne alındığında, esas sermaye payını devretmeksizin oy hakkının devredilemeyeceği sonucuna ulaşmak gerekir⁴⁴⁷.

Hakkın yoğunluğu açısından incelenirse, oy hakkının güçlü bir karakteri haiz olduğunu belirtebiliriz. Bu yönüyle oy hakkı, vazgeçilemez haklar arasında anılmaktadır⁴⁴⁸. Belirtmek gerekir ki, bu vazgeçilmezlik, ortakların bir oy kullanma yükümü altında olduğu şeklinde anlaşılabilir⁴⁴⁹. Kural olarak, genel kurula katılma yükümü olmayan ortaklar, zaten oy kullanma yükümü altında olamaz. Bununla birlikte, genel kurula katılma hakkına paralel olarak, ortaklık için önemli bazı meselelerde, ortakların genel kurula katılıp oy kullanmakla yükümlü oldukları öne sürülebilir. Bu, TTK Tasarı m. 613 hükmünde düzenlenmiş olan ortakların sadakat yükümünün bir sonucu olarak ortaya çıkabilir.

Oy hakkı, genel kurula katılma hakkı ve buna bağlı haklardan farklıdır. Genel kurula katılma hakkı, genel kurulda bulunma ve müzakerelere katılma haklarını kapsarken, oy hakkını kapsamaz. Bu anlamda oy hakkı kendine özgü bir karakteri

⁴⁴⁴ Özellikle İsviçre anonim ortaklıklarında pay sahiplerinin haklarının tasnifi için bkz. **Kunz, Peter V.**: Der Minderheitenschutz im schweizerischen Aktienrecht, Bern, 2001, s. 70 vd. Yine ayrım için bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 183; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 485.

⁴⁴⁵ Bkz. **Kunz**, Minderheitenschutz, s. 83.

⁴⁴⁶ Oy hakkının en önemli ortaklık hakkı olduğu hususunda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 673. Yine oy hakkının en önemli katılım hakkı olduğu doğrultusunda bkz. **Böckli**, Aktienrecht, s. 1287. Oy hakkının tasnifi açısından bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 188. Benzer olarak bkz. **Pulaşlı**, s. 639; **Domanıç**, s. 834; **Doğanay**, s. 1054. Oy hakkının pay sahibinin en geniş anlamda yönetime katılmasını sağladığı yönünde hukukumuz açısından bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 548.

⁴⁴⁷ Alman limited ortaklıkları açısından bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2702; **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1319. Alman anonim ortaklıkları açısından benzer olarak bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1549–1550. Mevcut TTK anonim ortaklıklarında oy hakkı açısından yine bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 552.

⁴⁴⁸ Bkz. **Kunz**, Minderheitenschutz, s. 73; **Meier**, s. 178; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 180. Oy hakkının vazgeçilmezliği hususunda hukukumuz açısından yine bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 554; **Pulaşlı**, s. 639. Keza limited ortaklıklar hukukumuzda bu yönde bkz. **Ayan**, s. 7.

⁴⁴⁹ Ortakların oy kullanma yükümü olmadığı doğrultusunda anonim ortaklıklar açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 710.

haizdir. Oy hakkına sahip olmayan bir kişinin, genel kurula katılma hakkı söz konusu olabilmektedir.

2. Oy Hakkının Kullanılması

a. Oy Hakkının Kullanılmasının İrade Beyanı Niteliği

Oy kullanılması bir irade beyanı teşkil eder⁴⁵⁰. Bu anlamda söz konusu irade beyanı, toplantı başkanı ya da onun görevlendirdiği oy toplama memuruna ulaşmakla etki gösterir⁴⁵¹. Oy kullanma bir irade beyanı teşkil ettiğinden irade beyanına ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulması da olanaklıdır. Mesela iradeyi sakatlayan, hata, hile, ikrah gibi sebepler varsa kullanılan oyun iptal edilmesi olanaklı kabul edilmelidir⁴⁵². Ortağın bu koşullar altında oy kullanması nedeniyle oyunu ve buna bağlı olarak genel kurul kararını iptal ettirmek istemesi halinde⁴⁵³, burada süre olarak artık BK m. 31’de düzenlenen bir yıllık sürenin değil, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin üç aylık sürenin (bkz. TTK Tasarı m. 622 atfıyla m. 445) uygulanması gerekir⁴⁵⁴.

Oy kullanmanın şeklinin genel kurul toplantı başkanının öngöreceği sisteme göre değişeceğini belirtmekte fayda vardır. Genel kurul başkanı genel kurul toplantısını yönetme yetkisine dayanarak, toplantıya katılan kişi sayısı, toplantıda tartışılacak konular ve ortaklığın hacmini göz önünde bulundurarak toplantıya en uygun oylama metodunu seçmelidir.

⁴⁵⁰ Bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1319; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 710; **Bürge**, s. 382; **Weber-Dürler**, s. 23; **Arslanlı**, s. 53; **Dağ**, s. 5; **Çeker**, s. 12; **Şener**, Adi Ortaklık, s. 287.

⁴⁵¹ Bkz. **Bürgers/Körber**, s. 872. Oy kullanmanın ulaşması gerekli bir irade beyanı olduğu yolunda ayrıca bkz. **Weber-Dürler**, s. 24. Hukukumuz açısından aynı yönde bkz. **Nomer**, s. 28. Oyvermenin toplantı başkanına veya oylamayı yapan şahsa toplantı bitinceye kadar yönelen, varması gerekli bir irade beyanı olduğu yönünde bkz. **Karayalçın**, s. 124.

⁴⁵² Bkz. **Bürgers/Körber**, s. 872; **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1319; **Arslanlı**, s. 53; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 549; **Nomer**, s. 30; **Şener**, Adi Ortaklık, s. 287.

⁴⁵³ Öğretide kullanılan oyun iptalinin karara etkili olmaması halinde, kararın geçerliliğini koruyacağına değinilmiştir. Bkz. **Arslanlı**, s. 53

⁴⁵⁴ Bkz. **Bürge**, s. 382; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 710–711; **Arslanlı**, s. 53; **Nomer**, s. 31; **Çeker**, s. 15. Yine sonuncu yazarın aynı yerde belirttiği üzere, bazı durumlarda, ortağın sadece kendi oyunu iptal ettirmesinde de bir yararı olabilir. Örneğin ortağın oy sözleşmesiyle belirli bir yönde oy kullanma yükümü altında olması halinde sorumluluktan kurtulmak için bu yola müracaat etmesi düşünülebilir. Bu durumda BK m. 31 hükmündeki bir yıllık sürenin uygulanması olanaklıdır. Yine aynı yönde bkz. **Nomer**, s. 32 ve dn. 141.

b. Oy Hakkını Kullanabilecekler

aa. Temel Kural: Genel Kurula Katılma Hakkına Sahip Olanların Oy Hakkına da Sahip Olması

Oy hakkını kullanabilecek kişiler, genel kurula katılma hakkına sahip olanlara paralel olarak belirlenir. Genel kurula katılma hakkında olduğu gibi, oy hakkına sahiplik bakımından ilk olarak ortaklardan⁴⁵⁵ bahsedilmelidir. TTK Tasarı m. 618/1/c. 4 hükmü uyarınca, her ortak en az bir oy hakkına sahiptir. Asgari oy hakkı olarak adlandırılabilir bu düzenleme gereği, ortağın asgari oy hakkı hiçbir şekilde elinden alınmaz⁴⁵⁶. Bu hüküm de göstermektedir ki, oy hakkı ortak sıfatını yakından ilgilendirmektedir⁴⁵⁷.

Ortaklardan başka, esas sermaye payı üzerinde intifa hakkına sahip olan kimseler de oy hakkına sahiptir. İstisnai bu sonuca TTK Tasarı m. 600/3 hükmünden ulaşılabilir⁴⁵⁸.

⁴⁵⁵ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından kural olarak oy hakkının pay sahibine tanındığı yolunda bkz. **Arslanlı**, s.45; **Pulaşlı**, s. 639; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 551. Limited ortaklıklarda da ortaklar açısından benzer yönde yine sonuncu eserde bkz. s. 907; **Arslanlı/Domaniç**, s. 512; **Karayalçın**, s. 359.

⁴⁵⁶ Asgari oy hakkı hususunda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 710; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 188.

⁴⁵⁷ Oy hakkının başlaması ve sona ermesinin ortak sıfatının başlamasına ve sona ermesine denk düştüğü yönünde Alman limited ortaklıkları açısından bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1320. İsviçre anonim ortaklıkları açısından oy hakkının oluşmasıyla sermaye koyma borcunun yerine getirilmesi arasında paralellik kurulmuştur (bkz. OR m. 694). (Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 716).

⁴⁵⁸ Söz konusu hüküm olmasaydı intifa hakkı sahibinin genel kurulda oy kullanabileceği rahatlıkla söylenemezdi. Spesifik bir düzenleme bulunmayan Alman anonim ve limited ortaklıklar hukukunda hâkim görüş pay üzerinde bir intifa hakkının varlığı halinde, oy hakkının yine pay sahibi ya da ortak tarafından kullanılması gerektiği yönündedir. (Bu görüşün hâkim olduğu konusunda anonim ortaklıklar açısından bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1539; **Bürgers/Körber**, s. 889; limited ortaklıklar açısından bkz. **Altmeppen, Holger/Roth, Günter H.**, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG) Kommentar, München, 2005, s. 711; **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2700; **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1324). İsviçre limited ortaklıklar hukukunda da oy hakkı OR m. 806b hükmü ile intifa hakkı sahibine bırakılmıştır. (Bu düzenleme ile kimin oy kullanacağına bir netlik getirildiği doğrultusunda bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 203). İsviçre anonim ortaklıklar hukukunda da benzer bir düzenleme mevcuttur (bkz. OR m. 690). Bu düzenlemeden önceki İsviçre öğretisi bakımından da genel kurula katılma ve oy hakları bakımından intifa hakkı sahibine tereddütle yaklaşılmaktaydı, hatta özellikle oy hakkının pay sahibinde olduğuna değinilmekteydi. (Bu hususlarda bkz. **Zehnder, August**: Die Generalversammlung bei den Aktiengesellschaften insbesondere nach dem Schweizerischen Obligationenrecht mit Berücksichtigung der deutschen und französischen Gesetze, Bern, 1922, s. 49–50 ve 80; **Bürgi**, s. 366). Anonim ortaklıklar açısından mevcut TTK m. 360/4 hükmü de benzer şekildedir. Hukukumuzda, intifa hakkının kapsamına aslında girmeyen oy hakkının kanunen tanınmasının nedeni, intifa hakkının niteliğinden dolayı payın yönetiminin intifa hakkı sahibine ait olması gerekliliği olarak açıklanmaktadır. (Bu hususta bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 560). Yine mevcut

Oy hakkının sahipleri genel kurula katılıp oylarını bizzat kullanabilirler⁴⁵⁹. Genel kurul için temel karar alma mekanizmasının toplantılar olduğu dikkate alındığında, oy hakkının sahipleri bunun bir ön koşulu olarak, genel kurula katılma hakkını kullanıp genel kurula katılacaklardır. Bunun için de, ortaklığa karşı kimliklerini ve ortak ya da intifa hakkı sahibi sıfatlarını ispat etmeleri yeterlidir.

Oy hakkı ortağın kişiliğine sıkı sıkıya bağlı bir hak değildir⁴⁶⁰. Dolayısıyla oy hakkı sahiplerinin temsilcileri de onlar adına oy kullanabilir. Ortak ya da intifa hakkı sahiplerinin, temsilci yoluyla oy kullanabilme hakkını ortadan kaldıran düzenlemelerin ortaklık sözleşmesiyle dahi getirilmesi olanaksızdır⁴⁶¹.

bb. Oy Hakkını Kullanabilecekler Bakımından Özellikli Durumlar

aaa. Ortaklar Bakımından

Esas sermaye payının hukukî bir işlemle kazanımı söz konusuysa, ortak sıfatının belirlenmesi açısından devir anı önemlidir. Limited ortaklık esas sermaye payları kural olarak yasal bağlamlıdır⁴⁶² (bkz. TTK Tasarı m. 595/2). Ortaklık sözleşmesinde aksi düzenlenmediği sürece, esas sermaye payının devrinde genel kurulun onayı gerekir. Ortaklık sözleşmesi devri yasaklamamış ve genel kurul onayına ilişkin gereklilik de ortaklık sözleşmesinde kaldırılmamışsa, devir, genel kurulun onay vermesiyle geçerli olur⁴⁶³. Dolayısıyla bu andan itibaren, devralan kişi ortak sıfatını ve buna dayanarak genel kurula katılma hakkını ve oy hakkını kazanacaktır. Genel kurul onayına ilişkin gereklilik ortaklık sözleşmesiyle ortadan kaldırıldıysa, devirle ortak sıfatı kazanılabileceğinden genel kurula katılma ve dolayısıyla oy kullanma hakları da bu anda devralanın olacaktır.

anonim ortaklıklar sistemimizde intifa hakkı sahibine oy hakkının tanınmasının istisnai bir durum olduğu yolunda bkz. **Arslanlı**, s. 45–46.

⁴⁵⁹ Anonim ortaklıkta oy hakkının kural olarak bizzat pay sahibi tarafından kullanılacağı yönünde bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 111. Yine bkz. **Domanıç**, s. 785.

⁴⁶⁰ Buna karşılık MK m. 69 hükmü uyarınca dernekler açısından üye oyunu şahsen kullanmak zorundadır. Bu nedenle dernekler açısından oy hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu belirtilebilir. Bu yönde ayrıca bkz. **Nomer**, s. 30. Ancak hem mevcut TTK hem de Tasarı açısından limited ve anonim ortaklık hükümleri dikkate alındığında bu sonuca ulaşmak olanaksızdır.

⁴⁶¹ Alman anonim ortaklıklar hukuku açısından da bu yönde bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1549. Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 561; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 111.

⁴⁶² İsviçre limited ortaklıklarında bu yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 74; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 99; **Küng/Camp**, s. 166.

⁴⁶³ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 77; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 103.

Esas sermaye payının yasal geçişi söz konusuysa, yasal geçişi gerektiren olayın gerçekleşmesiyle kişiler ortak sıfatını kazanır. TTK Tasarı m. 596 hükmüne göre, esas sermaye payının, miras, eşler arasındaki mal rejimine ilişkin hükümler veya icra yoluyla geçmesi hallerinde, tüm hak ve borçlar iktisap edene geçer. Bunun için genel kurulun onayına gerek yoktur⁴⁶⁴ (bkz. TTK Tasarı m. 596). TTK Tasarı m. 596/2 hükmü uyarınca ortaklık, belli koşullarda esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebilir. Ayrıca bu red kararı, devrin gerçekleştiği güne doğru geriye etkilidir (TTK Tasarı m. 596/3/c. 1). Ancak söz konusu red kararı, yasal geçiş anıyla karara kadar geçen sürede, esas sermaye payını kazanan kimsenin kullandığı oylar üzerinde olumsuz etki yaratmaz. Dolayısıyla, bu kişinin katılımı ve oy kullanmasıyla alınmış genel kurul kararlarının geçerliliği etkilenmez (bkz. TTK Tasarı m. 596/3/2).

Son olarak, esas sermaye payına birlikte malik olunması halinde, birlikte malikerin hepsi ortak sıfatını haizdir⁴⁶⁵. Ancak genel kurula katılma hakkında belirtildiği üzere, TTK Tasarı m. 599/2 hükmüne göre, bu kişiler birlikte malik oldukları paylardan kaynaklanan katılma ve oy haklarını ortak bir temsilci vasıtasıyla kullanırlar⁴⁶⁶.

bbb. İntifa Hakkı Sahipleri Bakımından

İntifa hakkı sahibi oy kullanırken, esas sermaye payı malikinin menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde gözetmekle yükümlüdür. Aksi halde tazminat sonucu

⁴⁶⁴ Kaynak İsviçre hukukunda limited ortaklıklar açısından durumun farklı olduğunu belirtmekte yarar vardır. İsviçre limited ortaklıklarında, miras gibi bir yasal geçiş söz konusu olunca TTK Tasarısı sisteminde olduğu gibi bağlam etkisizleşmekte ve devralan ortak olmaktadır. Yalnız OR m. 788/2 hükmüne göre, devralan genel kurul tarafından “oy hakkına sahip ortak” olarak tanınmadıkça oy hakkı ve buna bağlı hakları kullanamamaktadır. (Bu hususta bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 107–108; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 80–81; **Küng/Camp**, s. 172).

⁴⁶⁵ Zira TTK Tasarı m. 599/1 bir esas sermaye payının birden fazla ortağa ait olmasından bahsetmektedir. Bu noktada hükmün lafzı “bir pay birden fazla ortağa ait olduğu takdirde...” şeklinde başlayan TTK m. 527/1 hükmüyle paralellik gösterir. (TTK m. 527/1 hükmü açısından pay üzerinde birlikte hak sahibi olanların tümünün ortak olarak nitelendirildiği yolunda bkz. **Demirkapı**, s. 178–179).

⁴⁶⁶ İsviçre anonim ortaklıklarında bir paya birlikte malik olunması halinde pay defterine birlikte maliklerin kaydının gerektiği yönünde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Oertle/Pasquier**, s. 662. Hatta olanaklıysa bunların atadığı ortak temsilcinin de pay defterine yazılmasının isabetli olacağı yönünde bkz. **Bürgi**, s. 264; **Schucany**, s. 120. Bu esaslar TTK Tasarı m. 599 ve 594 çerçevesinde limited ortaklıklar açısından da kabul edilebilir. Mevcut anonim ortaklıklar sistemi açısından payın bölünmezliği ilkesi çerçevesinde oy hakkının birlikte mülkiyet halinde müşterek temsilciyle kullanılması yönündeki açıklamalar için bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 447. Ayrıca bkz. **Arslanlı**, s. 51.

doğar⁴⁶⁷ (bkz. TTK Tasarı m. 600/3). Bu nedenle, doğrudan ya da dolaylı olarak ortağın durumunu etkileyecek olan kararların arifesinde, intifa hakkı sahibinin oy kullanmadan esas sermaye payı sahibiyle görüşmesi, onun fikrini alması yerinde olur⁴⁶⁸. Bu duruma bir örnek esas sermayenin artırılmasıyla ilgili olarak verilebilir⁴⁶⁹. Esas sermaye artırımı kararıyla kural olarak her ortak için rüçhan hakkı da doğar (bkz. TTK Tasarı m. 591/1). Yani her ortak esas sermaye payı oranında sermayenin artırılmasına katılma hakkını haizdir. Fakat esas sermaye artırımı kararında ortakların rüçhan hakkının kaldırılması da belirli koşullarda olanaklıdır (bkz. TTK Tasarı m. 591/2). Böyle bir karar halinde esas sermaye payının maliki olan ortağın ortaklıktaki durumu ciddi oranda etkilenir. Çünkü rüçhan hakkını kullanacak olan ortak, bu hakkı kullanamaz hale gelecektir. Genel kurul toplantısında oy kullanacak olan intifa hakkı sahibi, burada yukarıda kısaca izah ettiğimiz şekilde hareket etmeli ve ortağın menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde gözetmelidir.

ccc. Temsilciler Bakımından

Temsilcilerin genel kurula katılmalarıyla ilgili değinilen hususları tekrar etmeden, oy kullanmalarına ilişkin özellik gösteren bazı durumlara kısaca burada değinebiliriz.

Genel kurulda bir yasal temsil söz konusuysa, temsil olunanla temsilci arasındaki ilişkiler, temsil olunan hangi yasal hükümler uyarınca temsil ediliyorsa, o çerçevede belirlenir. Örneğin, vasiler, vesayet altındaki kişinin malvarlığını iyi bir yönetici gibi özenle yönetmek zorundadır (bkz. MK m. 454/1).

Genel kurulda iradi temsilci aracılığıyla bir temsil söz konusuysa, temsilciyle temsil olunan arasındaki ilişkinin netleştirilmesi gerekir. Temsil yetkisi verilmesi, tek taraflı bir hukukî işlemdir ve bununla temsilci genel kurulda ortağı temsil etmek konusunda yetkilendirilir. Bu açıdan, oy hakkı sahibinin, bir kimseye, kendisi adına genel kurula katılıp oy kullanması hususunda temsil yetkisi vermesi, temsilciyi bu konuda hemen bir yükümlülük altına sokmaz⁴⁷⁰. Dolayısıyla, TTK Tasarı m. 426/1'de düzenlenen yetkilendirme belgesi, genel kurula gelen temsilcinin temsil

⁴⁶⁷ Buradaki tazminat hakkında yerine göre BK m. 96 ya da 41 vd. hükümleri uygulama alanı bulur. (Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 704).

⁴⁶⁸ İsviçre anonim ortaklıkları açısından bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 704.

⁴⁶⁹ Örnek için daha ayrıntılı olarak bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 204.

⁴⁷⁰ Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 683.

yetkisi olduğunu ortaklığa göstermek içindir. Yoksa temsilciyle temsil olunan arasındaki ilişki ayrı değerlendirilmelidir.

Temsilciyle ortak (ya da intifa hakkı sahibi) arasındaki ilişki, temsilcinin genel kurula katılması ve oy kullanmasını yükümlendiren bir sözleşme çerçevesinde olur. Burada temsilcinin genel kurula katılıp oy kullanması bir iş görme edimidir⁴⁷¹. Temsilcinin bahsedilen sözleşmedeki yükümleri dikkate alındığında, taraflar arasındaki ilişki, kural olarak vekâlet sözleşmesi şeklinde nitelendirilebilir⁴⁷² (bkz. BK m. 386/2).

Temsilciyle temsil olunan arasındaki ilişkinin yukarıdaki nitelenmesinden hareketle, vekilin kural olarak genel kurula bizzat katılıp oy kullanması gerekmektedir. Çünkü, BK m. 390/3 hükmü uyarınca vekil, kural olarak vekâleti şahsen yerine getirmelidir. Bu anlamda vekilin ayrıca yetkilendirilmedikçe, durumun gereklerine göre bir mecburiyet doğmadıkça ya da adetler buna müsait olmadıkça bir alt vekil tayin etme olanağı yoktur⁴⁷³ (bkz. BK m. 390/3).

Oy hakkı sahibi, temsilcisine talimat verebilir. Zira BK m. 389/1/c. 1 hükmüne göre, vekil müvekkilin açık talimatına aykırı davranamaz. Bu bağlamda, TTK Tasarısı da aynı paralelde bir hüküm getirmiştir⁴⁷⁴. TTK Tasarı m. 427/1/c. 1 hükmüne göre, katılma haklarını temsilci olarak kullanan kişi, temsil edilenin talimatına uyar. Hükümün madde gerekçesine göre, temsilcinin talimata uyma yükümü hem bireysel temsile hem de kitlesel temsile uygulanmalıdır⁴⁷⁵. Talimatlara uyma yükümü sadece oy kullanımı açısından değil, tüm katılma hakları bakımından öngörülmüştür⁴⁷⁶.

TTK Tasarı m. 427/1/c. 1 hükmü, gerekçesinde belirtildiği üzere, hem bireysel hem de kitlesel temsile uygulanabilir olmakla birlikte, burada bireysel temsil

⁴⁷¹ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 682.

⁴⁷² Ancak bunun her halde vekâlet sözleşmesi olacağı iddia edilemez. Temsilci yoluyla oy kullanma bir iş sözleşmesi çerçevesinde de gerçekleşebilir. Bu hususta bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 114.

⁴⁷³ Bu hususlarda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 683.

⁴⁷⁴ İsviçre anonim ortaklıkları açısından da bu düzenleme, vekâlet sözleşmesi hükümlerine dayanarak açıklanmaktadır. (Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 241; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 114; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 684). Mevcut anonim ortaklıklar açısından da temsil edilenin temsilciye talimat verebileceği yolunda bkz. **Arslanlı**, s. 50.

⁴⁷⁵ İsviçre anonim ortaklıklar hukuku sisteminde de talimata uyma yükümünün hem bireysel hem kurumsal temsil türlerinde cari olduğu hususunda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 684.

⁴⁷⁶ Genel kurul toplantısında temsilci yoluyla bulunmada en öne çıkan husus şüphesiz oy kullanılmasıdır, fakat öneride bulunma veya bilgi alma hakları gibi hakların kullanılması da bu yolla olanaklıdır. Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 241.

dışındaki hallerin bazı ayrı özelliklerine değinilebilir. Bu anlamda, tevdi eden temsilcisiyle diğer kitlesel temsilciler ayrı incelenebilir. TTK Tasarı m. 430 uyarınca, organ temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilcilerin temsil belgelerinin içeriğini ve genel kurulda oylarını hangi yönde kullanacaklarını açıklamaları gerekmektedir. Bu açıklamaya bildirme adı verilir. Adı geçen temsilcilerin bildireleri her gündem maddesi için temsilcinin hangi yönde oy kullanacağını içerecek ve bu bildireler radyo, televizyon, gazete ya da diğer araçlarla duyurulacaktır. TTK Tasarı m. 428/4 hükmüyle, bildirgenin pay sahipleri tarafından temsilciye verilmiş bir talimat yerine geçeceği düzenlenmiştir⁴⁷⁷. Bu nedenle, kendisini organın temsilcisi, bağımsız temsilci ya da kurumsal temsilciyle, genel kurulda temsil ettiren hak sahibinin, temsilciye münferit olarak bir talimat vermesi Tasarı sisteminde olanaklı değildir⁴⁷⁸.

Tevdi eden temsilcisindeyse durum farklıdır. TTK Tasarı m. 429/1 düzenlemesinde, tevdi eden temsilcisinin, kendisine temsil yetkisi veren hak sahibinden, toplantı öncesinde talimat alması ve bu talimatlara uyması yükümü açıkça öngörülmüştür⁴⁷⁹. Tevdi eden tarafından tevdi edilene talimat verilmemiş olması durumu ayrıca çözümlenmiştir. Bu durumda zamanında talimat istenmiş

⁴⁷⁷ Hüküm metninde bildirgenin pay sahipleri tarafından “kurumsal temsilciye” verilmiş bir talimat yerine geçeceği şeklinde bir ifade yer almaktadır. Her ne kadar burada sadece kurumsal temsilciye verilmiş bir talimat yerine geçeceğinden bahsedilse de, bildirme düzenleme ve bunu duyurma yükümlülüğü TTK Tasarı m. 430 hükmüyle TTK Tasarı m. 428’in birinci ve ikinci fıkralarında yer verilen temsilciler için öngörülmüştür. Bunlar arasında kurumsal temsilci dışında organ temsilcisi ve bağımsız temsilci de yer almaktadır. Organın temsilcisi ve bağımsız temsilci için de bu yükümün öngörülmüş olup TTK Tasarı m. 428/4 hükmünde bildirgenin pay sahipleri tarafından sadece kurumsal temsilciye verilmiş bir talimat olarak düzenlenmiş olması organ temsilcisi ve kurumsal temsilci açısından bu yükümlülüğü anlamsız kılabilir. Dolayısıyla TTK Tasarı m. 428/4 hükmü, 430. maddenin ifadesine paralel olarak 428. maddenin bir ve ikinci fıkralarında öngörülmüş bulunan organ temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilcileri de kapsar şekilde anlaşılmalıdır.

⁴⁷⁸ Gerçekten de bu hususa TTK Tasarı m. 428/4 hükmünün madde gerekçesinde de değinilmiştir. Belirtmek gerekir ki, mehaz İsviçre hukuku açısından bu sonuca ulaşılammamaktadır. İsviçre anonim ortaklıklar hukukunda TTK Tasarı m. 430 ve 428/4 hükmü paralelinde bir hüküm bulunmamaktadır. Buna ek olarak, temsilcinin temsil olunanın talimatlarına uyması gerektiğini düzenleyen OR m. 689b/1 hükmünün tüm temsil türleri için genel bir hüküm olarak anlaşılıyor olması karşısında organ temsilcisi ve bağımsız temsilci için de pay sahibinin münferit olarak talimat verebileceği görüşü savunulmaktadır. (İsviçre anonim ortaklıkları bakımından bu yönde bkz. **Meier**, s. 178). Bunun dışında bağımsız temsilci için talimatlara uyma yükümünü kabul edip organ temsilcisi için durumu farklı yönde değerlendirenler de vardır. Bu hususta bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 115; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 242.

⁴⁷⁹ Tevdi eden temsilcisinin hem talimat alma hem de talimatlara uyma yükümü kaynak yasa açısından da öngörülmüştür. (Bu hususta bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 116; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 243; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 695). Son iki eserde sadece “önemli gündem maddeleriyle” ilgili olarak bir talimat alma yükümünün öngörülmesinin daha iyi olabileceği öne sürülmektedir.

ancak talimat alınmamışsa katılım ve oy hakları tevdi edenin genel talimatı doğrultusunda kullanılır. Böyle de bir talimat yoksa, tevdi eden temsilcisi oyunu müdürlerin yaptığı öneriler doğrultusunda kullanılmalıdır (bkz. TTK Tasarı m. 429/2).

TTK Tasarı m. 427/1/c. 2 uyarınca, temsilcinin talimata aykırı oyu geçersiz olmaz. Yalnız bu durumda, temsil edilenin, yani ortak ya da esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı sahibinin temsilciye karşı hakları saklıdır (TTK Tasarı m. 427/1/c. 3). Başka bir deyişle, temsilcinin, temsil olunanla arasındaki iş ya da vekâlet sözleşmesine aykırılığın sonuçlarına katlanması gerekir⁴⁸⁰.

Yukarıda belirtildiği üzere, organın temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilcilere münferit olarak talimat verilememektedir. Zira bu temsilciler, bir bildirge yayınlamakta ve bu bildirge de temsilciye verilmiş talimat yerine geçmektedir. Bu durumda bahsolunan temsilcilerin, bildirgelerine aykırı davranmaları söz konusu olabilir. TTK Tasarı m. 428/5'e göre, kusurlu olarak bildirgesine aykırı hareket eden temsilci, BK m. 390/1–2 hükümleri çerçevesinde sorumlu olur. Hüküm, temsil olunanla temsilci arasındaki iç ilişkiye dair bir hükmüdür. Ancak kullanılan oyun geçerliliği açısından bildirgenin temsilciye verilmiş bir talimat gibi olduğu kabul edildiğinden TTK Tasarı m. 427/1/c. 2 hükmü burada da uygulanabilir ve bu çerçevede bildirgeye aykırılığın oyu geçersiz kılmayacağı belirtilebilir⁴⁸¹. Tevdi eden temsilcileri açısından da, talimatlara uymama halinde, kullanılan oyun geçersiz olmayacağı, TTK Tasarı m. 427/1/c. 2 hükmü çerçevesinde belirtilebilir.

c. Oy Hakkının Diğer Yollarla Kullanılması

aa. İnternet Vasıtasıyla Oy Hakkının Kullanılması

TTK Tasarı m. 1527/2 hükmüne göre limited ortaklıklarda ortaklık sözleşmesinde, elektronik ortamdan genel kurula katılmak suretiyle öneride bulunma ve oy vermenin fiilen genel kurula katılıp öneride bulunma ve oy vermeyle aynı sonuçları doğuracağı düzenlenebilir. Eğer sözleşmede böyle bir düzenleme

⁴⁸⁰ Bkz. von Büren/Stoffel/Weber, s. 114.

⁴⁸¹ TTK Tasarısı'nın 428. maddesinin 4. fıkrasına ilişkin gerekçesinde de bildirgeye aykırı oy kullanmanın oyu geçersiz kılmayacağı belirtilmiştir. Ancak bildirgeye aykırı oy kullanılarak alınmış genel kurul kararının sakat olma olasılığının varlığına da ayrıca işaret edilmiştir.

mevcutsa, ortaklık müdürleri bu yolla oy kullanmanın gerektirdiği bütün önlemleri almalıdır (bkz. TTK Tasarı m. 1527/4).

Belirtildiği üzere anonim ortaklıklara ilişkin TTK Tasarı m. 407/1'e göre pay sahipleri ortaklık işlerine dair haklarını genel kurulda kullanmalıdır. Bir organ olarak genel kurulun da kararlarını, kural olarak, toplantı yoluyla alacağını TTK Tasarı m. 409/1/c. 1 hükmünden çıkarabiliriz. Tasarı'nın bu örgüsü içinde aslında müzakere-teklif-karar üçlüsünün fiziken toplanmış bir genel kurul içinde gerçekleşeceği varsayılmaktadır. Bundan dolayı toplantı sınırlı bir salona yerleştirilmiştir. Fakat özellikle TTK Tasarı m. 1527 internet üzerinden genel kurula katılmayı, ortaklık sözleşmesinde hüküm olması ve m. 1527/3 ve 4 hükümlerindeki koşulların gerçekleşmesi halinde olanaklı kabul etmektedir. Bu durumda fiziken toplanmış bir genel kurula, teknik ve hukukî alt yapısı oluşmak kaydıyla, internet üzerinden katılıp oy kullanmak olanaklı hale getirilmektedir. Bir benzetme yapmak gerekirse, aslında burada genel kurul salonunun alanı genişletilmektedir. Böyle olunca da sistem eylemli bir toplantı ve bunun internete ses ve görüntülü karşılıklı aktarımını gerektirir. Dolayısıyla TTK Tasarı m. 1527/1'de müdürler kurulu ve yönetim kurulu açısından öngörülen toplantıya ses ve görüntü aktarılması yoluyla katılma unsuru, genel kurullar açısından da var kabul edilmelidir.

İnternet ve genel kurul ilişkisi değerlendirilirken, iki kavram birbirinden ayrılmalıdır. Bunlardan birisi, internet üzerinden katılıma olanak tanıyan genel kurullardır. Bu tip bir genel kurulda geleneksel anlamda genel kurul toplanmakta, bu genel kurul toplantısı görüntülü ve sesli olarak internete aktarılmaktadır. Ortaklara da toplantıya hem fiziken hem de internet üzerinden katılabilme olanağı tanınmaktadır. Özellikle, internet üzerinden doğrudan ortağın katılımına olanak tanıyan böyle bir varsayımda, ortak internet üzerinden takip edebildiği toplantıda soru sorabilmekte ve oy kullanabilmektedir. İkinci bir tür olarak da, genel kurul toplantısının fiziken hiç yapılmayıp, sadece internet üzerinden toplantının yapıldığı salt internet genel kurullarından bahsedilebilir⁴⁸².

Tasarı'nın lâfzen öngördüğü sistem tamamen internette toplanan bir genel kuruldan ziyade, fiziken toplanmış bir genel kurul toplantısına internetten katılmaya

⁴⁸² Sözkonusu ayırım için bkz. **Von der Crone, Hans Caspar**: "Die Internet-Generalversammlung", Neuere Tendenzen im Gesellschaftsrecht, Festschrift für Peter Forstmoser zum 60. Geburtstag, Zürich-Basel-Genf, 2003, s. 159 vd..

yöneliktir. Dolayısıyla katılımcılara geleneksel anlamdaki genel kurulun yanında, ayrı bir seçenek olarak internetten katılma olanağı sunulmaktadır. Buna karşılık, tamamen internette yapılabilecek bir genel kurul yasaktır. Zira bu, her ortağın buna uygun internet, bilgisayar, ses ve görüntü altyapısına sahip olmasını ve ayrıca temel düzeyde de olsa bilgisayar ve internet bilmesini mecburi tutmak demektir. Dolayısıyla sadece internet üzerinde toplanmayı öngören bir ortaklık sözleşmesi hükmü geçersiz olmalıdır. Çünkü böyle bir durum, ortaklar açısından, ulaşılması çok güç olan bir genel kurul toplantı yeri belirlenmesinin dürüstlük kuralına aykırı olması örneğiyle paraleldir⁴⁸³. Bu bağlamda, ortakların genel kurula katılma hakkının bir anlamda kısıtlandığından bahsedilmesi olasıdır. Tabi ki teknolojik gelişmeler ışığında, yasal düzenlemeler yapılarak, salt internet genel kurulları olanaklı hale getirilebilir.

bb. Yazılı Oy Kullanılması

Genel kurullar kural olarak, toplantı yapmak suretiyle karar alır⁴⁸⁴. Bu nedenle oy hakkını kullanmak isteyen ortak ya da intifa hakkı sahibi, bizzat veya temsilcisi vasıtasıyla toplantıya katılmalıdır. Çünkü oy hakkı, kullanıldığı yer bakımından yapılan haklar sınıflandırmasında genel kurula bağlı haklardan kabul edilir⁴⁸⁵.

Limited ortaklık genel kurulları açısından, hem genel kurulun toplantısız karar alamayacağı ilkesi hem de toplanmış bir genel kurulda oy kullanmanın ön koşulunun toplantıya katılma olduğu kuralı istisnaya uğramıştır. Toplanmış bir genel kurulda oy kullanmanın ön koşulunun toplantıya katılmak olduğu yönündeki ilkenin bir istisnası “yazılı oy kullanılması”dır.

TTK Tasarı m. 618/1/c. 5’e göre, ortaklık sözleşmesinde açıkça düzenlenmişse yazılı oy da verilebilir. Bu hüküm toplantıya katılanların oy kullanması usulü olarak yazılı oy kullanmayı düzenlememektedir. Çünkü böyle bir oylama yöntemine yer verilirse bile, genel kurul başkanının yönetim yetkisi dâhilinde, toplantıya katılanlardan yazılı şekilde oy toplanması usulü

⁴⁸³ Bu hususta bkz. **von der Crone**, s. 166.

⁴⁸⁴ Limited ortaklıklar için öngörülen toplantı yapmadan, sirküler tipi karar alma usulü aşağıda ayrıca incelenecektir.

⁴⁸⁵ Alman anonim ortaklıkları açısından bkz. **Kropff/Semler/Kubis**, s. 21; **Bürgers/Körber**, s. 743. İsviçre anonim ortaklıkları açısından oy hakkının sadece genel kurulda kullanılabileceği yolunda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 710

benimsenebilir⁴⁸⁶. Ayrıca bunun ortaklık sözleşmesinde açıkça gösterilmesi koşuluna bağlanması da gereksiz olurdu. Bu nedenle hüküm toplanmış olan bir genel kurula yazılı bir şekilde, örneğin postayla, oy göndermeyi düzenlemektedir⁴⁸⁷.

Yazılı olarak oy göndermeye onay veren bir ortaklık sözleşmesinde, bunun ayrıntılarına da yer verilmesi uygun olur. Söz konusu oyun ne zamana kadar gönderilebileceği, hangi yolla genel kurula iletilebileceği gibi sorunlara ortaklık sözleşmesinde açıklık getirilmesi, ileride çıkabilecek sorunların çözümünde yardımcı olacaktır.

Uzaktan oy kullanmaya ortaklık sözleşmesi açıkça olanak tanıdıysa, artık karar yetersayılarının hesabında buna uygun davranmak gerekmektedir. Bu durumda karar alma konusunda TTK Tasarı m. 620 ve 621 hükümlerinde ifadesini bulan “toplantıda temsil edilen oylar” ifadesi buna uygun olarak yorumlanmalıdır. Yani karar yeter sayısının hesabında uzaktan gönderilen oylar da dâhil edilerek bir sonuca ulaşılmalıdır⁴⁸⁸.

B. Genel Kurulda Oy Hakkının Hesaplanması, Sınırları, Üstün Oy ve Oyda İmtiyaz Öngörülmesi

1. Temel Kural: Oy Hakkının Esas Sermaye Payının İtibarı Değerine Göre Belirlenmesi

Limited ortaklık bir sermaye ortaklığıdır ve bu nedenle birçok husus esas sermayeye katılım oranına göre belirlenir. Esas sermaye payına katılım oranının belirleyiciliği malvarlıksal haklarda öne çıkar. Örneğin TTK Tasarı m. 608/2 hükmü uyarınca kâr payı kural olarak esas sermaye payının itibarı değerine göre hesaplanır. Çoğaltılabilecek örneklerde tespit edilmesi gereken husus, limited ortaklığa ortak olunması halinde birçok hususta sermaye hâkimiyeti⁴⁸⁹ önem kazanmaktadır.

⁴⁸⁶ Gerçekten de benzer bir hüküm olmayan TTK sistemi açısından bu yönde bkz. **Dağ**, s. 15.

⁴⁸⁷ TTK m. 538/4 hükmüne atıfla burada bahsedilen şekilde oy göndermeye dayalı bir karar almanın mevcut limited ortaklıklar sistemimizde de olanaklı olduğuna işaret eder yönde bkz. **Karayalçın**, s. 359.

⁴⁸⁸ Yazılı oy gönderme usulü genel kurulun toplantı ve karar alma esaslarıyla çelişmektedir. Çünkü uzaktaki kişinin internet yolunda olduğu gibi toplantıda konuşulanları ve önerileri bilme olanağı yoktur. Bunun dışında, Tasarı sisteminde İsviçre sisteminde olduğu gibi müdürlerin önerilerini önceden ilân etme zorunluluğu da getirilmediğinden hangi öneriye istinaden uzaktan oy kullanılabilirliği de muammadır. Sirküler tipi karar alma tamamen toplantıdan vazgeçildiği için yazılı oy göndermeden farklıdır. Bu haliyle yazılı oy göndermenin Tasarı’dan çıkarılması dahi önerilebilir.

⁴⁸⁹ İsviçre anonim ortaklıkları açısından “sermaye hâkimiyeti” hususunda bkz. **Meier**, s. 171.

Malvarlıksal haklar dışında da sermaye hâkimiyeti sermaye ortaklıkları açısından büyük önem taşır. Bu hususun önem taşıdığı noktalardan birisi de oy hakkı bakımındandır. Oy hakkının kapsamıyla ifade edilmek istenen oy hakkının sahibine sağladığı güçtür. Bu gücün tespiti limited ortaklıklarda esas sermaye payına göre belirlenir.

TTK Tasarı m. 618/1/c. 1 hükmüne göre, ortakların oy hakkı esas sermaye paylarının itibari değerine göre hesaplanır⁴⁹⁰. Bu durumda ortakların ortaklıkta olan söz hakkı da esas sermayeye katılım oranındadır.

TTK Tasarı m. 618/1/c. 1 hükmünün yanında TTK Tasarı m. 618/1/c. 2 hükmü de oy hakkının kapsamına ilişkindir. Bu hükme göre de ortaklık sözleşmesi aksini düzenlemedikçe esas sermaye payının her yirmibeş Türk Lirası bir oy hakkı vermektedir⁴⁹¹.

TTK Tasarı m. 618/1/c. 2 hükmü dikkate alındığında TTK Tasarı m. 618/1/c. 1 hükmü aslında ilkesel bir anlam taşımaktadır. Zira TTK Tasarı m. 618/1/c. 2 hükmü oy hakkının kapsamını çok somutlaştırmakta⁴⁹², adeta bir formüle bağlamaktadır. Şöyle ki, 25.000- TL sermayeyle kurulmuş ve 2500- TL değerinde 10 adet esas sermaye payından oluşan bir ortaklık düşünülüğünde, eğer TTK Tasarı m. 618/1/c. 2 hiç olmasaydı toplam on oydan bahsedilebilecek ve her bir esas sermaye payı sahibine bir oy verecekti⁴⁹³. Çünkü bu örnekte tüm esas sermaye paylarının değeri birbirine eşittir. Oysa TTK Tasarı m. 618/1/c. 2 hükmüne göre her yirmibeş Türk Lirası bir oy vereceğine göre, bir esas sermaye payının 100 oyu olacaktır. Bu nedenle iki hükümden birisinin çıkarılması dahi önerilebilir. Zira somut bir olayda TTK Tasarı m. 618/1/c. 2 hükmü var olduğu sürece bu hüküm uygulama alanı bulur.

⁴⁹⁰ İsviçre anonim ortaklıkları açısından benzer yönde bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 222; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 188; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 710; **Bürgi**, s. 381.

⁴⁹¹ Hükmün bu yapısının mevcut TTK limited ortaklıklar sistemiyle özdeş olduğu belirtilebilir (bkz. TTK m. 537/1).

⁴⁹² TTK Tasarı m. 618/1/c. 1 hükmü mehzaz yasında OR m. 806/1/c. 1 hükmüne karşılık gelmektedir. Buna karşın TTK Tasarı m. 618/1/c. 2 hükmünün mehzaz yasında bir karşılığı yoktur. Bu hükme benzer bir hüküm ise Almanya'da Limited Ortaklıklara İlişkin Yasa'da mevcuttur. GmbHG § 47/2 hükmüne göre bir esas sermaye payının her 50 Euro'su bir oy vermektedir. Dolayısıyla Tasarı'da iki kural da alınmış bulunmaktadır. TTK Tasarısı'nın zikredilen bu düzenlemesi belirtildiği üzere mevcut TTK'da da vardır. Ancak bunlardan sadece birisinin tercih edilmesinin de uygulanabilirlik açısından yeterli olduğu savunulabilir.

⁴⁹³ Oy hakkının kapsamının sadece esas sermaye payının itibari değerine göre hesaplandığı başkaca örnekler için bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 216-217; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 194.

TTK Tasarı m. 580 hükmüne göre, limited ortaklığın esas sermayesi en az yirmibeşbin Türk Lirası olmalıdır. TTK Tasarı m. 583/1 hükmüne göre, esas sermaye paylarının itibarî değerlerinin kural olarak en az yirmibeş Türk Lirası olması gerekir. Bundan fazla itibari değeri haiz olan esas sermaye paylarının itibarî değerleri 25 Türk Lirası'nın katları şeklinde belirlenmesi gerekmektedir (TTK Tasarı m. 583/2/c. 2). Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere, TTK Tasarı m. 618/1/c. 2 hükmünde ölçüt olan yirmibeş Türk Lirası rastgele belirlenmemiştir.

TTK Tasarı m. 583/1/c. 2 hükmüne göre, ortaklığın durumunun iyileştirilmesi amacıyla esas sermaye paylarının itibarî değerlerinin yirmibeş Türk Lirası'nın altına indirilebilmesi kabul edilmektedir. İşte, TTK Tasarı m. 618/1/c. 1 hükmü, ancak bu olasılık dâhilinde gündeme gelebilir. Eğer esas sermaye paylarının itibarî değeri Tasarı'da belirtilmiş bu istisna çerçevesinde, yirmibeş Türk Lirası'nın altına düşmüşse, artık oy hakkının kapsamının belirlenmesinde her yirmibeş Türk Lirası bir oy hakkı veremeyecektir. Bu durumda itibarî değerlere göre bir hesaplama yapılacaktır.

2. Oy Hakkının Ortaklık Sözleşmesiyle Sınırlanması

Oy hakkı ortağın elinden tamamen alınamaz. Yalnız Tasarı esas sermaye payının ortağa sağladığı oy hakkının kapsamının belirli koşullara bağlı olarak daraltılabileceğini düzenlemiştir. TTK Tasarı m. 618/1/c. 3 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesiyle birden fazla paya sahip ortakların oy hakları sınırlandırılabilir⁴⁹⁴.

TTK Tasarı m. 618/1/c. 3 hükmüyle oy hakkının sınırlandırılması, ancak ortaklık sözleşmesinde yer alacak bir hükümle mümkün olur. Bu doğrultuda TTK Tasarı m. 577/1/1 hükmünde oy hakkına ve oy hakkının hesaplanmasına ilişkin yasal düzenlemelerden ayrılan hükümlerin bağlayıcılığı ortaklık sözleşmesinde öngörülmesine bağlanmıştır.

Ortaklık kurulurken ortaklık sözleşmesinde böyle bir hükmün yer alması zorunlu değildir⁴⁹⁵. Yalnız baştan böyle bir hüküm olmamasına rağmen ortaklık

⁴⁹⁴ Mevcut anonim ortaklıklar sistmimiz açısından bu yönde bir sınırlamanın olanaksız olduğu yolunda bkz. **Pulaşlı**, s. 640; **İmregün**, s. 136. Buna karşılık, her payın asgarî bir oy hakkı vermekle beraber, örneğin bir pay sahibinin ondan fazla oyu olamayacağı gibi bir sınırlamanın sözleşmeyle getirilebileceği ve böyle bir durumda bu mikarı aşan paylardaki oy hakkının donacağı yolunda bkz. **Arslanlı**, s. 56.

⁴⁹⁵ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 711; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 183; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s.230.

sözleşmesine böyle bir hükmün sonradan eklenmesi bazı sorunları beraberinde getirebilir. Çünkü böyle bir durumda ortağın oy hakkının kapsamı konusunda müktesep hakkına müdahale söz konusu olmaktadır⁴⁹⁶. Dolayısıyla, burada müktesep hak sahibinin bahsedilen konuda bir muvafakatinin olması aranmalıdır. Çünkü hukukumuzda, müktesep hak, sahibinin muvafakati olmadan onun elinden alınamamaktadır. Bunun dışında, öğretilde, sonradan bu şekilde yapılacak bir düzenlemenin objektif nedenler çerçevesinde haklı görünmesi, yani oy hakkı kapsamının sınırlandırılmasında ortaklığın objektif açıdan menfaati olması gerektiğinden bahsedilmektedir⁴⁹⁷. Ayrıca sonradan yapılacak bir sınırlamanın özellikle eşit işlem ilkesiyle de bağdaşmasına dikkat edilmelidir⁴⁹⁸. Son olarak, sonradan yapılacak söz konusu düzenleme ortaklık sözleşmesinde değişiklik gerektireceği için, sözleşme değişikliklerine uygun yeter sayılarla yapılmalıdır.

Ortaklık sözleşmesiyle oy hakkının kapsamının daraltılması, birden fazla esas sermaye payına sahip ortakların oy sayılarıyla ilgili olabilir. TTK Tasarı m. 618/1/c. 3 hükmü bunu öngörmektedir. Örneğin bir ortağın esas sermaye paylarının esas sermayeye oranının belirli bir değeri aşması halinde oy hakkı belirtilen bu oranla sınırlanabilir. En yüksek yüzde oranına göre yapılan örnekteki sınırlamada ortağın bu oranı aşan kısım için oy kullanması olanaklı olmayacaktır. Bu durum özellikle nitelikli çoğunluğun arandığı durumlarda çok büyük etki gösterir⁴⁹⁹.

3. Genel Kurulda Üstün Oy

TTK Tasarı m. 577/1/e hükmü uyarınca, bir genel kurulun oylaması sonucunda oyların eşit çıkması halinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükümler ortaklık sözleşmesinde öngörülmele kaydıyla bağlayıcı olmaktadır. Bu durumda ortaklık sözleşmesinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanınabilmektedir.

⁴⁹⁶ İsviçre anonim ortaklıklarında oy hakkında bu şekilde sonradan yapılacak bir sınırlamanın pay sahibinin müktesep hakkına müdahale niteliği taşıdığı yönünde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 711.

⁴⁹⁷ Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 230; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 711; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 188.

⁴⁹⁸ Bu hususlarda bkz. **Bürgi**, s. 383; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 711; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 230.

⁴⁹⁹ Bu hususlarda İsviçre limited ortaklıklar açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 194; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 217. İsviçre anonim ortaklıkları açısından benzer sınırlandırma örnekleri için bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 229; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 182–183.

Önceden genel kurul başkanının üstün oy hakkı çerçevesinde tartışılan sorun, bu hükümle genişletilmiş şekilde düzenlenmiştir⁵⁰⁰.

Genel kurulda bir ortağın üstün oy hakkına sahip olması için, bunun ortaklık sözleşmesiyle özel olarak düzenlenmesi gereklidir. Bu hüküm mehz İsviçre düzenlemesinden ayrılmıştır. Zira kaynak yasa genel kurul toplantı başkanının, kural olarak üstün oya sahip olduğunu öngörmekte⁵⁰¹ ve bunun aksinin ortaklık sözleşmesiyle öngörülebileceğini düzenlemektedir⁵⁰².

TTK Tasarısı üstün oyun bazı ortaklara tanınabileceğini öngörmüştür⁵⁰³. Dolayısıyla ortaklık sözleşmesinde kendisine üstün oy tanınan ortak da belirtilmelidir. Bu düzenleme karşısında özellikle birden fazla müdürü olan limited ortaklıklarda, ortaklık sözleşmesinde doğrudan doğruya genel kurul toplantı başkanının üstün oya sahip olacağı yönünde bir belirleme de yapılamaz. Zira genel kurul toplantı başkanı kural olarak, müdürler kurulu başkanıdır (bkz. TTK Tasarı m. 625/1/g ve m. 624/2) ve bu kişinin yasal olarak ortak olması zorunluluğu bulunmamaktadır (bkz. TTK Tasarı m. 624/1). Tüm bu nedenlerle Tasarı'nın lafzı da yorumlandığında, TTK Tasarısı kendisine üstün oy hakkı verilecek kişinin ortak olmasını ve bunun da belirtilmesini öngörmektedir. Özellikle genel kurul başkanıyla ilgili olarak yukarıda değinilen sonucun pek de isabetli olduğu söylenemez.

TTK Tasarı m. 577/1/e hükmü üstün oyun işlerliğini oyların eşit çıkması haline hasretmiştir⁵⁰⁴. Bu durumda, genel kurulda, hali hazırda bir çoğunluk sağlanmışken, bir ortağın oyuyla kararın onun istediği yönde alınmasını sağlayan bir üstün oy şekli kabul edilemez⁵⁰⁵. Oyların eşit çıkması hali, oylamaya sunulan teklif

⁵⁰⁰ Mevcut TTK anonim ortaklıklar sisteminde genel kurul başkanının üstün oyunu öngören ana sözleşme hükümlerine geçerlilik tanındığı yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 553.

⁵⁰¹ Bu hususta bkz. OR m. 808a. Ayrıca bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 233; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 220; **Küng/Camp**, s. 268; **Handschin/Truniger**, s. 44.

⁵⁰² İsviçre limited ortaklıklarındaki son durumun aksine, anonim ortaklıklarda açık bir düzenleme yoktur. Buna rağmen, İsviçre öğretisi anonim ortaklıklar açısından, ortaklık ana sözleşmesinde yer verilmek kaydıyla özellikle genel kurul toplantı başkanının üstün oyu olabileceğini kabul etmektedir. Yalnız ana sözleşmede bu yönde bir hüküm yoksa söz konusu üstün oya da olanak tanınmamaktadır. (Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 804; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 228; **Meier**, s. 227; **Böckli**, Aktienrecht, s. 1354. Buna karşın ana sözleşmeyle dahi olsa, genel kurul başkanına üstün oy tanınamayacağı yönünde bkz. **Kunz**, Minderheitenschutz, s. 857).

⁵⁰³ Alman hukukunda da ortaklık sözleşmesiyle bir ortağa üstün oy tanınabileceğini belirten görüşler mevcuttur. (Bu hususta limited ortaklıklar açısından bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1310; ayrıca bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2843).

⁵⁰⁴ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 233; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 219; **Küng/Camp**, s. 267–268.

⁵⁰⁵ Bu yönde bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1310.

lehine ve aleyhine eşit yönde oy çıkmasını ifade etmektedir. Böyle bir olasılık karar yetersayısı olarak mutlak çoğunluk ya da basit çoğunluğun arandığı hallerde gerçekleşebilir⁵⁰⁶. Ortaklık sözleşmesine üstün oya ilişkin bir hüküm konması halinde, bunun işleyeceği olasılık TTK Tasarı m. 620’de yer verilen olağan karar yetersayıdır. Bunun dışında genel olarak ortaklık sözleşmesiyle kullanılan oyların mutlak ya da basit çoğunluğu gibi farklı bir temel üzerine inşa edilmiş karar yetersayılarla birlikte de üstün oyun uygulanması olanaklıdır. Buna karşın TTK Tasarı m. 621 ve m. 589 gibi hükümlerde olduğu üzere nitelikli bir çoğunluğa göre karar alındığı hallerde üstün oy sistemi uygulanamaz⁵⁰⁷.

Üstün oyla ilgili olarak akıllara gelebilecek başka bir husus da, ortaklık sözleşmesiyle kendisine üstün oy verilen ortağın oylamaya katılımına ilişkindir. Bu ortak eğer oy hakkından yoksunluk gibi sebepler yoksa, oylamaya diğer ortaklar gibi katılabilir. Bu ortağın da katıldığı oylama sonucunda bir eşitlik söz konusu olursa, ortak kararın hangi yönde olacağını belirleyecektir.

Öğretide, üstün oy hakkının ortağın oy hakkına bağlanmış bir hak olarak kabul edilemeyeceği belirtilmektedir⁵⁰⁸. Çünkü bu hakka sahip ortak, hakkını, oylamada bir eşitlik çıkması durumunda kullanmaktadır. Buradan hareketle, oylamadan çıkan eşitlik karşısında, ilgili ortağın, üstün oyunu, oylamada kullandığı oyun tersi yönde kullanabileceği belirtilmektedir⁵⁰⁹. Yalnız bu sonuç dikkatle karşılanmalıdır. Çünkü söz konusu durum, MK m. 2’ye aykırılık oluşturabilir. Bu halde, ortakların ilgili karar aleyhine iptal davası açabileceği kabul edilebilir.

Üstün oy hakkı, Tasarı’nın tabiriyle “bazı ortaklara” tanınabilmektedir. Bu durumda bunu bir imtiyaz şeklinde değerlendirmek pek de olanaklı görünmemektedir. Zira Tasarı’nın lafzı bu hakkın ortağın şahsına tanınabileceği izlenimini ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla üstün oy hakkı daha çok akdi hak⁵¹⁰ olarak nitelenebilir⁵¹¹. Böyle bir durumda da üstün oy hakkına sahip olan bir ortağın

⁵⁰⁶ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 220.

⁵⁰⁷ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 220.

⁵⁰⁸ Üstün oy hakkının, oy hakkına ek bir hak olduğunu kabul etmek olanaklıdır. (Bu hususta bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 233).

⁵⁰⁹ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 219–220; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 233.

⁵¹⁰ Akdi hak kavramı hakkında bkz. **Kirtıl, Neşe**: Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu, İzmir, 2005, s. 7–8.

⁵¹¹ Yargıtay da bir kararında imtiyaz ve akdî haklar arasındaki farka değinmiştir. Buna göre, “...ana sözleşme ile bazı paylara tanınan haklar imtiyazdır (TTK. 401). Fakat, anasözleşme ile paya değil de sadece ortaklara ismen tanınan haklar ise, imtiyaz olmayıp akdî haktır. Bu akdî hak ancak genel

kendi esas sermaye payını devretmesi halinde, bu hakkın sona ereceğini kabul etmek gerekir. Tabi ki, böyle bir halde esas sermaye payını devralan ortağa bir ortaklık sözleşmesi değişikliğiyle söz konusu hakkın tanınması olanaklıdır.

Ortağa üstün oy hakkı tanınmasının amacı, ortaklığın, özellikle genel kurulun karar alma sürecinin işlemez hale gelmesini engellemek olmalıdır. Zira bu varsayımın işlediği durumda, genel kurul adeta ikiye bölünmektedir. Böyle bir halde bir tarafın teklifine diğer taraf red oyu verebilir ve diğer tarafın teklifine de ilk taraf red oyu verebilir. Bu durumda oyların eşitliği halinde kural olarak karar yetersayısı yakalanamayacağı için her iki teklif de reddedilmiş olur⁵¹². Fakat her gündem maddesine ilişkin tekliflerin reddedilmesi karar almada teorik anlamda bir sorun yaratmasa da⁵¹³ uygulama düzeyinde sorun olur. Üstün oy hakkı bu anlamda ortaya çıkabilecek iki tarafın birbirini bloke etmesi sorununu ortadan kaldıracak niteliktedir⁵¹⁴. Fakat Tasarı'daki bazı ortaklara üstün oy hakkı tanınabileceği yönündeki düzenlemenin yerine, kaynak yasadaki gibi, genel kurul başkanının üstün oy hakkı olacağı yönündeki bir düzenleme getirilmesi önerilebilirdi. Genel kurul başkanının da, böyle bir durumda en azından kuramsal temelde de olsa, oyların eşitliği halinde kendi menfaatini değil, toplantı başkanı olarak ortaklığın menfaatini düşünerek kararını vermesi düşünülebilirdi. Oy kullanmış bir ortağa bu hakkın tanınmasının, ortaklığın korunması amacıyla hangi ölçüde bağdaşacağı muammadır. Ayrıca kaynak kanuna paralel bir düzenleme, limited ortaklığın birden fazla müdürü olması halinde oyların eşitliği durumunda müdürler kurulu başkanının üstün oy hakkı olduğu şeklindeki düzenlemeyle de uyumlu olurdu (bkz. TTK Tasarı m. 624/3/c. 2).

hükümler çerçevesinde değerlendirilir ve akdin taraflarınca karşılıklı olarak anlaşmak suretiyle değiştirilebilir veya kaldırılabilir? (11. HD. 25.12.1987 – E. 3565/K. 7565, karar için bkz. Eriş, s. 2438–2440).

⁵¹² Oyların eşitliği halinde kural olarak teklif reddedilir. Çünkü yasanın öngördüğü karar yetersayısı yakalanamamıştır. (Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 805; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 228; **Tanner, Brigitte**: Quoren für die Beschlussfassung in der Aktiengesellschaft, Zürich, 1987, s. 142; **Karayalçın**, s. 123).

⁵¹³ Zira karar yetersayısının yakalanmaması halinde de bir karar çıkmaktadır, ancak teklifin reddi doğrultusunda olumsuz bir karardan bahsedilmektedir.

⁵¹⁴ Üstün oy hakkının olumlu yönü hakkında genel olarak bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 233; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 219.

4. Oyda İmtiyaz

a. Oyda İmtiyaz Kavramı ve Anlamı

Oy hakkının kapsamının esas sermaye payının itibarî değerine göre hesaplanması kuralı (TTK Tasarı m. 618/1/c.1) limited ortaklığın sermaye ortaklığı yapısıyla uyumludur. Gerçekten de böylelikle sermayeye katılım oranının büyüklüğüne göre ortağın üstüne aldığı riskle ortağın ortaklık sözleşmesinden kaynaklanan yönetsel haklarının gücü ve etkisi dengelenmektedir. Fakat oy hakkının kapsamına ilişkin söz konusu düzenlemenin önce kapsamının daraltılmak suretiyle sınırlandırılabilmesine dair TTK Tasarı m. 618/1/c. 3 hükmüyle sonra da oy hakkında imtiyaz tanınmasına olanak tanıyan TTK Tasarı m. 618/2 hükmüyle emredici olmaktan çıkarıldığını tespit etmekteyiz.

Oyda imtiyaz kavramı bir anlamda oy hakkının sınırlandırılmasının karşıtını ifade etmektedir. Oyda imtiyaz aracılığıyla, bir grup esas sermaye payı, diğer esas sermaye payları karşısında, sermayeye katılım oranının üstünde bir oy gücüne kavuşturulmaktadır⁵¹⁵. Bu sayede sermaye hâkimiyetinin ortaklığa da hâkimiyeti sağlayacağı yolundaki temel ilke yumuşatılmış olur⁵¹⁶.

b. Oyda İmtiyazın Tanınma Tarzı

aa. İmtiyazın Sözleşmeyle Tanınması Zorunluluğu

Tasarı'nın olağan düzenlemesinden ayrılan oy hakkında imtiyaz gibi düzenlemelerin bağlayıcılığı, oy hakkının sınırlandırılmasında belirttiğimiz üzere ortaklık sözleşmesinde öngörülmesine bağlıdır⁵¹⁷ (bkz. TTK Tasarı m. 577/1/ı). Bu durum zaten TTK Tasarı m. 618/2 hükmünde de ortaklık sözleşmesinin hükümde belirtilen türden bir imtiyaza olanak tanıyabileceğine yer verilerek teyit edilmiştir. Başlangıçta ortaklık sözleşmesinde buna yer verilmişse sorun yoktur. Ortaklık

⁵¹⁵ Bu hususta bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 236.

⁵¹⁶ Bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 60.

⁵¹⁷ Bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 60. Mevcut TTK anonim ortaklıklar sistemi için de imtiyazların ana sözleşmeyle belirlenmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. (Bu hususta mevcut anonim ortaklıklar açısından bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 457; **Kendigelen, Abuzer**: Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul, 1999, s. 35; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 189. Yine oy hakkında imtiyaza ilişkin olarak bu yönde bkz. **Pulaşlı**, s. 568).

sözleşmesine sonradan da böyle bir düzenleme yapılabilir⁵¹⁸. Ortaklık sözleşmesinde sonradan oy hakkında imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi TTK Tasarı m. 621/1/b hükmü nedeniyle önemli kararlardandır. Dolayısıyla TTK Tasarı m. 621/1/c. 1 hükmündeki yetersayılara uygun olarak kararlaştırılması gerekir.

Tasarı sisteminde oy hakkında imtiyaz kural olarak farklı itibari değerdeki esas sermaye paylarına eşit sayıda oy verilerek tanınacağı için, ortaklık sözleşmesinde farklı itibarî değerlerde esas sermaye paylarının öngörülmüş olması gerekir⁵¹⁹.

bb. İmtiyazın Dolaylı İmtiyaz Olarak Tanınması Zorunluluğu

aaa. Dolaylı İmtiyaz Kavramı ve Anlamı

Farklı itibarî değerdeki esas sermaye paylarına aynı kapsamda oy hakkı tanınması oyda dolaylı imtiyaz olarak adlandırılır. Çünkü bu durumda, düşük itibarî değerdeki esas sermaye payları, oy hakkı anlamında yüksek itibarî değerli esas sermaye payları karşısında, dolaylı olarak imtiyaz kazanmaktadır⁵²⁰. Dolaylı imtiyaz olarak yer verdiğimiz bu kavram, öğretilerde farklı adlar altında da anılabilmektedir. Örneğin, bu imtiyaz türüne, gizli imtiyaz adı da verilmektedir⁵²¹.

Oy hakkında imtiyaz tanınmasının tek yolu, farklı itibarî değerdeki esas sermaye paylarına aynı kapsamda oy hakkı tanınması değildir. Bunun dışında, aynı itibarî değerdeki esas sermaye paylarına farklı sayılarda oy hakkı tanıyarak da oyda imtiyaz sağlanabilir. Bu tür imtiyaz sağlama usulüne de doğrudan imtiyaz ya da açık imtiyaz adı verilmektedir. Aşağıda belirtileceği üzere, oy hakkında doğrudan imtiyaz, Tasarı'nın limited ortaklıklar sistemi açısından öngörülmemiş bir imtiyaz türüdür.

⁵¹⁸ Mevcut TTK anonim ortaklıklar sistemi açısından sonradan böyle bir imtiyaz yaratılıp yaratılmayacağı tartışmalıdır. Kural olarak sonradan yapılacak ana sözleşme değişikliğiyle imtiyaz yaratılmayacağı yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 457. Buna karşın, söz konusu durumun olanaklı olduğu yönünde bkz. **Kendigelen**, İmtiyaz, s. 140–141; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 189.

⁵¹⁹ Bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 60.

⁵²⁰ Dolaylı olarak oy hakkında imtiyazla ilgili İsviçre anonim ortaklıklar hukuku açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 714.

⁵²¹ Bu hususta bkz. **Bürgi**, s. 395; **Çeker**, s. 48. Bu husustaki terim sorunu açısından ayrıntılı olarak bkz. **Kendigelen**, İmtiyaz, s. 100 vd..

bbb. Limited Ortaklıkta İmtiyazın Dolaylı Tanınması Zorunluluğu

TTK Tasarı m. 618/2/c. 1 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesi, oy hakkını, itibarî değerden bağımsız olarak her esas sermaye payına bir oy hakkı düşecek şekilde belirleyebilir. Böylece farklı itibarî değerdeki esas sermaye payları aynı oy gücüne kavuşturulabilmektedir. Bu anlamda Tasarı, limited ortaklıklar açısından sadece dolaylı imtiyaz tanınmasına onay vermiştir. Buna karşılık, Tasarı'nın limited ortaklıklar sistemi göz önüne alındığında, ortaklık sözleşmesiyle, aynı itibarî değerdeki esas sermaye paylarına farklı sayıda oy hakkı tanıyan bir düzenlemenin yapılamaması gerekir⁵²². Yani Tasarı bakımından limited ortaklıklarda oy hakkında doğrudan imtiyaz sağlanamaz.

İsviçre kanun koyucusunun aksine, Tasarı anonim ortaklıklarda oy hakkında doğrudan imtiyazı benimsemiştir. Gerçekten de TTK Tasarı m. 479 oyda imtiyazlı paylara ilişkin olarak, eşit itibarî değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilebileceğini düzenlemektedir. Bu durumda Tasarı'nın oy hakkında imtiyaz bakımından öngördüğü sistem anonim ve limited ortaklıklar bakımından birbirinden ayrılmaktadır. TTK Tasarı m. 479/1 hükmü anonim ortaklıklarda oy hakkı açısından sadece doğrudan imtiyaz tanınabileceğini düzenlemekle, dolaylı imtiyazı reddetmektedir⁵²³. Buna karşın, limited ortaklıklarda TTK Tasarı m. 618/2 hükmü, oy hakkında sadece dolaylı imtiyaza yer vermiştir. Oy hakkında imtiyaz konusunda, ayrıca anonim ortaklıklara atıf olmadığı da göz önüne alınırsa, limited ortaklıklar açısından da oy hakkında doğrudan imtiyazın reddedildiği sonucuna ulaşılabilir. Oysa mehaz kanun, OR m. 693 ile m. 806/2 arasında bir paralellik sağlanmaya çalışmıştır. Her iki düzenleme de oy hakkı konusunda doğrudan imtiyazı reddetme eğilimindedir.

⁵²² Oy hakkında imtiyazı, İsviçre anonim ortaklıklar hukuku da dolaylı imtiyaz olarak olanaklı kılmıştır. Bunun dışında aynı itibarî değerdeki paylara farklı sayılarda oy tanınmasını olanaklı kılan bir doğrudan imtiyaz sistemi İsviçre anonim ortaklıklar hukukunda benimsenmiş değildir. (Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 714; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 237; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 60; **Meier**, s. 134–135; **Bürgi**, s. 395–396; **Schucany**, s. 123). Buna karşılık, mevcut TTK'da anonim ortaklıklar açısından doğrudan imtiyazın geçerliliği tartışmasızca kabul edilmektedir. (Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 462–463; **Kendigelen**, İmtiyaz, s. 104). Fakat dolaylı imtiyaz hususu tartışılmıştır. Sonuç olarak mevcut sistem açısından dolaylı imtiyaz olanaklı kabul edilmektedir. (Bu hususta ilk eserde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 463; **Kendigelen**, İmtiyaz, s. 119–122; **Pulaşlı**, s. 571).

⁵²³ Anonim ortaklıklarda dolaylı imtiyaz tanınamayacağı hususuna TTK Tasarı m. 479 hükmünün gerekçesinde de değinilmiştir. Adı geçen madde gerekçesinde farklı itibarî değerdeki paylara eşit oy tanınarak oy hakkında imtiyaz yaratılamayacağına yer verilmiştir.

ccc. Dolaylı İmtiyazın Sonuçları

TTK Tasarısı'nın limited ortaklıklar için öngördüğü oy hakkında imtiyaz sistemi, aslında düşük değerde esas sermaye paylarına sahip olan ortakların oy gücünü artırmaktadır. Bu duruma karşı taraftan bakıldığında esas sermaye paylarının itibari değeri yüksek olan ortakların oy gücünün azalması söz konusu olduğundan, aslında bu imtiyazlar alternatif bir oy hakkı sınırlaması gibi de işlev göstermektedir⁵²⁴.

Yukarıda bahsedildiği üzere TTK Tasarı m. 618/2 hükmünde öngörülen anlamda bir oyda imtiyazdan bahsedilebilmesi için farklı itibari değeri haiz esas sermaye paylarının olması gerekmektedir. Çünkü aynı itibarî değerde olanların oy sayıları kural olarak aynı olacağından, bunların her birine birer oy tanınması pratik fayda sağlamayacaktır. Farklı itibarî değerlerde esas sermaye payı çıkarılmasına TTK Tasarı m. 583/2/c. 1 hükmü izin vermektedir.

Eğer ortaklık sözleşmesiyle TTK Tasarı m. 618/2 hükmü anlamında her esas sermaye payına bir oy hakkı tanınırsa, bu kafa sayısına göre oylama yapıldığı anlamına gelmeyebilir. Şöyle ki, TTK Tasarı m. 583/3 hükmüne göre, Tasarı sisteminde bir ortağın birden fazla esas sermaye payı edinmesine de izin verilmiştir. Böyle bir durumda ortak her bir esas sermaye payı için bir oy hakkına sahip olacaktır. Bu durumda büyük itibari değerli bir esas sermaye payına sahip olan ortakla birden fazla küçük esas sermaye payına sahip olan ortak arasında ortaklığa hâkimiyet anlamında bir adaletsizlik yaratılmış olacaktır.

c. Oyda İmtiyazın Sınırları

aa. Kanunda Açıkça Öngörülmemeyen Sınırlamalar

Oy hakkında imtiyaz tanınması çok düşük itibarî değerli esas sermaye paylarına sınırsız bir yönetsel hâkimiyet olanağı verilmesi şeklinde anlaşılabilir. Oy hakkında imtiyaza izin veren TTK Tasarı m. 618 hükmü, bunun hemen arkasından oy hakkında imtiyazın bazı sınırlarını da düzenlemiştir. Hüküm içinde yer verilen bu sınırlara geçmeden önce belirtmek gerekir ki, özel olarak sermaye çoğunluğunun doğrudan arandığı hallerde de, oy hakkında imtiyaz aslında gücünü yitirmektedir. Bu

⁵²⁴ Oy hakkında imtiyaz tanınmasının alternatif bir oy hakkı sınırlaması gibi işlev gösterdiği yönünde bkz. Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, s. 195.

anlamda oy hakkında imtiyazın TTK Tasarı m. 618 hükmü içinde getirilmemiş olmasına rağmen, diğer bir sınırının da bazı genel kurul kararlarının alınmasında oy hakkı bulunan esas sermayenin salt çoğunluğunu yetersayı olarak arayan TTK Tasarı m. 621 hükmü olduğunu da belirtmek gerekir⁵²⁵. Bunun dışında TTK Tasarı m. 589 hükmünde de ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi açısından benzer bir durum söz konusudur.

bb. Kanunî Sınırlamalar

aaa. Onda Birlik Sınır

aaaa. Önemli Bir Çeviri Hatasının Varlığı

TTK Tasarı m. 618/2/c. 1 hükmü ortaklık sözleşmesiyle oy hakkında imtiyazın tanınabileceğini belirtmektedir. TTK Tasarı m. 618/2/c. 2 hükmünde ise oy hakkında ilk cümlede belirtilen türden bir imtiyazın tanınması halinde, en küçük esas sermaye payının itibarî değerinin, diğer esas sermaye paylarının itibarî değerleri toplamının onda birinden az olamayacağı düzenlenmiştir.

Bu şekilde oy hakkında imtiyazın kapsamının sınırlandırılmasıyla imtiyazlı payların oy gücünün esas sermayeye katılım oranının çok üstünde olması engellenmiştir⁵²⁶. Katılım haklarının, esas sermayeye katılmadan tamamen soyutlanmasını engellemek için, farklı itibari değerlerin arasındaki ilişkinin bire onluk bir oranı aşamayacağı düzenlenmiştir⁵²⁷.

TTK Tasarı m. 618/2/c. 2 hükmüyle düzenlenen kural emredici bir kuraldır⁵²⁸. Kanımızca bu oranın ihlâl edilmesi halinde, artık ana kurala dönülmeli ve genel kurul oylamalarında herkes kendi esas sermaye payının itibarî değerine göre oy hakkını kullanmalıdır.

⁵²⁵ İsviçre anonim ortaklıklar hukuku açısından OR m. 704 hükmü referans gösterilmek suretiyle yapılan bu yorum için bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 716.

⁵²⁶ Mevcut TTK'nın anonim ortaklıklar için öngördüğü oyda imtiyaz sisteminde, oyda imtiyazın sınırsızlığından bahsedilmektedir. (Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 464). Yasada özel olarak bir sınırlamanın olmadığına işaret etmekle birlikte mevcut anonim ortaklıklar sisteminde bir paya tanınacak oy sayısının da objektif iyiniyet kurallarına aykırı olmaması gerektiği yönünde bkz. **İmregün**, s. 338; **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 187, dn. 576.

⁵²⁷ Bu hususta İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 217; **Küng/Camp**, s. 258; **Handschin/Truniger**, s. 135. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 714; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 238; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 182.

⁵²⁸ Bu hususta bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 714.

TTK Tasarı m. 618/2/c. 2 kuralı içeriksel bazda incelenebilir. Tasarı hükmü lâfzen incelendiğinde, oy hakkında imtiyaz tanınması halinde, en küçük esas sermaye payının itibari değerinin, diğer esas sermaye paylarının itibari değerleri toplamının onda birinden az olamayacağı düzenlendiği görülmektedir. En küçük esas sermaye payının itibarî değeri karşısında, diğer tüm payların toplamına göre yapılan bir belirleme, sınırlamanın amacına uymayan sonuçlara neden olabilir. Gerçekten de hükmün alındığı kaynak olan OR m. 806/2 düzenlemesinde ve buna paralel olarak getirilmiş olan anonim ortaklıklara ilişkin OR m. 693 hükmünde “diğer esas sermaye paylarının toplamı” gibi bir ifade yoktur. OR m. 806/2 hükmünde “diğer esas sermaye payları”ndan bahsedilmektedir⁵²⁹. Dolayısıyla burada Tasarı açısından çok önemli bir çeviri hatasının varlığına işaret etmek gerekir.

bbbb. TTK Tasarı m. 618/2/c. 2'nin Mehaza Uygun Yorumlanması Zorunluluğu

TTK Tasarı m. 618/2/c. 2 hükmü lafzına sıkı bağlı kalınarak yorumlarsa, hakaniyete aykırı sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle, Tasarı'da bu hükmün kaynak kanuna uygun olarak tekrar kaleme alınması gerekmektedir. Ancak bu gerçekleşme bile, hükmün kaynak kanuna uygun olarak yorumlanması gerekir. Bu durumda, Tasarı'nın ifade etmek istediği oy hakkında imtiyaz sınırı, itibari değeri en düşük olan esas sermaye payının değerinin diğer esas sermaye paylarının onda birinden az olamayacağı şeklinde anlaşılmalıdır. Dolayısıyla, ortaklık sözleşmesiyle oy hakkında imtiyaz tanınacaksa, çıkarılabilecek en yüksek değerli esas sermaye payının değeri, en düşük değerli esas sermaye payının değerinin on katını aşmamalıdır. Örneğin, oy hakkında imtiyaz tanınmak isteniyorsa ve en düşük itibarî değerli esas sermaye payı 1.000 TL değerindeyse en yüksek 10.000 TL itibari değerli esas sermaye payı çıkarılmalıdır⁵³⁰.

⁵²⁹ OR m. 806/2 hükmüyle ilgili açıklamalar için bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 217–218; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 195–196; **Handschin/Truniger**, s. 135.

⁵³⁰ İsviçre anonim ortaklıklar hukuku sistemine uygun olarak verilen bir örneğe göre, 1000 Frank nominal değeri olan payları haiz bir anonim ortaklık 100 Frank'ın altında oy hakkında imtiyazlı pay çıkaramaz. (Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 714; **Meier**, s. 135).

bbb. Oyda İmtiyazın Etkisizleşmesi

aaaa. İmtiyazın Etkisizleştiği Durumların Düzenlenme Nedeni

Tasarı oy hakkında imtiyazın kapsamını sınırlandırmanın dışında, oy hakkında imtiyazın etkisizleşeceği bazı durumları da tespit etmiştir. Oy hakkında imtiyaz tanınmamış ortakların haklarının aşırı ölçüde sınırlandırılmasını engellemek amacıyla, TTK Tasarı m. 618/3 hükmü öngörölmüş ve bu hükümde ortaklık sözleşmesinde oy hakkının esas sermaye paylarının sayısına göre belirleneceğine dair hüküm bulunsa bile, bunun uygulanmayacağı haller sayılmıştır⁵³¹. Bu haller dikkate alındığında Tasarı'nın bunları ortaklık içi denetimin güvenliğini sağlamak amacıyla düzenlediği belirtilebilir⁵³². Çünkü hükümde sayılan hususların ortakların denetleme haklarıyla paralel olduğu dikkat çekmektedir⁵³³.

bbbb. İmtiyazın Etkisizleştiği Durumlar

aaaaa. Denetçilerin Seçimi

TTK Tasarı m. 618/3/a hükmü uyarınca denetçilerin seçiminde oy hakkında imtiyaz, yani oy hakkının hesaplanmasında her bir esas sermaye payının bir oy hakkı verdiğiine dair ortaklık sözleşmesi hükmü uygulama alanı bulmayacaktır. TTK Tasarı m. 635 hükmü denetçiler hususunda anonim ortaklıklara ilişkin hükümlere atıf yapmaktadır. TTK Tasarı m. 616/1/c hükmü uyarınca denetçi ortaklık genel kurulu tarafından seçilir. İşte özellikle TTK Tasarı m. 616/1/c, m. 399 ve 400 hükümleri dikkate alınarak genel kurulda yapılacak bu denetçi seçiminde her esas sermaye payının bir oy vereceğine dair ortaklık sözleşmesi hükmü uygulama alanı bulmayacaktır.

bbbbb. Özel Denetçi Seçimi

TTK Tasarı m. 618/3/b hükmü uyarınca ortaklık yönetimi ya da onun bazı bölümlerinin denetimi için özel denetçi seçimi halinde oy hakkının esas sermaye paylarının sayısına göre belirleneceğine dair kural uygulanmayacaktır. Hüküm ilk

⁵³¹ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 196.

⁵³² Bkz. **Handschin/Truniger**, s. 135; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 217. TTK Tasarı m. 618/3'e ilişkin madde gerekçesinde bu hükmün ortaklık yönetiminde hâkimiyet kurulmasını engellemek amacıyla öngöröldüğüne açıkça yer verilmiştir.

⁵³³ Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 196; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 60.

başta mehzaz yasadaki aslına sadık gibi görünmektedir. Fakat biraz dikkatle bunun tam olarak böyle olmadığı anlaşılır. OR m. 806/3/2 hükmü, yönetimin veya onun bazı bölümlerinin denetimi için uzmanların atanmasından bahsetmektedir. OR m. 818 hükmünde yer alan atıf gereği, limited ortaklıklar açısından da uygulama bulan OR m. 731a/3 hükmü, uzmanlar eliyle denetimi düzenlemektedir. Bu açıdan uzmanların denetimiyle özel denetim İsviçre hukuku açısından farklı kavramlardır⁵³⁴. Dolayısıyla, TTK Tasarı m. 618/3/b hükmünün İsviçre'deki uzmanlar eliyle denetime uygun lafzı, özel denetimin kapsamı ve özel denetçinin atanmasıyla uyumsuzdur.

Özel denetçi istemlerinde aslında genel kurul özel denetimin yapılıp yapılmaması yolunda bir karar vermektedir. Bu kararlarda özel ayrıca belirlenmemektedir. İsviçre limited ortaklıkları bakımından, yerinde olarak, ortakların geniş bilgi alma haklarına nazaran özel denetçilik öngörülmediğinden, aslında TTK Tasarı m. 618/3/b hükmünün karşılığı OR m. 806/3/2 değildir. Özel denetim İsviçre anonim ortaklıkları bakımından olanaklı olduğundan TTK Tasarı m. 618/3/b hükmünün karşılığının OR m. 693/3/3 hükmü olduğu tespit edilebilir. Bu çerçevede hükmün ifadesi, özel denetim yapılması hakkında karar alınmasının söz konusu olduğu hallerde, oy hakkında imtiyaz hükümlerinin işlerliğini yitireceği şeklinde anlaşılmalıdır. Buradan hareketle hükmün lafzının Tasarı yasalaşmadan önce ifade ettiğimiz doğrultuda değiştirilmesi de önerilebilir.

ccccc. Sorumluluk Davası Açılması

Oy hakkında imtiyazın işlerliğini yitireceği diğer bir durum da, TTK Tasarı m. 618/3/c hükmünde düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca, oy hakkının esas sermaye paylarının sayısına göre belirlenmesine dair ortaklık sözleşmesi hükmü genel kurulun vereceği sorumluluk davası açılması hakkındaki kararlarda uygulanmaz.

TTK Tasarı m. 644 hükmüyle sorumluluk davaları konusunda anonim ortaklıkların ilgili hükümlerine atıfta bulunulmuştur. Özellikle, müdürlerin sorumlulukları örneğinde olduğu gibi, davacı olabileceklerden birisi de, tüzel kişinin yani ortaklığın kendisidir (bkz. TTK Tasarı m. 553/1; m. 555/1). TTK Tasarı m. 618/3/c hükmünün bir sonucu, ortaklığın davacı olabilmesi için, genel kurulun buna

⁵³⁴ Özel denetimle uzmanlar eliyle denetimin arasındaki farklar için bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 391. Ayrıca bkz. **Honsell/Vogt/Watter**, s. 1019.

uygun bir kararının gerekmesidir⁵³⁵. Diğer bir sonucu da sorumluluk davası açılması için yapılacak oylamada, oyda imtiyazların etkisizleşmesidir. Ortaklığın sorumluluk davası tüm müdürler aleyhine açılıyorsa, ortaklığa bir temsil kayyımı atanması düşünülebilir⁵³⁶.

II. OY HAKKINDAN YOKSUNLUK

A. Oy Hakkından Yoksunluğa İlişkin Düzenlemenin Tanıtılması, Hükmün Getiriliş Nedeni ve Hükmün Sınırlayıcı Şekilde Oy Hakkından Yoksunluk Hallerini Belirtmesi

1. TTK Tasarı m. 619 Düzenlemesinin Tanıtılması

Tasarı, oy hakkı ve hesaplanmasına ilişkin esasları içeren 618. maddenin ardından, oy hakkından yoksunluk hallerini düzenlemiştir. Kanun koyucu, bazı hallerde oy hakkı sahiplerinin oy kullanıp karara katılmalarını uygun bulmamıştır. Bu nedenle, TTK Tasarı m. 619'da, oy hakkı sahiplerinin oylarını kullanamayacağı haller belirlenmiştir.

TTK Tasarı m. 619 üç ayrı oy hakkından yoksunluk halini üç fıkrada düzenlemiştir. Hüküm, TTK m. 537 hükmünden farklı olarak oy hakkından yoksunluk hallerini artırmıştır. Ayrıca mevcut hükümde yer verilen, oy hakkından yoksunluğa neden olacak sözleşmesel kayıtların hükümsüz olduğuna dair düzenlemeye de yer vermemiştir.

2. TTK Tasarı m. 619 Düzenlemesinin Getiriliş Nedeni ve Hükmün Tek Adam Ortaklığında Uygulanamaması

TTK Tasarı m. 619 hükmünde oy hakkı sahiplerinin oy kullanamayacakları haller düzenlemiştir. Hükümde düzenlenen haller, oydan yoksun kişiyle ortaklık

⁵³⁵ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 342.

⁵³⁶ İsviçre hukukunda, böyle bir durumda, genel kurulun mahkemede ortaklığın temsili için bir temsilci seçebilmesinin de olanaklı olduğuna değinilmektedir (bkz. **Handschin/Truniger**, s. 136; **Küng/Camp**, s. 371). Yine, İsviçre hukukuna ilişkin olarak, genel kurul tarafından sorumluluk davası açılmasına karar verilmiş, ancak sorumluluk davası açacak olan temsilci atanması ihmal edilmişse, hâkim tarafından da temsilci atanması olanaklı kabul edilmektedir (Bkz. **Şener, Oruç Hami**: “TTK 341’e Göre Azınlığın İstemi Üzerine Yönetim Kuruluna Karşı Açılacak Sorumluluk Davasının Kimin Tarafından Açılacağı Sorunu”, Makaleler Cilt I, İzmir, 2006, s. 123, dn. 7).

arasında menfaat ihtilafı olan hallerdir⁵³⁷. Yukarıda oy hakkının vazgeçilemez bir hak olduğuna değinmiştik. İşte Tasarı ortaklıkla oydan yoksun olan ortak arasındaki olası bazı menfaat ihtilaflarına ilişkin hususlarda oy hakkının kullanılmasını bu hükümle engellemek istemiştir. Hüküm bir anlamda kimsenin kendi davasında yargıç olamayacağına dair temel hukuk anlayışının genel kurula yansımaları olarak değerlendirilebilir⁵³⁸.

Oy hakkından yoksunluk nedenlerinin getiriliş amacı dikkate alınarak, tek kişilik limited ortaklıklar açısından bir sonuca ulaşılabilir. Tek adam ortaklıkları Tasarı sisteminde olanaklı kılınmıştır (bkz. TTK Tasarı m. 573/1 ve 574/2). Yukarıda belirtildiği üzere, oy hakkından yoksunluk kurallarının getirilişinin temelinde yatan neden, ortaklık ve ortak arasındaki menfaat ihtilafıdır. Oysa tek kişilik ortaklıklarda, ortakla ortaklık menfaatlerinin diğer ortaklıklar gibi çelişmediğini belirtebiliriz. Çünkü tek kişilik limited ortaklıklarda aslında tek kişi ortaklık arasında ticari anlamda bir özdeşlik vardır. Bu nedenle tek kişilik limited ortaklıklarda TTK Tasarı m. 619 hükmünün uygulama alanı bulması düşünülemez. Yani tek kişilik limited ortaklıklarda genel kurulda oydan yoksunluk hallerinin uygulanması düşünülemez⁵³⁹.

3. TTK Tasarı m. 619 Düzenlemesinde Sınırlayıcı Şekilde Oyda Yoksunluk Hâllerinin Belirtilmesi

TTK Tasarısı yukarıda belirtildiği üzere, oydan yoksunluk hallerini artırmış, ancak TTK m. 537/2 hükmüne yer vermemiştir. TTK m. 537/2 hükmü uyarınca, oy hakkından yoksunluğa dair sözleşmeye konulan kayıtlar hükümsüzdür. Bu hükmün Tasarı metnine alınmamış olması düşündürücüdür. Acaba bu sayede oy hakkından yoksunluğa ilişkin farklı durumlar ortaklık sözleşmesiyle belirlenebilecek midir?

⁵³⁷ Oydan yoksunluk halleri mehz kanunda limited ortaklıklar açısından OR m. 806a hükmüyle düzenlenmiştir. İsviçre limited ortaklıklar hukukunda bu hallerin aslında ortaklıkla ortak arasındaki tipik menfaat uyumunu teşkil ettiğine dair bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 199; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 220. Mevcut anonim ortaklıklar açısından benzer yönde bkz. **Teoman**, *Yoksunluk*, s. 16–17; **İmregün**, s. 137. Yine mevcut sistemimiz açısından “menfaat ihtilafı” meselesine işaret eder yönde bkz. **Arslanlı**, s. 54.

⁵³⁸ Bu yönde bkz. **Kropff/Semler/Schröer**, s. 629.

⁵³⁹ Bu gerekçe ve sonuç için bkz. **Oberholzer, Dominik**: *Die Einmann-GmbH im europäischen, deutschen, englischen und schweizerischen Recht*, Uznach, 2000, s. 203. İsviçre anonim ortaklıklarında yönetim kurulu üyelerinin ve bir şekilde yönetime katılan kimselerin ibra oylamasında oy kullanamayacağına dair OR m. 695 hükmüne atıf yaparak tek kişilik anonim ortaklıklarda ibra kararının geçerli olarak alınamayacağı yönünde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 718; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 233.

İsviçre limited ortaklıklar hukuku öğretisinde ortaklık sözleşmesiyle oydan yoksunluk hallerinin genişletilip genişletilemeyeceği hususunda, iki görüşün savunulduğunu belirtebiliriz. Hâkim görüş, özellikle nitelikli bazı menfaat uyuşmazlıklarında objektif sebeplere dayanmak koşuluyla ortaklık sözleşmesiyle bazı oydan yoksunluk hallerinin öngörülebileceğini kabul etmektedir⁵⁴⁰. Diğer ve göreceli olarak daha eski kabul edilebilecek bir görüşse, buradaki yasal sayımın sınırlayıcı olduğu ve sözleşmesel düzenlemelerle oydan yoksunluk hallerinin artırılmayacağını savunmaktadır⁵⁴¹.

Kanımızca her iki görüşün de savunulabilir yanları olmasına rağmen ikinci görüşe ağırlık vermek gerekir. Yani, Tasarı hükümlerinde sayılan oydan yoksunluk halleri bakımından, sınırlı sayım ilkesi kabul edilmeli ve ortaklık sözleşmesiyle yeni oydan yoksunluk halleri yaratılmamalıdır⁵⁴². Çünkü bize göre, aksi bir yaklaşım oy hakkının vazgeçilemez niteliğiyle çelişir⁵⁴³. Bazı hallerde belirli sınırlandırmalar kabul edilse bile⁵⁴⁴, TTK Tasarı m. 618/1/c. 4 hükmü her ortağın en azından bir oy hakkı olması gerektiği yönünde asgari oy hakkına ilişkin bir düzenleme getirmiştir. Her ne kadar TTK Tasarı m. 577/1/1 hükmüyle ortaklık sözleşmesinde öngörülme kaydıyla oy hakkı ve oy hakkının hesaplanmasına dair yasal düzenlemelerden ayrılan hükümler bağlayıcı kabul edilse de, bunu yasanın cevaz verdiği düzenlemelerle sınırlı kabul etmek gerekir. Zira aksi yönde bir yorumun, TTK Tasarı m. 579 hükmüne aykırılık oluşturması kuvvetle muhtemeldir. Bu çerçevede TTK Tasarı m.

⁵⁴⁰ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 221; **Handschin/Truniger**, s. 137; **Küng/Camp**, s. 260, limited ortaklıklarla ilgili eski İsviçre düzenlemelerine göre bu yönde bkz. **Von Steiger, Werner**: Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung, V. Band, Zürich, 1965, s. 409.

⁵⁴¹ İsviçre limited ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 200. İsviçre anonim ortaklıkları açısından kural olarak bu görüşte bkz. **Schleiffer, Patrick**: Der gesetzliche Stimmrechtsausschluss im schweizerischen Aktienrecht, Bern, 1993, s. 276. Yoksunluk hükmünün dar yorumlanması gerektiği ve yasada tüketici bir sayımla düzenlendiği yolunda bkz. **Bürgi**, s. 410; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 717. Alman anonim ortaklıklar hukuku bakımından da bu durum böyle kabul edilmektedir, buna gerekçe olarak da oy hakkının ortağın elinden alınamayan bir niteliği haiz olması gösterilmektedir. (Bu hususta bkz. **Kropff/Semler/Schröer**, s. 634; **Bürgers/Körber**, 910).

⁵⁴² Adi ortaklıklara ilişkin olarak BK oy yasaklarını düzenlememiştir. Ancak adi ortaklıklar açısından oy hakkının, ortakla ortaklık arasında menfaat ihtilafı olan durumlarda ortadan kalkacağı yönünde bkz. **Şener**, Adi Ortaklık, s. 288.

⁵⁴³ Ortaklık sözleşmesinde de olsa oy hakkından yoksunluk hallerini genişleten ya da yenilerini öngören hükümlerin özellikle asgari oy hakkının vazgeçilemez ve ortağın elinden alınmaz niteliğini ihlâl edeceği ve bu nedenle geçersiz kabul edilmesi gerektiği yolunda bkz. **Schleiffer**, s. 272. Aynı yönde bkz. **Teoman**, Yoksunluk, s. 15-16.

⁵⁴⁴ Örneğin, ortaklık sözleşmesiyle TTK Tasarı m. 618/1/c. 3 hükmü uyarınca birden fazla paya sahip olan ortakların oy hakları sınırlandırılabilir.

618/1/c. 4 hükmü her ortağa en az bir oy hakkını emredici olarak vermişken, ortaklık sözleşmesiyle bir oydan yoksunluk hali öngörüp ortağın oy hakkını dar bir kapsamlı sınırlı olarak dahi olsa elinden almak bize göre olanaksız görünmektedir.

Bahsedilen olasılık dışında gündeme gelebilecek diğer bir olasılık da hükümde belirlenen oydan yoksunluk hallerinin ortaklık sözleşmesiyle daraltılıp daraltılamayacağı yolundadır. Bu olasılık da olumsuz karşılanmalıdır. Yani yasal düzenleme bulmuş bir oydan yoksunluk hali Tasarı içinde bunu açıkça öngören bir hüküm olmadıkça kaldırılamaz⁵⁴⁵. Aksi halde bu durum TTK Tasarı m. 579 hükmüne de aykırılık oluşturur⁵⁴⁶.

B. Oy Hakkından Yoksunluk Teşkil Eden Haller

1. Müdürlerin İbrasına İlişkin Kararlar

TTK Tasarı m. 616/1/f hükmü uyarınca müdürlerin ibraları, genel kurulun devredilemez görevleri arasındadır. TTK Tasarı m. 619/1 hükmüyle de müdürlerin ibralarına ilişkin kararlarda herhangi bir şekilde yönetime katılmış kimselerin oy hakkından yoksun olduğu düzenlenmiştir. İbra kararlarına ilişkin düzenlenen bu oy hakkından yoksunluk haliyle, aslında azınlık ortaklarının korunmasının amaçlandığı belirtilmektedir⁵⁴⁷.

TTK Tasarı m. 619/1'de oy hakkından yoksunluk sadece müdürlerle sınırlı tutulmamıştır. Yani müdürlerin ibralarında sadece müdürler değil, yönetime herhangi bir şekilde katılmış oy hakkı sahipleri ya da temsilcileri de oy kullanamayacaklardır. Başka bir deyişle, burada oy hakkından yoksunluğun kapsamı genişletilmiştir. Sadece oylama konusunun muhatapları, yani müdürler, değil, başka şekilde yönetime

⁵⁴⁵ Oy hakkından yoksunluk kuralının emredici olduğu ve bu nedenle ana sözleşmeyle daraltılıp kaldırılamayacağı yönünde İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Schleiffer**, s. 274; **Bürgi**, s. 410. Keza Yargıtay da oy hakkından yoksunluğa ilişkin TTK m. 374/2 hükmünün emredici olduğuna bir kararında açıkça işaret etmiştir. Bu karara göre "...TTK'nın 374/2. maddesi hükmüne göre, yönetim kurulu üyeleri kendilerinin ibralarına ait kararlarda oy hakkına haiz değillerdir. İptali talep edilen genel kurul toplantısında yönetim kurulu üyelerinin ibra oylamasına katıldıkları ve oy kullandıkları anlaşılmaktadır. Yönetim kurulu üyesinin kendi ibrasına ilişkin oylamaya katılmasını yasaklayan hüküm (TTK. m. 374) buyurucu niteliktedir" (11. HD., E. 2000/9458, K. 2001/320, T. 22.1.2001). Karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 13.05.2009.

⁵⁴⁶ Alman anonim ortaklıklarında oydan yoksunluk hallerinin AktG m. 23/5 hükmü nedeniyle sınırlandırılmasının olanaksız olduğu doğrultusunda bkz. **Kropff/Semler/Schröer**, s. 634. Yine Alman anonim ortaklıklarında oydan yoksunluk hallerinin ne sınırlandırılabilceği ne de genişletilebileceği yönünde bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1592.

⁵⁴⁷ İsviçre anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Chammartin, Catherine/von der Crone, Hans Caspar**: "Der Déchagebeschluss", SZW 2005, 6, 77, s. 331.

katılanlar da, oy hakları varsa, oy kullanamazlar⁵⁴⁸. Buradan hareketle ticari mümessillerin, ticari vekillerin⁵⁴⁹ ya da diğer bir şekilde ortaklık yönetimine katılanların oy hakkına sahip olması halinde, oy kullanmaları olanaklı değildir⁵⁵⁰. Buna karşın, bir kişinin sırf müdürlerle yakın akrabalık bağları olması, oydan yoksunluğa neden olmamalıdır. Burada oydan yoksunluğun kapsamının yönetime katılma olduğuna dikkat edilmelidir⁵⁵¹.

Tüm ortakların limited ortaklıkta müdür olması söz konusu olabilir. Bu durumda ibra hususunda bir karar alınması olanaklı değildir⁵⁵². Aynı husus, tüm ortakların yönetime herhangi bir şekilde katılmaları halinde de geçerlidir. Ayrıca burada oy hakkından yoksunluk ibraya yöneliktir. Müdürlerle ilgili diğer kararlarda bu dikkate alınmalıdır ve ortak olan müdür o kararlarda oy hakkından yoksun bırakılmamalıdır. Örneğin seçim kararlarında, müdürlüğe adaylığı söz konusu olan kimse eğer ortaksa, kendi seçiminde toplantıya katılıp oy kullanabilir⁵⁵³.

2. Ortaklığın Kendi Esas Sermaye Payının İktisabına İlişkin Kararlar

Oy hakkından yoksunluğa neden olan hallerden ikincisi TTK Tasarı m. 619/2 düzenlemesine göre, ortaklığın esas sermaye payını kendisinin iktisap etmesi halidir. Ortaklığın kendi esas sermaye paylarını iktisabı TTK Tasarı m. 612’de düzenlenmiştir. TTK Tasarı m. 593/1 hükmüne göre, ortaklığın kendi esas sermaye

⁵⁴⁸ İsviçre anonim ortaklıklarında yönetim kurulu hakkında bu tespit için bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 232; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 717-718; **Schucany**, s. 125. Yine bu hususta geniş olarak bkz. **Chammartin/von der Crone**, s. 331-332. Yoksa müdürler dışında yönetime katılanların genel kurulda ibrası yapılmamaktadır.

⁵⁴⁹ Mevcut TTK m. 374/2 bakımından da ticari mümessil ve istisnaen ticari vekillerin de hükmün kapsama alanında olduğu yolunda bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 570. Karşı yönde bkz. **Teoman**, **Yoksunluk**, s. 131-132.

⁵⁵⁰ İsviçre anonim ortaklıkları açısından değişik işlemler için inisiyatif alabilen ve bu hususlarda (özellikle yönetime) talimat verebilen çoğunluk pay sahibinin fiili bir organ olarak nitelenebileceği ve ibra kararlarında bunların oy hakkından yoksun olarak kabul edilebileceği yönünde bkz. **Chammartin/von der Crone**, s. 334.

⁵⁵¹ Mevcut anonim ortaklıklar sistemi bakımından TTK m. 374/1’de bulunan yasağın m. 374/2’ye teşmili bağlamında tartışılan bu husus, Tasarı’nın limited ortaklıklara ilişkin hükmünde çok daha nettir. Mevcut TTK m. 374 açısından da örneğin yönetim kurulu üyesinin usul veya fûrularının ibra oylamasında oy kullanabilecekleri yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 570. Yine bkz. **Teoman**, **Yoksunluk**, s. 126. Keza Yargıtay da bir kararında “...yönetim kurulu üyelerinin ibrasının [TTK m. 374/1 anlamında] “şahsi bir iş” olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığından, anılan yasa hükmünün annenin yönetim kurulu üyelerinin ibrası konusunda oy hakkından yoksunluk hali olarak değerlendirilmesi de mümkün değildir” şeklinde hüküm kurmuştur. (**11. HD., E. 2006/2171, K. 2007/10775, T. 19.7.2007**, karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 13.05.2009).

⁵⁵² Bu hususta bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 232; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 718; **Schucany**, s. 125; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 220; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 201.

⁵⁵³ Bu yönde bkz. **Yıldırım**, s. 19.

payını iktisabını düzenleyen TTK Tasarı m. 612/2’de öngörülen haller dışındaki iktisaplarda, pay devrine ilişkin hükümler uygulama alanı bulur. Dolayısıyla bir ortağın esas sermaye payının ortaklıkça devralınması hallerinde devre ilişkin TTK Tasarı m. 595 hükmü uygulama alanı bulacaktır.

TTK Tasarı m. 612/1 nedeniyle ortaklığın kendi esas sermaye payını iktisabı halinde yapılacak işlemler TTK Tasarı m. 595/1 ve 2’ye uygun olacağından, devir ya da devir borcunu doğuran işlemlerin yazılı şekilde yapılması ve ortaklıkla ortaklığa esas sermaye payını devreden ortağın imzalarının noterce onanması gerekir (TTK Tasarı m. 595/1). Buna ek olarak ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, genel kurul onayı gerekir (bkz. TTK Tasarı m. 595/2).

TTK Tasarı m. 616/1/ı hükmü uyarınca müdürlerin ortaklığın kendi payını iktisap etmesi konusunda yetkilendirilmesi veya böyle bir iktisabın onaylanması genel kurulun devredilemeyen yetkileri arasındadır. Haliyle yetkilendirme devir işleminden önce söz konusu olduğu halde, onay devir işleminden sonra söz konusu olur. Ayrıca hükmün lafzından da anlaşılacağı üzere, eğer devir öncesinde müdürlere bu şekilde bir yetki verildiyse, ayrıca onay prosedürüne gerek kalmamaktadır. Çünkü bu yetkilendirme, (zımnen) önceden verilmiş bir onayı anlamı taşır⁵⁵⁴.

Ortağın ortaklığa pay devrinin söz konusu olduğu TTK Tasarı m. 612/1 hükmünün uygulanmasında, TTK Tasarı m. 595/2’ye göre aranan ortaklık genel kurulunun onayıyla ilgili olarak, TTK Tasarı m. 619/2’nin müdahalesi söz konusu olmaktadır. Şöyle ki, esas sermaye payını ortaklığa devreden ortak buna onay verilecek olan toplantıda oy hakkını kullanamaz. Burada sadece ilgili ortak oy hakkından yoksun kalmaktadır. Oy hakkından yoksunluğun kapsamı belirlenirken sadece onay kararıyla sınırlı kalmamak gerekir. TTK Tasarı m. 619/2 hükmünün lafzı incelendiğinde ortaklığın kendi esas sermaye payını iktisabına “ilişkin kararlarda” ilgili ortağın oy hakkından yoksun olduğu düzenlenmiştir. Yani sadece onay kararında değil. Bu durumda, devirden önce TTK Tasarı m. 616/1/ı uyarınca, müdürlerin ortaklığın kendi paylarını iktisabı hususunda yetkilendirilmesi, önceden verilmiş onay anlamı taşıdığından, bu yetkilendirme kararı için de ilgili ortak oydan yoksundur.

⁵⁵⁴ Bkz. Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, s. 64; Siffert/Fischer/Petrin, s. 198.

3. Ortağın Bağlılık Yükümüne veya Rekabet Yasağına Aykırı Faaliyetlerde Bulunmasını Onaylayan Kararlar

TTK Tasarı m. 619/3 hükmünde, ortağın bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyetlerde bulunmasını onaylayan kararlarda, ilgili ortağın oy kullanamayacağına yer verilmiştir⁵⁵⁵.

Ortakların limited ortaklığa karşı bağlılık yükümü TTK Tasarı m. 613 hükmüyle düzenlenmiştir. Hükmün ilk fıkrasında ortakların sır saklama yükümü düzenlenmiştir. TTK Tasarı m. 613/2/c. 3 ile ortakların rekabet yasağına ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. Rekabet yasağı ve sır saklama yükümü dışında kalan ve bağlılık yükümüne dâhil olan diğer hususlara ilişkinse TTK Tasarı m. 613/2/c. 1 hükmü yer almaktadır. Bu anlamda aslında bağlılık yükümünün özel birer görünümü⁵⁵⁶ olan sır saklama yükümü ve rekabet yasağı, Tasarı sisteminde ayrı bazı düzenlemelere tabi tutulmuştur.

TTK Tasarı m. 613/1 hükmüyle ortakların sır saklama yükümü altında oldukları hususuna yer verilmiştir. Bu yükümlülük ne ortaklık sözleşmesi ne de genel kurul kararıyla kaldırılabilirdiği için (bkz. TTK Tasarı m. 613/1/c. 2), TTK Tasarı m. 613/1 hükmünün oy hakkından yoksunluğu ilgilendiren bir yanı yoktur.

Sır saklama yükümü ayrı tutulacak olursa, ortakların tam anlamıyla bir bağlılık yükümü altında olduklarını belirtebiliriz (bkz. TTK Tasarı m. 613/2/c. 1). Bu anlamda bir bağlılık yükümüyle ifade edilmek istenen, ortakların kendi menfaatlerini ya da kendilerine yakın kişilerinin menfaatlerini, ortaklık menfaatlerinin gerisinde tutmalarıdır⁵⁵⁷. Tasarı metni bu duruma örnek⁵⁵⁸ olmak üzere, ortakların kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve ortaklığın amacını zedeleyen işlemleri yapamayacaklarını düzenlemiştir.

⁵⁵⁵ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından da yönetim kurulu üyelerine TTK m. 334 ve 335'e göre izin verilecek bir toplantıda ilgili üyelerin TTK m. 374/1 hükmünden dolayı oy kullanamayacağı yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 568.

⁵⁵⁶ Sır saklama yükümü aslında bağlılık yükümünün bir parçasıdır. Keza rekabet yasağı da bağlılık yükümünün özel bir görünümüdür. (Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 171). Yalnız Tasarı bu iki hususu genel anlamda bağlılık yükümünden ayrı ve özel olarak düzenlemiştir.

⁵⁵⁷ Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 172. Bağlılık yükümü bu anlamda, ortaklığın menfaatlerini olumsuz etkileyen tüm davranışlardan uzak durmayı gerektirmektedir. (Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 186).

⁵⁵⁸ TTK Tasarı m. 613/2/c. 2 hükmünün lafzından hükmün sınırlayıcı olmadığı, örnek kabilinden bir düzenleme olduğu anlaşılmaktadır. İsviçre limited ortaklıklar hukuku bakımından da durum aynen böyledir. (Bu hususta bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 186).

TTK Tasarı m. 613/2/c. 3 hükmündeysen ortakların ortaklıkla rekabet yasağına ilişkin bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, ortaklara bir rekabet yasağının getirilebilmesi için, bu duruma ortaklık sözleşmesinde yer vermek gerekmektedir. Müdürlerse bundan farklı olarak TTK Tasarı m. 626/2 hükmü uyarınca yasal olarak bir rekabet yükümü altında bulunurlar.

Ortaklar ve müdürler için kural olarak öngörölmüş olan ve sır saklama yükümü dışında kalan bağıllık yükümünü ihlal eden faaliyetlere izin verilebilir. Keza, müdürler için kural olarak öngörölmüş olan ve ortaklar içinse ortaklık sözleşmesinde düzenlenmişse söz konusu olan rekabet yasağını ihlâl eden faaliyetlere de izin verilebilir. Bunun için kural olarak, geri kalan ortakların tümünün yazılı şekilde onay vermesi gerekir (bkz. TTK Tasarı m. 613/4 ve TTK Tasarı m. 626/2). Yalnız ortaklık sözleşmesinde, ortakların yazılı onayları yerine, genel kurulun bu konuda onayı öngörölebilmektedir.

Ortaklık sözleşmesinde öngörölmüşse, ortakların rekabet yasağı ve sır saklama yükümü dışında kalan bağıllık yükümünü ihlal eden faaliyetlerine; ortaklık sözleşmesinde aksi öngörölmemişse müdürlerin rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerine izin verilebilmesi için kural olarak geri kalan ortakların tümünün yazılı olarak bu duruma onay vermeleri gerekir (bkz. TTK Tasarı m. 613/4 ve TTK Tasarı m. 626/2). Yalnız ortaklık sözleşmesinde ortak ve müdürlerin rekabet yasağının kaldırılması konusunda ortakların yazılı onayları yerine genel kurulun bu konuda onayı öngörölebilmektedir.

Eğer rekabet yasağı ya da bağıllık yükümüne aykırı faaliyetlere izin verilmesi genel kurul onayına bağlanmışsa, bu kararda rekabet yasağı ya da bağıllık yükümü kaldırılacak ortak oy hakkından yoksundur. Bu karar için TTK Tasarı m. 621/1/g hükmü gereğince, nitelikli karar yeter sayıları gerekir. TTK Tasarı m. 621'e göre bu yetersayı toplantıda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğu olarak belirlenmiştir. Hükümde öngörölen yetersayıların hesabında m. 619/3 hükmüne göre oy hakkından yoksun olan ortağın ne oyu ne de esas sermaye payı dikkate alınır. Şöyle ki, ilk durumda, oy hakkından yoksun olan ortağın genel kurulda temsil edilen oylarından bahsedilemez. Dolayısıyla karar yeter sayısı buna göre hesaplanmalıdır. İkinci durumda da, Tasarı, oy hakkı bulunan esas sermayenin salt çoğunluğundan bahsetmektedir. Oy

hakkından yoksun olan kişinin o karar konusuyla sınırlı olarak oy hakkı bulunmadığından, salt çoğunluğun oluşup oluşmadığının tespitinde bu ortağın esas sermaye payı hesaba dâhil edilmez.

C. Oy Hakkından Yoksunluğun Etkileri

1. Oydan Yoksunluğun Ortakların, İntifa Hakkı Sahiplerinin ve Özellikle Temsilcilerin Oy Hakkına Etkileri

a. Ortaklar ve İntifa Hakkı Sahipleri Bakımından Etkileri

aa. Ortaklar

Oy hakkının akla gelen ilk sahipleri ortaklardır. Bir ortak için herhangi bir genel kurul toplantısının bir gündem maddesi konusunda oydan yoksunluğu gerektirecek hallerden birisi oluştuysa, o ortak ilgili gündem maddesinde oy kullanamaz.

Anonim ortaklıklara ilişkin TTK Tasarı m. 433/1 hükmü ayrıca ortakların oy hakkının kullanımına ilişkin sınırları dolanmak ya da etkisiz kılmak için paylarını devretmelerini yasaklamaktadır⁵⁵⁹. Bu hüküm TTK Tasarı m. 617/3 gereği limited ortaklıklara da uygulanır. Dolayısıyla TTK Tasarı m. 619'daki yasal oy hakkından yoksunluk sebeplerini aşabilmek için⁵⁶⁰ bir esas sermaye payı devri söz konusu olursa, bu devir geçersiz olur. Yine bu durumlarda da devralan oy hakkından yoksundur⁵⁶¹. Hatta yasa geçersiz bir devirden bahsettiğine göre, devralanın katılma hakkından bile bahsedilememesi gerekir.

bb. İntifa Hakkı Sahipleri

TTK Tasarı m. 600/3 hükmüne göre, esas sermaye payı üzerinde, birisi lehine intifa hakkı tanındığı durumlarda, oy hakkı intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır. Oy hakkından yoksunluğa neden olacak karar, eğer esas sermaye payı sahibinin

⁵⁵⁹ Aslında burada BK m. 18'deki muvazaanın özel bir hali düzenlenmiştir denilebilir. (Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 706). Pay devredilirken oy hakkının sınırlandırılmasına dair ilkeleri dolanma amacı yoksa, yani gerçek anlamda devir arzu edilmişse devir geçerli olur. (Bkz. **Schucany**, s. 121).

⁵⁶⁰ TTK Tasarı m. 433 hükmü sadece sözleşmesel kısıtlamaları değil, oy hakkından yoksunluk hallerini de kapsar. (Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 707).

⁵⁶¹ Bkz. **Schucany**, s. 121. Benzer sonuca mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından da ulaşabilmektedir. (Bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 571; **Teoman**, Yoksunluk, s. 168).

şahsını ilgilendiriyorsa, intifa hakkı sahibinin oy hakkını kullanabilmesi gerekir. Çünkü böyle bir durumda intifa hakkı sahibiyle ortaklık arasında bir menfaat ihtilafı yoktur.

Oy hakkından yoksunluğa neden olacak karar, intifa hakkı sahibinin şahsıyla ilgiliyse, intifa hakkı sahibini o kararla ilgili olarak oy hakkından yoksun kabul etmek gerekir⁵⁶². Çünkü böyle bir durumda intifa hakkı sahibiyle ortaklık arasında menfaat ihtilafı vardır.

b. Oydan Yoksunluğun Özellikle Temsilcilerin Oy Hakkı Bakımından Etkileri

Özellikle bireysel iradi temsilciler için oy hakkından yoksunluğun etkisi tartışılabilir. Burada temsilci bakımından iki olasılık söz konusu olabilir. Gerçekten de ilkin, ortağın oy hakkından yoksunluk hali içerisinde olması ve birine temsil yetkisi vermesinden bahsedilebilir. İkincisi de ortak bakımından bir oy hakkından yoksunluk olmasa da, temsil yetkisi verdiği temsilcinin oy hakkından yoksunluğa sebep olacak bir hal içinde olmasıdır.

TTK Tasarısı temsilciler açısından bahsedilen olasılıkları değerlendiren bir yaklaşım içinde değildir. Özellikle TTK Tasarı m. 619/2 ve 3 ilgili “ortak” oy kullanamaz şeklinde bittiği için meseleye olumsuz yaklaşılabilir.

Yukarıda belirttiğimiz üzere, temsilcilerin temsil olunanın talimatlarına uyma yükümü vardır. Temsilciyle temsil olunan arasındaki iç ilişkinin değerlendirilmesine göre vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerden çıkan bu sonuç, ayrıca TTK Tasarı m. 427/1/c. 1 hükmünden de açıkça çıkarılabilir. Bu nedenle, oy hakkından yoksun olması nedeniyle oy kullanamayacak bir ortak (ya da intifa hakkı sahibi), temsil yoluyla da oy kullanamamalıdır⁵⁶³.

Temsil olunanın şahsında bir oy hakkından yoksunluk hali doğmadığı halde, temsilcinin şahsında böyle bir durum varsa, temsilcinin toplantıda oy kullanıp

⁵⁶² Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 200; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 221–222.

⁵⁶³ Bu doğrultuda İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 200; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 222. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 718; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 232. Alman anonim ortaklıkları bakımından da aynı sonuca ulaşılmaktadır. Bu noktada anonim ortaklıklar üzerine Alman düzenlemesinin daha açık olduğunu da belirtelim. Zira AktG m. 136/1 hükmü oy hakkından yoksunluk hallerinde hiç kimsenin “kendisi veya başkası için...” oy kullanamayacağından bahsetmektedir. Oy hakkından yoksun ortağın temsilci yoluyla oy kullanamayacağına dair Alman anonim ortaklıkları açısından bkz. **Kropff/Semler/Schröer**, s. 627. Mevcut TTK sistemimiz açısından da bu yönde bkz. **Domaniç**, s. 836; **İmregün**, s. 138; **Teoman**, Yoksunluk, s. 168.

kullanamayacağı değerlendirilebilir. Genel olarak İsviçre öğretisinde böyle bir durumda da, yani temsilcinin şahsıyla ilgili olarak oy hakkında yoksunluk hallerinin olması halinde de, temsilcinin oy kullanamaması gerektiği belirtilmektedir⁵⁶⁴. Mevcut TTK anonim ortaklıklar sistemi açısından, özellikle yönetim kurulu üyelerinin ve yönetime başka şekilde katılanların yönetim kurulunun ibralarına ilişkin oylamada oy kullanamayacağına dair TTK m. 374/2 hükmü çerçevesinde yapılan yorumlar tamamen bu yönde değildir. Burada oy yasağının pay sahibinin “kendi paylarından doğan oy hakkıyla” ilgili olması gerektiğinden hareketle, bünyesinde oy yasağı doğmuş kişiye, başkalarının temsil yetkisi vermesi halinde, bu paylardan doğan oyları bu kişinin kullanabileceği sonucuna ulaşılmaktadır⁵⁶⁵. Somutlaştırılacak olursa, örneğin yönetim kurulu üyeleri kendi ibra oylamalarında kendi paylarından doğan oy haklarını kullanamayacaklar, fakat bu kişiler başkalarına vekâleten ibra oylamasında oy kullanabilecektir⁵⁶⁶. Bu hususta Kom. Yön. m. 21/b/5 hükmü ilgili görüşü doğrular niteliktedir ve kanımızca anonim ortaklıklara ilişkin TTK Tasarı m. 436/2 hükmü de buna müsait şekilde kaleme alınmıştır. Fakat bize göre bu hüküm hukuk hissini pek de tatmin edici değildir ve yine ilgili kişinin kendi meselesinde yargıç olamayacağı yolundaki yoksunluk hükümlerinin getirilme amacıyla da çelişmektedir. İlgili yönetmelik hükmü benzer sebeplerle öğretilerde de eleştirilmektedir⁵⁶⁷. Limited ortaklıklara ilişkin TTK Tasarı m. 619’un kaleme alınış tarzıysa anonim ortaklıklara dair m. 436/2 hükmünden farklıdır ve bu noktada açıklık içermemektedir. Bu nedenle biz hukuk hissine daha yakın olduğunu düşündüğümüzden toplantıda kendi adına oy kullanamayacak kişinin başkası adına da oy kullanamaması gerektiğini düşünmekteyiz.

2. Oydan Yoksunluğun Yetersayılar Bakımından Etkileri

Oydan yoksunluk hallerinin yetersayılar bakımından etkileri de incelenebilir. Oydan yoksunluk halleri, karar için gereken yetersayıların hesabında da etki gösterir.

⁵⁶⁴ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 200; **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 718; **Schucany**, s. 125.

⁵⁶⁵ Bu yönde bkz. **Arslanlı**, s. 55. Buna karşılık, mehz sisteme uygun olarak oydan yoksun kişinin temsilci sıfatıyla da oy kullanamayacağı yönünde bkz. **İmregün**, s. 137.

⁵⁶⁶ Bu yönde bkz. **Teoman**, Yoksunluk, s. 171–172. Kural olarak oydan yoksun kişinin başkasını temsilen toplantıda oy kullanabileceği, ancak ibra kararlarının buna istisna teşkil edeceği yönünde bkz. **Arslanlı**, s. 55.

⁵⁶⁷ Bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 344; **Pulaşlı**, s. 655.

Olağan durumlarda bir toplantı yetersayısı öngörmediğini belirtebileceğimiz TTK Tasarısı'nın 620. maddesi uyarınca genel kurul kararları kural olarak toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğuyla alınmaktadır. İlgili gündem maddesi için oydan yoksun kişinin bir oy hakkı bulunmadığından, o kişinin katılımı karar yetersayısının tespitinde hesaba katılmamalıdır⁵⁶⁸. Çünkü burada 620. maddenin öngördüğü anlamda “toplantıda temsil edilen” oylardan bahsedilemez⁵⁶⁹.

Oy hakkından yoksunluğun TTK Tasarı m. 621/1/g hükmüne bağlı olarak, önemli kararlara ilişkin yetersayıların uygulanması sırasında da ortaya çıkması olasıdır. Çünkü müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından onay verilmesi, hem bahsedilen hüküm gereğince bir önemli karar oluşturur hem de TTK Tasarı m. 619/3 hükmü uyarınca bu durum bir oydan yoksunluk halidir⁵⁷⁰. TTK Tasarı m. 621 hükmüne göre, olumlu bir karar çıkması için temsil edilen oyların en az üçte ikisinin teklif lehinde oy kullanması ve bunun da oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunu oluşturması gerekmektedir. İlgili gündem maddesine ilişkin olarak oydan yoksun kişinin oy hakkı bulunmadığından temsil edilen oyların üçte ikisi hesaplanırken oydan yoksun kişinin oyları dikkate alınmaz. Onun dışında temsil edilen oyların üçte ikisinin esas sermayenin salt çoğunluğunu oluşturup oluşturmadığı araştırılırken de salt çoğunluğun tespitinde oydan yoksun kişinin esas sermaye payı çıkarılarak bir hesap yapılmalıdır. Zira Tasarı lafzen “oy hakkı bulunan” esas sermayenin tamamının salt çoğunluğundan bahsetmektedir. İlgili kararlarda oy hakkından yoksun kişinin oy hakkı bulunmadığına göre, bu kişinin esas sermaye payı hesaptan çıkarılmalıdır.

⁵⁶⁸ İsviçre anonim ortaklıkları açısından OR m. 703'teki karar yetersayısı hesaplanırken oy hakkından yoksun olan katılımcıların dikkate alınmaması gerektiği yönünde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 804; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 235.

⁵⁶⁹ Toplantı yeter sayısı öngörülen bir sistemde, oy hakkından yoksun olan kimselerin, kural olarak, toplantı yetersayısının hesabına dâhil edilmesi gerekir. (Bu hususta bkz. **Teoman**, Yoksunluk, s. 181; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 483; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 106; **Tanner**, s. 120).

⁵⁷⁰ Aslında Tasarı sisteminde bu da sınırlı bir ihtimaldir. Zira ortakların bağlılık yükümüne ya da rekabet yasağına aykırı düşen faaliyetlerine onay verilmesi, kural olarak, ilgili ortak dışında kalan tüm ortakların yazılı onayıyla olur (bkz. TTK Tasarı m. 613/4). Bunun genel kurul onayıyla olabilmesi için ortaklık sözleşmesinde özel hükme gereksinim vardır (bkz. TTK Tasarı m. 613/4/c. 2 ve TTK Tasarı m. 577/1/g). Yani böyle bir durum aslında istisnaidir. Müdürlerin rekabet yasağını ihlal eden faaliyetlerinde ise TTK Tasarı m. 626 hükmü uygulanır.

3. Oydan Yoksun Kişinin Genel Kurul Toplantısına Katılıp Katılmayacağı Sorunu

Oydan yoksun kişinin, oy hakkını kullanmaksızın genel kurula katılıp katılmayacağı da bir sorun teşkil eder. Bu bağlamda oy hakkından yoksun olan kişinin ilgili gündem maddesinin tartışılması esnasında genel kurulda bulunmasının karar alanları dolaylı da olsa etkileyeceği öne sürülebilir. Özellikle müdürlerin ibra kararı alınırken toplantıda bulunması, karar alanları etkileyebilir. Buna karşılık, söz konusu kişilerin genel kurula katılıp, ilgili meselede oy kullanmaksızın görüş bildirmelerinin faydalı olabileceği de savunulabilir.

Bir görüşe göre, oydan yoksun kişi, ilgili gündem maddesi için, genel kurula katılma hakkını dahi kaybetmektedir. Bu doğrultuda, özgür ve tarafsız bir müzakere ve karar alma için, oydan yoksun kişilerin toplantı salonunu geçici olarak terk etmesi duyurulmalıdır⁵⁷¹. Diğer bir görüşe göreyse, oydan yoksun kişi sadece oy kullanamaz, ancak diğer katılım haklarından faydalanabilir. Yani genel kurula katılabilir ve müzakerelere katılıp görüşlerini açıklayabilir⁵⁷². Bize göre de, Tasarı açısından oy hakkıyla genel kurula katılma ve buna bağlı diğer haklar ayrılmalıdır. Oydan yoksun kişi, genel kurula katılma ve diğer bağlı katılım haklarını kullanabilmelidir. Aksi bir yorum, ortağın genel kurula katılma hakkı gibi vazgeçilemez bir hakkını elinden almak sonucunu doğurduğu için, kabul edilememelidir. Keza, TTK Tasarı m. 619'un oydan yoksunluğu düzenleyen her üç fıkrası da "oy kullanamaz" ifadesini istikrarla tekrarlamaktadır. Dolayısıyla yoksunluğun etkisi oy kullanmaya inhisar ettirilmiş bulunmaktadır.

Oydan yoksun kişi, hakkındaki yoksunluk nedenine ilişkin gündem maddesinde toplantıya katılıp oy kullanmışsa, bu bir iptal davasına neden olabilir.

⁵⁷¹ Bu görüşte bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 200.

⁵⁷² Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 569; **Teoman**, Yoksunluk, s. 173; **Pulaşlı**, s. 652. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Länzlinger**, s. 717; **Bürgi**, s. 407. İsviçre limited ortaklıkları bakımından aynı yönde bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 221; **Küng/Camp**, s. 260. Alman anonim ortaklıklar hukuku bakımından genel kurula katılma hakkı ve bağlı diğer hakların oydan yoksunluk halinde kullanılabilmesine dair bkz. **Kropff/Semler/Schröer**, s. 634; **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1602. Alman limited ortaklıklar hukuku bakımından aynı yönde bkz. **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2808; **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1407. Yargıtay da bir kararında, anonim ortaklık ana sözleşmesine konmuş olan "hissedarların şahsen ilgili oldukları meselelerin görüşülmesi sırasında görüşmeye katılmayacakları" hükmünü geçersiz kabul etmiştir. (Bu yönde bkz. **11. HD., 04.03.1965 – E. 3347/K. 727**, karar için bkz. **Eriş**, s. 2138-2139; **Doğanay**, s. 1094, dn. 79).

Zira söz konusu husus genel kurula yetkisiz katılma içinde değerlendirilebilir. TTK Tasarı m. 446/1/b'ye göre, toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun veya olmasın, genel kurula katılmaya yetkisi olmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını ileri süren pay sahipleri iptal davası açabilir. Yine aynı hükme göre iptal için, bu durumun genel kurul kararının alınmasında etkili olması gerekmektedir⁵⁷³. Yani olası bir iptal davası için, oydan yoksun kişi toplantıya katılıp oy kullanmış olmalı ve kullandığı oylar da kararın alınmasında etkili olmalıdır.

III. OY HAKKININ DONMASI

A. Oy Hakkının Donması Kavramı ve Anlamı

TTK Tasarı m. 612/4 hükmüne göre, ortaklığın kendi paylarını kazanımı söz konusuysa ortaklığın kendi esas sermaye paylarından kaynaklanan oy haklarıyla buna bağlı diğer haklar paylar ortaklığın elinde bulunduğu sürece donar. Burada bahsedilen donma kavramı, oy hakkından yoksunluğun sonuçlarından daha farklı ve hatta bir çok açıdan daha ağır sonuçlar doğuran bir kavramdır.

TTK Tasarı m. 612 hükmü hangi koşullar halinde bir limited ortaklığın kendi esas sermaye paylarını kazanabileceğini düzenlemiştir. Bu madde hükmüne uygun olarak bir iktisabın olması halinde iktisap edilen payların sahibi ortaklığın bizatihi kendisi olur. Hükümün mehzadaki karşılığı olan OR m. 783'te sonuncu bir fıkra olarak ortaklığın kendi esas sermaye paylarını iktisabı halinde, bu husustaki anonim ortaklık hükümlerine atıf yapılmıştır. Anonim ortaklıklara ilişkin OR m. 659a/1 hükmündeysen ortaklığın kendi paylarından kaynaklanan oy hakkı ve buna bağlı hakların donacağından bahsedilmektedir⁵⁷⁴. TTK Tasarısı ise bu hususlarda anonim ortaklık hükümlerine atıfta bulunmamış, 612. maddeyi bu hükmü de kapsayacak

⁵⁷³ Mevcut TTK anonim ortaklıkları açısından Yargıtay "...yönetim kurulu üyelerinin kendilerini ibraları konusunda, TTK'nın 374. maddesinde belirtilen oy kullanma yasağına aykırı olarak oy kullanmaları halinde, TTK'nun 381/1. maddesinde aranılan şartlar gerçekleşmese bile davacının bu yönden iptal davası açma hakkı bulunduğu bir an için kabul edilse bile, ... yönetim kurulu üyeleri oyları nazara alınmasa bile, oylama sonucu yine de değişmeyeceğinden davacının bu yöne ilişkin temyiz itirazları da TTK'nun 361. maddesinin son cümlesi hükmü gereğince yerinde görülmediğinden..." şeklinde hüküm kurarak bu duruma işaret etmiştir (Bkz. **11. HD., E., 1982/760, K. 1982/1097, T. 16.3.1982**, karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 13.05.2009; **Eriş**, s. 2085-2086; **Doğanay**, s. 1061, dn. 19).

⁵⁷⁴ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 66; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 89; **Küng/Camp**, s. 157.

şekilde bağımsız bir madde olarak düzenlemiştir. Hükümde ifadesini bulan donma kavramı, hem oy haklarına hem de buna bağlı diğer haklara ilişkindir.

B. Oy Hakkının Donmasının Hüküm ve Sonuçları

Ortaklığın kendi esas sermaye paylarına sahip olmasıyla birlikte, iktisap ettiği esas sermaye paylarının sağladığı oy hakları donar. Yani bu paylardan doğan oy hakları kullanılamaz. Bu bağlamda yasa koyucu oy dengesinin ya da oy ilişkilerinin müdürler lehine etkilenmesini engellemiştir⁵⁷⁵. Çünkü genel kurulda ortaklık tarafından iktisap edilen payların temsili söz konusu olsaydı, şüphesiz bu paylar müdürler tarafından temsil edilecek ve oylar da yine müdürler tarafından kullanılacaktı. Bu durumdaysa, müdürlerin ortaklık tarafından iktisap edilen esas sermaye paylarından kaynaklanan tüm oyları kendi oylama önerileri lehine kullanması olasılığı gündeme gelecektir. Böylelikle sermayeye dayalı genel kurul demokrasisi müdürler lehine bozulacaktır.

Ortaklığın kendi iktisap ettiği esas sermaye paylarından doğan oy hakları donduğundan, bu haklar müdürler tarafından kullanılamayacağı gibi bir temsilci aracılığıyla da kullanılamaz⁵⁷⁶.

TTK Tasarı m. 612/4 hükmüne göre ortaklığın kendi esas sermaye paylarını devralması halinde, sadece bu esas sermaye paylarından doğan oy hakları donmaz. Hükümün ifadesi temel alınacak olursa oy haklarıyla buna bağlı haklar donacaktır. Bu durumda ortaklığın kendi esas sermaye paylarını devralması halinde oy hakkıyla birlikte donacak bağlı hakların da tespiti gerekir⁵⁷⁷.

İsviçre öğretisi, geçen oy hakkı ve buna bağlı haklar ifadesini, anonim ortaklık hükümleri arasında bulunan OR m. 656c/2 hükmüyle çözmeye eğilimindedir⁵⁷⁸. Bu hükme göre, oy hakkıyla bağlantılı bulunan haklar, genel kurulun toplantıya çağrılmasını sağlama, gündeme madde eklettirme, genel kurula

⁵⁷⁵ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 66; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 89. Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu için benzer yönde açıklamalar için bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 233; **Honsell/Vogt/Watter/von Planta/Lenz**, s. 468.

⁵⁷⁶ İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/von Planta/Lenz**, s. 468.

⁵⁷⁷ Burada belirtmek gerekir ki, anonim ortaklıklara ilişkin Tasarı düzenlemesi TTK Tasarı m. 612/4 hükmünden farklıdır. Anonim ortaklıklara ilişkin TTK Tasarı m. 389 hükmüne dikkat edilirse, bedelsiz payların iktisabı hariç ortaklığın devraldığı kendi payları hiçbir pay sahipliği hakkı vermez. Oysa TTK Tasarı m. 612/4 hükmü uyarınca limited ortaklıklarda ortaklığın iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarından kaynaklanan oy hakları ve buna bağlı haklar donmaktadır.

⁵⁷⁸ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/von Planta/Lenz**, s. 471; **Schleiffer**, s. 129.

katılma hakkı ve bunun kapsadığı haklardan özellikle müzakerelere katılma hakkı, bilgi alma ve inceleme haklarıyla öneride bulunma haklarıdır⁵⁷⁹.

Tasarı'da bu konuda OR m. 656c gibi net ve kıyasen uygulanabilecek bir hüküm olmasa da benzer bir yorum yapılabilir. Zira oy hakkına bağlı hakların, oy hakkına gelinene kadar bir sıralamaya tabi olduğunu düşünebiliriz. Bu durumda, çağrıya muhatap olma, toplantıya katılma ve buna bağlı olarak müzakerelere aktif ve pasif olarak katılma hakları, öneride bulunma hakkı ve oy hakkı şeklinde özetleyebileceğimiz birbirine bağlantılı haklar zincirine ulaşılmaktadır. Aslında müdürler bir şekilde genel kurulun hazırlık ve yönetiminde ifa ettikleri görevle zaten genel kurulda belirli bir etki sahibidir. Bu etkinin müdürler lehine daha da artması genel kurulun müdürlerden bağımsız bir organ olarak ortaya çıkan yapısına olumsuz tesir edeceği şüphesizdir. Bu durumda kural olarak toplantıyı organize eden müdürlerin toplantıda genel kurul başkanının (ki kural olarak müdürler kurulu başkanıdır) izin verdiği ölçüde meramını anlatması, yönetimin önerilerini ortaklara sunması zaten olanaklıdır. Bunlara ek olarak esas sermaye paylarından doğan bu hakları kullanması genel kuruldaki güç dengesini zedeler. Bu haklara ek olarak bu esas sermaye paylarından doğan bilgi alma ve inceleme haklarının da oy hakkıyla bağlantılı haklar arasında olduğu sayılmaktadır. Dolayısıyla oy hakkıyla sıkı bağlantı içinde olan genel kurulun toplantıya çağrılmasını sağlama, gündeme madde eklettirme, genel kurula bizzat ya da temsilci aracılığıyla katılma hakkı, müzakerelere katılma hakkı, öneride bulunma hakkı, bilgi alma ve inceleme hakları gibi katılım hakları da donar⁵⁸⁰.

Genel bir ilke olarak ifade etmek gerekirse, oy hakkıyla bağlantılı hakların tespitinde kural olarak üst sınır yönetsel haklar, katılım haklarıdır. Bunun dışında malvarlıksal haklar, oy hakkı ve bununla bağlantılı haklar kategorisinde değerlendirilemez. Bu durumda ortaklıktan kaynaklanan malvarlıksal haklar, ortaklığın kendi esas sermaye payını kazanımı halinde donmaz⁵⁸¹. Böyle olunca da

⁵⁷⁹ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Hess**, s. 439.

⁵⁸⁰ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 66 ve 196–197; **Küng/Camp**, s. 157–158. Keza mevcut TTK anonim ortaklıklar sistemi açısından özellikle konuşma ve öneride bulunma hakları bakımından bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 543.

⁵⁸¹ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 66.

örneğin, ortaklığın bizzat sahip olduğu kendi esas sermaye paylarından doğan kâr payını alma hakkı vardır⁵⁸².

Burada oy hakkı yok olmamakta, donmaktadır⁵⁸³. Dolayısıyla söz konusu esas sermaye paylarını ortaklığın elinden çıkarması halinde, oy hakkı ve onunla birlikte donan haklar yeniden kullanılabilir hale gelir⁵⁸⁴.

§ 17. GENEL KURULDA OYLAMAYA GEÇİLMESİ VE OYLAMA USULÜ

I. GENEL KURULDA OYLAMAYA GEÇİLMESİ

A. Oylamaya Geçilme Hususunda Karar Yetkisinin Genel Kurul Başkanına Ait Olması

Genel kurul toplantısında irade oluşumu, gündem maddesinin tartışılması, tartışılan gündem maddesi çerçevesinde müdürlerin veya ortakların öneride bulunma haklarını kullanması, somutlaşan önerilerin gruplandırılıp gündeme uygunluğunun denetlenmesinin ardından oylamaya sunulması ve bunlar hakkında oylama yapılması şeklinde bir zamansal süreç izler. Toplantıda bir gündem maddesi hakkında müzakereler yapılırken ve hak sahipleri bu gündem maddesiyle ilgili görüşlerini açıklarken, gündem maddesiyle ilgili oylama önerilerini de ortaya koyarlar.

Genel kurul başkanı, genel kurul toplantısının demokratik yapısına ve ortaklıklar hukukunda cari olan eşit işlem ilkesine uygun bir şekilde yönettiği⁵⁸⁵ bir gündem maddesi hakkındaki müzakerelerin tamamlanmasının ardından, ortakların öneride bulunma hakları çerçevesinde öne sürdükleri karar taslaklarını oylamaya sunar. Bir gündem maddesi hakkında müzakerelerin sona erdirilmesi kararı toplantı başkanının sorumluluğunu taşıdığı bir yönetsel karardır⁵⁸⁶. Dolayısıyla gündem maddesi hakkındaki tartışmanın kapatılmasına ve oylamalara geçilmesine karar verme yetkisi toplantı başkanına aittir⁵⁸⁷.

⁵⁸² Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 66; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 89; **Küng/Camp**, s. 158; İsviçre anonim ortaklıkları bakımından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/von Planta/Lenz**, s. 471; **Schleiffer**, s. 129.

⁵⁸³ Bkz. **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2706.

⁵⁸⁴ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 89.

⁵⁸⁵ Genel kurul toplantı başkanının toplantıyı yönetirken tâbi olduğu ilkeler için ayrıntılı olarak bkz. **von der Crone/Kessler**, s. 11 vd.

⁵⁸⁶ Bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 72.

⁵⁸⁷ Alman anonim ortaklıkları açısından da kural olarak bu yönde bkz. **Max, Dietrich H.**: “Die Leitung der Hauptversammlung”, AG 1991, S. 3, s. 92.

B. Başkanın Müzakereleri Tamamlayarak Oylamaya Geçme Zamanı

Genel kurul toplantısının sağlıklı bir şekilde yürütülememesinin sorumluluğunu, genel kurul toplantısı başkanı ve sağlıklı yürütülmemesinin riskini de ortaklık taşır. Dolayısıyla genel kurul başkanının bir gündem maddesi hakkındaki müzakereyi sona erdirmeye kararı keyfi alınabilecek bir karar değildir.

Her gündem maddesi yeteri kadar tartışılmalıdır⁵⁸⁸. Bir gündem maddesi çok uzun tartışılır ve diğerine gerekenden az zaman ayrılırsa, bu hem toplantının verimini ve toplantıdan beklenen faydayı olumsuz etkiler, hem de bir zarar olasılığında, şayet uygun illiyet bağı kurulabiliyorsa ve kusur söz konusuysa, toplantı başkanının sorumluluğunu doğurur.

Çıkış noktası olarak hem müdürlerin hem de muhalefetin, ayrıca azınlığın gündeme madde eklettirmiş olduğu hallerde, söz konusu azınlığın görüşleri esaslı noktalarıyla açıklanmışsa; ortaklara, karşı önerilerde veya ek önerilerde bulunma fırsatı tanınmışsa; taraflar önemli objektif argümanlarını toplantıda açıklamışlarsa, bu gündem maddesinin daha fazla tartışılmasına gerek olmadığı belirtilebilir⁵⁸⁹. Diğer bir açıdan, genel kurul toplantısında ilerleyen zaman içinde makul bir değerlendirme neticesinde gündem maddelerinin müzakeresi tamamen yapılmış ve yeni bir bakış açısı getirecek konuşma talepleri de beklenmiyorsa müzakere sona erdirilmelidir⁵⁹⁰. İşte böyle bir durumda toplantı başkanı, ilgili gündem maddesine dair müzakereleri kapatıp, önerilerin oylanmasına geçebilir⁵⁹¹.

II. OYLAMA USULÜ

A. Oylama Usulünün Belirlenmesi

Genel kurul toplantısında toplantının sağlıklı yürütülmesi müzakerelerin belirli bir usulde cereyan etmesine bağlı olduğu kadar oylamaların da belirli bir usul çerçevesinde yapılmasını gerektirir. Dolayısıyla genel kurul toplantısına katılıp oy kullanmak suretiyle irade beyanında bulunacak olan ortaklar bu usule uymalıdır.

⁵⁸⁸ Gündemin tamamlanmadan başkanın kendiliğinden toplantıyı sona erdirmeyeceği yönünde bkz. **Arslanlı**, s. 44; **İmregün**, s. 145.

⁵⁸⁹ Bu hususlarda ayrıntılı olarak bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 72.

⁵⁹⁰ Bkz. **Max**, s. 92.

⁵⁹¹ Benzer olarak bkz. **Domanıç**, s. 861. Tartışılan gündem maddesi hakkında müzakerenin sona ermesine karar verdikten sonra, başkanın oy toplanmasına geçeceği doğrultusunda bkz. **Arslanlı**, s. 43.

Diğer bir taraftan da oylamaya geçilmesine karar veren toplantı başkanı oylamaların belirlenen usul dâhilinde yapılmasını gözetmelidir.

Tasarı'nın limited ortaklık hükümleri arasında genel kurul toplantısında oylama usulüne dair bir düzenleme yapılmamıştır. Oylama usulünün ortaklık sözleşmesinde belirlenmesi olanaklıdır⁵⁹². Bu durumda genel kurul başkanının ortaklık sözleşmesindeki usulü genel kurul toplantısında uygulaması gerekir.

Ortaklık sözleşmesinde bir hüküm yoksa, oylama ve seçim sürecinin ilkelerini belirleme yetkisinin genel kurul başkanında olduğu kabul edilmelidir⁵⁹³. Ortaklık sözleşmesinin hüküm içermediği hallerde, oylamaların usulünü belirlemek, bu manada yazılı oylama yapılıp yapılmayacağına karar vermek, toplantı başkanına ait yönetsel bir karardır. Bu nedenle, tek başına ortağın yazılı oylama yapabilmek konusunda bireysel hakkı olmadığı gibi, toplantı yönetiminin oylamanın usulüne dair vereceği karar konusunu, genel kurula taşıyıp buradan genel kurul başkanı kararının aleyhine karar aldırarak gibi bir olanağı da yoktur⁵⁹⁴. Ancak burada bazı durumlar için ortağa yasal bir itiraz hakkı tanınması isabetli olabilir. Bunun dışında başkanın genel kurulda oylama usulü konusunda bir danışma oylaması yaptırabileceği de kabul edilmelidir⁵⁹⁵. Böyle bir durumda, genel kurul oylama tarzına kendisi karar vermiş olur.

Toplantı başkanının usulü belirleme yetkisi sınırsız bir yetki olarak anlaşılamaz. TTK Tasarı m. 617/3 hükmünün atfıyla genel kurul toplantı tutanağına dair TTK Tasarı m. 422 hükmü limited ortaklıklar için de uygulanır. TTK Tasarı m. 422/1 hükmüne göre, genel kurul toplantı tutanağı her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyları içermelidir. Dolayısıyla genel kurul başkanı oylama sonucunu en net

⁵⁹² Mevcut anonim ortaklıklar hukukumuz açısından kararların gizli oyla alınabileceğine ilişkin ana sözleşme hükümlerinin geçerli olacağı yolunda bkz. **Pulaşlı**, s. 347. Yine genel olarak kişi birlikleri açısından örgüt normlarında bir oylama şekli ve usulü öngörülebileceği noktasında bkz. **Nomer**, s. 34.

⁵⁹³ Bu yönde bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 228. Yine bkz. **Hungerbühler**, s. 152; **Tanner**, s. 103; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 228; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 120; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 802. Oylama usulünün belirlenmesi hususunda genel olarak kişi birlikleri açısından, örgüt normları arasında bir hüküm yoksa bu konuda organ üyelerinin karar alması, o da olmazsa toplantı başkanının öngördüğü şekil ve usulde oylama yapılacağı belirtilmektedir. Bkz. **Nomer**, s. 34. Ancak kanımızca toplantı başkanının toplantının sağlıklı yürütümü konusundaki görevine paralel olarak en azından limited ortaklıklar açısından söz konusu yetkinin başkanda olduğunu kabul etmek gerekir.

⁵⁹⁴ Bu doğrultuda görüş için bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 66.

⁵⁹⁵ Bu hususta bkz. **Tanner**, s. 103. Yargıtay kooperatiflere ilişkin bir kararında oylama usulü konusunda toplantıda karar alınabileceğine değinmiştir. (11.HD. E. 1986/694, K. 1986/1427, T. 14.3.1986; Karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 12.05.2009). Bizce karara ancak başkanın yetkileri konusunda belirttiğimiz çerçevede katılabilir.

belirleyecek oylama usulünü seçmelidir. Öğretide bu usulde bir oylamayı istemenin ortakların hakkı olduğuna değinilmektedir⁵⁹⁶. Sonucu yaklaşık olarak veren ya da tam olarak vermeyen usullerin toplantı yönetimince belirlenmesi mümkün değildir⁵⁹⁷.

Genel kurul başkanı, yukarıda belirtilen sınırlar çerçevesinde, sözlü şekilde ya da el kaldırılmak suretiyle açık bir oylama yaptırabileceği gibi, yazılı bir oylama da yaptırabilir. Açık oylamanın tam sonuç vermemesi ya da gizli bir oylama yönteminin seçilmesi olasılığına karşın, genel kurul toplantı başkanının bazı teknik donanımları da hazır bulundurması tavsiye edilebilir⁵⁹⁸. Yalnız belirtmek gerekir ki, ülkemizde limited ortaklıkların genelde küçük çaplı olması karşısında, elektronik ya da benzeri teknik oylama yöntemlerine başvurulma olasılığı düşüktür.

B. Genel Kuruldaki Oylama Türleri

1. Açık Oylama

Açık oylama, oy kullanacak ortağın iradesini hangi yönde açıkladığının diğer ortaklar tarafından da anlaşılabilirdiği oylama türüdür⁵⁹⁹. Açık oylamanın, hangi ortağın ne kadar oyunun olduğunun bilindiği, toplantıda iradenin hangi yönde olduğunun rahatça anlaşılabilir olduğu, tüm katılımcıların bir yönde anlaştığı toplantılar için uygun olduğu belirtilebilir⁶⁰⁰. Bu nedenle, küçük anonim ortaklıklar ve oylamanın sonucunun rahatlıkla tespit edilebildiği toplantılar için, açık oylamanın uygulanabileceğine değinilmektedir⁶⁰¹. Limited ortaklıkların genelde fazla ortaklı olmadığı noktadan hareket edilince, limited ortaklık genel kurulları için de açık oylamanın uygulanabileceği anlaşılır. Çünkü bu yol hem ucuzdur hem de masrafları yüksek değildir. Genel kurul toplantısının sonuçlarını tespit bakımından, yukarıda değindiğimiz şekilde, netlik açık oylama usulüyle sağlanabildiği sürece, açık oylama usulünün limited ortaklık genel kurul toplantısı bakımından, kural olarak uygulanması

⁵⁹⁶ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 228.

⁵⁹⁷ Aksi durumun hukukî belirsizliğe neden olacağı hususunda ve konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Tanner**, s. 103–104.

⁵⁹⁸ Bu hususlarda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 228. Keza gizli oylama yapılacaksa, toplantı divanının oylama usulünü belirlemesi gerektiği yönünde mevcut hukukumuz açısından bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 567.

⁵⁹⁹ Bu hususta bkz. **Çeker**, s. 188; **Yiğit**, s. 229.

⁶⁰⁰ Daha fazla ve ayrıntılı örnekler için bkz. **Tanner**, s. 104.

⁶⁰¹ Bu hususta bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 229.

gereken oylama rejimi olduğu belirtilmektedir⁶⁰². Fakat özellikle ibra kararı gibi önemli bazı oylamalarda, bu oylama tarzında, ortakların rahat olamayacağı ve çevredeki diğer ortakların etkisi altında kalabileceği belirtilmelidir. Bu yüzden aslında bu hususlarda yasal düzenleme yapılması, en azından oylama usulünün seçimi konusunda, yukarıda belirtildiği üzere, ortaklara yasal itiraz hakkı tanınması çok yerinde olur. Hatta genel kurullarda gizli oylama yapılmasının, asıl olması gerektiği dahi belirtilebilir.

Açık oylama değişik şekillerde uygulanabilir. El kaldırarak, ayağa kalkarak, sözlü olarak önerinin kabul veya reddedilmesi şeklinde açık oylama yapılması olanaklıdır⁶⁰³. Yalnız TTK Tasarısı sisteminde, kural olarak oylar kafa sayısına göre hesaplanmadığı ve oy sayımı yanında aslında bir hesaplamayı da gerektirdiği için özellikle oy birliği olmayacağı önceden kestirilebilen öneriler başta olmak üzere, toplu oylama yapılması önerilemez. Şöyle ki, kural olarak TTK Tasarı m. 618/1/c. 1 hükmü uyarınca ortakların oy hakkı esas sermaye paylarının itibarî değerine göre hesaplanmaktadır. Dolayısıyla toplu bir oylama yerine özellikle toplantıda bulunanların hazır bulunanlar listesine göre okunup oyunun hangi yönde olduğunun sorulması ve oy sayısının hesaplanması gibi toplantı sonucunu daha net verecek bir yöntemin duruma göre seçilmesinde fayda vardır. Çünkü buna göre oluşturulacak tutanakta karar lehine ve aleyhine kullanılacak oy sayısına yer verilecektir.

2. Gizli Oylama

Gizli oylama ile ifade edilmek istenen, oy kullanan kimsenin kullandığı oyun açık oylamadakinin aksine diğer ortaklar tarafından anlaşılabilmesidir⁶⁰⁴. Bize göre gizli oylamadan tam anlamıyla gizlilik arz eden bir oylama biçimi anlaşılmalıdır.

⁶⁰² İsviçre hukukunda, limited ortaklık genel kurul toplantısında seçim ve oylamaların kural olarak açık şekilde yapılacağı yönünde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 216. Yine anonim ortaklık ana sözleşmelerinde genel olarak oylama ve seçimlerin açık usulde yapılacağı öngörüldüğü hususunda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 229; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 228, dn. 21a. TTK anonim ortaklıklar sistemi bakımından kural olarak açık oylama yapılması gerektiği yönünde bkz. Kom. Yön. m. 22. Yine bkz. **Çeker**, s. 188; **Yiğit**, s. 229. Benzer olarak bkz. **Pulaşlı**, s. 347; **Domaniç**, s. 861. Kooperatiflere ilişkin bir kararda Yargıtay da "...genel kurul toplantısında kararların gizli oylama yapılarak alınmasını öngören bir hüküm Yasa'da ve anasözleşmede mevcut olmadığına, dava konusu 21.12.1980 tarihli toplantıda da bu yolda bir karar verilmediğine göre mezkûr toplantıda kararların açık oyla verilmiş olmasında bir usulsüzlük bulunmamaktadır" şeklinde hüküm kurmuştur (**11.HD. E. 1986/694, K. 1986/1427, T. 14.3.1986**; karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 12.05.2009).

⁶⁰³ Açık oylamanın değişik şekilleri için bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 228–229; **Tanner**, s. 104; **Yiğit**, s. 229; **Çeker**, s. 188.

⁶⁰⁴ Gizli oy kavramı için ayrıca bkz. **Yiğit**, s. 231; **Çeker**, s. 189.

Tam anlamıyla gizli oylamalarda ortağın hangi yönde oy kullandığı diğer ortaklar tarafından anlaşılamadığı gibi, ortaklık tarafından da anlaşılamaz⁶⁰⁵. Böyle bir oylama tarzı Tasarı'nın sistemine kanımızca uymamaktadır. Çünkü genel kurul toplantısında alınan bir karara karşı iptal davası açabilmek için toplantıya katılan bir ortağın kural olarak karara olumsuz oy vermiş ve muhalefetini toplantı tutanağına geçirtmiş olması gerekir (bkz. TTK Tasarı m. 622 atfıyla TTK Tasarı m. 446/1/a). Tam anlamıyla gizlilik söz konusu olursa hangi ortağın ne yönde oy kullandığı bilinemeyeceği için ortağın iptal davası açma hakkının elinden alınması rizikosu doğabilecektir.

Gizli oyla daha çok ortakların yazılı olarak oy vermesini öngören bir sistem ifade edilmektedir⁶⁰⁶. Bunlar bir oy kâğıdı ya da oy pusulası olarak adlandırılan ve üstünde oy hakkı sahibinin ve oy kullananın teşhisini sağlayabilecek isim-soy isim gibi hususlarla ne kadar oya sahip olduğunu içeren oy kullananın iradesini açıkladığı kartlar vasıtasıyla yapılabilir⁶⁰⁷. Her oy için bir oy pusulası verilmesinin olanaklı olduğu gibi, yukarıda belirtildiği üzere oy kullananın ne kadar oya sahip olduğunu belirten bir oy pusulası da verilebilir⁶⁰⁸.

Gizli oylamanın özellikle seçim kararları için tercih edildiği de belirtilmektedir⁶⁰⁹. Yukarıda belirtildiği üzere, genel kurullar için genelde açık oylamanın asıl olduğu kabul edilmektedir. Yalnız bu durumlarda, açık oylamaya fazla itirazın olduğu, toplantı düzeninin gerektirdiği hallerde ve özellikle açık oylamayla hangi yönde ne kadar oy kullanıldığının tespitinin zor olduğu durumlarda gizli oylama usulünün tercih edilmesi gerekebilir. Hatta yukarıda belirttiğimiz üzere, genel kurulda açık oylamanın olumsuz yönleri dikkate alındığında, gizli oylamanın asıl kural olması gerektiği dahi düşünülebilir.

Gizli oylamayla asıl kastedilenin tam anlamıyla yani mutlak gizli oylama olmadığını belirtmiştik. Bahsedilen anlamda bir gizli oylama daha çok yazılı oylama

⁶⁰⁵ Bu kavrama ilişkin olarak bkz. **Tanner**, s. 105; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 231.

⁶⁰⁶ Bu anlamda aslında yazılı oyun tam manasıyla gizli oy anlamına gelmeyeceği dahi belirtilmektedir. Bkz. **Nobel, Peter**: "Formelle Aspekte der Generalversammlung: Einberufung, Zulassung, Abstimmung", Rechtsfragen um die Generalversammlung, Zürich, 1997, s. 36.

⁶⁰⁷ Mevcut TTK anonim ortaklıkları bakımından da kural olarak gizli oyun yazılı olması, pay sahibinin oy adedini belli etmesi, oyuna ad-soyad ya da ünvanını yazması ve imzalaması gerektiği yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 567.

⁶⁰⁸ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 230. Bu hususta birçok çeşit oy pusulası ve içeriksel anlamda farklılıklar ortaya çıkabilir. Başka örnekler için bkz. **Yiğit**, s. 231; **Çeker**, s. 189.

⁶⁰⁹ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 230.

şeklinde vuku bulur. Yalnız burada geçen yazılı oylama yukarıda belirtildiği üzere⁶¹⁰ TTK Tasarı m. 618/1/c. 4'te ifadesini bulan ve ortaklık sözleşmesinde yazılı oya cevaz veren bir hükmü gerektiren yazılı oylama değildir.

§ 18. GENEL KURULDA KARAR ALINMASI

I. OLAĞAN KARAR ALMA

A. Temel Kural: Toplantıda Temsil Edilen Oyların Salt Çoğunluğu

TTK Tasarı m. 620 hükmü, genel kurul kararları için olağan yetersayı, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu olarak belirlemiştir. Düzenlemenin öngördüğü yetersayı, sadece bir karar yetersayıdır ve tamamen oylamalarda karar almaya dönüktür. Yoksa hüküm, aşağıda belirtildiği üzere, özel bir toplantı mevcudu aramamaktadır.

Limited ortaklık bir sermaye ortaklığı olduğu için, yönetsel hâkimiyet, maddi hâkimiyete bağlı kılınmıştır. Düzenleme, genel kurulda temsil edilen oyların salt çoğunluğunu aramaktadır, ancak limited ortaklıkta oy sayısı, kural olarak, esas sermaye paylarının itibarî değerine göre belirlenmektedir (TTK Tasarı m. 618/1/c.1). Buradan hareketle, kuramsal temelde limited ortaklıkta, çoğunluk ilkesinin egemen kılındığını ve çoğunluğun da sermaye çoğunluğu olarak belirlendiğini belirtebiliriz⁶¹¹.

Hükümde, oylamada esas alınacak birimin, yani toplantıda temsil edilen oyların, salt çoğunluğu aranmaktadır. Salt çoğunlukla ifade edilmek istenen,

⁶¹⁰ Bu konuda bkz. yukarıda § 16, I, A, c, bb. Zira bize göre zikredilen hükümde belirtilen yazılı oy verilebilmesi hususu genel kurul toplantısına katılmaksızın uzaktan toplantıya oy yollama şeklinde anlaşılabilir bir düzenlemedir. Aksini düşünmek de olanak dâhilindedir. Ancak bu durumda toplantının devamı ve sağlıklı bir karar alınabilmesi için gizli bir oylamanın gerektiği hallerde ortaklık sözleşmesinde buna yer verilmediği için gizli oylama yapılamaması söz konusu olur. Oysa bu durum genel kurul başkanının yönetsel yetkileri çerçevesinde çözülebilecek basit bir usulî sorundur.

⁶¹¹ İsviçre anonim ortaklıklarında benzer açıklamalar için bkz. **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 179; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 529. Özellikle çoğunluk ilkesinin aslında anonim ortaklıklarda izah edilen “pay sahipleri demokrasisiyle” yakın bir ilişki içinde olduğunu da belirtmek gerekir. Çoğunluk ilkesinin pay sahipleri demokrasisiyle ilgisi için bkz. **Watter, Rolf/Maizar, Karim**: “Aktionärsdemokratie-Über erweiterte Zuständigkeiten der Generalversammlung und Erleichterungen bei der Stimmrechtsausübung in schweizerischen Aktiengesellschaften”, Grundfragen der Juristischen Person-Festschrift für Hans Michael Riemer zum 65. Geburtstag, Bern, 2007, s. 414. Bu bağlamda terminolojik açıdan limited ortaklıklarda da ortaklar demokrasisinden bahsedilebilir. Buradaki ortaklar demokrasisi aslında sermayeye dayalı olarak ortaya çıktığından, sermaye demokrasisi olarak da adlandırılmaktadır. (Bu hususta bkz. **Weber-Dürler**, s. 45).

oylamaya esas alınan birimin yarısından fazlasıdır⁶¹². Bunu çift sayılarda yarıdan bir fazla⁶¹³, tek sayılarda ise yarımın 0,5, yani yarım fazlası, olarak belirtebiliriz⁶¹⁴. Bu durumda aslında basit çoğunluğa oranla karar alma zorlaşmaktadır. Çünkü verilen geçerli oylardan hangisinin üstün geldiğine bakılmamakta, esas alınan birime göre yarıdan fazla oyun teklif lehine verilmesine bakılmaktadır.

B. Toplantıda Temsil Edilen Oy Kavramı

TTK Tasarı m. 620 hükmüne göre, salt çoğunluğu aranan oylar, toplantıda temsil edilen oylardır. Kullanılan kabul ya da red oylarını, kullanılmış oyları, ya da tüm oyları temel alan bir karar yetersayı benimsenmemiştir⁶¹⁵.

Mutlak çoğunluğu esas alınacak oyların kapsamı genişledikçe yetersayı da büyüyecektir. Bu durumda, yasal düzenlemede yer verilen “toplantıda temsil edilen oy” kavramına bir açıklık getirilmesi gerekir.

Toplantıda temsil edilen oylar içine, toplantıda sahibi, temsilcisi ya da intifa hakkı sahibi tarafından temsil edilen her esas sermaye payından doğan oylar girer⁶¹⁶. Başka bir deyişle, hesaplamada temel alınacak mutlak çoğunluğun kapsama alanı, toplantı alanı olarak belirlenmiştir. Toplantıda temsil edilen her oy, mutlak çoğunluğun hesabında temel alınacak ve çıkacak olan sonuca göre, kabul oylarının buna ulaşip ulaşmadığı araştırılacaktır. Durum böyle olunca, toplantıda boş, geçersiz veya çekimser oy kullanmış olanların ve hatta toplantıda sadece pasif olarak yer alıp da oy kullanmamış olanların oy sayıları karar yetersayısının hesabında dikkate alınacaktır⁶¹⁷.

Oy hakkından yoksun olanların oyları (bkz. TTK Tasarı m. 619) ve ortaklığın kendi esas sermaye paylarını iktisabı halinde (bkz. TTK Tasarı m. 612/4), bu

⁶¹² Bkz. **Schucany**, s. 138.

⁶¹³ Bkz. **Nobel**, s. 34; **Meier**, s. 227; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 120.

⁶¹⁴ Bu hususlarda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 211; ayrıca yine bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 231. Tek sayılarda ortaya çıkabilecek bu sorundan dolayı mutlak çoğunluk yarıdan bir fazla olarak değil, yarıdan fazla olarak tanımlanmaktadır. (Buna işaret eden bir tanım için ayrıca bkz. **Schucany**, s. 138).

⁶¹⁵ Karar yetersayılarında esas alınabilecek söz konusu ölçütlere ilişkin örnekler ve ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Tanner**, s. 136 vd.; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 225 vd.

⁶¹⁶ Bu hususa bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 212–213.

⁶¹⁷ Temsil edilen oyların aktarılan kapsamına ilişkin olarak bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 212–213; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 231; **Küng/Camp**, s. 266; **Bauen/Bernet**, s. 149–150; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 120; **Böckli**, Aktienrecht, s. 1354; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 804; yine bu sonuca ulaşılabilecek şekilde bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 223–224; çekimser oylarla ilgili olarak bkz. **Meier**, s. 227; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 226; **Tanner**, s. 61.

paylardan doğan oylar karar yetersayısının hesabına dâhil edilmez. Ayrıca, ortaklık sözleşmesiyle, özellikle TTK Tasarı m. 618/1/c. 3 hükmü çerçevesinde oy hakkında bir sınırlamaya gidilmişse, ortağın sınırı aşan oyları da hesaplama dâhil edilmemelidir⁶¹⁸. Yine, toplantıya katılmayan ya da oylamadan önce toplantıdan çıkan ortakların oy sayıları da hesaplamada kullanılamaz.

Toplantıda temsil edilen oyların, hangi ana göre değerlendirileceği de önemlidir. Çünkü genel kurul toplantılarında, toplantıya sonradan giriş ve çıkışlar olabilir. Bize göre burada, genel kurul başkanının, toplantının en iyi şekilde yürütülmesi görevi belirleyici olacaktır. Genel kurul toplantı başkanı toplantıya giriş-çıkışları çok iyi kontrol altında tutmalıdır. Ülkemizde limited ortaklıkların çok fazla ortaklı olmaması karşısında genel kurul başkanının bu görevi zor değildir. TTK Tasarı m. 620 hükmü toplantıda temsil edilen oylara gönderme yaptığına göre, genel kurul toplantı başkanı genel kurul toplantısı süresince temsil edilen oyların eksiksiz şekilde kontrolünü yapmalıdır ki, her karar alma için esas alınacak sayı ayrı bir şekilde tespit edilebilsin⁶¹⁹. Hatta genel kurul başkanı her oylamadan önce eksiksiz bir giriş çıkış kontrolü yaptırıp oylama öncesinde oylamaya esas sayıyı belirlemesinin ardından, bu rakamı toplantıda olanlara duyurup en azından bu önerinin oylamasının sona ermesine kadar kimsenin toplantı salonunu terk etmemesini salondakilerden isteyebilir⁶²⁰. Ancak bu durum, başkanın o kişinin toplantıdan çıkmasına engel olabileceği şeklinde anlaşılabilir.

Her karar alma için esas alınacak “toplantıda temsil edilen oylar” hususu, ilgili teklifin oylanmasından önce belirlenmelidir⁶²¹. Bunun dışında örneğin, toplantı başlangıcında düzenlenen hazır bulunanlar listesine göre karar yetersayısının

⁶¹⁸ Bu husularda açıklamalar için bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 213; **Küng/Camp**, s. 266; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 231; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 804; **Böckli**, Aktienrecht, s. 1354.

⁶¹⁹ İsviçre anonim ortaklıklarına ilişkin olarak bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 804.

⁶²⁰ İsviçre anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Böckli**, Aktienrecht, s. 1354. Buna karşılık, pratik sebeplerle duruma çekimsiz yaklaşım, olağan hallerde sonucun toplantı yönetimince baştan duyurulan belirlemelere göre hesaplanmasına da işaret eden görüş vardır. (Bu doğrultuda bkz. **Nobel**, s.31).

⁶²¹ Sonuçta bu doğrultuda görüş bildirenler için bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 804; **Böckli**, Aktienrecht, s. 1354; **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 68; **Hungerbühler**, s. 151–152. Hatta sonuncu yazar belirtilen sayfalarda her oylamadan önce giriş ve çıkışların dışında oy hakkı sınırlamaları veya oydan yoksunluk hallerinden dolayı kullanılmayacak oyların da denetlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Buna ek olarak yazara göre, yapılan yoklamanın sonucuna uygun şekilde başlangıçta düzenlenen hazır bulunanlar listesi düzeltilmeli ya da tamamlanmalıdır.

hesaplanması, ancak toplantıda giriş çıkışlar olmadıysa ya da hazır bulunanlar cetveli fiilen salonda bulunan ortaklara göre düzeltiliyorsa düşünülmelidir⁶²². Yukarıda belirtildiği üzere, hazır bulunanlar cetveli, yapılacak ek bir liste ya da giriş gibi çıkışın da imzalanması yöntemleriyle güncel tutulabilir. Bu konuda başkan görevlidir.

C. TTK Tasarı m. 620'de Toplantı Yetersayısı Öngörülmemesi ve Toplantı Yetersayısı Aranılan Durumlar

Toplantı yetersayıları, toplantıda belirli sayıda oyun temsilini öngören yetersayılardır. TTK Tasarı m. 620 hükmüne dikkat edilirse, doğrudan doğruya toplantıda kararın nasıl alınacağı düzenlenmiştir. Düzenleme, toplantıda asgari düzeyde bir temsil öngörmeksizin, kararların toplantıda temsil edilen oyların mutlak çoğunluğuyla alınacağını belirtmektedir. Dolayısıyla, hüküm salt bir karar yetersayısı düzenlemiştir. Burada, usulüne uygun olarak davet edilmiş bir genel kurul toplantıda hazır bulunan veya temsil edilen ortakların yahut onlar tarafından temsil edilen esas sermaye paylarının sayısından bağımsız olarak karar alabilecektir⁶²³. Başka bir deyişle, TTK Tasarısı sistemi kural olarak sermayeyi, esas sermaye payı sayısını ya da ortak sayısını temel alan bir toplantı yetersayısı öngörmemiştir⁶²⁴. Dolayısıyla usulüne uygun olarak çağrı yapılmış bir genel kurul toplantısına, çok düşük itibari değerli bir paya sahip tek ortak gelse dahi, genel kurul karar alabilecektir.

TTK Tasarı m. 620 kapsamına giren bir kararda, toplantı yetersayısı aranılan bir hal çağrısız genel kurullar açısından söz konusu olabilir. Yukarıda belirtildiği üzere, anonim ortaklıkların çağrısız genel kurula ilişkin hükümleri limited ortaklıklarda da uygulanır (bkz. TTK Tasarı m. 617/3). Çağrısız genel kurullarda,

⁶²² Bu hususta ilgi çekici bir düzenleme mevcut TTK sistemi açısından Kom. Yön. m. 32/2/g hükmüdür. Buna göre, toplantı sırasında giriş çıkışlar olmuşsa, toplantıda o oylamadan önce bulunanlara göre bir belirleme yapılamayacaktır. Şöyle ki hüküm uyarınca, toplantıya giriş çıkışlardan ötürü, toplantı ve karar yetersayılarının kaybolduğu ileri sürülürse, divan tarafından bir yoklama yapılır. Yoklama sonucuna göre, toplantı başında temsil edilen paylara göre hesaplanmış olan karar yetersayısı oranında pay toplantıda halen temsil ediliyorsa toplantıya devam edilir. Fakat bu durumda fiilen toplantıdan çıkmalar olsa bile bunlar dikkate alınmayıp ilk belirlenen karar yetersayısı geçerli kabul edilir. Başka bir deyişle olumlu bir karar çıkması için başlangıçta hesaplanan karar yetersayısına göre bir belirleme yapılacaktır. Bu düzenleme öğretide haklı olarak TTK m. 378 hükmüne aykırı bulunmuş ve eleştirilmiştir. Karar yetersayısının hesaplanmasında yasal düzenle çelişen bu hükmün uygulanmaması önerilmektedir. (Bu hususta bkz. **Yiğit**, s. 270).

⁶²³ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 212.

⁶²⁴ İsviçre limited ortaklıkları açısından kural olarak toplantı yetersayısı öngörülmediği yönünde bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 231; anonim ortaklıkları açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 223; **Böckli**, Aktienrecht, s. 1352; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 801.

toplantının başlaması ve devam etmesi tüm esas sermaye paylarının toplantıda temsiline bağlıdır. Çünkü TTK Tasarı m. 416 hükmü uyarınca, çağrı usulüne uyulmaksızın bir genel kurul yapılması ancak, bütün pay sahiplerinin katılımıyla olanaklıdır. Ayrıca hükme göre, bu “toplantı nisabı” var olduğu sürece karar alınabilmektedir. Dolayısıyla çağrısız genel kurul özel bir durum olarak, genel yasal yaklaşıma istisna oluşturmaktadır⁶²⁵. Yine, ortaklık sözleşmesinde, olağan kararlar için de bir toplantı yetersayısı öngörülmesi söz konusu olabilir. Bu durumda da olağan bir karar için, toplantı yetersayısı öngörmek olanaklıdır.

D. Çekimser ve Geçersiz Oylar

TTK Tasarı m. 620 hükmünde olağan kararlar açısından, “mutlak çoğunluk” esasının benimsendiğine değinmiştik. Mutlak çoğunluk-adi çoğunluk arasında yasa koyucunun yaptığı bu tercih, özellikle, geçersiz ve çekimser oy kullananların oylarının değerlendirilmesi noktasında bir sonuç ortaya çıkarmaktadır.

Mutlak çoğunluk sisteminde olumlu bir karar çıkması için aranan koşul, kapsamdaki oyların yarısından fazlasının teklif lehine olmasıdır. Adi çoğunlukta olduğu gibi kabul oylarının red oylarını aşması yeterli değildir⁶²⁶. Bu anlamda, temsil edilen oyların mutlak çoğunluğunu arayan sistemimize göre, oylar bir anlamda kabul oyları ve diğer oylar şeklinde ayrılabilir. Şöyle ki, açık ve geçerli bir şekilde kabul oyu olmayan her oy red oyu gibi etki gösterir. Belirtmek gerekir ki, toplantıda bulunup oy kullanmayan kişilerin oyları, geçersiz oy kullanan kişilerin oyları ve çekimser oy kullanan kişilerin oyları, karar yetersayısının hesabına esas alınan kapsamda yani “toplantıda temsil edilen oyların” kapsamında olduğundan, olumlu bir karar için yeterli olan kabul sayısını yükseğe çekecektir. Buna karşılık, bunlar teklif lehine oy kullanmış kabul edilemeyeceği için teklifin kabul edilmesinde bir katkısı olmayacaktır. Dolayısıyla kabul oylarının arasında değerlendirilemeyecektir. Özellikle, çekimser oyların negatif etki gösteriyor olması, toplantıda temsil edilen

⁶²⁵ Bu hususta İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 231–232; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 212. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 801; **Böckli**, Aktienrecht, s. 1352; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 223, dn. 9.

⁶²⁶ Adi çoğunluk öngören ve bunu kullanılan oylar üstüne inşa eden Alman limited ortaklıklar hukukunda geçerli kabul oylarının geçerli red oylarını en azından bir oy geçmesiyle karar için yeterli çoğunluğun yakalanmış olacağından bahsedilmektedir. Bu doğrultuda bkz. **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1305; **Altmeppen/Roth**, s. 707.

oylar üstüne inşa edilmiş mutlak çoğunluk sisteminin önemli bir yanısırdır⁶²⁷. Esasen çekimser oylar “red” değildir, ancak kurgulanan yasal sistem bunların etkisini olumlu karar oluşumu bakımından negatif yapmaktadır.

E. Kanunî ve Sözleşmesel İstisnalar

TTK Tasarı m. 620’ye göre, olağan kararlar için öngörülen temel kural, bunun aksi, yasa ya da ortaklık sözleşmesiyle öngörülmediği sürece uygulanır. Bu bağlamda, aşağıda ayrıca incelenecek olan, önemli kararlar için uygulanan TTK Tasarı m. 621 hükmü ve ortaklık sözleşmesi değişiklikleride uygulanacak olan TTK Tasarı m. 589 hükmü gibi özel hükümler, TTK Tasarı m. 620 açısından yasal istisna teşkil eder. Yine TTK Tasarı m. 620 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesi de olağan kararlar için ortaklık sözleşmesiyle farklı bir düzenleme getirilebilir. Bu noktada toplantı yetersayısı dahi kararlaştırılabileceğini kabul etmek gerekir. Sözleşmesel yetersayılara ilişkin hususlar aşağıda ayrıca incelenecektir.

II. ÖNEMLİ KARARLARIN ALINMASI

A. Önemli Kararların Alınmasında Çifte Engel Kuralı ve Anlamı

TTK Tasarı m. 621 hükmünde belirtilen haller için, olağan karar yetersayısından ayrılınmakta ve bu kararların alınması zorlaştırılmaktadır. Hükümde

⁶²⁷ Toplantıda temsil olunan oyların mutlak çoğunluğunu karar yetersayısı olarak arayan sistemlerde, kullanılmamış, geçersiz kullanılmış, boş kullanılmış ya da çekimser olarak kullanılmış oyların red oyu gibi işlev gösterdiği hususunda İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 212; **Tanner**, s. 55; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 804; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 120; **Böckli**, Aktienrecht, s. 1354; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 222; **Bauen/Bernet**, s. 149–150; **Meier**, s. 227. Aynı yönde İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Küng/Camp**, s. 266; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 214; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 230–231; **Handschin/Truniger**, s. 140, dn. 199. Mevcut anonim ortaklıklar hukukumuz açısından bkz. **Arslanlı**, s. 57; **İmregün**, s. 147. Yargıtay da kooperatiflere ilişkin bir kararında bu duruma açıkça değinmiştir. Karara göre, “...1163 sayılı Yasanın 51/1. maddesinde genel kurulda karar alınmasında oyların yarısından bir fazlasına itibar edileceği hükmüne bağlandığı gibi, aynı yasanın 98. maddesi kooperatif şirketlerde de uygulanması gereken TTK.nun kararların (muteberlik şartları) ile ilgili 378/1. maddesi hükmüne göre de kararların mevcut reylerin eseriyle verileceği açıklanmış bulunmaktadır. Yine gerek Türk Ticaret Kanunu gerekse, 1163 sayılı Kooperatifler Yasası sistemine göre, çekimser oylar ise red alamında kabul edilip sayımda bu yönde değerlendirilmeleri gerekir” (11. HD, E. 1982/4028, K. 1982/4182, T. 27.10.1982). Yine benzer yönde başka bir karar için bkz. 11.HD., E. 1982/5096, K. 1982/4999, T. 29.11.1982. Kararlar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 13.05.2009; sonuncu karar için ayrıca bkz. **Eriş**, s. 2159-2160; **Doğanay**, s. 1104, dn. 98). Aynı yönde bkz. 11. HD., 02.06.1983 – E. 2305/K.2870 , karar için bkz. **Eriş**, s. 2133-2134.

yasal ve nitelikli bir karar yetersayısı düzenlenmiştir⁶²⁸. Düzenleme, hem oy hem de sermaye çoğunluğu aradığından, çift çoğunluklu bir sistem benimsemiştir⁶²⁹. Bu sebeple, söz konusu yetersayıya çifte engel kuralı diyebiliriz.

TTK Tasarı m. 621/1/c. 1 hükmüne göre, önemli kararlar, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde alınabilir. Çifte engel kuralının bu yapısı, ikiye ayrılarak incelenebilir.

Çifte engel kuralının ikinci yarısı, genel kurulda yapılan oylama sonucunda, olumlu bir karar çıkması için, oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun teklif lehine oy vermesini gerektirmektedir. Bu kural, iki türlü işlev gösterir. Birincisi, hükümde, toplantıda temsil edilen esas sermayeden bahsedilmemiş, oy hakkına sahip esas sermayenin tamamından bahsedilmiştir. Dolayısıyla hüküm ilk etapta en az bu kadar esas sermayenin toplantıda temsilini şart koşturmaktadır. Yani burada örtülü olarak, oy hakkına sahip esas sermayenin tamamının salt çoğunluğu aynı zamanda toplantı yetersayısı olarak aranmalıdır⁶³⁰. Buradan hareketle belirlemek gerekir ki, önemli kararların alınacağı bir toplantının açılabilmesi için, öncelikle toplantı yetersayısı olarak, oy hakkına sahip esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun toplantıda olup olmadığının kontrol edilmesi gerekir. İkinci işlev olarak da, toplantıda olumlu bir karar çıkabilmesi için en az bu kadar esas sermayeye sahip, ortak ya da temsilcisinin, ilgili teklif lehine oy kullanması gerekir. Bu yönüyle çifte engel kuralının ikinci yarısı, karar yetersayısı olarak da işlev üstlenmektedir.

Çifte engel kuralının ikinci yarısında, “oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğu” hükme bağlandığı için, oy hakkından yoksun olanların esas sermaye paylarıyla ortaklığın kendine ait esas sermaye payları hesaba dâhil edilmez. Buna karşın, toplantıya katılmadığı halde oy hakkına sahip olanlar, çekimser oy kullananlar, geçersiz oy kullananlar, boş oy kullananlar ve hatta

⁶²⁸ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 808; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 120; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 224; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 237; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 223; **Küng/Camp**, s. 270.

⁶²⁹ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 223; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 237.

⁶³⁰ Bir yetersayı, genel kurulda temsil edilen ya da kullanılan oylara göre değil de, genel olarak esas sermayeye veya toplam oylara göre belirleniyorsa, toplantı ve karar yetersayısının birlikte yer aldığı “karma yetersayı”lardan bahsedilir. Karma yetersayı kavramı hakkında bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 223; **Tanner**, s. 126–128.

toplantıya katılıp da oy kullanmayanların esas sermaye paylarının itibari değeri hesaba dâhil edildiği ve bunlar lehte oylar olarak da değerlendirilemeyeceği için aslında bu kimselerin oyları negatif etki gösterir⁶³¹. Bunun dışında, hüküm çoğunluk temeli olarak oy sayısını değil de, esas sermaye oranını esas almıştır. Bu durumda, TTK Tasarı m. 618/2/c. 1 hükmü uyarınca, oy hakkında imtiyaz tanındıysa, çifte engel kuralının ikinci yarısında oy sayısına göre değil de, doğrudan esas sermaye payına göre bir belirleme yapılacağı için, bu imtiyazlar bir anlamda etkisizleşmiş olmaktadır.

Çifte engel kuralının ilk yarısıysa, toplantıda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin teklif lehine oy vermesini aramaktadır. Bu hüküm, TTK Tasarı m. 620'deki gibi, "toplantıda temsil edilen" oylara atıf yaptığından hesaplamaya ilişkin olarak aynı esaslar burada da geçerlidir. Dolayısıyla, hükmün bu kısmına göre hesap yapılırken, ortaklığın iktisap ettiği kendi esas sermaye paylarından doğan oylarla oy hakkından yoksun kimselerin oyları hesaba dâhil edilmez. Buna karşın, oy kullanmamış olanların oylarıyla, geçersiz, boş ve çekimser oy kullananların oyları hesaba dâhil edilir. Fakat bu durumda bunlar birer kabul oyu olarak yorumlanamayacağına göre, kararın alınmasında negatif etki edecektir. Çifte engel kuralının, ikinci yarısından farklı olarak, burada, hesaplama konusunda sermayeye değil de "oylar"a atıf yapıldığı için, oy hakkında imtiyazlar varsa, temsil edilen oyların üçte ikisi hesaplanırken dikkate alınmalıdır.

Yukarıda belirtilenlere paralel olarak, önemli karara ilişkin bir hususta yapılan genel kurulda, en az, oy hakkına sahip esas sermayenin salt çoğunluğu temsil ediliyorsa, toplantı açılır. Yapılan oylamalarda, söz konusu önemli karar lehine bir genel kurul kararı alınması için, toplantıda temsil edilen oyların en az üçte ikisinin teklif lehine oy kullanması ve bunların da yine oy hakkına sahip esas sermayenin tamamının salt çoğunluğuna ulaşması gerekir.

Son olarak belirtmek gerekir ki, TTK Tasarı m. 621'de olduğu gibi bir yetersayı belirlemesi, sermaye oranına katılımın eşit olduğu iki kişilik limited ortaklıklarda, herhangi bir ortağın oydan yoksunluğunu gerektirecek bir hal yoksa,

⁶³¹ İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Küng/Camp**, s. 271. Yasanın oyların tamamına atıf yaptığı hallerde çekimser oylar, verilmemiş oylar ya da temsil edilmemiş oylar negatif etki gösterir. Bu hususta bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 227; **Tanner**, s. 138. Burada da benzer bir etki Tasarı açısından gözlemlenmektedir.

oy birliği sonucunu doğurur. Çünkü çift çoğunluk öngören bu yetersayının ikinci yarısında oy hakkı bulunan sermayenin tamamının salt çoğunluğuna atıf yapılmaktadır. Dolayısıyla toplantıda en az bu oranı temsil eden ortak ya da temsilcisi bulunmalı ve kararın da hem bu oranda hem de temsil edilen oyların en az üçte ikisi oranında olumlu oyla alınması gerekir. Söz konusu varsayımda ortaklığın ortaklarından sadece birisiyle bu oranların yakalanması olanaklı olmadığından ikisinin de önemli karar alınacak toplantıda bulunması ve olumlu karar çıkması için teklif lehine oy kullanması gerekir⁶³².

B. Kanunen Önemli Karar Olarak Kabul Edilen Durumlar

1. Ortaklık İşletme Konusunun Değiştirilmesi

TTK Tasarı m. 621/1/a hükmüne göre, önemli hal olarak kabul edilmesi gereken hallerden birisi, ortaklık işletme konusunun değiştirilmesidir. Ortaklık işletme konusu ortaklık sözleşmesinde bulunması gereken zorunlu unsurlardan birisidir (bu hususta bkz. TTK Tasarı m. 576/1/b). TTK Tasarısı m. 573 hükmü uyarınca limited ortaklık kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir. Ortaklığın işletme konusu ortaklığa yön veren önemli bir konum arz eder. Her organ karar ve işlemlerinde ortaklığın işletme konusunu gözetmelidir. Örneğin müdürler yaptıkları iş ve işlemlerin ortaklığın işletme konusuna uygun olmasını gözetmelidir⁶³³ (bkz. TTK Tasarı m. 629/1 hükmünün atfıyla TTK Tasarı m. 371/1/c. 1), genel kurul ortaklığın işletme konusuna uygun kararlar almalıdır. Ortaklık işletme konusunun değiştirilmesi, özü itibarıyla bir ortaklık sözleşmesi değişikliğidir ve TTK Tasarı m. 589/2 hükmünden dolayı tescil ve ilân edilmesi gerekir.

⁶³² Bu sonuç kanımızca yine bir karma yetersayı düzenlemiş olan TTK m. 536/3 hükmünde ulaşılan sonuca paralel olacaktır. Zikredilen hükümdede de yetersayı olarak “ödenmiş esas sermayenin hiç olmazsa yarısından fazlasının” teklif lehine oy kullanması arandığı için, iki kişilik ve esas sermayeye katılımın eşit olduğu bir limited ortaklıkta oybirliğiyle toplanılıp karar alınması gerekecektir. Gerçekten de Yargıtay’ın buna işaret eden kararlarından söz edilebilir. Örneğin, bkz. **11. HD., E. 1985/3521, K. 1985/4788, T. 25.9.1985**, “... iki ortaklı bir limited şirkette ... TTK. 536/3. fıkrasına göre pay ve paydaş çoğunluğu olmadan tek bir ortağın genel kurul oluşturmasına ve genel kurul sıfatı ile karar vermesinde olanak bulunmamaktadır”, karar için bkz. <http://www.kazanci.com/>, siteye erişim tarihi: 12.05.2009.

⁶³³ Buna rağmen ortaklık işletme konusu dışında bir işlem yapılmışsa bu işlem TTK Tasarısı’na göre mevcut TTK sisteminde olduğu gibi yoklukla geçersiz olmamaktadır (bkz. TTK m. 137). TTK Tasarı m. 371/2 hükmüne göre bu işlemler de ortaklığı kural olarak bağlar. Yalnız böyle bir durum müdürlerin sorumluluğunu gerektirebilir.

2. Oy Hakkında İmtiyazlı Esas Sermaye Paylarının Öngörülmesi

TTK Tasarı m. 621/1/b hükmü uyarınca önemli karar addedilen hususlardan bir diğeri de oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesidir. Oy hakkında imtiyaz, ortaklık sözleşmesiyle baştan düzenlenebileceği gibi, sonradan da düzenlenebilir. İmtiyaz varsa, ortaklık sözleşmesinde, TTK Tasarı m. 576/1/c uyarınca zorunlu olarak yer almalıdır. Sonradan oy hakkında imtiyaz tanınması da bir ortaklık sözleşmesi değişikliğidir ve buna ilişkin diğer prosedüre de tabidir. TTK Tasarısı'nın oy hakkında imtiyaz sistemi, farklı itibari değerdeki esas sermaye paylarına bir oy tanınması şeklinde olur. Böylece düşük itibarî değerdeki esas sermaye payları yüksek itibari değerdeki esas sermaye payları karşısında oy hakkında imtiyaz sahibi olur.

Oy hakkında imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesinin zorlaştırılmasının amacı, kural olarak sermayeye katılım oranına dayalı güç dengesinin bozulacak olmasından olumsuz etkilenecek ortakları korumaktır. Bunun dışında tabi ki, sermayeye katılıma göre yasal bir sistem kurmuş olan Tasarı'nın bu düzeninin kolaylıkla bozulması da zorlaştırılmış olmaktadır⁶³⁴.

Oy hakkında imtiyazlı payların öngörülmesinin önemli karar olarak belirlenmiş olması, bunların kaldırılmasının da önemli karar teşkil edip etmeyeceği hususunda bir tartışma yaratabilir. Kanımızca oy hakkında imtiyazın kaldırılmasını bir önemli karar olarak tasnif etmemek gerekir. Çünkü Tasarı'nın bu anlamda lafzı nettir. Aslında bunu bir olağan karar gibi tasnif edip, TTK Tasarı m. 620 hükmüne tabi etmek bile düşünülebilirdi. Böyle bir durumda buna ilişkin genel kurul kararı alınırken dahi oy hakkında imtiyazlar olduğu için, bu esas sermaye payları belirli bir koruma altında olurdu⁶³⁵. Fakat belirttiğimiz üzere oy hakkında imtiyaz ortaklık

⁶³⁴ Oy hakkında imtiyazlı pay çıkarılması İsviçre anonim ortaklıkları bakımından da önemli kararlardan sayılmıştır. (Bu düzenlemenin amacı için bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 809–810; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 253).

⁶³⁵ İsviçre anonim ortaklıklar hukuku bakımından oy hakkında imtiyazlı paylarda imtiyazın bertaraf edilmesi tartışılırken bu payların “kendilerini koruma potansiyeli” olduğundan bahsedilmektedir. Şöyle ki, kaynak hukuk açısından bu imtiyazların kaldırılmasının oylamasında oy hakkında imtiyazlar etkin olduğu için, bu oylamada onlar zaten imtiyazları sayesinde korunmuş olmaktadır. Dolayısıyla olağan karar yetersayısıyla genel kurulda böyle bir karar alınabilmelidir. Tasarı'nın limited ortaklıklar sistemi açısından imtiyazlı payların aşağıda açıklandığı üzere “kendilerini koruma potansiyelinden” bahsedilemez. (Bu hususlarda bkz. **Horber, Felix**: Die Sonderversammlung im Aktienrecht, Zürich, 1995, s. 29–30; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 258; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 810). Çoğunluk görüşü böyle olmasına rağmen, bunun aslında nitelikli karar yetersayısına tabi olması gerektiğini savunan diğer bir görüş için bkz. **Böckli**, Aktienrecht, s. 1361 ve 1364.

sözleşmesiyle hali hazırda öngörüldüyse ve bu imtiyazlar kaldırılmak isteniyorsa bu bir ortaklık sözleşmesi değişikliğidir ve ona uygun karar yetersayısıyla bu değişiklik yapılır⁶³⁶ (bu hususta bkz. TTK Tasarı m. 589). Bu durumda karar alma olağan yetersayıya itibarla zorlaştırılmıştır, ancak, ilgili ortaklık sözleşmesi değişikliğinde oyda imtiyazlar etkin olmaz. Bunun nedeni, TTK Tasarı m. 479/3'te düzenlenen ve anonim ortaklıklarda ana sözleşme değişikliklerinde imtiyazın etkisiz hale geleceğini öngören hüküm değildir. Limited ortaklıklarda Tasarı açısından doğrudan bu yönde bir hüküm bulunmasa da aynı sonuca TTK Tasarı m. 589 hükmüne dikkat edildiğinde ulaşılabilecektir. Çünkü zikredilen hüküm oy sayısına değil, doğrudan esas sermaye oranına atfen bir çoğunluk belirlemesi yapmıştır. Sonuç olarak böyle bir durumda, imtiyazın kazandırdığı oy sayısı önemsizleşmektedir. Hükümün aradığı esas sermaye oranının teklif lehine oy kullanıp kullanılmadığına bakılacaktır. Bu durumda ilgili toplantıda oyda imtiyazlar kendilerini koruyamamaktadır.

3. Esas Sermaye Paylarının Devrinin Sınırlandırılması, Yasaklanması ya da Kolaylaştırılması

Esas sermaye payının devri ve buna ilişkin ilkeler TTK Tasarı m. 593 ve m. 595 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. TTK Tasarı m. 595/1 hükmüne göre esas sermaye payının devriyle ilgili hem taahhüt hem de tasarruf işlemleri yazılı şekilde yapılır ve taraf imzaları noterce onaylanır. Yalnız TTK Tasarı m. 595/2 hükmünden anlaşılabilir üzere limited ortaklık esas sermaye payları kural olarak yasal bağlamdadır⁶³⁷. Buna göre esas sermaye payının devri için, genel kurul onayı şarttır ve devir bu onayla geçerli olmaktadır.

TTK Tasarı m. 595/2 hükmünde öngörülen esas sermaye payının devrinde yasal bağlam emredici bir düzenleme değildir. Aynı hükme göre ortaklık

⁶³⁶ Önemli kararlara ilişkin karar yetersayıları incelenirken değinileceği üzere, Tasarı'nın öngördüğü sistemde öyle bazı durumlar ortaya çıkabilmektedir ki, önemli karar teşkil eden bazı ortaklık sözleşmesi değişikliklerinin yapılması, önemli karar teşkil etmeyen ortaklık sözleşmesi değişikliklerinden daha kolay olmaktadır. Böyle bir durumla karşılaşırsa oy hakkında imtiyaz bakımından ironik sonuçlar da doğabilir. Şöyle ki, oy hakkında imtiyazın ortaklık sözleşmesine konulması bazen diğer ortaklık sözleşmesi değişikliklerine oranla daha kolay olabilirken, bunun ortaklık sözleşmesinden çıkarılması daha zor olabilir.

⁶³⁷ İsviçre limited ortaklıkları açısından bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 74; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 99; **Küng/Camp**, s. 166; **Handschin/Truniger**, s. 228; **Forstmoser, Peter**: "Das neue schweizerische GmbH-Recht – Kapitalbasis und Stellung der Gesellschafter", içinde: **Böckli, Peter/Forstmoser, Peter**: Das neue schweizerische GmbH-Recht, Zürich-Basel-Genf, 2006, s. 71; **Handschin**, Gesellschafterversammlung, s. 79.

sözleşmesiyle genel kurulun devre onay vermesi gereğinin aksi öngörülebilir. Başka bir deyişle onay zorunluluğu kaldırılabilir⁶³⁸. Bu durumda esas sermaye payının devri önemli ölçüde kolaylaştırılmış olur⁶³⁹.

TTK Tasarı m. 595/2 hükmü uyarınca yasal bağlam, ortaklık sözleşmesiyle kaldırılmamışsa, ortaklık sözleşmesinde başka sebepler belirtilmedikçe genel kurul sebep göstermeden de devre onay vermeyebilir (bkz. TTK Tasarı m. 595/3). Buna karşılık, ortaklık sözleşmesinde devre onay verilmemesi için bazı sebepler öngörüldüyse, bu sebeplere göre devir karara bağlanabilir. Devrin sınırlandırılması konusunda, bu sayede büyük bir düzenleme alanı olanaklı kılınmıştır⁶⁴⁰.

Ayrıca TTK Tasarı m. 595/4 hükmü uyarınca ortaklık sözleşmesiyle esas sermaye payının devri tamamen de yasaklanabilir.

Devre onay verilmesiyle ilgili yasal bağlamı ağırlaştırıcı ya da kolaylaştıran her tür hususun ortaklık sözleşmesiyle düzenlenmesi gerektiği bu düzenlemelerden anlaşılmaktadır. Çünkü eğer bir düzenlemeye gidilmemişse zaten uygulanacak bir yasal rejim söz konusudur ki o da TTK Tasarı m. 595 hükmünde yer verilen yasal bağlam üstüne kuruludur. Bu durumda TTK Tasarı m. 557/1/a hükmünü de aslında esas sermaye payının devrine ilişkin yasal düzenlemelerden ayrılan hükümler şeklinde anlamak gerekmektedir.

Esas sermaye payının devrine ilişkin olarak Tasarı limited ortaklıkların yapısını temel alarak bir yasal düzen kurmuştur. Bu yasal düzen üzerinde, sonradan yapılacak değişiklikler, önemli karar oluşturduğu için buna uygun yetersaylarla yapılır. Ancak, söz konusu husus aynı zamanda ortaklık sözleşmesi değişikliği olduğundan, bunun gerektirdiği prosedüre de uyulur.

4. Esas Sermayenin Artırılması

Limited ortaklıkta çeşitli nedenler sermaye artırımını gereksinimi doğurabilir. Yapılacak olan bir yatırım, mevcut işletmelerin genişletilmesi, başka bir işletmenin

⁶³⁸ Böyle bir düzenlemenin özellikle ortak sayısı fazla ve kişisellik öğeleri ikinci planda olan limited ortaklıklara uygun olabileceği yönünde bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 100; **Küng/Camp**, s. 167; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 75.

⁶³⁹ Aynı yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 75. Bu durumun pay devrinin kolaylaştırılması anlamına geldiği noktasında Tasarı açısından ayrıca bkz. **Demirkapı**, s. 306.

⁶⁴⁰ **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 100–101; **Küng/Camp**, s. 167; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 75; **Handschin/Truniger**, s. 230–231.

devralınması gibi birçok sebepten dolayı esas sermaye artırımı düşünülebilir⁶⁴¹. Esas sermayenin artırılması da TTK Tasarı m. 621 hükmü kapsamına giren birçok önemli karar gibi özü itibarıyla bir ortaklık sözleşmesi değişikliğidir. Ancak esas sermayenin artırılmasına hem TTK Tasarı m. 621’de hem de diğer ortaklık sözleşmesi değişikliklerinden ayrı olarak bana dair özel hükümlerde yer verilmiştir. Bu bağlamda, özellikle TTK Tasarı m. 590–591 hükümleri esas sermayenin artırılmasına ilişkin olarak uygulama alanı bulur. TTK Tasarı m. 590 hükmü esas sermaye artırımlarını kuruluşa ilişkin hükümlere tabi tutmuştur.

5. Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması ya da Kaldırılması

Esas sermaye artırımları neticesinde, mevcut ortaklara ortaklık içindeki konumunu koruma yolunda bir hak tanınmalıdır. Bu amaçla ortakların rüçhan hakkından bahsedilir⁶⁴². Çünkü yapılan esas sermaye artırımlarıyla örneğin, çoğunluk ortağının ortaklıktaki hâkimiyeti azalabileceği gibi azınlık oluşturan ortaklar da azınlık konumunu kaybedebilirler. Ortaklık içi dengelerin korunması önemlidir. Dolayısıyla hem esas sermaye artırımı olağan kararlardan sayılmayarak bir koruma sağlanmış hem de esas sermaye artırımlarında her ortağa esas sermaye payı oranında esas sermayenin artırılmasına katılabilme hakkı verilmiştir.

Rüçhan hakkı hem yönetsel hem de malvarlıksal haklara ilişkin öğeleri bünyesinde barındırır. Bu nedenle karma bir ortaklık hakkı olarak da adlandırılmaktadır⁶⁴³. Çünkü esas sermaye artırımı ortağın ortaklıktaki konumu üzerinde üç temel etki gösterebilir⁶⁴⁴. Birincisi, ortağın esas sermayedeki payı azalabilir. İkincisi, kâr payı azalabilir. Üçüncüsü de, ortağın ortaklıktaki oy gücü azalabilir. İşte esas sermaye artırımının ortaklık haklarıyla ilgili bu ve benzeri olumsuz sonuçlarının önlenmesi bakımından ortakların rüçhan hakkı olduğu, TTK Tasarı m. 591/1 hükmüyle düzenlenmiştir.

⁶⁴¹ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s.50. Benzer ve başkaca nedenler için bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 70; **Handschin/Truniger**, s. 79; **Yıldız**, Limited Şirketler Hukuku, s. 119–120. Anonim ortaklıklar açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 723–724; **Meier**, s. 383.

⁶⁴² Bu nedenle rüçhan hakkına, statü koruma hakkı adı da verilmektedir. (Bu terim için bkz. **Handschin/Truniger**, s. 204).

⁶⁴³ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Zindel/Isler**, s. 347.

⁶⁴⁴ Bu hususlarda bkz.. **Handschin/Truniger**, s. 82; **Küng/Camp**, s. 133. Anonim ortaklık açısından bkz. **Böckli**, Aktienrecht, s. 233; **Honsell/Vogt/Watter/Zindel/Isler**, s. 347; **Meier**, s. 190-191; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 202 ve 86; yine sermaye artırımının benzer etkileri için bkz. **Guhl, Theo/Koller, Alfred/Schnyder, Anton K./Druey, Jean Nicolas**: Das schweizerische Obligationenrecht mit Einschluss des Handels- und Wertpapierrecht, Zürich, 2000, 730.

Rüçhan hakkının ortakların lehine doğurduğu sonuçlardan dolayı hem şekli hem de maddi anlamda yasal bir koruma altında olduğu tespit edilebilir⁶⁴⁵. TTK Tasarı m. 591/2 hükmü uyarınca rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılmasının bir koşulu, karar için haklı sebeplerin var olmasıdır. Bu şekilde rüçhan hakkı maddi anlamda yasal koruma altına alınmıştır. Söz konusu haklı sebepler, kişisel değil objektif nedenlere dayanmalıdır⁶⁴⁶. Ayrıca rüçhan hakkının kaldırılmasında eşit işlem ilkesine de uyulmalıdır. Bu bağlamda, TTK Tasarı m. 591/2/c. 3 hükmü aslında eşit işlem ilkesine vurgu yapmaktadır⁶⁴⁷. Ayrıca, TTK Tasarı m. 591/2/c. 2 hükmünde haklı sebep teşkil edebilecek bazı haller sayılmaktadır⁶⁴⁸.

Belirtildiği üzere rüçhan hakkı şekli anlamda da korunmaktadır. Bu manada, ilk koruma rüçhan hakkının kaldırılmasının ancak bir genel kurul kararıyla olanaklı olmasıdır⁶⁴⁹. TTK Tasarı m. 591/2/c. 1 hükmü uyarınca genel kurul sermaye artırımı kararı alırken belirli koşullarla ortakların rüçhan hakkını sınırlayabilir ya da kaldırabilir.

Son olarak rüçhan hakkının en önemli şekli koruması da onun yasa tarafından önemli karar olarak sınıflandırılmasıdır. TTK Tasarı m. 591/2 hükmüne göre rüçhan hakkında bir sınırlandırma ya da rüçhan hakkının kaldırılması kararı önemli karar teşkil eder ve TTK Tasarı m. 621 hükmünde yer verilen yetersayılara uygun olarak alınmalıdır (bkz. TTK Tasarı m. 591/2/c. 1 ve m. 621/1/e).

6. Ortaklık Merkezinin Değiştirilmesi

Ortaklık merkezinin bulunduğu yer TTK Tasarı m. 576/1/a hükmü uyarınca bir limited ortaklık sözleşmesinin zorunlu unsurudur. Ortaklık merkezinin bulunduğu

⁶⁴⁵ Rüçhan hakkının şekli olarak korunması ve maddi olarak korunması şeklinde sistematik bir ayrıma dayalı inceleme için bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 512 vd.

⁶⁴⁶ Anonim ortaklıklar açısından bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Zindel/Isler**, s. 351; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 513. Limited ortaklıklar açısından bkz. **Küng/Camp**, s. 134.

⁶⁴⁷ Eşit işlem ilkesine vurgu yapıldığı yönünde anonim ortaklıklar açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Zindel/Isler**, s. 351; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 513; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 89; **Böckli**, Aktienrecht, s. 238. Limited ortaklıklar yönünden bkz. **Küng/Camp**, s. 134.

⁶⁴⁸ Bu sayımın sınırlayıcı olmadığını belirtmek gerekir (bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 515; **Honsell/Vogt/Watter/Zindel/Isler**, s. 352; **Küng/Camp**, s. 134).

⁶⁴⁹ Bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Zindel/Isler**, s. 350; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 512.

yer olarak mülkî bir idare birimi yazılır⁶⁵⁰. Bu noktada yasal olarak ayrıca bir adres gösterme zorunluluğundan bahsedilmemiştir. Merkezin bulunduğu yer olarak birden fazla yer yazılamaz⁶⁵¹.

Ortaklık sözleşmesinde anılan ortaklık merkezine TTK Tasarısı birçok sonuç bağlamıştır. Örneğin, TTK Tasarı m. 586/1 hükmü uyarınca ortaklığın tescili için ortaklık sözleşmesinde yer alan ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline başvurulur. Kural olarak ortaklık genel kurulu ortaklık merkezinin bulunduğu yerde toplanır (TTK Tasarı m. 409/3).

Ortaklık merkezinin bir mülki birlik şeklinde gösterilmesinin yeterli olduğu belirtildiğine göre, bu durumda bu mülki birlik içinde yapılacak yer değişiklikleri bir ortaklık sözleşmesi değişikliği gerektirmez. Ancak ortaklık sözleşmesinde merkez olarak yer verilen bu mülki birliğin değiştirilmesi söz konusu olursa, bu bir ortaklık sözleşmesi değişikliği gerektirir. Dolayısıyla buna özgü süreç işletilir, fakat karar önemli karar teşkil edileceğinden TTK Tasarı m. 621 hükmüne uygun bir karar yetersayısıyla alınmalıdır.

7. Müdür ve Ortakların Bağlılık Yükümü ya da Rekabet Yasağına Aykırı Faaliyette Bulunmalarına Genel Kurul Tarafından Onay Verilmesi

Müdür ve ortakların bağlılık yükümü ya da rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmaları hususuna oy hakkından yoksunluk konusu kapsamında kısaca değinilmiştir⁶⁵².

TTK Tasarı m. 626/3 ve m. 613/1 dikkate alındığında ortak⁶⁵³ ve müdürlerin⁶⁵⁴ sır saklama yükümü altında oldukları ve özellikle bu yükümün

⁶⁵⁰ Bkz. **Rebsamen, Karl**: Die neue GmbH im Handelsregister, Zürich-St. Gallen, 2008, s. 25; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s.16; **Yıldız**, s. 88. Yine mevcut TTK sistemi açısından anonim ortaklık ana sözleşmelerinde TTK m. 279/2/1 hükmüne göre ortaklık merkezinin bulunduğu yerin gösterilmesi gerekir. Bunun, açık bir şekilde il veya ilçe (mülki birlik) olarak gösterilmesi gerektiği, ayrıca adres gösterilmesi zorunluluğu olmadığı yönünde bkz. **Bahtiyar**, s. 112; **İmregün**, s. 37–38. TTK m. 506/1/1 hükmünde limited ortaklıklar açısından aynı yönde bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 98.

⁶⁵¹ Bkz. **Küng/Camp**, s. 78; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 17.

⁶⁵² Bu hususta bkz. § 16, II, B, 3.

⁶⁵³ TTK Tasarı m. 614 hükmüyle limited ortaklık ortağına verilen geniş bilgi alma hakkı paralelinde düşünüldüğünde limited ortaklık ortaklarına getirilen yoğun sır saklama yükümü daha da fazla anlam kazanmaktadır. (Sır saklama yükümü hususunda ve bu konuda ayrıca bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 171; yine bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 186).

⁶⁵⁴ Sır saklama yükümünün özellikle müdürler açısından kaldırılmayacağı ve müdürlük görevi sona erdikten sonra dahi devam edeceği yolunda bkz. **Yıldırım**, s. 71.

kaldırılmayacağı anlaşılır. Dolayısıyla TTK Tasarı m. 621/1/g hükmü kapsamına sır saklama yükümü girmemektedir.

TTK Tasarı m. 626/2 hükmüyle müdürler, ortaklık sözleşmesinde aksi düzenlenmemişse rekabet yasağına tabi tutulmuşlardır⁶⁵⁵. TTK Tasarı m. 613/2/c. 3'e göreyse, ortakların rekabet yasağına tabi olmaları için, ortaklık sözleşmesinde bunun öngörülmesi gerekir. Bunun dışında, tüm ortak ve müdürler, sır saklama yükümü ve rekabet yasağı dışında kalan bağlılık yükümüne tabidir⁶⁵⁶ (TTK Tasarı m. 626/3, m. 613/2/c. 1).

Ortak ve müdürlerin rekabet yasağı ya da sır saklama yükümü dışında kalan bağlılık yükümlerini ihlâl eden faaliyetlerine izin verilebilir. Bunun için, kural olarak geri kalan tüm ortakların yazılı olarak izin vermesi gerekir (bkz. TTK Tasarı m. 613/4, m. 626/2)

Ortak ve müdürlerin rekabet yasağı ya da sır saklama yükümü dışında kalan bağlılık yükümlerini ihlâl eden faaliyetlerine izin verilmesi konusunda, ortaklık sözleşmesiyle, yukarıda bahsedilen onay yerine, bir genel kurul kararının gerektiği öngörülebilir (TTK Tasarı m. 613/4/c. 2 ve m. 626/2/c.2). Bu durumda genel kurul ortak ya da müdürlerin bağlılık yükümüyle rekabet yasağına aykırı faaliyetlerine onay verebilir⁶⁵⁷. Bu karar TTK Tasarı m. 621 hükmü çerçevesinde önemli karar olarak kabul edilmiş ve olağan karar yetersayısından ziyade çifte engel kuralına tabi tutulmuştur⁶⁵⁸. Ayrıca TTK Tasarı m. 619/3 hükmüne göre lehine onay kararı çıkacak olan ortak ilgili karara dair oylamada oy hakkından yoksundur ve oy kullanamaz.

⁶⁵⁵ Ortak olan veya olmayan müdür ayrımı yapılmaksızın Tasarı'da tüm müdürlerin rekabet yasağı altında olduğu ve bu konuda TTK m. 547 hükmüne nazaran isabetli bir ifadenin tercih edildiği yolunda bkz. **Yıldırım**, s. 86.

⁶⁵⁶ Bu anlamda bağlılık yükümü, genel olarak ortakların kendi ya da yakınlarındaki kişilerin menfaatlerini, ortaklık menfaatlerinin arkasında tutmaları anlamına gelmektedir (bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 172). Yine benzer olarak bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 186.

⁶⁵⁷ Ortaklık sözleşmesinde hüküm olmaksızın genel kurulun (müdürlerin) rekabet yasağını kaldıran bir karar alması halinde alınan kararın batıl olduğu yönünde bkz. **Yıldırım**, s. 92.

⁶⁵⁸ Tabi belirtmek gerekir ki, limited ortaklık genel kurul toplantıları açısından da cari olan gündeme bağlılık ilkesi nedeniyle, rekabet yasağının kaldırılmasına onay veren bir genel kurul kararının alınması için bunun usulü gereğince gündemde yer alması gerekir. (Bu hususta ayrıca bkz. **Yıldırım**, s. 93).

8. Bir Ortağın Haklı Sebep ile Ortaklıktan Çıkarılması İçin Mahkemeye Başvurulması ve Bir Ortağın Ortaklık Sözleşmesinde Öngörülen Sebep ile Dolayısıyla Ortaklıktan Çıkarılması

Limited ortaklık her ne kadar bir sermaye ortaklığı olarak nitelendirilebilirse de, ortaklar arası ilişkiler bakımından şahıs ortaklıklarına ilişkin öğeler de taşımaktadır⁶⁵⁹. Bu yapıda limited ortaklık ortakları arasında güçlü ve sıkı bir ilişki kurar. Bu durum birçok olayda ticari başarıyı da beraberinde getirebilir⁶⁶⁰. Fakat ortaklardan her durumda bu sıkı bağıllık içinde kalması beklenemeyebilir. Bu yüzden Tasarı ortaklıktan ayrılmayı⁶⁶¹ olanaklı kılmıştır.

Ortaklıktan ayrılma bakımından TTK Tasarı m. 621 hükmünü ilgilendiren husus, ortaklıktan çıkarılmadır. Ortağın ortaklıktan çıkarılması ortaklığın istemi üzerine mahkeme kararıyla haklı sebeplere binaen olabileceği gibi (bkz. TTK Tasarı m. 640/3) ortaklık sözleşmesinde bir ortağın ortaklıktan genel kurul kararıyla çıkarılabileceği sebeplerin öngörülmesiyle de olabilir (bkz. TTK Tasarı m. 640/1).

Çıkarılma için açılacak bir dava ortaklığın ve hatta çoğunluk ortaklarının korunmasına yöneliktir⁶⁶². Dolayısıyla haklı sebeplere binaen açılacak bir ortağın ortaklıktan çıkarılması davasında davacı ortaklar değil, her halde ortaklık olacaktır⁶⁶³. Ortaklığın bir ortağın haklı sebep ile ortaklıktan çıkarılması davası açabilmesi için öncelikle haklı bir sebep bulunmalı ve bu haklı sebebe dayanarak alınmış bir genel kurul kararı bulunmalıdır. Haklı sebep, ortağın kişiliğinde veya davranışlarında aranır⁶⁶⁴. Söz konusu sebep, o ortağın ortaklıkta kalmasını diğer

⁶⁵⁹ Limited ortaklığın anonim kolektif ve komandit ortaklıklar arasında bir tür olarak tasarlandığı yönünde bkz. **Handschin/Truniger**, s. 4. İsviçre hukukunda OR m. 772’de limited ortaklığın kişisel öğeler de taşıyan bir sermaye ortaklığı olduğuna değinilmiştir. (Bu konuda İsviçre hukuku açısından bkz. **Beeler, Adolf**: Ag, GmbH oder Einzelfirma-Aktueller Ratgeber für den Unternehmer zur Wahl der richtigen Rechtsform, Bern, 2007, s. 20; **Böckli**, Übersicht, s. 8; **Küng/Camp**, s. 65–66; **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 567–568; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 2; **Rebsamen**, s. 1; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 2–3). Alman hukukunda da limited ortaklığın anonim ortaklıklara oranla kişisel yapılandırıldığı noktasında bkz. **Klunzinger**, s. 226; buna ilişkin Alman hukukundaki tartışmalar için bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 39-40; **Ulmer/Habersack/Winter**, s. 29; **Altmeyen/Roth**, s. 1-2.

⁶⁶⁰ Bu yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 298.

⁶⁶¹ Ortaklıktan ayrılma kavramı hem ortaklıktan çıkma hem de ortaklıktan çıkarılma kavramlarını kapsayan bir çatı kavram olarak tanımlanmaktadır. (Bu hususta bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 896).

⁶⁶² Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 305.

⁶⁶³ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 332; **Küng/Camp**, s. 348.

⁶⁶⁴ Bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 333. Alman öğretisinde de haklı sebebin ilgili ortağın kişiliğinde aranması gerektiğine değinilmektedir. (Bu doğrultuda bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 1864; **Ulmer/Habersack/Winter**, s. 570; **Altmeyen/Roth**, s. 917–918; **Klunzinger**, s. 268).

ortaklar açısından çekilmez bir hale getirmelidir⁶⁶⁵. Bunun için ortağın kusurlu olmasına gerek yoktur⁶⁶⁶.

Ortağın haklı sebeple ortaklıktan çıkarılması için genel kurulda karar alınması gerekmektedir ve bu TTK Tasarı m. 616/1/h uyarınca devredilemez bir yetkidir⁶⁶⁷. Genel kurulun haklı sebeple ortağın çıkarılması için dava açması yolundaki kararı, TTK Tasarı m. 621 hükmü uyarınca, önemli bir karar teşkil eder ve çifte engel kuralına tabidir. İlgili karara ilişkin oylamada haklı sebeple ortaklıktan çıkarılmak istenen ortak da oy hakkına sahiptir⁶⁶⁸.

TTK Tasarı m. 621/1/h hükmüne konu diğer önemli kararsa bir ortağın ortaklık sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı ortaklıktan çıkarılmasıdır. TTK Tasarı m. 640/1'e göre, ortağın genel kurul kararıyla ortaklıktan çıkarılabileceği sebepler ortaklık sözleşmesinde öngörülebilir. Ortağın ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin özel sebepleri gösteren hükümler, ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi koşuluyla bağlayıcı olan hükümlerdendir (bkz. TTK Tasarı m. 577/1/l). Söz konusu sebepler, net tanımlanmalı ve şüpheden uzak olmalıdır⁶⁶⁹. Genel çıkarma sebeplerine izin verilmemelidir⁶⁷⁰.

Ortaklık sözleşmesinde TTK Tasarı m. 577/1/l ve m. 640/1 anlamında ortağın özel sebeplerle ortaklıktan çıkarılmasına ilişkin haller öngörülürse, burada çıkarma için sadece genel kurul kararı yeterlidir. Ortaklık sözleşmesinde bu yönde bir düzenlemenin var olması halinde, genel kurul bu konuda devredilemez bir yetkiye sahip olur (bkz. TTK Tasarı m. 616/2/f).

TTK Tasarı m. 640/1 çerçevesinde alınacak bir genel kurul kararı, TTK Tasarı m. 621/1 hükmü nedeniyle çifte engel kuralına tabidir. Yine haklı sebeple bir

⁶⁶⁵ Haklı sebebe yönelik çok değişik tanımlar yapılmaktadır. (Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 305 ve 299; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 333 ve 327; **Küng/Camp**, s. 348; **Handschin/Truniger**, s. 223–224, dn. 612; **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 1863; **Ulmer/Habersack/Winter**, s. 570).

⁶⁶⁶ İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 305. Alman limited ortaklıkları açısından bkz. **Altmeyden/Roth**, s. 918; **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 1865; **Ulmer/Habersack/Winter**, s. 571.

⁶⁶⁷ Genel kurul bu hususta müdürlere yetki veremez. (bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 306; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 333; **Handschin/Truniger**, s. 223).

⁶⁶⁸ Burada oy hakından yoksunluk olmadığı yönünde bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 333; **Handschin/Truniger**, s. 223; **Böckli**, Übersicht, s. 40. Buna karşın Alman limited ortaklıklarında ortaklıktan çıkarılacak ortağın buna ilişkin kararda oy hakkı olmayacağı yönünde bkz. **Scmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 1872; **Ulmer/Habersack/Winter**, s. 579–580; **Altmeyden/Roth**, s. 919.

⁶⁶⁹ Bu durum çıkarılacak ortak için önemlidir (bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 306).

⁶⁷⁰ Dolayısıyla şüphe halinde, bu sebepler dar yorumlanmalıdır. (Söz konusu hususlarda bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 334; **Handschin/Truniger**, s. 223).

ortağın ortaklıktan çıkarılmasında yaptığımız açıklamalara uygun olarak, burada oy hakkından yoksunluk olmadığını ve ortağın kendisiyle ilgili bu kararda oy kullanabileceğini belirtebiliriz.

9. Ortaklığın Feshi

TTK Tasarı m. 636 hükmüyle limited ortaklığın sona ereceği haller düzenlenmiştir. Bunlardan birisi de limited ortaklığın genel kurul kararıyla sona erdirilmesidir (bkz. TTK Tasarı m. 636/1/b). Bu anlamda müdürlerin bir kararı yeterli değildir⁶⁷¹. Çünkü ortada genel kurulun devredilemez bir yetkisi söz konusudur⁶⁷² (bkz. TTK Tasarı m. 616/1/i). Genel kurul bu kararı her zaman alabileceği gibi⁶⁷³, genel kurulun alacağı fesih kararının haklı bir sebebe dayanması da gerekmez⁶⁷⁴.

Ortaklık kararında bunun bir sona erme olduğu açıkça belirtmese bile, sona erme iradesi karardan anlaşılabilirse, bu bir fesih kararı olarak değerlendirilebilir⁶⁷⁵. Ortaklığın feshiyle ortaklık tasfiye aşamasına girer⁶⁷⁶. Genel kurulda bu yönde bir karar alınması aslında ortaklık amacının değiştirilmesi sonucunu da doğurur⁶⁷⁷. Çünkü değişiklikle ortaklığın amacı tasfiyeye yönelik olacaktır.

TTK Tasarı m. 621 hükmüyle ortaklığın feshi önemli kararlardan kabul edilmiştir. Dolayısıyla olağan karar yetersayısına değil, nitelikli karar yetersayısına tabidir.

⁶⁷¹ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 290.

⁶⁷² İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 825; **Meier**, s. 432. Alman hukukunda GmbHG § 60 hükmünde ortaklığın ortaklar kararıyla sona erdirilebileceğinden bahsedilmektedir. Bu yetkinin başka bir organa devredilemeyeceği konusunda bkz. **Wicke, Harmut**: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, München, 2008, § 60, No.4; **Baumbach, Adolf/Hueck, Alfred**: GmbH-Gesetz, München, 2006, § 60, No: 17.

⁶⁷³ Bu hususta bkz. **Meier**, s. 432; **Schucany**, s. 180; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 825; **Honsell/Vogt/Watter/Stäubli**, s. 1046.

⁶⁷⁴ Bkz. **Wicke**, § 60, No.4; **Altmeyen/Roth**, s. 910.

⁶⁷⁵ Bkz. **Wicke**, § 60, No.4; **Altmeyen/Roth**, s. 910.

⁶⁷⁶ Bkz. **Küng/Camp**, s. 339; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 291; **Rebsamen**, s. 71.

⁶⁷⁷ Bkz. **Handschin/Truniger**, s. 314.

III. KANUNDA BELİRTİLEN DİĞER ÖNEMLİ DURUMLARDA KARAR ALINMASI

A. Ortaklık Sözleşmesi Değişikliklerinde Karar Alınması

TTK Tasarı m. 589 hükmüne göre, aksi ortaklık sözleşmesinde öngörülmediği takdirde, ortaklık sözleşmesi, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden “ortakların kararıyla” değiştirilebilir. TTK Tasarı m. 616/1/a uyarınca, ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi limited ortaklık genel kurulunun devredilemez yetkileri arasındadır⁶⁷⁸ ve dolayısıyla hükümdeki “ortakların kararı” ifadesini, genel kurul kararı olarak anlamak gerekir.

TTK Tasarı m. 589 hükmünde öngörülen yetersayı, temsil edilen ya da kullanılan oylara atıf yapmadığı için, hem toplantı hem de karar yetersayısını içeren bir karma yetersayıdır⁶⁷⁹. Bu durumda toplantıda esas sermayenin en az üçte ikisini temsil edecek kadar kişinin bulunması da gerekir.

TTK Tasarı m. 589 hükmü, çifte engel kuralını içeren TTK Tasarı m. 621 hükmüyle uygulama alanı bakımından bir ilişki içindedir. TTK Tasarı m. 621’de önemli karar olarak sınıflandırılıp, çifte engel kuralına tabi tutulan bir çok husus aslında ortaklık sözleşmesi değişikliğidir. Bu kararlar, çifte engel kuralına uygun olarak alınır. Fakat bunlar hakkında ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesine dair diğer kurallar da uygulama alanı bulur. Örneğin TTK Tasarı m. 589/2 hükmüne göre, bu değişiklikler de tescil ve ilân edilmelidir. Çünkü TTK Tasarı m. 589/1/c. 2 hükmü TTK Tasarı m. 621 hükmünü saklı tutmaktadır. TTK Tasarı m. 621 hükmünde yer verilmemiş ortaklık sözleşmesi değişikliklerindeyse, TTK Tasarı m. 589 hükmündeki yetersayı uygulanır.

TTK Tasarı m. 589’da ortaklık sözleşmesi değişiklikleride ayrı ve genel bir yetersayı belirlemesi yerinde olmamıştır. Zira, Tasarı yetersayı hükümlerini azaltma ve karışıklıklara engel olma eğilimindedir. Ayrıca kaynak yasanın tutumu da bu

⁶⁷⁸ Ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi hususunda limited ortaklık genel kurulunun devredilemez görevi hususunda bkz. **Küng/Camp**, s. 237; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 178; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 195; **Handschin/Truniger**, s. 126. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s.766–767; **Meier**, s. 222; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 192–193; **Böckli**, Aktienrecht, s. 1252.

⁶⁷⁹ Toplantı ve karar yetersayısı şeklindeki karma yetersayılar hakkında bkz. **Tanner**, s. 126–128. İsviçre anonim ortaklıklarına ilişkin eski düzenlemelerde bu tip yetersayılara yer verilmişken, yeni düzenlemelerde kural olarak bunlar kaldırılmıştır. Bu hususta bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 223.

yöndedir. Bu sebeple, hakkında karar alınması zorlaştırılmak istenen meseleler “önemli karar” kategorisinde açıkça düzenlenip, çifte engel kuralına tabi olmalıdır. Tasarı’nın benimsediği bu sistem içinde, öyle bazı haller ortaya çıkabilir ki, önemli karar olarak sınıflandırılmış bir ortaklık sözleşmesi değişikliği, TTK Tasarı m. 589’a tabi bir ortaklık sözleşmesi değişikliğinden daha kolay alınabilir. Bu da sistemin kendi içinde uyumsuzluğuna neden olur. Bu noktada kaynak yasadaki gibi bir yolun tercih edilmesi daha uygun olurdu.

TTK Tasarı m. 589/1 hükmündeki yetersayı, oy sayısını değil de, doğrudan doğruya esas sermaye oranını temel aldığından söz konusu meselelere ilişkin oylamalarda, oy hakkında imtiyazlar etkisizleşir.

TTK Tasarı m. 589 hükmünde yer verilen karar yetersayısının toplantıda temsil edilen esas sermaye paylarına göre değil de, kural olarak ortaklık esas sermayesinin tamamına nazaran belirlenmesinin diğer bir etkisi de, toplantıya katılıp ilgili değişiklik teklifi lehine oy kullananlar dışında herkesin karara negatif etkide bulunmasıdır. Bu nedenle toplantıya katılıp da çekimser olanların, katılıp oy kullanmayanların ya da geçersiz oy kullananların yahut hiç katılmayanların esas sermaye paylarının itibari değerleri karar yetersayısının hesabında dikkate alınacaktır. Ancak olumlu bir kararın oluşması için TTK Tasarı m. 589 hükmü uyarınca esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların karar lehine oy kullanması gerektiğinden bu kişilerin boş ya da geçersiz oyları lehte değerlendirilemeyecek ve karara dolaylı yoldan negatif etkide bulunmuş olacaklardır.

B. Yan Edim ve Ek Ödeme Yükümlülükleriyle İlgili Konularda Karar Alınması

Ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin öngörülmesiyle bunların şekil ve kapsamı ortaklık sözleşmesinde düzenlendikleri takdirde bağlayıcı olurlar⁶⁸⁰ (bkz. TTK Tasarı m. 577/1/c-d). Dolayısıyla bir ortaklık sözleşmesiyle baştan ek ödeme ya da yan edim yükümü öngörülmemişse bunların öngörülmesi ya da öngörülmüşse bunların kapsamının genişletilmesi için ortaklık sözleşmesi değişikliği gereklidir⁶⁸¹. Bu durumda sonradan ek ödeme yükümlülüğü öngörülmesi ya da mevcut ek ödeme yükümlülüklerinin kapsamının genişletilmesi TTK Tasarı m. 589 hükmüne tabi bir

⁶⁸⁰ Bkz. Siffert/Fischer/Petrin, s. 25–26; Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, s. 19–20; Küng/Camp, s. 85; Handschin/Truniger, s. 36.

⁶⁸¹ Bu hussuta bkz. Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, s. 129.

yetersayıyla alınacaktır. Yalnız bu durumda TTK Tasarı m. 589 hükmünün uygulanmasıyla birlikte TTK Tasarı m. 607 hükmü de uygulanmalıdır. Dolayısıyla yan edim ya da ek ödeme yükümlülüklerinin öngörülmesi hallerinde bunlarla “ilgili tüm ortakların” onayı da alınmalıdır Hükümde geçen ilgili ortaklar ifadesi, ek ödeme veya yan edim yükümünün sonradan muhatabı olacak her ortağı kapsar⁶⁸².

Ek ödeme yükümü ve yan edim yükümlülüklerinin azaltılması ya da kaldırılması da ortaklık sözleşmesi değişikliği oluşturur. Bu nedenle, TTK Tasarı m. 589 hükmüne uygun yetersayılarla söz konusu karar alınabilir.

IV. ORTAKLIK SÖZLEŞMESİNDE GENEL KURULUN KARAR ALMA YETERSAYILARININ DÜZENLENMESİ

A. Ortaklık Sözleşmesiyle Yetersayıların Artırılması

1. Ortaklık Sözleşmesiyle Olağan Yetersayıların Artırılması

Olağan karar yetersayısı, ortaklık sözleşmesiyle sonradan ağırlaştırılabilir. Böyle bir ağırlaştırma, ortaklıktaki azınlık haklarının korunmasına da dolaylı yoldan hizmet edecektir. Fakat çok yüksek öngörülmüş sözleşmesel yetersayıların karar alınma sürecini kilitleme riski vardır⁶⁸³. Dolayısıyla ortaklık sözleşmesinde dengeli bir çözüm benimsenmelidir.

TTK Tasarı m. 620, olağan karar yetersayısından “ortaklık sözleşmesiyle” ayrılmanın olanaklı olduğunu düzenlemiştir. Dolayısıyla olağan karar yetersayısı ortaklık sözleşmesiyle ağırlaştırılabilir⁶⁸⁴. Böyle bir ağırlaştırma örneğin, yetersayının hesaplanmasına esas alınan alanın kapsamı genişletilerek yapılabilir. Başka bir deyişle toplantıda temsil edilen oyların mutlak çoğunluğuna değil de, oyların tamamının mutlak çoğunluğuna göre bir düzenleme yapılabilir. Bunun dışında mutlak çoğunluk yerine yüksek oranlı bir çoğunluk da kabul edilebilir. Ağırlaştırmanın değişik türleri ortaklık sözleşmesiyle öngörülebilir.

⁶⁸² Bu hususta bkz. **Küng/Camp**, s. 205; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 153.

⁶⁸³ Bu hususlarda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 812.

⁶⁸⁴ Limited ortaklıklar açısından, İsviçre hukukunda bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 215; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 232; **Handschin/Truniger**, s. 140. Alman hukukunda bkz. **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2693; **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1308. Anonim ortaklıklar açısından, İsviçre hukukunda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 262; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 805; **Meier**, s. 228; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 226; **Böckli**, Aktienrecht, s. 1371; **Schucany**, s. 138. Alman hukuku açısından kural olarak aynı yönde bkz. **Kropff/Semler/Volhard**, s. 545; **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1527.

Olağan karar yetersayısının ağırlaştırılması için ortaklık sözleşmesinde sonradan yapılacak bir değişikliğin, hangi yetersayıya tabi olduğunu da belirlemek gerekir. Bu hususta TTK Tasarı m. 621/2 hükmü ve TTK Tasarı m. 589 hükmünden bahsedilebilir.

TTK Tasarı m. 621/2 hükmüne göre, kanunda belli kararların alınabilmesi için ağırlaştırılmış nisap aranıyorsa, bu nisabı ağırlaştıracak olan ortaklık sözleşmesi hükümleri, ancak ortaklık sözleşmesinde öngörülecek çoğunlukla kabul edilebilir. TTK Tasarı m. 621/2 hükmünün lafzı dikkate alındığında, bu kural ancak Tasarı'nın ağırlaştırılmış bir yetersayı aradığı hallerin daha da ağırlaştırılmak istenmesi halinde uygulanacaktır. Tasarı'nın lafzı bu noktada eleştiriye açıktır. TTK Tasarı m. 621/2 hükmünün söz konusu anlamı mehzaz yasa hükümleriyle bağdaşmamaktadır. Zira mehzaz yasanın sisteminde olağan karar yetersayısını ağırlaştırmak için de aynı hüküm uygulama alanı bulabilmektedir ve lâfzen de buna uygun bir yol tercih edilmiştir⁶⁸⁵.

Olağan yetersayıya tabi bir hususun yasada öngörülenden daha ağır bir yetersayıya tabi tutulması ya da olağan yetersayısının ağırlaştırılması söz konusuysa uygulanacak yetersayı hakkında iki savunu ön plana çıkabilir. Birincisi, TTK Tasarı m. 621/2 hükmü, mehzadaki lafzına uygun olarak anlaşılabilir ve bu durumda da uygulanabilir. Böyle bir savununun kabul edilmesi halinde, TTK Tasarı m. 621/2'de olduğu gibi, söz konusu genel kurul kararı ağırlaştırılacak yetersayıya uygun olarak alınmalıdır. İkincisi, Tasarı'nın lafzına göre hareket edilmesidir. Bu durumda ilgili karar için TTK Tasarı m. 621/2 uygulanamayacağından kararın nasıl bir yetersayıya tabi olduğunu tespit etmek gerekir. Yukarıda belirtildiği gibi, ortaklık sözleşmesiyle sonradan yetersayılarda bir değişiklik yapılması ancak ortaklık sözleşmesi değişikliğiyle olanaklı olur. Bu durumda TTK Tasarı m. 620 hükmü kapsamında olan

⁶⁸⁵ İsviçre limited ortaklıkları açısından OR m. 808'de yer alan olağan karar yetersayısının artırılmasının ya da bazı kararlar için olağan karar yetersayısından daha ağır yetersayılar öngörülmesinin kabulünün OR m. 808b hükmünde olduğu gibi öngörülmek istenen yetersayıyla olanaklı olacağı yönünde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 215; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 232; **Handschin/Truniger**, s. 141. İsviçre anonim ortaklıkları açısından, OR m. 703'de düzenlenen olağan karar yetersayısının artırılmasına dair bir ortaklık sözleşmesi değişikliğinin yine m. 704 hükmüne uygun şekilde getirilmek istenen yetersayıyla kabul edilebileceği yönünde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 805; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 119; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 226–227.

bir kararın daha yüksek yetersayıya bağlanması TTK Tasarı m. 589 hükmündeki yetersayıya uygun olarak yapılmalıdır⁶⁸⁶.

Sonuç olarak, Tasarı'nın m. 621/2 hükmündeki lafzı bir çeviri hatasıdır ve kaynak yasaya uygun olarak anlaşılmalıdır. Çünkü hükümlerle, daha sonradan ulaşılması çok güç ya da olanaksız olacak bir yetersayının ortaklık sözleşmesinde kabulü engellenmekte⁶⁸⁷, adeta buna ulaşıp ulaşılamayacağı en baştan sınanmaktadır. Bu nedenle ortaklık sözleşmesinde yasal yetersayıdan daha ağır bir yetersayı öngörülme isteniyorsa, bu, genel kurulda ancak ortaklık sözleşmesine konulmak istenen yetersayıya uygun olarak kabul edilebilir. TTK Tasarı m. 621/2 hükmünün mehzaz kanunun lafzına uygun olarak kaleme alınması ise büyük bir gerekliliktir.

2. Ortaklık Sözleşmesiyle Önemli Kararlara İlişkin Yetersayıların Artırılması

TTK Tasarı m. 620 hükmünde öngörülen olağan karar yetersayısı dışındaki yetersayıların da ağırlaştırılması olanaklıdır. TTK Tasarı m. 589 ve TTK Tasarı m. 621 gibi hükümlerde⁶⁸⁸ öngörülmüş bulunan ve TTK Tasarı m. 620'nin düzenlediğinden hali hazırda yüksek olan bu karar yetersayılar da ortaklık sözleşmesiyle öngörülme suretiyle ağırlaştırılabilir. Ancak olağan yetersayının ağırlaştırılmasında belirttiğimiz üzere, burada dengeli bir yaklaşım benimsenmelidir. Zaten ağır olan bu yetersayıların daha da ağırlaştırılması ortaklığı karar alamaz hale getirmemelidir. Özellikle ortaklığın işleme için büyük önem arz eden kararların alınabilmesi, bu şekilde olanaksız hale getirilememelidir⁶⁸⁹.

TTK Tasarı m. 621 ve m. 589 hükümlerinin ağırlaştırılmasında, yukarıdaki gibi bir tartışmaya girmeye gerek olmaksızın, TTK Tasarı m. 621/2'nin uygulanacağını belirtebiliriz. Buna göre, ağırlaştırılmış yetersayı daha da

⁶⁸⁶ TTK Tasarı m. 589 hükmünde yer verilen yetersayı ve bunun hesaplanması için bkz. § 18, III, A.

⁶⁸⁷ Bkz. **Küng/Camp**, s. 271; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 238; **Handschin/Truniger**, s. 141.

⁶⁸⁸ İsviçre anonim ortaklıkları açısından önemli kararları düzenleyen OR m. 704 hükmünde öngörülenden daha ağır bir yetersayının ortaklık sözleşmesiyle düzenlenebileceği yönünde bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 263; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 810; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 224 ve 226; **von Büren/Stoffel/Weber**, s. 28. İsviçre limited ortaklıkları açısından önemli kararları düzenleyen OR m. 808b hükmünde yer verilen yetersayının ağırlaştırılabileceği yönünde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 224; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 238; **Küng/Camp**, s. 271.

⁶⁸⁹ Bu hususlarda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 811–812.

ağırlaştırılacaksa, genel kurulda getirilmek istenen yeni yetersayıya uygun bir nisapla karar alınmalıdır.

B. Ortaklık Sözleşmesiyle Kanunen Öngörülen Yetersayıların İndirilmesi

TTK Tasarı m. 620 hükmünde belirlenen olağan karar yetersayısıyla bunun dışında kalan ağırlaştırılmış yetersayıların ortaklık sözleşmesiyle kolaylaştırılabilmesi açısından bir ayırım yapmak gerekir.

Toplantıda temsil edilen oyların mutlak çoğunluğu şeklinde belirlenmiş olan olağan karar yetersayısının daha da aşağı çekilmesi olanaklıdır⁶⁹⁰. Bu, çoğunluğun türünde yapılacak bir değişiklikle gerçekleştirilebileceği gibi, çoğunluğun üstüne inşa edildiği ölçüde kapsamı daraltılarak da yapılabilir. Başka bir deyişle, örneğin mutlak çoğunluk yerine basit çoğunluk sistemi kabul edilebilir⁶⁹¹. Bunun dışında toplantıda temsil edilen oyların mutlak çoğunluğu yerine, toplantıda kullanılmış oyların çoğunluğuna da atıf yapılabilir⁶⁹². Bunun gibi karar almanın kolaylaştırılması birçok olanakla sağlanabilir.

Tasarıda düzenlenen olağan karar yetersayısını belirli kararlar için aşağı çekmek olanaklı olduğu gibi, sadece bazı kararların kabulünün olağan karar yetersayısından aşağı bir yetersayıyla alınacağına dönük düzenlemeler olanaklıdır. Ortaklık sözleşmesinde Tasarı sisteminden sapan bu tip düzenlemelere baştan yer verilebileceği gibi, daha sonradan sözleşme değişikliği yapmak suretiyle de böyle bir sonuca ulaşmak olanaklıdır. Tasarı'da belirlenen olağan karar yetersayısını daha da aşağı çeken bir düzenleme için TTK Tasarı m. 621/2'ye paralel olarak bir yorum yapılamaz. Bunların ortaklık sözleşmesi değişikliğine uygun bir yetersayıyla yapılması gerekir.

Olağan karar yetersayısına ilişkin olarak aktarılan hususlar TTK Tasarı m. 620 hükmü dışında düzenlenen ağırlaştırılmış yetersayılar için uygulanmaz. Başka bir deyişle Tasarı'nın ağırlaştırılmış yetersayı olarak öngördüğü bir konuda yetersayı

⁶⁹⁰ Bu hususta İsviçre limited ortaklıkları açısından bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 232; **Handschin/Truniger**, s. 140. İsviçre anonim ortaklıkları açısından bu yönde bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 265; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 227; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 805.

⁶⁹¹ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 215; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 232; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 227.

⁶⁹² Bu hususlarda ayrıca bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 265; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 805.

aşağı çekilemez. Bu anlamda ağırlaştırılmış yetersayı hükümlerinin nispi bir emredicilik taşıdığı belirtilebilir⁶⁹³. Yani bunların Tasarı'da öngörülene oranla artırılması olanaklıdır, ancak indirilmesi olanaklı değildir⁶⁹⁴.

§ 19. OYLARIN TOPLANIP HESAPLANMASI VE OYLAMA SONUCUNUN AÇIKLANMASI

I. OYLARIN TOPLANIP HESAPLANMASI

Oylamalar, oylama sonucunun bulunmasıyla sona erer. Bu aşamada kullanılan oyların yorumlanması, sayılması ve genel iradenin yönünün tespit edilmesi gerekir. Oylama sonucunun bulunması hususundaki yöntemi genel kurul toplantı başkanı belirler⁶⁹⁵. Ayrıca toplantı başkanının oylanacak teklife uygun yetersayının gerektirdiği önlemleri alması da gerekir. Örneğin, olağan karar yetersayısı TTK Tasarı m. 620 hükmü toplantıda temsil edilen oylara dayalı olarak belirlendiği için, kural olarak oylamadan önce toplantı mevcudunu belirler⁶⁹⁶ ve bunu önceden hazırlanmış olan toplantıya katılabilecekler ve toplantıda hazır bulunanlar listesine göre denetler.

Genel kurul başkanının oyların sayılması aşamasında tercih edeceği yöntem, oylamanın sonucunu en sağlıklı verecek yöntem olmalıdır. Bu konuda öğretilerde de yer verilen bazı yöntemler mevcuttur. Toplama ve çıkarma yöntemi olarak anılan bu yöntemlerin burada uzunca izahına gerek yoktur. Zira ülkemiz limited ortaklıklarının hacimleri düşünüldüğünde oylama sonucunun hesaplanıp tespit edilmesinin çok güç olmayacağı ortadadır.

⁶⁹³ Özellikle önemli kararlara ilişkin OR m. 704 ve 808b hükümlerine dair olarak bu yönde bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 808; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 247; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 226; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 224; **Küng/Camp**, s. 271.

⁶⁹⁴ Ağırlaştırılmış yetersayılar açısından mevcut limited ortaklıklar hukukumuz açısından bu yönde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 922; **Pulaşlı**, s. 1087. Mevcut TTK m. 536/3'te düzenlenen olağan karar yetersayısının da ağırlaştırılabileceği ancak hafifletilemeyeceği yönünde Yargıtay uygulaması söz konusudur. Örneğin bkz, **11. HD., E. 1990/4499, K. 1991/714, T. 08.02.1991**, "TTK' nun 536/3. maddesinde, ödenmiş esas sermayenin hiç olmazsa, yarısından fazlasını temsil eden ortakların görüşülen husus lehine oy vermiş olmaları halinde genel kurul kararının oluşacağı ve aksi halde kararın geçersiz bulunacağı hükme bağlanmıştır. Yasada öngörülen bu genel kurul karar yeter sayısının anasözleşme ile azaltılması yasaya aykırı ise de, artırılması olanaklıdır". Keza yine TTK m. 378/1 hükmü açısından da aynı yönde karar verilmiştir. Bu hususta bkz. **11. HD., E. 1982/3701, K. 1982/3867, T. 13.10.1982**. Kararlar için bkz. www.hukukturk.com, siteye erişim tarihi: 12.05.2009.

⁶⁹⁵ Bu hususlarda bkz. **Tanner**, s. 115. Ayrıca bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 67; **Max**, s. 87; **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 228; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 231–232; **Hungerbühler**, s. 155; **Kropff/Semler/Volhard**, s. 538; **Bürgers/Körber**, s. 873.

⁶⁹⁶ Bu hususta bkz. **Böckli**, *Leitungsbefugnisse*, s. 68.

Toplama yöntemi olarak adlandırılan yöntemde, genel kurulda kullanılan olumlu ve olumsuz oylar sayılır. Toplama yönteminde çekimser oyların sayılmadığı belirtilmiş ve bu nedenle yöntem eleştirilmişse⁶⁹⁷ de, bunu peşinen böyle kabul etmek her durumda doğru olmayabilir⁶⁹⁸. Pekâlâ, toplama yönteminde de çekimser oylar sayılabilir. Bu, ilgili kararın tabi olduğu yetersayıya göre belirlenecektir⁶⁹⁹. Örneğin TTK Tasarı m. 620 hükmünde, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu karar yetersayısı olarak belirlenmiştir. Burada temsil edilen oyların mutlak çoğunluğu temel alındığından toplama yönteminde de çekimser oylar sayılmalıdır. Fakat bunlar açıkça kabul oyu teşkil etmediğinden red oyları gibi işlev görür ve dolayısıyla birlikte değerlendirilir. Ancak bunların her halde ayrı sayılmasında fayda vardır. Çünkü bunlar sadece sonucun bulunabilmesi bakımından red işlevi görür, yoksa o ortaklar red oyu vermiş gibi değerlendirilmemelidir. Örneğin, iptal davası açabilmek bakımından, TTK Tasarı m. 446/1/a gereği toplantıya katılan ortakların toplantıda olumsuz oy vermesi ve bu muhalefetini tutanağa geçirtmesi gerekmektedir. Bu hüküm gereğince toplantıya katılıp çekimser oy vermiş bir ortağın, iptal davası açamaması gerekir. Zira Tasarı açıkça olumsuz oy verilmesinden bahsetmektedir.

⁶⁹⁷ Toplama yönteminde çekimser oyların sayılmayacağı yönünde bkz. **Yiğit**, s. 248. Gerçekten de toplama yönteminin açıklandığı Alman Hukuku'na dair eserlerde, çekimser oyların sayılmayacağına değinilmektedir. (Bu yönde bkz. **Max**, s. 87; **Kropff/Semler/Volhard**, s. 538; **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1524; **Bürgers/Körber**, s. 873).

⁶⁹⁸ Alman sisteminde anonim ortaklıklarda AktG § 133 ve limited ortaklıklarda GmbHG § 47 hükümleri karar yetersayısı olarak kullanılan oyların adi çoğunluğunu kabul etmiştir. Adi çoğunluk sisteminde kural olarak, kabul ya da red oylarının hangisinin çoğunlukta olduğuna göre bir tespit yapıldığından çekimser oylar büyük önem arz etmemektedir. Dolayısıyla Alman Hukuku'nda bazı eserlerde çekimser oyların toplantıya katılmamaya aynı sonucu doğuracağı belirtilmektedir. (Bu yönde bkz. **Max**, s. 87. Alman Hukuku'nda çekimser oyun "oy kullanma" anlamına gelmeyeceği yönünde bkz. **Bürgers/Körber**, s. 872; **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1521; **Kropff/Semler/Volhard**, s. 537. Bu nedenle Alman hukukunda toplama yönteminde çekimser oyların dikkate alınmaması olağandır).

⁶⁹⁹ TTK Tasarı m. 620'nin benimsediği sistemde çekimser oylar karar yetersayısını etkiler, ancak bu oyların etkisi karara olumsuz yansır. Zira bunlar karar yetersayısının oluşumunda hesaba katılmakta ve sayıyı yükseltmekte, ancak açıkça kabul oyu olmadıkları için kararın kabulünde etki göstermemektedir. Bu nedenle, bunlar karara dolaylı da olsa olumsuz etki ederler. TTK Tasarısı'nda kabul edilen bu sistem İsviçre'nin anonim ortaklıklara ilişkin OR m. 703 ve limited ortaklıklara ilişkin OR m. 808 hükümlerine paraleldir. İsviçre sistemine ilişkin eserlerdeyse toplama sisteminde çekimser oyların da sayılabileceğine, ancak bunların karar oluşumunda olumsuz etkide bulunacağına değinilmektedir. Dolayısıyla belirttiğimiz üzere, toplama yönteminde çekimser oyların değerlendirmeye alınıp alınmayacağı, kabul edilen çoğunluk sistemi ve bunun hangi temel üzerine inşa edildiğine göre değişmektedir. (Bu yönde bkz. **Tanner**, s. 116; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 232).

Genelde çok ortaklı ortaklıklarda ve fazla katılımlı genel kurullarda uygulandığı belirtilen çıkarma yöntemi⁷⁰⁰ de ana hatlarıyla aktarılabilir. Bu yöntemin mantığı, en az sayımı gerektirecek yönde olan oyların sayılıp, toplantı mevcudundan çıkarılması suretiyle diğer oyların sayısını tespit etmeye dayanır⁷⁰¹. Çıkarma yöntemi, toplantıda kullanılan oylara ya da toplantıda kullanılan kabul ya da red oylarına göre belirleme yapan bir sistemde net sonuçlar verebilir. Fakat Tasarı'da olduğu gibi toplantıda temsil edilen oylara atıf yapan bir sistemde bu yöntemin sağlıklı işlememesi olasıdır⁷⁰².

TTK Tasarısı'nın öngördüğü yetersayı sistemine uygun olarak kullanılmak ve her bir grup kendi içinde sayılıp toplanmak suretiyle⁷⁰³ limited ortaklıklar açısından oylama sonucunu tespit etmeye yönelik en uygun yöntemin toplama yöntemi olduğu belirtilebilir.

Oylama sonucu hesaplanırken, aranan karar yetersayının türüne uygun olarak, oy sayıları tespit edilmelidir. Bu noktada TTK Tasarı m. 618 hükmü uygulanır. TTK Tasarı m. 620 hükmünde olduğu gibi hesaplama oy sayısına göre yapılacaksa oy hakkında imtiyazlara ve oy hakkı kapsamında sınırlandırmalara dikkat etmek gerekir. Teklifin kabulü veya reddi için, örneğin sözleşme değişikliklerinde olduğu gibi (bkz. TTK Tasarı m. 589) esas sermayenin belirli bir oranına atıf yapılıyorsa, zaten oy hakkında imtiyazlar bertaraf edilmiş olmaktadır. Çünkü bu noktada Tasarı özel olarak sermayeye katılım oranına göre bir tespit yapmaktadır.

Oyların sayım ve hesaplaması yapıldıktan sonra, kabul oylarının daha önceden hesaplanmış olan karar yetersayısına ulaşip ulaşmadığı denetlenir. Eğer kabul oyları karar yetersayısına ulaşmışsa olumlu bir karar, ulaşmamışsa olumsuz bir

⁷⁰⁰ Bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 67; **Tanner**, s. 116; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 232.

⁷⁰¹ Yöntemin işleme mantığı hususunda ayrıntılı olarak bkz. **Tanner**, s. 117; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 232. Bu sistem izah edilirken genelde red ve çekimser oyların sayılıp geriye kalan oyların kabul teşkil edeceği şeklinde somutlaştırılmaktadır. Bkz. **Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel**, s. 228. Ayrıca bkz. **Kropff/Semler/Volhard**, s. 539; **Bürgers/Körber**, s. 873; **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1524.

⁷⁰² Bu hususlarda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 232–233.

⁷⁰³ Gerçekten de hem red hem de kabul oyları ayrı ayrı sayılmalı ve net bir şekilde belirlenmelidir. Zira toplantıda karar tutanağına TTK Tasarı m. 617/3'ün atfıyla m. 422 uyarınca her oylama için ne kadar olumlu ve ne kadar olumsuz oy kullanıldığı yazılmalıdır. TTK Tasarı m. 422 hükmünün tutanağın içeriksel bakımından kapsamını belirleyen lafzı sınırlandırıcı olmadığından burada çekimser oyların ve toplantıda temsil edilmekle beraber kullanılmamış oyların yazılmasında da gereklilik vardır. İsviçre anonim ortaklıklarına ilişkin OR m. 702/2/2 hükmünde tutanağa kararlar ve seçim sonuçlarının geçirilmesinden bahsedilmektedir. Buna ilişkin öğretide dahi, kabul, red ve çekimser oyların sayısının toplantı tutanağına geçirilmesi gerektiğinden bahsedilmektedir. Bu hususta bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 178; **Tanner**, s. 153.

karar vardır⁷⁰⁴. Oylama sonucu tüm bu belirtilen esaslara göre genel kurul başkanı tarafından tespit edilir.

II. OYLAMA SONUCUNUN AÇIKLANMASI

Oylama sonucunun tespitinin ardından, genel kurul toplantı başkanı, oylamanın sonucunu katılımcılara açık ve net bir şekilde açıklamalıdır⁷⁰⁵. Aslında genel kurul kararı toplantı sonucunun hangi yönde olduğunun net bir şekilde anlaşılmasıyla belirir. Ancak başkanın açıklamasıyla soru işaretleri kalkar ve karar somutlaşmış olur. Toplantı başkanı tarafından sonuç açıkça hatalı olarak duyurulmuşsa, katılımcıların toplantı başkanına bu hususta itiraz edebileceği kabul edilmelidir⁷⁰⁶.

Oylamanın sonucunu tespit ederek, kararın yönünü açıklayan başkan, kendi iradesini değil, genel kurulun iradesini açıklar. Dolayısıyla yukarıda belirtildiği üzere hatalı açıklansa bile oylama sonucu değişmemelidir⁷⁰⁷. Yani aslolan irade genel kurulun iradesidir.

§ 20. LİMİTED ORTAKLIKTA SİRKÜLER TİPİ KARAR ALMA

I. SİRKÜLER TİPİ KARAR ALMA KAVRAMI VE ANLAMI

TTK Tasarı m. 617/4 hükmüne göre, herhangi bir ortak sözlü görüşme isteminde bulunmadıkça, ortaklardan birinin bir gündem maddesiyle ilgili önerisine diğer ortaklardan yazılı onay alınmak suretiyle genel kurul kararı alınabilir. Bu hükümde sirküler tipi karar alma usulü düzenlenmiştir. Sirküler tipi karar alma olanağı mevcut yasamızda limited ortaklık genel kurulları açısından yirmi veya yirmiden az ortaklı limited ortaklıklarda da öngörülmüştür (bkz. TTK m. 536/2)

Sirküler tipi karar almada, genel kurul toplantısı yerine kaim olmak üzere, yazılı bir oylamayla karar alınmaktadır⁷⁰⁸. Dolayısıyla, genel kurul eylemli olarak toplanmadan ve toplanmaya ilişkin kurallara tabi olmadan karar alabilmektedir.

Genel kurul kararları kural olarak genel kurul toplantısında ve müzakereler neticesinde alınır⁷⁰⁹. TTK Tasarı m. 617/4 hükmüyle bu genel esas yumuşatılmıştır.

⁷⁰⁴ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 231.

⁷⁰⁵ Bu hususta bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 72.

⁷⁰⁶ Bu hususta bkz. **Böckli**, Leitungsbefugnisse, s. 73.

⁷⁰⁷ Bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 118; **Yiğit**, s. 253.

⁷⁰⁸ Sirküler tipi karar almanın bu yönüyle ilgili olarak bkz. **Weber-Dürler**, s. 100.

Bir başka ifadeyle toplantı ve müzakere olmaksızın genel kurul kararı alınmasının yolu açılmıştır⁷¹⁰. Sözlü görüşmeler ve tartışmalar olmayacağı için, yazılılık sadece karar almayı kapsar⁷¹¹.

Sirküler tipi karar alma kavramından anlaşılması gereken muhaberat yoluyla bir oylama yapılmasıdır⁷¹². Durum böyle olunca da, genel kurulda karar almanın genel şeması değişmiş olmaktadır. Genel kurulda karar alma çok genel olarak, gündem maddesi – müzakere – gündem maddesi çerçevesinde verilmiş bir öneri – varsa karşı öneri – oylama ve karar şeklinde bir oluşum süreci izler. Fakat sirküler tipi karar almada oylama önerisi – ortakların onayı – karar gibi kısaltılmış bir süreç söz konusudur. Bu süreçte sözlü görüşme aşaması kaldırıldığı için, karar eylemli olarak bir toplantı yapılmasına gerek olmadan alınabilmektedir⁷¹³. Bu durumda hem oylama önerisi hem de kabul ya da red beyanları posta, kurye veya benzer yöntemlerle ortaklara ve onlardan da ortaklığa ulaştırılır⁷¹⁴.

II. SİRKÜLER TİPİ KARAR ALMANIN HER TÜRLÜ LİMİTED ORTAKLIKTA VE HER TÜRLÜ KARAR İÇİN UYGULANMASININ MÜMKÜN OLMASI

Limited ortaklık genel kurulları için sirküler tipi karar almanın Tasarı açısından istisnai bir yol olmadığını belirtmek gerekir. TTK Tasarı m. 618/1/c. 5 hükmünün aksine sirküler tipi karar almanın olanaklı olması için, ortaklık sözleşmesinde bir hüküm bulunmasına gerek yoktur⁷¹⁵. Bu yönde bir gereklilik olmamakla birlikte, ortaklık sözleşmesinde bu usulün kullanım esaslarına yer verilmesinin tavsiye olunabileceğini de belirtmek gerekir. Çünkü Tasarı bu yolun olanaklı olduğuna değinmekle yetinmiş, ancak usule yer vermemiştir. Özellikle karşı önerilerin verilip verilemeyeceği ve bunların nasıl organize edileceği hususları

⁷⁰⁹ Genel kurul kararlarının kural olarak sözlü alınacağına dair bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 207.

⁷¹⁰ Bu yönde bkz. **Küng/Camp**, s. 249.

⁷¹¹ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 187.

⁷¹² Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 186; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 207; **Weber-Dürler**, s. 101.

⁷¹³ Yalnız bu şekilde bir taraftan ortaklarla yönetim arasında spontan soru-cevap ilişkisinin kalkması diğer taraftan toplantıdaki gibi ortaklar arasında kontak olmaması irade oluşumu aşamasında önemli sorunlara yol açabilir. (Bu hususta bkz. **Weber-Dürler**, s. 101).

⁷¹⁴ Bu hususta bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 186; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 207.

⁷¹⁵ İsviçre limited ortaklıklar hukuku bakımından bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 186. Yine ortak sayısı yirmi veya daha az olan limited ortaklıklarda mevcut TTK açısından bu yönde bkz. **Karayalçın**, s. 359.

konusunda sistem sessiz kalmaktadır. Bu şekilde bir düzenlemenin ortaklık sözleşmesiyle yapılması ortaya çıkması muhtemel sorunların çözümünde yararlı olur. Fakat hiçbir düzenleme yapılmamışsa sözlü görüşme usulüne ilişkin esasların uygun düştüğü ölçüde uygulanması gerekir⁷¹⁶.

Tasarı'nın öngördüğü anonim ortaklıklar sisteminde sirküler tipi karar alma TTK Tasarı m. 390/4 hükmü gereğince yönetim kurulu kararlarında olanaklıdır. Fakat aynı durum anonim ortaklık genel kurulları için söz konusu değildir. Zira anonim ortaklık genel kurulları bakımından buna açıkça müsaade eden bir hüküm olmadığından hareketle, sözlü görüşme usulüne bağlı kalınması gerekir. Yani bir anonim ortaklık genel kurulu muhaberat yolunu kullanarak karar alamaz, toplanarak karar almalıdır⁷¹⁷. Anonim ortaklıklarda bu yolla alınmış bir genel kurul kararının, hiçbir davet merasimi gerçekleşmemesi ve bir toplantıya dayanmaması nedeniyle, yoklukla malul olacağını tespit edebiliriz.

Sirküler tipi karar alma yöntemiyle her türlü karar alınabilir. Başka bir deyişle, karar konusu anlamında kapsam belirlenmemiş, sınırlama yapılmamıştır⁷¹⁸. Limited ortaklık genel kuruluna sirküler tipi karar yoluyla geniş bir alanda karar alma olanağının tanınması limited ortaklığı anonim ortaklık karşısında daha pratik işleyen bir yapıya çevirmektedir.

III. SİRKÜLER TİPİ KARAR ALMA USULÜ

A. Karar Önerilerinin Ortaklara Gönderilmesi

1. Doğrudan Karar Önerilerinin Ortaklara Gönderilmesi Zorunluluğu

Sirküler tipi karar almaya ilişkin yaptığımız açıklamalar ışığında belirtebiliriz ki, sirküler tipi karar alma için toplantıyla karar alma yolunda olduğu gibi bir davet merasimine gerek yoktur⁷¹⁹.

⁷¹⁶ Bu hususlarda bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 208; **von Steiger**, s. 137.

⁷¹⁷ Bu hususta bkz. **Handschin/Truniger**, s. 141; **Handschin**, Gesellschafterversammlung, s. 95; **Weber-Dürler**, s. 117–118; **Honsell/Vogt/Watter/Schaad**, s. 674; **Bürgi**, s. 381; **Schucany**, s. 118; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 551; **Pulaşlı**, s. 297. Yine anonim ortaklıkta genel kurulun karar alabilmesi için herhalde toplantı yapması gerektiği yolunda mevcut sistemimiz açısından bkz. **Moroğlu**, Davet, s. 43

⁷¹⁸ Bu hususta daha geniş açıklama için bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 208.

⁷¹⁹ Bkz. **Handschin/Truniger**, s. 141; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 208.

TTK Tasarı m. 617/4 ortaklardan birisinin gündem maddesiyle ilgili önerisine diğer ortakların onaylarının alınması gereğinden bahsetmektedir. Bu durumda ortaklara oylamaya ilişkin bazı belgeler gönderilmelidir. Hüküm metninden anlaşıldığı kadarıyla ortaklara gündem maddesi ve bu çerçevede gönderilmiş bir karar önerisi olmalıdır⁷²⁰. Bilindiği üzere, Tasarı sisteminde genel kurulun toplantıya daveti sırasında ortaklara gündem maddeleri gönderilmekte, ancak en azından müdürlerin karar önerilerinin dahi gönderilmesine gerek bulunmamaktadır. Fakat sirküler tipi karar alma usulünde doğrudan karar önerileri gönderilmek zorundadır. Zira bu tip karar almada sözlü görüşmelerden tasarruf edildiği için, bir karar önerisine ortakların onayı alınmaktadır. Bu da ortaklara karar önerisinin gönderilmesini zorunlu kılmaktadır.

2. Karar Önerilerinin Ortaklara Gönderilmesinde Şekil ve Tarz

Ortaklara gönderilmesi gereken karar önerilerinin hangi şekilde gönderileceğine Tasarı hükümleri arasında yer verilmemiştir. Dolayısıyla bu konuda bir şekil zorunluluğu yoktur. Ancak seçilecek yöntemin, olası uyuşmazlıklar bakımından ispatlanabilir bir yöntem olması gerekir. Karar önerilerinin, davet merasiminde öngörülen şekle ilişkin kurallara uygun olarak gönderilmesi önerilebilir⁷²¹. Ayrıca gönderide karar önerisinin yanında oy hakkının kullanılması için uygun bir sürenin belirlenmesi de yerinde olur⁷²².

TTK m. 538/4 hükmü, sirküler tipi karar alma için davetin ortaklık sözleşmesinde öngörülen şekilde, bu yönde bir hüküm sözleşmede yoksa, taahhütlü mektupla yapılması gerektiğini düzenlemektedir⁷²³. Limited ortaklıklar açısından kullanılma olasılığı çok yüksek olan bu yöntem hakkında Tasarı'nın da benzer bir hükmü açıklıkla öngörmesi isabetli olurdu.

Tek bir kâğıda yazılan karar önerisinin ortaklar arasında dolaşması gerekli değildir. Yani tüm ortakların imzalarının aynı kâğıtta olması bir koşul olarak aranmamalıdır. Bu sonuca TTK Tasarı m. 390/4/c. 3 hükmüne kıyasen ulaşılabileceği gibi işin doğası gereği de ulaşılabilir. Aslında burada sirküler tipi

⁷²⁰ Mevcut limited ortaklık sistemi açısından da ortaklara bir "karar tasarısı"nın gönderilmesi gerektiği belirtilmektedir. (Bu hususta bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 510; **Pulaşlı**, s. 1084).

⁷²¹ Bu görüşte bkz. **Handschin/Truniger**, s. 141.

⁷²² Bu hususta bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 208; **Handschin/Truniger**, s. 141; **Arslanlı/Domaniç**, s. 510.

⁷²³ Bu hususta bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 510; **Karayalçın**, s. 359.

karar almanın iki yolu ortaya çıkmaktadır. Bir kâğıda karar önerisinin yazılıp diğer ortakların onayına sunulması şeklinde bir elden dolaştırma söz konusu olabileceği gibi, tüm ortaklara aynı yazılı önerinin ayrıca gönderilip onlardan gelen cevaplara göre bir değerlendirme yapılması da söz konusu olabilir⁷²⁴. Ortak sayısı az olan bir limited ortaklıkta birinci yol daha pratik görünürken ortak sayısı fazla olan limited ortaklıklar için ikinci yol önerilebilir.

3. Karar Önerilerinin Tüm Ortaklara Gönderilmesi Zorunluluğu

Ortaklara gönderilmek suretiyle ortakların onayına sunulacak bir öneri tüm ortaklara gönderilmelidir. Aynı önerinin tüm ortakların onayına sunulması alınacak genel kurul kararı için bir geçerlilik koşulu olarak öngörülmüştür (bkz. TTK Tasarı m. 617/4/c. 2). Aslında bu şekilde Tasarı, sirküler tipi karar almanın bazı sakıncalarını gidermeye çalışmaktadır. Çünkü bu yöntemle karar almada, ortaklar arasında birebir iletişim olmamaktadır. Bir öneriden haberi olmayan ortağın, o konuda sözlü görüşme talep edip, yapılacak toplantıda kendi görüşleri doğrultusunda diğer ortakları ikna edebilme olanağı da ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla, bir karar önerisi herhangi bir ortak dışında tüm ortaklara gönderilmiş ve bunların onayı alınmış olsa dahi, o karar TTK Tasarı m. 617/4/c. 2 hükmünden dolayı geçersiz olmak durumundadır.

B. Karar Önerilerini Alan Ortağın Davranış Tarzı

1. Ortağın Sözlü Görüşme Talebinde Bulunması

Sirküler tipi karar almanın olası sakıncalarını engellemeye çalışan kanun koyucu, değinildiği üzere, öncelikle karar önerilerinin tüm ortaklara gönderilmesi zorunluluğunu getirmiştir. Ardından da karar önerilerini alan ortaklara, sözlü görüşme talebinde bulunabilme hakkı tanımıştır. Buna göre, bir ortağın dahi sözlü görüşme isteminde bulunmasıyla sirküler tipi karar alma yöntemiyle bir genel kurul kararı alınamaz (bkz. TTK Tasarı m. 617/4/c. 1).

Sirküler tipi karar alma usulüne dayalı olarak gönderilen önerilere, ortakların değişik yanıtlar vermesi olanaklıdır. Yalnız tüm ortaklar olumlu yanıt verse dahi, ortaklardan herhangi birisi sözlü görüşme talebinde bulunursa, o karar TTK Tasarı

⁷²⁴ Bu hususlarda bkz. **Küng/Camp**, s. 250.

m. 617/4/c. 1 hükmünden dolayı alınamayacaktır. Böyle bir durumda genel kurul kararlarının kural olarak toplantıda alınabileceği esastan hareketle bir toplantı düzenlenmelidir. Bir sözlü görüşme istemine rağmen, karar, sirküler tipi karar alma yoluyla alınmışsa, bu kararın yoklukla malul olduğunu kabul etmek gerekir. Çünkü böyle bir itirazda Tasarı, genel kurul toplantısıyla karar alınabileceğini öngörmektedir ve hiçbir davet merasimi yapılmamış ve bunun dışında hiçbir şekilde toplanmamış bir genel kurulun karar alması beklenemez.

2. Ortağın Karar Önerisine Olumlu veya Olumsuz Oy Vermesi

TTK Tasarı m. 617/4/c. 1 hükmü ortaklardan birisinin gündem maddesiyle ilgili önerisine diğer ortakların yazılı onaylarının alınmasından bahsetmektedir. Hükümde bahsedilen onaydan anlaşılması gereken, oy hakkının kullanılmasıdır. Ortaklar burada öneriye olumlu yaklaşp bir “evet oyu” (kabul oyu) verebilecekleri gibi olumsuz yaklaşp “hayır oyu” (red oyu) da verebilirler. Hükümün lafzı akıllara sirküler tipi karar almada oy birliğı esası mı geçerli olacaktır sorusunu getirebilir. Bu soru olumsuz yanıtlanmalıdır. Genel kurulda karar alma ve buna ilişkin yetersayılar özellikle TTK Tasarı m. 620 ve 621 hükümlerinde ayrıca düzenlenmiştir. Bu kurallar sirküler tipi karar alma için de uygulama alanı bulur. İlgili karar önerisinin tüm ortakların onayına sunulmuş olması karar için geçerlilik koşulu olmakla birlikte, tüm ortaklardan olumlu yanıt alınması kararın olumlu oluşması için bir koşul değildir. Özellikle TTK Tasarı m. 620 hükmünün karar yetersayısının hesaplanmasında temel alınacak olan sayıyı “toplantıda temsil edilen oylar” üzerinden belirlemesi karşısında, sirküler tipi karar almada da bir şekilde karar alma sürecine yanıt göndermiş ortakların oy sayısına göre bir belirleme yapılması gerekmektedir⁷²⁵. Şöyle ki, herhangi bir ortağın sözlü görüşme isteminde bulunmuş olmaması ve ilgili karar

⁷²⁵ Mevcut TTK limited ortaklık sistemi açısından sirküler tipi karar almada yanıt vermeyen ortakların oylarının olumsuz sayılacağı belirtilmiştir. (Bkz. **Arslanlı/Domaniç**, s. 511). Bu durum Tasarı açısından tam olarak kabul edilemez. Zira TTK Tasarı m. 620 olağan kararlarda “temsil edilen oylar” temelinde bir belirleme yapmıştır. Oylama sürecine hiçbir şekilde katılmamış bir kimsenin oyunu olumsuz yorumlamak, Tasarı’nın zikredilen hükmü karşısında bizce olanaklı değildir. Buna karşılık TTK Tasarı m. 621 kapsamına giren bir karar önerisi söz konusuysa farklı bir sonuca ulaşma olanağı vardır. Zira burada öngörülen çifte yetersayının ikinci yarısı oy hakkı bulunan esas sermayenin “tamamına” atıf yapmaktadır. Bu durumda kullanılan oy ya da temsil edilen sermaye gibi bir temel esas alınmayıp sermayenin tamamına yönelik hesaplama yapılacağından sürece dahil olsun olmasın tüm oy hakkına sahip sermayenin salt çoğunluğu belirlenecek ve olumlu oyların buna ulaşp ulaşmadığı araştırılacaktır. Böyle bir halde oy kullanmayanların sermayesi hesaba dahil edildiğı halde, oy kullanmama olumlu şekilde de değerlendirilemeyeceğı için, bunların, yetersayının yakalanmasında dolaylı da olsa olumsuz etki göstermesi kaçınılmazdır.

önerisinin tüm ortaklara ulaştırılmış olması kaydıyla, ortaklardan ortaklığa gönderilen çekimser ve geçersiz oylar da karar alma sürecine katılmış kabul edilmeli ve bunlar da karar yeter sayısının hesabında esas alınmalıdır⁷²⁶. Buna göre olumlu oyların hesaplanan karar yetersayısına ulaşip ulaşmadığına bakılmalıdır. Bu durum, limited ortaklık genel kurul toplantılarında TTK Tasarısı'nın karar yeter sayılarının hesabına ilişkin olarak, ortağın ya da temsilcisinin toplantıya katılmasını esas alıyor olmasının bir sonucudur. Burada da bir şekilde sürece dâhil olan ortak, karar yetersayısının hesabında esas alınır.

§ 21. TOPLANTI TUTANAĞI DÜZENLENMESİ

I. TOPLANTI TUTANAĞININ ANLAMI VE ÖNEMİ

Genel kurul toplantılarında bir toplantı tutanağı tutulur. Toplantı tutanağı hakkında TTK Tasarısı'nın limited ortaklık hükümleri arasında bir kural bulunmasa da bu konuda TTK Tasarı m. 617/3 hükmü gereği anonim ortaklık hükümleri uygulanacaktır. Tutanak, anonim ortaklıklarda TTK Tasarı m. 422 hükmünde düzenlenmiştir.

Toplantı tutanağı, işlevsel anlamda bazı görevler ifa eder. Birincisi alınmış kararlar ve seçim sonuçları toplantı tutanağında belgelenmiş olur. Ayrıca ortaklık içi ilişkilerde de toplantı tutanağının önemli manası vardır. Şöyle ki, toplantı tutanağı, organların karşılıklı olarak bilgilenmesi, görevleriyle ilgili birbiriyle uyum sağlanması ve toplantıya katılmayan ortakların toplantı konusunda bilgilenmeleri için yardımcı bir araç işlevi üstlenir⁷²⁷.

II. TOPLANTI TUTANAĞININ DÜZENLENME TARZI

Tutanak, toplantı başkanı ya da şayet belirlenmişse toplantı başkanının nezareti altında tutanak yazmanı tarafından kaleme alınır. Tutanağın altında toplantı başkanının imzasının olması (bkz. TTK Tasarı m. 422/1/c. 2) ve gerek görülürse, tutanak yazmanını da başkanın belirlemesi, toplantı başkanının bu husustaki hâkimiyetini gerekli kılar. Eğer sirküler tipi karar alma yöntemi işletildiyse,

⁷²⁶ Karar yetersayısının bu şekilde hesabı hususunda bkz. **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 209; **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 213. Yetersayıların hesabında, kullanılan ya da ulaşan oylara göre bir belirleme yapılması gerektiğine dair bkz. **Handschin/Truniger**, s. 141–142; **Handschin, Gesellschafterversammlung**, s. 96.

⁷²⁷ Bu yönde daha ayrıntılı açıklamalar için bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 177.

muhaberatı müdürler sağlayacağından, buna ilişkin bir tutanağı da müdürlerin tutması gerektiğinden bahsedilebilir.

Genel kurul toplantı tutanağı içeriksel olarak incelendiğinde TTK Tasarı m. 422 hükmü yol gösterici olmaktadır. TTK Tasarı m. 422 hükmü de dikkate alınarak, Tasarı'nın öngördüğü tutanağın bir müzakere tutanağı mı yoksa karar tutanağı mı olduğu ortaya konulmalıdır. Buna göre tutanağa, öncelikle ortaklar ve temsilcileri, bunların sahip oldukları esas sermaye payları, bunların grupları, sayıları, itibarî değerleri yazılır. Ayrıca, tutanak, genel kurulda sorulan sorular, bunlara verilen cevapları içerir. En önemlisi de tutanakta, alınan kararlarla her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oylar yer almalıdır.

Genel kurul toplantı tutanağının TTK Tasarı m. 422 hükmünde belirtilen içeriği incelendiğinde, bu tutanağın aslında bir karar tutanağı olduğu ya da bu yönünün ağır bastığı görülür⁷²⁸. Çünkü tutanağın içeriği, toplantıya katılanlar, bunların sahip olduğu esas sermaye payları ve özellikleri ile toplantıda alınan kararlar üzerine odaklanmıştır. Bundan dolayı toplantıda konuşulan her hususun tutanağa kaydı gerekmez. Yani Tasarı'nın öngördüğü toplantı tutanağı bir müzakere tutanağı değildir.

TTK Tasarı m. 422 hükmünde tutanağa genel kurulda sorulan sorular ve bunlara verilen cevapların da geçirileceğini düzenlemektedir. Burada sorulan sorulardan kasıt ortakların, gündemle ilgili ve bilgi alma hakkı çerçevesinde özellikle müdürlere yönelttiği sorulardır⁷²⁹. Çünkü TTK Tasarı m. 614/3 hükmüne göre, ortak bilgi alma hakkını kullandı ve müdürler cevap vermeyi reddettiyse, genel kurula başvuracaktır. Genel kurulda istem haksız yere reddedilirse, ortak mahkemeye kadar gidebilmektedir. Bu durumda genel kurulda bilgi alma hakkının kullanımı bakımından sorulan sorular ve buna verilen cevapların tutanağa yazılmasının mahkeme sürecine de katkısı büyüktür. Yoksa bu hükümden tüm genel kurul

⁷²⁸ İsviçre anonim ortaklıklarında da tutanağın bir karar tutanağı olduğu öğretide belirtilmektedir. (Bu hususlarda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 177; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 799). Limited ortaklıklara ilişkin OR m. 805/5/7 hükmünde anonim ortaklıklara atıf yapıldığından İsviçre limited ortaklıkları açısından da bu tutanak bir karar tutanağı olarak tasnif edilebilir. (Keza bu yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 189).

⁷²⁹ İsviçre anonim ortaklıklarına ilişkin. OR m. 702/2/3 hükmünde bilgi alma istemi ve buna verilen cevapların tutanağa geçirileceğinden bahsedilmektedir. (Bu hususlarda bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 799; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 178).

konuşmalarının ve bunlara karşı konuşmaların tutanağa geçirileceği anlamı çıkarılamaz.

TTK Tasarı m. 422 hükmü incelendiğinde, tutanağa toplantıya katılan ortakların ve temsilcilerinin de yazılması gerektiği görülür. Buradaki temsilci ifadesi hem bireysel olan hem de bireysel olmayan temsili kapsar. Ortaklar ilgili katılımlara yetkisiz olduğu gerekçesiyle itiraz edebilir ve bunu tutanağa geçirtebilirler (bkz. TTK Tasarı m. 433/2). Böyle bir durumda zaten tutanakta hangi payların kimler tarafından temsil edildiği de bulunmaktadır.

Tutanakta genel kurulda alınan kararlar ve bu karar lehinde ya da aleyhinde kullanılan oyların sayılarına da yer verilir. Bu bağlamda TTK Tasarı m. 422 hükmüyle ilişki içinde olan başka bir hükme değinilebilir. Karara olumsuz oy veren ortaklar toplantı tutanağına muhalefetini de geçirtebilir. Eğer karara olumsuz yönde oy veren ortak kararın iptalini dava etmek istiyorsa, muhalefet şerhini yazdırmalıdır. Zira bir karara karşı toplantıya katılan bir ortağın iptal davası açabilmesi için, bu karara olumsuz oy vermesi ve bu muhalefetini toplantı tutanağına geçirtmesi gerekir⁷³⁰ (bkz. TTK Tasarı m. 622 atfıyla TTK Tasarı m. 446/1/a). Tutanakta yer verilecek muhalefet şerhinden ortağın karara muhalefet iradesi ve bu muhalefetin hangi karara karşı olduğu anlaşılabilir⁷³¹.

Toplantı başkanı veya onun nezdinde tutanak yazmanı tarafından tutulan toplantı tutanağının kural olarak bir karar tutanağı niteliğinde olduğu belirtmiştik. Yani müzakerelerin toplantı tutanağına geçirilmesi şart değildir. Fakat bu geçirilemeyeceği olarak da algılanamaz. Yani TTK Tasarı m. 422/1 hükmünde belirtilen içerik bir “asgari içerik” olarak algılanmalıdır⁷³². Bir başka deyişle, Tasarı’da belirtilen içerik zorunlu olarak genel kurul toplantı tutanağında yer almalıdır. Fakat, bunlar dışında hususların da tutanakta yer alması olanaklıdır. Tutanakta Tasarı’da yer alan hususlara ek olarak nelerin yer alabileceği ortaklık

⁷³⁰ Muhalefet tutanakta ayrıca yer almalıdır. Yani ortağın açıklamaları sadece eleştiri düzeyinde kalmış, hatta bu eleştiriler toplantı tutanağına yazılmış olsa bile, yine de muhalif kalma ve tutanağa geçirme koşulları gerçekleşmediğinden ortak iptal davası açamaz. (Bu hususta bkz. **Şener**, Uygulamalı Ortaklıklar, s. 110, dn. 335. Ayrıca bkz. **Yiğit**, s. 145; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 218–219. Sonuncu yazar, pay sahibinin karara red oyu vermesi ve bunun tutanağa geçirilmesi ile karara muhalif kalıp keyfiyeti tutanağa geçirtmek koşulunun gerçekleştiğini s. 216’da belirlemektedir).

⁷³¹ Bu hususta bkz. **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 218; **Yiğit**, s. 145–146.

⁷³² İsviçre anonim ortaklıklarında bu tabir açısından bkz. **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 799; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 177; İsviçre limited ortaklıkların bakımından aynı yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 189; **Küng/Camp**, s. 251.

sözleşmesinde düzenlenebilir. Hatta bu tutanak yasal konsept olan karar tutanağı niteliğinden çıkarılıp müzakere tartışılan her şeyin işlendiği, tüm konuşmaların yazıldığı bir müzakere tutanağı haline de getirilebilir⁷³³. Bu yönde ortaklık sözleşmesinde getirilecek düzenleme limited ortaklık genel kurulları açısından faydalı da olabilir. Fakat bunun sadece ortaklık sözleşmesiyle yapılabileceği de söylenemez. Kanımızca Tasarı'da yer verilen asgarî içeriği kapsamak kaydıyla toplantı yönetimi kendi inisiyatifiyle bundan daha fazlasını tutanağa kaydedebilmelidir⁷³⁴. Bunu bazı gündem maddeleri hakkında yapabileceği gibi, hepsi hakkında da yapabilir. Fakat özellikle tartışmalı hususlarda, daha ayrıntılı bir tutanak tutulması faydalı olabilir.

TTK Tasarı m. 422 hükmünde yer verilen asgarî içeriğe ek olarak genel kurul toplantı tutanağında, ortaklık adına, toplantı tarihine ve yerine, genel kurulun türüne, toplantı başkanının, tutanak yazmanının isimlerine de yer verilmesi uygun olur⁷³⁵.

Asgari içeriği kapsayan bir tutanak, (varsa tutanak yazmanı tarafından) yazıldıktan sonra toplantı başkanı tarafından imzalanacaktır⁷³⁶. Bunun dışında, TTK Tasarı m. 422 hükmü, tutanağın ortaklarca imzalanmasını şart koşmamıştır. Ancak olumsuz oy kullanıp muhalefetini tutanağa geçirtmiş bir ortağın, bunu imzalaması gerekir. Tasarı'da bu yönde açık bir düzenleme yapılması isabetli olur.

Tutanağın tutulması hususunda ayrı bir durum belirtilmediğinden adi yazılı şeklin hâkim olduğu sonucuna ulaşabiliriz⁷³⁷. Günümüz koşulları düşünüldüğünde bu hususların yazılı olarak bilgisayar ya da benzer veri kaydedicilerine kaydedilip bir döküm olmadan doğrudan doğruya sayısal ortamda tutanak olarak kabul edilip edilemeyeceği sorusu akıllara gelebilir. Biz bu soruya olumlu cevap verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. BK m. 14/1/c. 2 ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu⁷³⁸ m. 5/1 uyarınca güvenli elektronik imza hem elle atılan imza ile aynı ispat gücünü haizdir hem de elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu doğurmaktadır.

⁷³³ Bu yönde bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 189; **Küng/Camp**, s. 251.

⁷³⁴ Bu hususta bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 177.

⁷³⁵ Bu yönde bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 178.

⁷³⁶ TTK Tasarı m. 422 hükmü bakanlık temsilcisinin imzasından bahsetse de, limited ortaklıklarda bu hükümlerin bakanlık temsilcisine ilişkin olanları uygulanmayacağından (bkz. TTK Tasarı m. 617/3) bakanlık temsilcisine burada değinilmemiştir.

⁷³⁷ Bu hususta bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 179. Şekilden söz edildiği zaman kural olarak adi yazılı şeklin kural olduğu hususunda bkz. **Eren**, s. 252.

⁷³⁸ Bkz. 23/1/2004 Tarih ve 25355 Sayılı RG.

Dolayısıyla sayısal ortamda tutulmuş bir toplantı tutanağı başkan tarafından elektronik imza ile de imzalanabilmelidir⁷³⁹.

III. TUTANAĞIN İNCELENMESİ VE SURETİNİN ALINMASI

TTK Tasarı m. 422/2 hükmü uyarınca, müdürler, tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhal ticaret sicili memurluğuna vermek ve şayet tutanakta tescil ve ilâna tabi hususlar varsa bunları tescil ve ilân ettirmekle yükümlüdür. Bunun dışında hükme göre, tutanak hemen ortaklığın internet sitesine konulacaktır.

İsviçre hukuku açısından, ortakların tutanağı her zaman inceleyebileceği belirtilmektedir⁷⁴⁰. TTK Tasarı m. 422/2'ye göre, tutanağın, ortaklığın internet sitesine konulmasından amacın, tutanağın incelenebilirliğini sağlamak olduğu belirtilebilir. Bu bağlamda, ortakların masrafları kendilerine ait olmak üzere, tutanaktan suret alabilmeleri sağlanmalıdır. Çünkü tutanak internete konulduğuna göre, ortakların internetteki tutanaktan bir çıktı alması zaten olanaklıdır.

TTK Tasarı m. 422 hükmünde, tutanağın internete konulacağı düzenlenmesi yerine, OR m. 702/3 hükmünde olduğu gibi her ortağın tutanağı inceleme hakkının bulunduğu işaret edilmesi, hatta ortakların tutanaktan suret alabileceğine yer verilmesi daha yerinde olurdu. Çünkü olağan koşullar altında, üçüncü kişilerin, özellikle genel kurula katılma hakkı olmayanların tutanağı inceleme ve bundan suret alma hakları yoktur⁷⁴¹. Ancak tutanağın internete konulması halinde, herkesin tutanağı inceleyebilme olanağı olacak ve hatta ortaklık sırlarının öğrenilmesi riski ortaya çıkacaktır. Belki burada sadece hak sahiplerinin bakabileceği, örneğin şifreli, bir sistemin oluşturulmasının ortaklıklar açısından faydalı ve meşru olduğu belirtilebilir. Eğer böyle bir yöntem tercih edilirse, ilgili kısma giriş için gereken kullanıcı adı ve şifre gibi anahtarlar hak sahiplerine sağlanmalıdır.

⁷³⁹ Elektronik ortamda genel kurul, müdürler ya da yönetim kuruluna ilişkin esaslar düzenleyen (bkz. TTK Tasarı m. 1527) TTK Tasarısı açısından buna olumsuz yanıt vermek mümkün görünmemektedir. Kaldı ki TTK Tasarısı güvenli elektronik imzaya ilişkin istisna getirirken bunu ayrıca düzenlemiştir. Burada asıl istisna kıymetli evrak bakımından getirilmiş ve genel kurul toplantı tutanağına hiç değinilmemiştir. Bu hususta bkz. TTK Tasarı m. 1526.

⁷⁴⁰ Bkz. **Nussbaum/Sanwald/Scheidegger**, s. 190; **Siffert/Fischer/Petrin**, s. 212; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 183.

⁷⁴¹ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 184.

§ 22. GENEL KURUL KARARLARININ HUKUKÎ NİTELİĞİ

Limited ortaklık genel kurulu toplanarak ya da sirküler yoluyla bir faaliyet göstermektedir. Tüm bu süreç bir sonucu hedefler, o da karardır. Karar alma sürecinin nihayetinde oluşan kolektif irade aslında genel kurulun ve dolayısıyla ortaklığın iradesi olmaktadır.

Karar, kişi birliklerinde irade oluşumunun meşru şeklidir. Karar organı, toplu bir organdır⁷⁴². Limited ortaklıklarda da bu, genel kurul olmaktadır. Genel kurul, kararları vasıtasıyla ortaklığın, organ olarak iradesini ortaya koyar⁷⁴³.

Genel kurul, hukukun öngördüğü karar alma usulleriyle bir süreci işletir. Daha önce değinildiği üzere, bu süreç kural olarak ya da en çok işlenen boyutuyla toplantılı karar alma sistemidir. Fakat daha pratik olması açısından limited ortaklıklardaki sirküler tipi karar alma usulü de burada zikredilebilir. İşte belirtilen kolektif sürecin sonucu olan karar, tek tek ortakların irade beyanlarından ayrılan bağımsız bir hukukî işlemdir. Bu, içinde olumlu ya da olumsuz olsun oylama sonucunu barındırır⁷⁴⁴.

Kararla oylamada yer alan irade beyanları genel kurulun tek bir iradesi olarak toplanıp ortaya çıkar⁷⁴⁵. Bu özelliğiyle karar ne tamamen sözleşmeler ne de tamamen tek taraflı hukukî işlemler içinde tasnif edilebilecek kendine özgü çok taraflı bir hukukî işlemdir⁷⁴⁶. Kararlar, özellikle sözleşmelerden çok temel noktalarda ayrılırlar. Sözleşmelerde taraflar iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklar. Yine tarafların karşılıklı iradelerinde ayrılık söz konusu olmaz. Kararlardaysa, genel olarak oy verenler arasında aykırı görüşte olanlar bulunabilir; önemli olan

⁷⁴² Bkz. **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2413.

⁷⁴³ Bkz. **Kropff/Semler/Volhard**, s. 532.

⁷⁴⁴ Bu hususlarda bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 191; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 801.

⁷⁴⁵ Bkz. **Kropff/Semler/Volhard**, s. 532.

⁷⁴⁶ Bkz. **Schmidt/Lutter/Spindler**, s. 1516. Kararın çok taraflı bir hukukî işlem olduğu doğrultusunda ayrıca bkz. **Kropff/Semler/Volhard**, s. 532; **Schmidt/Seibt**, Scholz Kommentar, s. 2413; **Ulmer/Habersack/Winter/Hüffer**, s. 1300; **Bürgers/Körber**, s. 870; **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 192; **Weber-Dürler**, s. 31; **Meier-Hayoz/Forstmoser**, s. 72; **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 412; **Yiğit**, s. 260; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 8; **Pulaşlı**, s. 287. Keza adi ortaklık kararlarının iki veya çok taraflı hukukî işlemler olduğu yönünde bkz. **Şener**, Adi Ortaklık, s. 285. Birden çok irade beyanından oluşan kararın çok taraflı bir hukukî işlem olduğu görüşüne karşılık, ortaya çıkan iradenin en sonunda ortaklığa atfedildiğinden ve bunun ortaklığın iradesi haline geldiğinden hareketle kararın tek taraflı hukukî işlem olduğu da savunulmaktadır. Bu yönde bkz. **Deryal, Yahya**: “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hukukî Niteliği”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 388. Kanımızca sonuncu görüş, tek kişilik limited ortaklık genel kurulları ve sadece tek katılımcıyla karar alan bir limited ortaklık genel kurulu açısından kabul edilebilir.

çoğunluğun aynı sonuçta birleşmesidir. Sözleşme, esas itibarıyla yalnız taraflar arasında etkiliyken karar azınlıkta kalanları yani katılmayanları da bağlar⁷⁴⁷.

Öğretide genel kurul kararlarının kural olarak ortaklık içi ilişkilerde etkili olduğuna değinilmektedir. Ancak genel kurul kararlarının istisnaen dış ilişkide etkili olması olanağından da bahsedilmektedir⁷⁴⁸. Genel kurul kararlarının kural olarak ortaklık içi ilişkilerde etkili olduğu tespiti bu genel kurulun temelde bir iç organ olarak tasnif edilmesiyle de uyumludur.

Genel kurul kararının husule geldiği anı da kısaca tespit edebiliriz. Bunun için, genel kurulun iradesi ne zaman oluşur onu belirlemek gerekecektir. Genel kurul toplantısına katılanlar, toplantıda tartışılan konu çerçevesinde bir öneriyi oylarlar. Katılımcılar bu noktada iradelerini açıkladıklarına göre, kararın da genel iradenin hangi yönde olduğunun tespitiyle oluşacağını söylemek olanaklıdır. Dar anlamda bir karar alma sürecinin, teklifin arkasından oylama-değerlendirme-karar şeklinde ortaya çıkacağını belirtebiliriz⁷⁴⁹. İsviçre anonim ortaklıklar hukuku bakımından, oylamanın ardından yapılan değerlendirme sonucunun toplantı yöneticisi tarafından açıklanmasıyla genel kurulun iradesinin açıklanmış olacağı belirtilmektedir⁷⁵⁰. Limited ortaklıkların genel olarak anonim ortaklıklardan daha az ortaklı olduğu düşünüldüğünde, değerlendirme süreci çok uzun ve meşakkatli olmayacaktır. Dolayısıyla oylamanın ardından genel kurulun iradesinin ne yönde olduğu anlaşılacaktır. Buradan hareketle limited ortaklık genel kurulu bakımından kararın aslında oylamanın ardından, sonucun anlaşılması ile ortaya çıktığını tespit etmek yanlış olmaz.

Yukarıda kısaca aktardıklarımızdan hareketle bir tanım denemesi yapılabilir. Buna göre, limited ortaklık genel kurul kararı, genel kurulu oluşturan oy hakkı sahiplerinin münferit iradelerinin bir teklif üzerine yapılan oylama neticesinde organsal bir iradeye dönüşmesiyle ortaya çıkan ve ortaklığa atfedilebilecek bir hukukî işlemi ifade eder.

⁷⁴⁷ Bu açıklamalar için bkz. **Karayalçın**, s. 118.

⁷⁴⁸ Bu iki hususta bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, s. 410; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 6; **Yiğit**, s. 260.

⁷⁴⁹ Bkz. **Gauch/Schmid/Tanner**, s. 199.

⁷⁵⁰ Bkz. **Böckli**, Aktienrecht, s. 1303; **Honsell/Vogt/Watter/Dubs/Truffer**, s. 802.

SONUÇ

TTK Tasarısı, limited ortaklıkların genel görünümünü büyük ölçüde değiştirmektedir. Tasarı limited ortaklıkları daha kurumsal bir yapıya kavuşturmuştur. Bu yapısal değişikliklerden limited ortaklık genel kurulu da etkilenmektedir.

TTK Tasarısı, genel kurulu, limited ortaklık hükümleri içinde dördüncü bölümü oluşturan ve “Şirket Organları” başlığını taşıyan bölümünde düzenlemiştir. Limited ortaklık genel kurulu, hem düzenlendiği yer itibarıyla şekli olarak hem de yetkileri konusundaki temel düzenleme olan TTK Tasarı m. 616 hükmü dikkate alındığında işlevsel olarak bir organ niteliğine sahiptir.

Limited ortaklık genel kuruluyla müdürlerin arasındaki ilişki, Tasarının öngördüğü özel hükümlerle düzenlenmeye çalışılmıştır (bkz. TTK Tasarı m. 616 ve 625). Sistem, bir organın diğer organa karşı üstünlüğünü kabul etmemektedir. Bu anlamda, geçmiş dönemlerde öğretilde açıklanmış, yöneticilere üstünlük tanıyan kuram ve egemenlik kuramı Tasarı çerçevesinde savunulamaz. Tasarı sistemi, organlar arasında, kural olarak işlevsel ayrılığa dayalı “eşitlik sistemini” benimsemiştir. Ancak eşitlik kuramının ortaya koyduğu sert işlevsel ayrılık konusunda Tasarı m. 625/2 hükmüyle önemli bir taviz vermiştir. Bu bağlamda genel kurul yönetimin işlerine etki edebilmektedir. Dolayısıyla Tasarı'nın benimsediği sistem bu haliyle göz önüne alındığında, aslında mutlak bir eşitlikten değil, nispi anlamda bir eşitlikten bahsedilebilir.

Genel kurulda ortaklığın organsal iradesi “karar alma” şeklinde belirir. Genel kurul hükümleri içinde temel karar alma şekli olarak, genel kurulun toplantılar yoluyla karar alması düzenlenmiştir. Bu, birçok temel konuda TTK Tasarı m. 617/3 hükmüyle anonim ortaklık hükümlerine atıf yapılmak suretiyle çözümlenmeye çalışılmıştır.

TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde anonim ortaklık hükümlerine yapılan atıf eleştiriye açık bir düzenlemedir. Birincisi, atıf içinde geçen konuların anonim ortaklık hükümleri içerisindeki karşılıklarının bazıları farklı başlıklar altında düzenlenmiştir. İkincisi, atıf yapılan konulardan bazıları, anonim ortaklıkta aynı başlığı taşıyan hüküm içinde kısmen düzenlenmekle birlikte, farklı başlık taşıyan hükümler içine de serpiştirilmiştir. Üçüncüsü, anonim ortaklığa atıf yapılan

konulardan, anonim ortaklık hükümleri içinde aynı ya da benzer başlıkla düzenlenmemiş olanlar da vardır.

TTK Tasarı m. 617/3'te yapılan atıf şekli yerine, kaynak kanunlardan olan OR m. 805/5 hükmündeki gibi, anonim ortaklık hükümleriyle uyumlu ve limited ortaklık genel kurulunda düzenlenmemiş olan konuların net bir şekilde tespitine dayalı daha sistematik bir atıf yapılması önerilebilir. Hüküm mevcut şekilde yasalışırsa, sıkı şekilci bir tarzda yorumlanmamalıdır. Bu nedenle hükmün, genel kurulun toplanması ve yürütülmesi konularında ilgili kısımda hüküm bulunmayan hallerde, bakanlık temsilcisine ilişkin hükümler hariç olmak üzere anonim ortaklık hükümlerine yapılmış genel bir atıf gibi değerlendirilmesi gerekir.

Limited ortaklık genel kurulları, toplantı zamanına göre, olağan ve olağanüstü şekilde toplanırlar. Kural olarak bu toplantılardan önce işletilmesi gereken bir "toplantıya çağrı" süreci vardır.

Genel kurul, genel kurulu toplantıya çağrı yetkisi olanlar tarafından toplantıya çağrılmalıdır. Çağrı yetkisi kural olarak ortaklık müdürlerine aittir. Ortaklığın birden fazla müdürü olması halinde, çağrı için müdürler kurulunun bu konuda karar alması gerekir. Bu noktada, farklı anlaşılmalara neden olabilecek TTK Tasarı m. 624/2 hükmünün netleştirilmesinde fayda vardır.

Azınlık ortaklarının genel kurulun toplanmasını sağlaması olanaklıdır. Bu amaçla azınlık ortaklarının müdürlere hangi şekilde ve hangi koşullar altında başvurabileceği konusunda anonim ortaklık hükümleri uygulanır. TTK Tasarı m. 411 hükmünün ilk fıkrasından başvurunun adi yazılı şekle tâbi olduğu anlaşılırken, aynı hükmün üçüncü fıkrasında istemin noter aracılığıyla yapılacağı düzenlenmiştir. Söz konusu çelişkili düzenlemenin ilk fıkrasındaki adi yazılılık kaldırılarak düzeltilmesi yerinde olur kanısındayız. Bu yapılmassa dahi, noter aracılığıyla yapılacak istem, yazılılığı da kapsadığından, geçerlilik şekli açısından TTK Tasarı m. 411/3 hükmünün uygulanacağını belirtmek gerekir. Bunun dışında, Tasarı açısından olumlu sayılabilecek bir yenilik, azınlığın müdürlere başvurusu halinde müdürlerin bu talebe yedi iş günü içinde olumlu ya da olumsuz yanıt vermesi gerektiğinin düzenlenmesidir. Müdürler çağrıyı istemini kabul eder de, genel kurulu toplantıya kırk beş gün içinde çağırılmazsa, çağrı azınlık tarafından yapılacaktır (TTK Tasarı m. 411/4). Bu sonuncu düzenlemeyle eleştirilebilir. Zira azınlığın kendi başına çağrı

yapması aşamasında, müdürler usulüne uygun bir çağrı için gereken verileri söz konusu ortaklara vermeyebilir. Dolayısıyla bu durum ortaklar arası ihtilâfları çözmek yerine derinleştirir. Aslında bu noktada da azınlık ortakları için mahkemeye başvuru yolu öngörülseydi yerinde olurdu. TTK Tasarı m. 412 hükmüne göre, azınlık, istemi müdürlerin reddetmesi üzerine mahkemeye başvurmuşsa, olası bir kabul halinde mahkeme, çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atayacaktır. Burada mevcut TTK açısından tartışmalı bir noktada, Tasarı, azınlığın yetkilendirilmesi yönünde değil, bu konuda bir kayyım atanması doğrultusunda tercihte bulunmuştur.

TTK Tasarısı açısından, genel kurulu toplantıya çağrıya yetkili olanlar konusunda bir yenilik de, koşulların oluşması halinde, azınlık sıfatı taşımayan ortakların dahi genel kurulu toplantıya çağırabilmesi noktasındadır. TTK Tasarı m. 410/2 hükmünde, ortaklığın yönetim zafiyeti içinde olmasıyla paralel olarak, bu ortaklara da mahkemenin izniyle genel kurulu toplantıya çağırabilme yetkisi verilmiştir. Ortaklar hüküm uyarınca mahkemenin iznini almışlarsa, çağrı işlemlerini kendileri doğrudan yapacaklardır.

Genel kurulun toplantıya çağrısının kayyım ve iflâs idaresi tarafından yapılması da olanaklıdır. Yine tasfiye halinde genel kurulu toplantıya kural olarak tasfiye memurları çağırır. Tasfiye memurlarının bu yetkisi hem TTK Tasarı m. 410/1/c. 2’de hem de TTK Tasarı m. 535/2’de düzenlenmiştir. Tekrardan kaçınmak bakımından ilk düzenlemenin çıkarılmasının yerinde olacağı düşüncesindeyiz.

TTK Tasarı m. 617/2 hükmü, limited ortaklık genel kurulunun toplantıya çağrının zamanı dışında, şekil ve usule dair hiçbir ayrıntı içermemektedir. Bu konuda TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde de açık bir atıf yer almamaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki, yukarıda belirtilenler doğrultusunda söz konusu atfın, çağrı usulüne ilişkin anonim ortaklık hükümlerini, özellikle TTK Tasarı m. 414 hükmünü de kapsadığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla, toplantıya çağrı konusunda, bakanlık temsilcisine ilişkin olanlar hariç, anonim ortaklık hükümlerinin limited ortaklık için de kıyas yoluyla uygulanacağı belirtilmelidir. TTK Tasarı m. 617/3 hükmünde m. 414 hükmüne ya da çağrının şekline ilişkin açık bir atıf yapılmaması eleştirilmelidir.

Toplantıya çağrı için, bir ilân yapılacak ve çağrı mektupları gönderilecektir. İlân anlamında bir yenilik, limited ortaklıklara TTK Tasarı m. 1524 ile getirilen

internet sitesi kurma zorunluluğuna paralel olarak, kurulacak bu internet sitesinde de toplantıya çağrı ilânının yayınlanmasıdır.

TTK Tasarı m. 617/2 uyarınca toplantıya çağrı en az onbeş gün önceden yapılmalıdır. İlânlar için bu sürenin belirlenmesi kolaysa da, mektuplar açısından öğretilerde genelde, çağrı mektuplarının belirtilen süreye uygun olarak postaya verilmiş olması esas alınmaktadır. Bu yaklaşım, postadaki her tür gecikmenin riskini ortağa yüklemektedir. Daha adil bir çözüm olması açısından, müdürlerin davet merasimini yerine getirirken, postanın olağan koşullar altında, beklentilere uygun ulaşma süresini de düşünerek, mektubu onbeş gün önce ortağın elinde olacakmış gibi yollaması gerektiği şeklinde bir ölçüt getirilebilir.

Çağrı süresinin, ortaklık sözleşmesiyle Tasarıda belirtilen kural dâhilinde değiştirilmesi olanaklıdır. Süre, on günden aşaağıya hüküm gereği çekilememektedir. Buna karşın hükümde bir üst sınır öngörülmemiştir. Yalnız burada sınırsız bir serbesti kabul edilemez. Genel kurulu toplantıya çağrıya ilişkin şekil hükümlerinin ve limited ortaklık genel kuruluna dair hükümlerin getiriliş amacı doğrultusunda bahsedilen sürenin sınırlandırılması gerekir. Yine de Tasarı'nın çağrı süresi için öngördüğü on günlük alt sınır gibi, bir üst sınır da öngörmesi, Tasarı açısından önerilebilir.

TTK Tasarı m. 414 uyarınca gündem, çağrı sürecinin bir parçasıdır ve ilân edilir. Bu bağlamda, TTK Tasarı m. 617/3'te, "gündem" hususunda anonim ortaklıklara yapılan atıf, gündeme bağlılık ilkesi ve onun istisnalarını da kapsamaktadır. Gündeme bağlılık ilkesi nedeniyle, toplantının ilân edilmiş gündemi dışına çıkılarak karar alınamaz. Bu, özellikle toplantıya katılmayan ortakların oldubittilerle karşılaşmasını engeller. Her ne kadar, Tasarı'nın gündeme bağlılık konusundaki lafzı, gündem dışı konuların genel kurulda müzakere edilemeyeceği yönündeyse de, burada gündeme bağlılık ilkesinin hüküm ve sonuçlarıyla getiriliş amaçları doğrultusunda ayrı bir yorum yapmak da olanaklıdır. Gündeme bağlılığın olumlu etkisi, ilgili genel kurulda, toplantı gündemindeki her maddenin tartışılıp karara bağlanması gerektirir. Olumsuz etkisiyse, gündemde bulunmayan meselelerin, karara bağlanmamasını gerektirir. Zira genel kurul kararları toplantıya katılsın katılmasın herkes hakkında etkilidir. Gündemdeki maddelerin tamamının yeterli şekilde müzakere edilip karara bağlanmasından sonra, yeterli zaman ve buna

uygun bir ortam varsa, gündem dışındaki hususların –karar alınmamak kaydıyla- tartışılmasının kimseye bir zararı olmayacaktır. Mevcut hükmün bu şekilde ele alınması isabetli olur. Tasarı'nın gündeme bağlılıkla ilgili düzenlemesinin, kaynak OR m. 700/4 gibi bu doğrultuda düzenlenmesindeyse açık bir fayda vardır.

Gündeme bağlılık ilkesine ilişkin önemli bir husus, limited ortaklıklar açısından, bunun yasada belirtilen diğer istisnalarının dışında, TTK Tasarı m. 413/3 hükmüdür. Hükme göre, müdürlerin görevden alınmaları ve yenilerinin seçilmeleri, yılsonu finansal tablolarının müzakereleriyle ilgili sayılmıştır. Bu hüküm Tasarı'nın tamamı açısından genel bir eğilim olarak algılanabilir. Bu durumda gündemde bulunan bir hususla doğrudan doğruya ilgili olan bir mesele de, genel kurulda tartışılıp karara bağlanabilecektir.

Limited ortaklık genel kuruluna katılma hakkına sahip olanlar, temel olarak ortaklar ve intifa hakkı sahipleridir. Bunların temsilcileri de genel kurula katılabilirler. Bu noktada, genel kurula, temsilci aracılığıyla katılma hakkı, bireysel temsilciyle olabileceği gibi, Tasarı'nın yeni olarak öngördüğü, bireysel temsilci dışında kalan kitlesel temsilcilerle de kullanılabilir (bkz. TTK Tasarı m. 428 vd.).

Genel kurulların yönetilmesi meselesiyse, bize göre en sorunlu alandır. Birincisi, bu alanda uygulanabilir hüküm çok azdır. İkincisi, genel kurulun sağlıklı yürütümü açısından mesele büyük bir önem arz etmektedir. Limited ortaklıklarda, ortaklık sözleşmesinde bir hüküm yoksa, genel kurullar kural olarak, tek müdür varsa o, müdürler kurulu varsa, müdürler kurulu başkanı tarafından yönetilir (TTK Tasarı m. 624/2). Genel kurul başkanı, toplantıyı gündeme uygun olarak yönetmeli, söz almak isteyenlerin sırasını belirlemeli, getirilen önerileri oylamaya sunmadan önce gruplandırıp sıralamalı ve konuşma sürelerini ayarlamalıdır. Burada genel kurul başkanının konuşma sürelerini ayarlaması demek, hak sahiplerinin müzakerelere katılma hakkını belirli ölçüde düzenlemesi anlamına gelmektedir ve hassas bir meseledir. Ayrıca toplantının sağlıklı yürütümü bakımından, gerekli düzenleyici önlemler ve disiplin önlemlerinin alınması yetkilerinin de kural olarak, başkan da olması, genel kurul başkanının önemini artırmaktadır. Burada, ortaklık genel kurulundaki farklı gruplar arasında menfaat dengesini gözetecek ve olası ihtilafların önünü alabilecek düzenlemelerin yapılmasında büyük bir gereklilik vardır.

Gündeme ilişkin konularda hak sahipleri öneriler verebilecek ve bu öneriler genel kurulda oylanacaktır. Genel kurulu toplantıya davet kural olarak müdürler tarafından yapıldığından (TTK Tasarı m. 617/1), gündem de genel kurulu toplantıya çağıran tarafından belirlendiğinden (TTK Tasarı m. 413/1), toplantı gündemi kural olarak müdürler tarafından hazırlanacaktır. Dolayısıyla ilk oylama önerilerinin müdürler tarafından gelmesi çok olasıdır. Bu bağlamda, Tasarı'da müdürlerin önerilerinin ortaklara bildirilmesi doğrultusunda bir hüküm yoktur. Kaynak düzenleme OR m. 700/2'ye uygun olarak, anonim ortaklık yönetim kurulunun oylama önerilerinin, gündem gibi ilân edilmesi zorunluluğu getirilmesi önerilebilir. Bu durumda, hüküm limited ortaklıklar açısından da uygulama alanı bulacaktır. Fakat mevcut şekliyle Tasarı'da ne anonim ne de limited ortaklıklar açısından böyle bir mecburiyet yoktur.

Önerilerin oylanması noktasında, oy hakkı sahipleri, kural olarak genel kurula katılma hakkına sahip olanlar paralelinde belirlenir. Yalnız oy hakkının kullanılması anlamında, TTK Tasarısı, fiziken toplanmış bir genel kurula internet üzerinden katılıp oy kullanmanın (bkz. TTK Tasarı m. 1527) ve yazılı olarak oy göndermenin (bkz TTK Tasarı m. 618/1/c. 5) önünü açmıştır.

Oy hakkının hesaplanması bakımından temel kural, TTK Tasarı m. 618/1 hükmüne göre, oy hakkının esas sermaye payının itibarî değerine göre belirlenmesidir. Birden fazla oya sahip olanların oy hakları ortaklık sözleşmesiyle sınırlandırılabilir. Tasarı'nın getirdiği yeniliklerden birisi, ortaklık sözleşmesiyle, genel kurulda bir teklifin oylanması sonucunda eşitlik çıkması halinde, bazı ortaklara üstün oy hakkı tanınabilmesidir (bkz. TTK Tasarı m. 577/1/e). Tanınacak üstün oy hakkı, imtiyaz şeklinde değil, "akdî hak" şeklindedir. Tasarı'daki bazı ortaklara üstün oy hakkı tanınabileceği yönündeki düzenlemenin yerine, kaynak yasadaki gibi, genel kurul başkanının üstün oy hakkı olacağı yönündeki bir düzenleme getirilmesi Tasarı açısından önerilebilir.

Tasarı, oy hakkında imtiyaza olanak tanımaktadır. Yalnız, limited ortaklıklarda tanınacak oy hakkında imtiyaz türüyle, anonim ortaklıklarda tanınacak oy hakkında imtiyaz türü farklı belirlenmiştir. Limited ortaklıklar açısından, TTK Tasarı m. 618/2 hükmü uyarınca, sadece dolaylı imtiyaza onay verilmiştir. Buna göre, farklı itibari değerdeki esas sermaye paylarına eşit değerde oy hakkı

tanınacaktır. Burada, esas sermayeye hâkimiyetle yönetime hâkimiyet arasındaki dengenin bozulmaması açısından bir sınırlama getirilmiştir. Sınırlamayı içeren TTK Tasarı m. 618/2/c. 2 hükmünde önemli bir çeviri hatası vardır. Söz konusu hüküm lafzıyla aynen uygulanırsa, haksız sonuçlar doğurabilir. Dolayısıyla hükmün kaynağa uygun anlaşılması ve uygulanması mecburiyeti vardır. Tasarı'nın ifade etmek istediği oy hakkında imtiyaz sınırı, itibari değeri en düşük olan esas sermaye payının değerinin diğer esas sermaye paylarının onda birinden az olamayacağı şeklinde anlaşılmalıdır. Ayrıca oyda imtiyaz, TTK Tasarı m. 618/3 hükmünün öngördüğü hallerde etkisizleşmektedir. Bunlardan TTK Tasarı m. 618/3/b hükmü, özel denetim yapılması hakkında karar alınmasının söz konusu olduğu hallerde, oy hakkında imtiyaz hükümlerinin işlerliğini yitireceği şeklinde anlaşılmalıdır.

Genel kurulda oylamaya geçilmesine başkan karar verir. Makul bir değerlendirme neticesinde, gündem maddelerinin müzakeresi tamamen yapılmış ve yeni bir bakış açısı getirecek konuşma talepleri de beklenmiyorsa müzakere sona erdirilmelidir. Ardından oylama önerilerinin oylanmasına geçilir. Oylamalar, öğretilerdeki genel eğilime göre, kural olarak açık yapılır. Fakat özellikle ibra kararı gibi önemli bazı oylamalarda, açık oylama tarzında, ortakların rahat olamayacağı ve çevredeki diğer ortakların etkisi altında kalabileceği belirtilmelidir. Bu yüzden aslında bu hususlarda yasal düzenleme yapılması, en azından oylama usulünün seçimi konusunda, ortaklara yasal itiraz hakkı tanınması çok yerinde olur. Hatta genel kurullarda gizli oylama yapılmasının, asıl olması gerektiği dahi belirtilebilir.

TTK Tasarı m. 620 hükmüne göre, olağan karar yetersayısı, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğudur. Toplantıda boş, geçersiz veya çekimser oy kullanmış olanların ve hatta toplantıda sadece pasif olarak yer alıp da oy kullanmamış olanların oyları “toplantıda temsil edilen oy” kavramı içindedir ve yetersayının hesabında kullanılır. Yalnız bu belirtilen kişilerin oyları, yetersayıda dikkate alınıp, olumlu oy da kabul edilemeyeceği için, kararın oluşumunda hep negatif etki gösterirler. Bu, söz konusu yetersayının mutlak çoğunluğu esas almasıyla bağlantılıdır. TTK Tasarı m. 620 hükmünde salt bir karar yetersayısı düzenlenmiştir. Herhangi bir toplantı yetersayısı aranmaz.

TTK Tasarı m. 621 hükmü, bazı kararlar için, önemli kararlar sınıflandırmasını yapmış ve bunları ayrı bir yetersayıya tabi tutmuştur. TTK Tasarı

m. 621/1/c. 1 hükmüne göre, önemli kararlar, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması halinde alınabilir. Söz konusu hüküm bir çifte engel kuralı düzenlemiştir. Hükmün ikinci yarısı doğrudan doğruya oy hakkı olan tüm esas sermayeye atıf yaptığı için, aynı zamanda bir toplantı yetersayısı gibi de işlev gösterir. Yine hükmün ikinci yarısının doğrudan doğruya esas sermayeye atıf yapmasının diğer bir sonucu, buna ilişkin hesap yapılırken oy hakkında imtiyazların etkisizleşmesidir.

TTK Tasarısı, ortaklık sözleşmesi değişiklikleriyle ilgili ayrı bir hüküm de öngörmüştür (TTK Tasarı m. 589). Hüküm uygulama alanı bakımından, TTK Tasarı m. 621 ile kesişmektedir. Çünkü TTK Tasarı m. 621 hükmünde yer verilen birçok husus aynı zamanda ortaklık sözleşmesi değişikliğidir. Çifte engel kuralına tabi olanlar dışındaki ortaklık sözleşmesi değişiklikleri, TTK Tasarı m. 589'a tabidir. TTK Tasarı m. 589 ile ayrı bir yetersayı daha belirlenmesi yerinde olmamıştır. Tasarı yetersayı hükümlerini azaltma ve karışıklıklara engel olma eğilimindedir. Ayrıca kaynak yasanın tutumu da bu yöndedir. Bu sebeple, hakkında karar alınması zorlaştırılmak istenen meseleler "önemli karar" kategorisinde açıkça düzenlenip, çifte engel kuralına tabi olmalıdır. Tasarı'nın benimsediği bu sistem içinde, öyle bazı haller ortaya çıkabilir ki, önemli karar olarak sınıflandırılmış bir ortaklık sözleşmesi değişikliği, TTK Tasarı m. 589'a tabi bir ortaklık sözleşmesi değişikliğinden daha kolay alınabilir.

Ortaklık sözleşmesiyle, olağan karar yetersayısı farklı bir temele dayandırılmak suretiyle azaltılabilir. Örneğin, olağan karar yetersayısı olarak, toplantıda temsil edilen oylar değil de, kullanılan oylardan bahsedilebilir. Fakat Tasarı'nın ağır tuttuğu yetersayılar hafifletilemez (örneğin TTK Tasarı m. 621 ve m. 589). Buna karşın hem olağan hem de ağırlaştırılmış yetersayılar daha da artırılabilir. Söz konusu sözleşme değişiklikleri için TTK Tasarı m. 621/2 hükmü uygulanır. Buna göre, artırılmak istenen yetersayı ne ise, o yetersayıyla karar alınmalıdır. Böylelikle, ortaklığın böyle bir yetersayıyı ileride yakalayıp yakalayamayacağı da sınanmış olur. Yalnız TTK Tasarı m. 621/2 hükmünün lafzı, söz konusu düzenlemenin olağan yetersayılar bakımından uygulanamayacağını çağrıştırmaktadır. Bu durum mehaz yasa hükümleriyle bağdaşmamaktadır. Zira mehaz yasanın sisteminde olağan karar yetersayısını ağırlaştırmak için de aynı

hüküm uygulama alanı bulabilmektedir ve lâfzen de buna uygun bir yol tercih edilmiştir. Burada olağan karar yetersayısının ağırlaştırılması bakımından, TTK Tasarı m. 589'un uygulanma ihtimali de olmasına rağmen, bizce hüküm kaynak yasadaki lafza uygun anlaşılmalı ve olağan karar yetersayısının artırılması için de uygulanabilmelidir.

Oyların toplanıp hesaplanması ve genel kurulun iradesinin hangi yönde olduğunun tespitiyle genel kurul kararı oluşacaktır. Toplantıyla karar alma usulü dışında limited ortaklık genel kurullarına özel olarak, toplantısız karar alma olanağı da getirilmiştir. Sirküler tipi karar alma metodu, TTK Tasarı m. 617/4 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, karar konusu öneri, tüm ortaklara gönderilmelidir ve hiçbir ortak da sözlü görüşme talebinde bulunmamalıdır. Ortaklara önerilerin hangi şekilde gönderileceği düzenlenmemiştir. Bu yönde bir düzenlemenin yapılması Tasarı açısından faydalı olabilir. Burada önerilerin, toplantıya çağrı şekline ilişkin kurallara uygun olarak gönderilmesi önerilebilir. Ayrıca gönderide karar önerisinin yanında oy hakkının kullanılması için uygun bir sürenin belirlenmesi de yerinde olur.

Sirküler tipi karar alma her türlü limited ortaklıkta ve her türlü karar için uygulanabilecek bir usuldür. Toplantı gibi uğraştırıcı bir süreç olmaması karşısında, uygulamada çok kullanılacağından şüphe edilemez. Bu nedenle, söz konusu hususta, daha ayrıntılı düzenlemeye gidilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Abramenko, Andrik: “Die Einberufung der Gesellschafterversammlung durch Unbefugte”, GmbHR, 2004, 11, s. 723–727.

Altmeppen, Holger/Roth, Günter H.: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG) Kommentar, München, 2005.

Akünel, Teoman: Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul, 1995.

Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler II-III Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul, 1960.

Arslanlı, Halil/Domaniç, Hayri: Ticaret Kanunu Şerhi, C. III, İstanbul, 1989.

Ayan, Özge: Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma Hakları, İzmir, 2004.

Bahtiyar, Mehmet: Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, İstanbul, 2001.

Bauen, Marc/Bernet, Robert: Schweizer Aktiengesellschaft, Zurich-Basel-Genf, 2007.

Baumbach, Adolf/Hueck, Alfred: GmbH-Gesetz, München, 2006.

Beeler, Adolf: Ag, GmbH oder Einzelfirma-Aktueller Ratgeber für den Unternehmer zur Wahl der richtigen Rechtsform, Bern, 2007.

Bertschinger, Urs: “Ausgewählte Fragen zur Einberufung, Traktandierung und Zuständigkeit der Generalversammlung”, AJP 2001, 8, s. 901–907.

Bianchi, François: Die Traktandenliste der Generalversammlung der Aktiengesellschaft, Zürich, 1982.

Böckli, Peter: “Die Leitungsbefugnisse des Präsidenten in der Generalversammlung”, Rechtsfragen um die Generalversammlung, Zürich, 1997. (Anlış: Leitungsbefugnisse).

Böckli, Peter: Schweizer Aktienrecht, Zürich-Basel-Genf, 2004. (Anlış: Aktienrecht).

Böckli, Peter: “Das neue schweizerische GmbH-Recht – was ist wirklich neu? Eine Übersicht”, içinde: Böckli, Peter/Forstmoser, Peter: Das neue schweizerische GmbH-Recht, Zürich-Basel-Genf, 2006, s. 1–43. (Anlış: Übersicht).

Bürgi, F. Wolfhart: Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band, Das Obligationenrecht, 5. Teil, Die Aktiengesellschaft, b/1, Zürich, 1957.

Bürgers, Tobias/Körber, Torsten: Heidelberger Kommentar zum Aktiengesetz, Heidelberg, 2008.

Casutt, Andreas/Kraft, Niederer: “Was brachte die Sonderprüfung als neues Instrument des Aktionärsschutzes? Praktische Erfahrungen der ersten zehn Jahre”, ST, 2002.

Chammartin, Catherine/von der Crone, Hans Caspar: “Der Déchagebeschluss”, SZW 2005, 6, 77, s. 329–338.

Çeker, Mustafa: Anonim Ortaklıkta Oy Hakkı ve Kullanılması, Ankara, 2000.

Demirkapı, Ertan: Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklıkta Payın Devri, İzmir, 2008.

Deryal, Yahya: “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hukukî Niteliği”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s. 377 vd.

Doğanay, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, İstanbul, 2004.

Domaniç, Hayri: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İstanbul, 1988.

Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, İstanbul, 2008.

Eriş, Gönen: Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, C. 2, Ankara, 2004.

Forstmoser, Peter/Meier-Hayoz, Arthur/Nobel, Peter: Schweizerisches Aktienrecht, Bern, 1996.

Forstmoser, Peter: “Informations- und Meinungsäuserungsrechte des Aktionärs”, Rechtsfragen um die Generalversammlung, Zürich, 1997, s. 85–129.

Forstmoser, Peter: “Das neue schweizerische GmbH-Recht – Kapitalbasis und Stellung der Gesellschafter”, içinde: Böckli, Peter/Forstmoser, Peter: Das neue schweizerische GmbH-Recht, Zürich-Basel-Genf, 2006, s. 45–74. (Anılış: Kapitalbasis und Stellung).

Gauch, Peter/Schmid, Jörg/Tanner, Brigitte: Obligationenrecht-Teilband V5b, Die Generalversammlung Art. 698-706b OR, Zürich, 2003.

Guhl, Theo/Koller, Alfred/Schnyder, Anton K./Druey, Jean Nicolas: Das schweizerische Obligationenrecht mit Einschluss des Handels- und Wertpapierrecht, Zürich, 2000.

Gümüş, Mustafa Alper: Türk Medeni Hukukunda Kayımlık, İstanbul, 2006.

Handschin, Lukas: “Gesellschaftsanteile und Gesellschafterversammlung -die Willensbildung der GmbH- die Konzerleitung der GmbH”, içinde: Böckli, Peter/Forstmoser, Peter: Das neue schweizerische GmbH-Recht, Zürich-Basel-Genf, 2006, s. 75–123. (Anılış: Gesellschafterversammlung).

Handschin, Lukas/Truniger, Christof: Die neue GmbH, Zürich-Basel-Genf, 2006.

Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Geiser, Thomas: Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch I, Basel-Genf-München, 2002. (Anılış: Honsell/Vogt/Geiser/ İlgili Bölümün Yazarı).

Honsell, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Watter, Rolf: Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht II, Art. 550–1186 OR, Basel-Genf-München, 2002 (Anılış: Honsell/Vogt/Watter/İlgili Bölümün Yazarı).

Horber, Felix: “Das Auskunftsbegehren und die Sonderprüfung—siamesische Zwillinge des Aktienrechts”, SJZ, 91, 1995, s. 165–171. (Anılış: Auskunftsbegehren).

Horber, Felix: Die Sonderversammlung im Aktienrecht, Zürich, 1995. (Anılış: Sonderversammlung).

Horber, Felix: “Das Traktandierungsrecht des Aktionärs, Rechtliche und praktische Hinweise”, REPRAX, 2000 (1), s. 72–80. (Anılış: Traktandierungsrecht).

Horber, Felix: “Die Konsultativabstimmung in der Generalversammlung der Aktiengesellschaft”, SJZ, 101, 2005, Nr. 5, s. 101–109. (Anılış: Konsultativabstimmung).

Hungerbühler, Ivo W.: Der Verwaltungsratspräsident, Zürich-Basel-Genf, 2003.

Hüffer, Uwe: “Die Gesellschafterversammlung-Organ der GmbH oder bloßes Beschlußverfahren”, Festschrift 100 Jahre GmbH-Gesetz, Köln, 1992, s. 521–537.

İmregün, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, İstanbul, 1989. (Anılış: AO).

İzmirli, Yedigâr: Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Sonuçları, Ankara, 2001.

Kalss, Susanne/Wessely, Karin: Die Rechte des Aktionärs, Wien, 1994.

Karayalçın, Yaşar: Ticaret Hukuku, II. Şirketler Hukuku, Ankara, 1973.

Kendigelen, Abuzer: Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul, 1994. (Anılış: İntifa Hakkı).

Kendigelen, Abuzer: Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz, İstanbul, 1999. (Anılış: İmtiyaz).

Kirtil, Neşe: Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu, İzmir, 2005.

Klunzinger, Eugen: Grundzüge des Gesellschaftsrechts, München, 2006.

Kropff, Bruno/Semler, Johannes: Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, Band 4, München, 2004. (Anılış: Kropff/Semler/İlgili Bölümün Yazarı).

Kunz, Peter: “Zur Subsidiarität der Sonderprüfung”, SJZ, 92, 1996, s. 1–5. (Anılış: Sonderprüfung).

Kunz, Peter V.: Der Minderheitenschutz im schweizerischen Aktienrecht, Bern, 2001. (Anılış: Minderheitenschutz).

Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2004.

Küng, Manfred/Camp, Raphaël: GmbH-Recht Kommentar, Zürich, 2006.

Martinez, Larissa Marolda: Infomation der Aktionäre nach Schweizerischem Aktien und Kapitalmarktrecht, Zürich-Basel-Genf, 2006.

Max, Dietrich H.: “Die Leitung der Hauptversammlung”, AG 1991, S. 3, s. 77-94.

Meier, Robert: Die Aktiengesellschaft, Zürich-Basel-Genf, 2005.

Meier-Hayoz, Arthur/Forstmoser, Peter: Schweizerisches Gesellschaftsrecht, Bern, 2007.

Moroğlu, Erdoğan: “Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VII, Ankara, 1991, s. 39–58. (Anılış: Davet).

Moroğlu, Erdoğan: “Anonim Ortaklıkta Azınlık Paysahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması”, Makaleler I, İstanbul, 2001, s. 225–242. (Anılış: Azınlık).

Moroğlu, Erdoğan: Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul, 2004. (Anılış: Hükümsüzlük).

Müller, Marie-Therese: “Unübertragbare und unentziehbare Verwaltungsratskompetenzen und deren Delegation an die Generalversammlung”, AJP 1992, 6, s. 784–788.

Müther, Peter-Hendrik: “Zur Nichtigkeit führende Fehler bei der Einberufung der GmbH-Gesellschafterversammlung”, GmbHR, 2000, 19, s. 966–972.

Narbay, Şafak: Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Ankara, 2003.

Nobel, Peter: “Formelle Aspekte der Generalversammlung: Einberufung, Zulassung, Abstimmung”, Rechtsfragen um die Generalversammlung, Zürich, 1997, s. 19–45.

Nomer, Halûk N: Kişi Birliklerinde Genel Kurul Kararlarının Geçersizliğine İlişkin Temel Esaslar, İstanbul, 2008.

Nussbaum, Martin F./Sanwald, Reto/Scheidegger, Markus: Kurzkomentar zum neuen GmbH-Recht, Bern, 2007.

Oberholzer, Dominik: Die Einmann-GmbH im europäischen, deutschen, englischen und schweizerischen Recht, Uznach, 2000.

Özsunay, Ergun: Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, Tüzel Kişilerin Genel Teorisi-Dernekler, Vakıflar, İstanbul, 1982.

Öztan, Bilge: Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk, Ankara, 1970.

Pascual, Gema Olivar/Roth, Andrea Petra: “Organisation der GmbH gemäss revidiertem Recht-Kompetenzordnung und deren Ausgestaltungsmöglichkeiten”, ST 2007, S. 6–7, s. 470–473.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal: Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, İstanbul, 2007.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin: Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul, 2003.

Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku, İstanbul, 2003.

Rebsamen, Karl: Die neue GmbH im Handelsregister, Zürich-St. Gallen, 2008.

Schleiffer, Patrick: Der gesetzliche Stimmrechtsausschluss im schweizerischen Aktienrecht, Bern, 1993.

Schmidt, Karsten/Lutter, Marcus: Aktiengesetz Kommentar, Köln, 2008 (Anılış: Schmidt/Lutter/İlgili Bölümün Yazarı).

Schmitt, Petra: Das Verhältnis zwischen Generalversammlung und Verwaltung in der Aktiengesellschaft, Zürich, 1991.

Schucany, E.: Kommentar zum Schweizerischen Aktienrecht, Zürich, 1960.

Siffert, Rino/Fischer, Marc Pascal/Petrin, Martin: GmbH-Recht, Bern, 2008.

Siepert, Stefan: “Das Rederecht des Aktionärs und dessen Beschränkung”, Die Aktien Gesellschaft, Heft 6/1995, s. 254–261.

Sina, Peter: “Das Recht des Gesellschafters auf Anwesenheit eines Beraters in der Gesellschafterversammlung”, GmbHR, 1993, 3, s. 136–140.

Studer, Christoph D.: Die Einberufung der Generalversammlung der Aktiengesellschaft, Bern, 1995.

Şener, Oruç Hami: Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Ankara, 2002. (Anılış: Uygulamalı Ortaklıklar).

Şener, Oruç Hami: “Anonim Ortaklıklarda Tasfiye Memurunun Mahkemece Azli ve Ataması (TTK 142/II)”, Makaleler Cilt I, İzmir, 2006, s. 135–167. (Anılış: Tasfiye).

Şener, Oruç Hami: “TTK 341’e Göre Azınlığın İstemi Üzerine Yönetim Kuruluna Karşı Açılacak Sorumluluk Davasının Kimin Tarafından Açılacağı Sorunu”, Makaleler Cilt I, İzmir, 2006, s. 121–134.

Şener, Oruç Hami: Adi Ortaklık, Ankara, 2008. (Anılış: Adi Ortaklık).

Tanner, Brigitte: Quoren für die Beschlussfassung in der Aktiengesellschaft, Zürich, 1987. (Anılış: Quoren).

Teoman, Ömer: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu, İstanbul, 1983. (Anılış: Yoksunluk).

Teoman, Ömer: “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına ‘Dinleyicilerin’ Katılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim-, C. I, İstanbul, 2000. (Anılış: Dinleyicilerin Katılması).

Teoman, Ömer: “Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Pay Sahiplerinin Konuşma Süresinin Sınırlandırılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim-, C. I, İstanbul, 2000. (Anılış: Konuşma Süresi).

Teoman, Ömer: “Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim-, C. I, İstanbul, 2000, s. 61–72. (Anılış: Çıkarılma).

Türk, Hikmet Sami: “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Gündeme Bağlılık İlkesi ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Azil veya Seçimi”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara, 1984, s. 179–205.

Ülkü, Murat Fatih: “Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Çağrılması (Daveti)”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul, 2001, s. 575–598.

Von Büren, Roland/Stoffel, Walter A./Weber, Rolf H.: Grundriss des Aktienrechts, Zürich-Basel-Genf, 2007.

Von der Crone, Hans Caspar: “Die Internet-Generalversammlung”, Neuere Tendenzen im Gesellschaftsrecht, Festschrift für Peter Forstmoser zum 60. Geburtstag, Zürich-Basel-Genf, 2003, s. 155–167.

Von der Crone, Hans Caspar/Kessler, Franz J.: “Die Leitung der Generalversammlung”, SZW 2004, 76 (1), s. 2-18.

Von Steiger, Werner: Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung, V. Band, Zürich, 1965.

Watter, Rolf/Maizar, Karim: “Aktionärsdemokratie-Über erweiterte Zuständigkeiten der Generalversammlung und Erleichterungen bei der Stimmrechtsausübung in schweizerischen Aktiengesellschaften”, Grundfragen der Juristischen Person-Festschrift für Hans Michael Riemer zum 65. Geburtstag, Bern, 2007, s. 403–432.

Weber-Dürler, Hans Peter: Gesellschafterversammlung, Urabstimmung und Delegiertenversammlung als Beschlussfassungsformen des schweizerischen Gesellschaftsrechts, Bern, 1973.

Wicke, Harmut: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, München, 2008.

Yasaman, Hamdi: “Anonim Ortaklıklarda Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırması”, Prof. Dr. Reha Poroy’a Armağan, İstanbul, 1995, s. 450–454.

Yıldırım, Ali Haydar: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu, İzmir, 2008.

Yiğit, İlhan: Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, İstanbul, 2005.

Zehnder, August: Die Generalversammlung bei den Aktiengesellschaften insbesondere nach dem Schweizerischen Obligationenrecht mit Berücksichtigung der deutschen und französischen Gesetze, Bern, 1922.